T.C.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESAT MAHMUT KARAKURT'UN ROMANLARINDA KADIN KAHRAMANLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve KEY

Düzce

Ağustos, 2019

T.C.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESAT MAHMUT KARAKURT'UN ROMANLARINDA KADIN KAHRAMANLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve KEY

Danışman: Doç Dr. Recai ÖZCAN

Düzce

Ağustos, 2019

KİŞİSEL KABUL / AÇIKLAMA

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım "Esat Mahmut Karakurt Romanlarında Kadın Kahramanlar" adlı çalışmanın, tarafımdan, ilmî ahlâka ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla beyan ederim.

Merve KEY

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Recai ÖZCAN .....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Öznur ÖZDARICI .....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Sibel Bayram .....

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

02/ 08/ 2019

Doç. Dr. Ali ERTUĞRUL

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Tanzimat'tan itibaren sosyal ve siyasi hayata dolayısıyla da edebiyata dahil olan modernleşme süreci, Cumhuriyet'ten sonra sistematik bir hâle gelerek hız kazanmıştır. Bununla birlikte edebiyatımıza giren popüler ürünler yaygınlaşmış ve 1980 sonrası Türk edebiyatının kaçınılmaz bir gerçeği hâline gelmiştir. "Edebiyat dışı" ve "değersiz" görülen popüler ürünler, büyük bir okuyucu kitlesine hitap ettiğinden, bu kitlenin edebî zevk ve anlayışlarını tahlil etmek önemli araştırma alanlarından birisi olarak görülmüştür. Bu nedenle de bu alandaki araştırmalar giderek artmakta ve daha çok ilgi görmektedir.

Cumhuriyet rejiminin getirdiği yeniliklerin topluma iletilmesinde bir araç olarak görülen popüler romanlar, bu değişimi topluma yansıtmada bir ayna rolü üstlenmiştir. Cumhuriyet devrinde Atatürk İlke ve İnkılapları doğrultusunda getirilen yenilikler, Türk milletinin hayatında birtakım toplumsal değişimlere yol açmıştır. Bu değişimlerin yansımalarının gözlemlendiği en belirgin örneklerden biri de her dönemde, edebiyatın vazgeçilmez bir unsuru olan *"kadın"*dır.

"Esat Mahmut Karakurt'un Romanlarında Kadın Kahramanlar" adlı çalışma oluşturulurken yazarın kitap olarak basılmış bütün romanları, basım yılları esasına göre kronolojik bir sıra takip edilerek incelenecektir. Yazarın romanlarında sunulan kadın kimliğinin doğru bir biçimde tespit edilebilmesi amacıyla romanlarındaki bütün kahramanlar tahlil edilecektir. Böylelikle romanlarda kadınlar ile ilgili meselelere değinilerek şahıs kadrosundaki kadın kahramanlara önem veren yazarın, kadın hakkındaki görüşleri saptanmaya çalışılacaktır.

"Esat Mahmut Karakurt'un Romanlarında Kadın Kahramanlar" başlıklı çalışma, kendi içerisinde "Giriş", iki ana bölüm, "Sonuç", "Kaynakça" ve "Ekler" olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın "Giriş" kısmında popüler romanın özelliklerine ve bu roman tarzının Türk edebiyatına dahil olduğu günden günümüze kadar olan süreç içerisindeki durumuna, Türk kadınının toplumsal hayatta ve edebiyattaki tarihsel gelişimine değinilecektir. Ayrıca bu bölümde Türk edebiyatında, kadın konusu üzerine yapılmış belli başlı çalışmalar ifade edilecektir.

Çalışma kapsamında Esat Mahmut Karakurt'un roman türündeki bütün eserleri incelenecektir. Bu romanlar şunlardır: *Vahşi Bir Kız Sevdim* (1926), *Çölde Bir İstanbul Kızı* (1926), *Dağları Bekleyen Kız* (1934), *Allah'a Ismarladık* (1936), *Ölünceye Kadar* (1937), *Son Gece* (1938), *Kadın Severse* (1939), *İlk ve Son* (1940), *Kocamı Aldatacağım* (1940), *Sokaktan Gelen Kadın* (1945), *Ankara Ekspresi* (1946), *Bir Kadın Kayboldu* (1948), *Ömrümün Tek Gecesi* (1949), *Erikler Çiçek Açtı* (1952), *Son Tren* (1954), *Kadın İsterse* (1960).

Birinci Bölüm'de Esat Mahmut Karakurt'un hayatı, eserleri ve edebî kişiliği ön plana çıkarılmak istenmiştir. Bu amaç doğrultusunda ailesi, eğitimi ve mesleki hayatı hakkında elde edilen bilgiler sunularak yazarın hayatı ve romancılığı iki ayrı başlık altında incelenecektir.

İkinci Bölüm "Esat Mahmut Karakurt'un Romanlarındaki Kadın Kahramanlar" başlığını taşımaktadır. Bu bölüm kendi içerisinde "Esat Mahmut Karakurt'un Romanlarında Kadın Kahramanlar", "Fizyolojik Özellikleri Bakımından Kadın Kahramanlar", "Psikolojik Özellikleri Bakımından Kadın Kahramanlar" ve "Sosyolojik Özellikleri Bakımından Kadın Kahramanlar" olmak üzere dört ana başlıktan oluşmaktadır.

"Esat Mahmut Karakurt'un Romanlarında Kadın Kahramanlar" başlığı altında yazarın romanlarında yer alan kadın kahramanların, bu çalışma içerisindeki tasnif ediliş biçimine değinilecektir. Ardından "Fizyolojik Özellikleri Bakımından Kadın Kahramanlar" adlı başlığa uygun şekilde hareket edilerek kadın kahramanların fizyolojik özellikleri kapsamında; bedensel özellikleri, giyim-kuşamları, kullandıkları makyaj malzemeleri, yaşı ve güzellik durumları tespit edilmeye çalışılacaktır.

"Psikolojik Özellikleri Bakımından Kadın Kahramanlar" başlıklı kısımda kadın kahramanların tavır ve davranışlarından hareketle içinde bulundukları ruh hâlleri saptanacaktır. Kadın psikolojine yönelik özellikler romanlarda tespit edilerek belirli bir sınıflandırma oluşturulacak ve kadın kahramanların bu sınıflandırmalar içerisinde duygu dünyasının incelenmesi gerçekleştirilmeye çalışılacaktır.

"Sosyolojik Özellikleri Bakımından Kadın Kahramanlar" adlı kısım, şu beş başlıktan oluşmaktadır: "Toplumsal Konumları Bakımından Kadın Kahramanlar", "Eğitim Durumlarına Göre Kadınlar", "Milletlerine Göre Kadınlar", "Mesleklerine Göre Kadınlar" ve "Toplumsal Değerler Karşısında Kadınlar". Bu başlıklara uygun bir biçimde hareket edilerek teorik çerçeve oluşturulacak ve detaylı bir inceleme yapılmaya gayret gösterilecektir.

"Sonuç" bölümü ise çalışmanın önceki bölümlerinde yapılan inceleme ve değerlendirmelerin göz önünde bulundurularak bir neticeye ulaşıldığı kısımdır. Romanlardaki kadın kahramanların ortak özellikleri tespit edilerek yazarın genel olarak nasıl bir "kadın kimliği" oluşturduğu belirlenecek ve bu konu ile ilgili düşünceleri ortaya konularak bir sonuca bağlanmaya çalışılmıştır.

"Kaynakça" bölümünde, yazar soyadına göre alfabetik bir düzenle araştırma esnasında incelenen romanlar, faydalanılan kaynaklar ve süreli yayınlar gösterilmiştir. Çalışma, tez metni içerisinde ifade edilen "Ekler"in yer aldığı bölümle son bulmuştur.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik özeliklerinin tasnifi yapılırken Dr. Öğr. Üyesi Öznur Özdarıcı'nın *"Türk Romanında Kadın (1872-1900)"* adlı doktora tezi ve Dr. Öğr. Üyesi Sibel Bayram'ın *"Türk Romanında Değişen Kadın İmgesi (1980-2000)"* adlı doktora tezi esas alınmış ve bu eserler ışığında araştırmanın alt başlıkları oluşturulmuştur.

Çalışmam süresince karşılaştığım güçlüklerin ve sıkıntıların çözümlenmesinde maddi-manevi desteklerini esirgemeyerek hep yanımda olan annem Ayşe Key'e ve babam Hüseyin Key'e; daima beni teşvik ederek yanımda olan arkadaşlarıma; bu tezin hazırlanma aşamasında çalışmalarıma yol göstererek değerli vaktini bana ayıran saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Recai Özcan'a teşekkürü bir borç bilirim.

Merve KEY

ÖZET

ESA T MAHMUT KARAKURT'UN ROMANLARINDA KADIN KAHRAMANLAR

KEY, Merve

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Recai Özcan

Ağustos, 2019, xii + 274 sayfa

"Esat Mahmut Karakurt'un Romanlarında Kadın Kahramanlar" adlı çalışma, Esat Mahmut Karakurt'un 1926-1960 yılları arasında kitap olarak yayımlanmış on altı romanında geçen kadın kahramanların incelemesini esas alır.

Çalışmanın amacı Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında geçen kadın kahramanları, onların fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik durumlarını ve içinde bulundukları hâller doğrultusunda sergiledikleri davranış biçimlerini bilimsel metotlar kullanarak tespit etmek, incelemek ve elde edilen bilgilerden hareketle genellemelere ulaşmaktır.

Söz konusu amaçlar doğrultusunda çalışmada seçilen konular, eser incelemesinde kullanılan çağdaş bilimsel yöntemler tespit edilerek Esat Mahmut Karakurt'un romanlarına uygulanmıştır. Yazarın romanlarında yer alan kadın kahramanlara ait fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik unsurlar tasnif edilmiş ve belli sonuçlara ulaşılmıştır.

Yapılan incelemeler sonucunda ulaşılan sonuçlar; Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında yer alan kadın kahramanların fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik özelliklerinin aydınlatılmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Türk Edebiyatı, Roman, Esat Mahmut Karakurt, Kadın, Kahraman.

ABSTRACT

WOMEN HEROES İN THE NOVELS OF ESAT MAHMUT KARAKURT

KEY, Merve

Master, Turkish Language and Literature Department

Supervisor: Asst. Prof. Recai Özcan

August, 2019, xii+ 274 pages

The work titled *"Women heroes in the novels of Esat Mahmut Karakurt"* is based on the analysis of sixteen heroes in Esat Mahmut Karakurt's 1926-1960 books.

The aim of this study is to identify and examine the protagonists of Esat Mahmut Karakurt's novels, their physiological, sociological and psychological situations and the behaviors they exhibit using scientific methods, and to reach generalizations based on the obtained information.

For these purposes, the selected subjects were determined and applied to Esat Mahmut Karakurt's novels by determining contemporary scientific methods used in the study. Physiological, psychological and sociological elements of the female heroes in the novels of the author have been classified and certain conclusions have been reached.

The results of the investigations will contribute to the elucidation of the physiological, sociological and psychological characteristics of the female protagonists in Esat Mahmut Karakurt's novels.

Key Words: Turkish Literature, Novel, Esat Mahmut Karakurt, Women, Hero.

Aileme…

KISALTMALAR

ABD	: Ana Bilim Dalı.
a.g.e.	: Adı geçen eser.
a.g.m.	: Adı geçen makale.
a.g.t.	: Adı geçen tez.
a.g.y.	: Adı geçen yazı.
Akt.	: Aktaran.
Ank.	: Ankara.
bkz.	: Bakınız.
C.	: Cilt.
Çev.	: Çeviren.
Der.	: Derleyen.
DTCF	: Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi.
Haz.	:Hazırlayan.
İst.	: İstanbul.
s.	: Sayfa.
S.	: Sayı.
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
TDE	: Türk Dili ve Edebiyatı.
TDK	: Türk Dil Kurumu.
TTK	: Türk Tarih Kurumu.
Y.	: Yıl.
Yay.	: Yayınları.
YKY	: Yapı Kredi Yayınları.

İÇİNDEKİLER

KİŞİSEL KABUL / AÇIKLAMA ..... **i**

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI ..... **ii**

ÖN SÖZ ..... **iii**

ÖZET ..... **vi**

ABSTRACT ..... **vii**

İTHAF ..... **viii**

KISALTMALAR ..... **ix**

İÇİNDEKİLER ..... **x**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

ESAT MAHMUT KARAKURT'UN HAYATI VE ROMANCILIĞI

1. ESAT MAHMUT KARAKURT'UN HAYATI 13
2. ESAT MAHMUT KARAKURT'UN ROMANCILIĞI 17

İKİNCİ BÖLÜM

ESAT MAHMUT KARAKURT'UN ROMANLARINDA KADIN KAHRAMANLAR

1. ESAT MAHMUT KARAKURT'UN ROMANLARINDA KADIN KAHRAMANLAR **29**

2. FİZYOLOJİK ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN KADIN KAHRAMANLAR **32**

2. 1. Uzuvların Rengi ve Biçimi Bakımından Kadınlar 49
2. 1. 1. Ten Rengi Bakımından Kadınlar 49
2. 1. 2. Göz Rengi Bakımından Kadınlar 52
2. 1. 3. Saç Rengi Bakımından Kadınlar 58
2. 1. 4. Kirpik Biçimi Bakımından Kadınlar 63
2. 1. 5. Dudak Biçimi Bakımından Kadınlar 64
2. 1. 6. Göğüs Biçimi Bakımından Kadınlar 66

2. 2. Giyim- Kuşamlarına Göre Kadınlar 68

2. 3. Kullandıkları Makyaj Malzemeleri Bakımından Kadınlar 80
2. 4. Yaşlarına Göre Kadın Kahramanlar 83
3. PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN KADIN KAHRAMANLAR 86
3.1. Âşık Kadınlar 91
3.2. Melankolik Kadınlar 100
3.3. Kıskanç Kadınlar 109
3.4. Fedakâr Kadınlar 116
3.5. İntikamcı Kadınlar 120
3.6. Merhametli Kadınlar 128
3.7. Pişmanlık ve Suçluluk Duygusu Karşısında Kadınlar 135
3.8. Kendine Hayran Kadınlar 142
3.9. Şehvet Düşkünü Kadınlar 146
4. SOSYOLOJİK ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN KADIN KAHRAMANLAR 155
4.1. TOPLUMSAL KONUMLARI BAKIMINDAN KADINLAR 156
4. 1. 1. Yetim, Öksüz Kadınlar 157
4. 1. 2. Evli Kadınlar 161
4. 1. 3. Dul Kadınlar 163
4. 1. 4. Boşanmış Kadınlar 164
4. 1. 5. Ötekileştirilen Kadınlar 166
4.2. EĞİTİM DURUMUNA GÖRE KADINLAR 173
4.3. MİLLETLERİNE GÖRE KADINLAR 188
4.4. MESLEKLERİNE GÖRE KADINLAR 195
4.5. TOPLUMSAL DEĞERLER KARŞISINDA KADINLAR 199
4. 5. 1. Modernleşme 199
4. 5. 2. Gelenek 205
4. 5. 3. Din 208
4. 5. 4. Milliyetçilik 216
4. 5. 5. Aile ve Kadın 224
5.5.1. Anne Olarak Kadın 229
4. 5. 6. Ahlâk 232

SONUÇ 242
KAYNAKÇA 249

EKLER **264**
EK 1: ESAT MAHMUT KARAKURT'UN HÂL TERCÜMESİ 265
EK 2: ESAT MAHMUT KARAKURT'UN FİLME AKTARILAN ESERLERİ266
EK 3: ESAT MAHMUT KARARKURT'UN ROMANLARINDAKİ KAHRAMANLAR 267
EK 4: ESAT MAHMUT KARARKURT'UN ROMANLARINDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN TEN RENKLERİ 269
EK 5: ESAT MAHMUT KARARKURT'UN ROMANLARINDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN GÖZ RENKLERİ 270
EK 6: ESAT MAHMUT KARARKURT'UN ROMANLARINDAKİ KADIN KAHRAMANIN SAÇ RENKLERİ 271
EK 7: ESAT MAHMUT KARARKURT'UN ROMANLARINDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN YAŞ DURUMLARI 272
EK 8: ESAT MAHMUT KARARKURT'UN ROMANLARINDAKİ MİLLETLERİNE GÖRE KADIN KAHRAMANLAR 273
ÖZGEÇMİŞ **274**

GİRİŞ

Geçmişten günümüze edebiyat üzerine araştırmalar yapan edebiyat bilimcileri, romanı tanımlama konusunda herkesin bildiği *"formüller"*den daha iyi ve daha ayrıntılı bir tanım yapmakta güçlük çekmektedir.[1] Rene Wellek ve Austin Warren'e göre roman şiirin başka bir biçimidir. Tiyatroyla birlikte, geçmişten bugüne intikal eden destan türünün iki kolundan birini oluşturan roman, yapısıyla ve estetik yönüyle ilgi çekici olmak zorundadır.[2] İnsan psikolojisinin ve sosyolojisinin tüm gerçekliklerini kendine has bir dille ifade ederek edebiyatın amacına uygun bir biçimde hareket eden roman, *"hayattan yapılmış bir seçme"*dir.[3] Roman, bu gerçekliği birebir yansıtmamakla birlikte onu işleyerek yeni bir yapıya ve fikre ulaştırır. Bu sebeple roman, gerçekten ziyade kurgusal bir ürün olarak karşımıza çıkmaktadır: *"Gerçeğin kurmacaya, kurmacanın ise gerçeğe dönüştüğü bir tür olarak roman iki büyülü özü (kurmaca ve gerçek) içinde barındırır. Gerçek dediğimiz şey gerçekten sıyrıldı anda kurmaca(lık) başlar ve bizi kurgusallığın içerisine iterek onunla hem-hâl olmamızı sağlar. Bu anlamda kurgu, gerçekten uzaklaşan ya da kopan değil, onu kullanarak metinde kullanabilir hâle getiren şeydir."*[4] En yalın ifadeyle roman, insanın başından geçebilecek nitelikteki olay ve olguları kurmaca bir sistem içerisinde anlatan bir yazınsal türdür. Gerçek bir romancı ise okuyucuya *"dış dünyanın gerçeğiyle subjektif tecrübenin cazibesi*"ni birlikte sunmaktadır.[5]

On dokuzuncu yüzyıldan itibaren toplumsal hayattaki bütün değişimleri yansıtma yönüyle bir ayna vazifesi üstlenen Türk edebiyatına yeni yazınsal bir tür olarak giren roman, ilk örneklerinden günümüze kadar olan süreçte biçim, içerik ve üslup açısından belli bir değişim ve gelişim göstermiştir. Bu değişim ve gelişimin en belirgin örneğini ise "*popüler roman*" teşkil etmektedir.[6] Modern sanayi, tüketim toplumunu oluşturmuştur. Bu oluşuma paralel olarak popüler edebiyat, son üç asırda

---

[1] Philip Stevıck, *Roman Teorisi*, (Çev. Sevim Kantarcıoğlu), Akçağ Yay., Ankara, 2010, s.19.
[2] Rene Wellek, Austin Warren, *Edebiyat Teorisi*, (Çev. Ömer Faruk Huyugüzel), Akademi Kitabevi, İzmir, 2001, s.187.
[3] A.g.e., s. 187.
[4] Kadir Can Dilber, *Türk Romanında Roman Sanatının Ele Alınışı*, Akçağ Yay., Ankara, 2014, s.42.
[5] Selçuk Çıkla, *"Romanda Kurmaca ve Gerçeklik"* Hece Dergisi Roman Özel Sayısı 65/66/67, 2010, s.108.
[6] Estetik roman ve popüler romanın mukayesesi ile ilgili olarak ayrıca bkz. Şaban Sağlık, *Popüler Roman Estetik Roman*, Akçağ Yay., Ankara, 2010.

önemli bir ölçüde gelişim göstermiştir. Kentleşme ve modernleşme sürecinde meydana gelen kültür çeşitliliği yeni bir kültürü doğurmuştur. Bütün bu gelişmeler ve basım- yayım organlarının çeşitlilik göstermesiyle birlikte yazarlık, bir meslek hâline gelmiştir. Yazarın hayatını kalemiyle kazanması sonucunda romanlar, yaratıcılıktan yoksun mekanikleşmiş sistemin ticari bir ürününe dönüşmüştür. Edebî değerden yoksun olan popüler romanlar, bu nedenle önemsiz görülerek ciddiye alınmamışlardır.[7] Umberto Eco'ya göre bir romanın halk tarafından anlaşılır bir dille ifade edilmesi, o romanı popüler yapmaz. Bir romanın popüler olarak nitelendirilebilmesindeki asıl belirleyici ölçüt, yazarın okuyucu kitlesinin beklentilerini bilerek bunları karşılıyor olmasıdır.[8]

Popüler romanlar, Batı edebiyatından dilimize yapılan çeviriler aracılığıyla edebiyatımıza dahil olmuştur. Tanzimat yazarları, Batı'nın özellikle de Fransız edebiyatının popüler nitelikteki romanlarını Türkçeye çevirmişlerdir. Bu çeviri romanların, okuyucu kitlesi tarafından büyük bir ilgi görmesinin ardından – neredeyse- bütün çeviriler bu tarz romanlara yönelmiştir. Popüler romanların Osmanlı okurunda karşılık bulmasıyla birlikte Tanzimat sanatçıları bu tarzda telif eserler vücuda getirmişlerdir. Ahmet Mithat Efendi'nin *Hasan Mellah Yahut Sır İçinde Esrar* adlı romanı bu tarzdaki ilk telif eserdir.[9] Ahmet Mithat, popüler tarzdaki eserleri bilinçli olarak yazdığını şu şekilde ifade etmektedir:

"Ben, edebî sayılabilecek hiçbir eser yazmadım. Çünkü ben eserlerimden çoğunu yazdığım sıralarda memlekette edebiyattan anlamayanlar, nüfusumuzun yüzde doksan dokuzunu teşkil ediyordu. Benim emelim de ekseriyete hitap etmek, onları tenvire, onların dertlerine tercüman olmaya çalışmaktı."[10]

Servet-i Fünûn dönemine gelinceye kadarki süreçte Türk edebiyatındaki popüler roman sayısında önemli bir ölçüde artma gözlemlenmiştir. Servet-i Fünûn yazarlarının edebiyat ve sanat görüşleri, popüler roman yazma eğilimini azaltmıştır. Fakat yine de bu dönemin edebiyat görüşleri etkisi altında kalmayan kimi yazarlar

[7] Veli Uğur, *1980 Sonrası Türk Edebiyatında Popüler Roman*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 2009, s.32-33.
[8] Umberto Eco, *Popüler Roman Kahramanları*, Çev. Kemal Atakay, Alfa Yay., İstanbul, 2017, s.21.
[9] S. Dilek Yalçın Çelik, *"Popüler Roman"*, Türk Edebiyatı Tarihi C.3, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., İstanbul, 2007, s.377-378.
[10] Akt., a.g.e., s.378.

popüler roman tarzında eserler yazmaya devam etmişlerdir. *"Servet-i Fünûn dışı edebiyat olarak adlandırdığımız dönemde yazı yazan önemli iki isim bulunmaktadır. Bunlar, Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Ahmet Rasim'dir. Diğer yazarlar ise Safvetî Ziya ve Fazlı Necip'tir."*[11]

1911-1923 yıllarında eserlerini oluşturan şair ve yazarların dönemin olaylarından bağımsız kalamayarak eserlerini vücuda getirmiş olmaları sebebiyle Milli Edebiyat sürecinde popüler yazın pek ilgi görmemiştir. Dönemin önemli sanatçılarından Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Refik Halit Karay, Ömer Seyfettin ve Reşat Nuri Güntekin gibi *"güçlü bir roman geleneğinin yaratıcısı ve temsilcisi"* hâline gelen yazarların eserleri ilgi görerek çok okunmuştur.[12] Bu nedenle estetik değeri yüksek sanat eserleri vücuda getiren Milli Edebiyat yazarları popüler olmuştur. Bu durumlar sonucunda Milli Edebiyat döneminde ilgi görmeyen popüler yazının sınırları içerisinde eserler kaleme almış Aka Gündüz, Güzide Sabri Aygün ve Nezihe Muhittin bu dönemin en bilinen yazarları arasında yer almışlardır.

4 Mart 1925 tarihinde kabul edilen Takrir-i Sükûn Kanunu'yla birlikte fikri eserlere getirilen kısıtlamalar, Türk edebiyatındaki popüler yazının önünü açarak bu tarzda romanların yaygınlaşmasına sebebiyet vermiştir.[13] Ayrıca bu tarz romanların rahat basılabilir bir hâle gelmesinde, gazetelerde yayımlanan tefrikaların tirajları yükseltmesinin de büyük bir etkisi bulunmaktadır. 1923-1980 yılları arasında yayımlanan popüler romanları dört grupta mütalaa etmek mümkündür. Bunlar: *" a- Halk romanları, b- Duygusal aşk romanları, c- Popüler tarih romanları, ç- Polisiye romanlar."*[14] Cumhuriyet döneminin popüler romanları kapsamında Mahmut Yesari, Esat Mahmut Karakurt, Kerime Nadir Azrak, Ethem İzzet Benice, Muazzez Tahsin Berkand, Server Bedi (Peyami Safa) ve Vedat Örfi Bengü en çok bilinen popüler romancılardır.

1980 yılında gerçekleşen askeri darbe sonrasında Türkiye'de toplumsal ve siyasal alanda birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişimler dönemin

[11] A.g.e., s.381.
[12] A.g.e., s.383.
[13] A.g.e., s.385.
[14] A.g.e., s.385.

yazınına dolayısıyla da popüler romana yansımıştır. 1980'lere kadar Cumhuriyet döneminin izlerini taşıyan popüler romanlar, bu yıllardan itibaren değişim ve gelişim göstererek kendi içerisinde yeni oluşumlar meydana getirmiştir: *"1980'lere kadar Kerime Nadir, Muazzez Tahsin ve Esat Mahmut ile seyrini sürdüren popüler romancılık bu dönemden sonra Ahmet Günbay Yıldız ve Emine Şenlikoğlu gibi isimlerle yerini 'İslami hidayet romanları'na bırakır."*[15] Cumhuriyet dönemi popüler romanları kendi içerisinde dört grupta tasnif edilirken 1980'lerden sonra yazılan bu tür romanlar konuları bakımından bir çeşitlilik oluşturmuştur. Bu yıllardan itibaren konularına göre farklılık gösteren popüler roman türleri şunlardır: Aşk romanları, Polisiye romanlar, Casus romanları, Bilimkurgu romanları, Fantastik romanlar, Korku romanları, Hidayet romanları, Siyasal kurgu romanları, Popüler tarihi romanlar.[16]

Türk edebiyatındaki varlığı geçmişten günümüze süren popüler roman, XX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren teknolojik imkânların gelişmesiyle birlikte daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmıştır. Popüler romanın okuyucu kitlesinde büyük artışların yaşanması ve yazılmış olan birçok eserin popüler roman niteliği taşıması sebebiyle daha önceleri değersiz görülen bu roman türü, edebiyat araştırmacılarının ilgisini çekerek araştırmaların önemli bir konusu hâline gelmekte ve bu alandaki yapılan çalışmalar gün geçtikçe artmaktadır.

Her dönemde etkin rol oynayan kadın, Eski Türk devletlerinde sosyal hayat içerisinde oldukça geniş hak ve özgürlüklere sahipken, daha sonraları kadının en önemli ölçütü meta görevi görmesi olmuştur. Kadının her türlü mesleksel etkinliklerden uzak kalması, kadını kocasına ve çocuklarına bağımlı kılmıştır. Bu bağımlılık ise kadının aile ve toplum içerisindeki konumunun zayıflamasına yol açmıştır.[17] Osmanlı'nın Yükselme ve Duraklama dönemlerinden sonra başlayan Gerileme Dönemi'nde kadınların statüsünde de gerileme yaşanmıştır:

---

[15] Selami Çakmakçı, *Popüler Roman ve Muazzez Tahsin Berkand*, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi SBE, Elazığ, 2012, s.41.

[16] 1980 sonrası Türk edebiyatında popüler romanın gelişimi ve türleri hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. Veli Uğur, *1980 Sonrası Türk Edebiyatında Popüler Roman*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 2009.

[17] Bernard Caporal, *Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., Ankara, 1982, s.61.

"Gerileme Devrimizde sarayda başlamış bulunan karmaşık hareketler sonucunda kadına karşı olan bağnazlık artar. II. Mahmut gibi yenilikçi bir padişah bile, bu konuda serttir. Kadının bütün özgürlükleri gittikçe kaldırılmaktadır. Sokağa çıkma önce sınırlanır, sonra da tamamen yasaklanır. Artık kadın için evi bir hapishanedir. Evlenme-boşanma koşulları tamamen kadın aleyhine, eşit olmayan duruma getirilmiştir. Miras, velayet, mahkemelerdeki tanıklık konularındaki geleneksel haklar yok edilmiştir."[18]

Osmanlı Devleti'nde kadın haklarının savunulması ilk olarak on dokuzuncu yüzyılda başlamıştır. Türk kadının toplumsal konumdaki değişimlerin meydana gelmesinde Batı'nın etkisi oldukça büyük olmuştur:

"Türk kadınlarının yüzyıllardır süren toplumsal, ekonomik, politik ve kültürel baskılardan kurtarılmaya çalışması, Batı dünyasındaki sosyal çalkantı ve değişimlerin de etkisiyle, Saray'ın ve çevresinin içte ve dışta uğradığı yenilgiler sayesinde olmuştur."[19]

Tanzimat Fermanı'nın metninde kadın konusuna değinilmemiştir. Fakat Tanzimat'ın fikirsel etkileri Osmanlı kadınının toplumdaki konumunu derinden etkilemiştir.[20] Bazı kanunlarla dolaylı yoldan kadının toplum içerisindeki statüsünde çeşitli değişimler meydana gelmiştir. Bazı kanunların getirdiği yenilikler şunlardır:

"Tanzimat'ın getirdikleri, Arazi Kanunnamesi'yle birlikte kız çocuklarına da veraset tanınması, evlenen kızlardan alınan gelinlik vergisinin kaldırılması, kölelik ve cariyelik gibi kurumlara son verilmesi ve kadının eğitim hakkını elde etmesi gibi olanaklar o güne kadar kapalı bir ortam içinde yetişen yalnızca haftanın belirli günlerinde sokağa çıkabilen, kılık kıyafetleri fermanlarla düzenlenen kadınlar için yeni bir dönemin habercileri oldu."[21]

---

[18] Burhan Göksel, *Çağlar Boyunca Türk Kadını ve Atatürk,* Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1993, s.132.
[19] Aytunç Altındal, *Türkiye'de Kadın*, Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1991, s.101.
[20] Burhan Göksel, a.g.e., s.133.
[21] Şehmus Güzel, *"Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Toplumsal Değişim ve Kadın", Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi,* C.3, İletişim Yay, İstanbul, 1985, s. 859.

Tanzimat'la birlikte başlayan modernleşme süreci içerisinde Türk kadını, *"fiziksel alanda, siyasi ve toplumsal haklar"* yönünde ciddi bir yol kaydetmiştir.[22] Tanzimat'ın açtığı yolda kadının toplumsal statüsünde birtakım değişimler meydana gelmiştir. II. Meşrutiyet'i hazırlayan oluşumun planlarında da "Kadın Reformu" fikir ve isteği yer almamakla birlikte bu konuda gerçekleşen eylemler inkılapçı bir hareket değeri taşımamaktadır.[23] Fakat bu dönemde gerçekleşen atılımların Türk kadınının toplum içerisindeki konumuna etkisi oldukça büyüktür. II. Meşrutiyet Dönemi'nde kadın çeşitli alanlarda söz sahibi olmaya başlamıştır. Kadın sorunları açısından ilk ciddi gelişmeler, bu dönemde yaşanmıştır:

"Kadının toplum içindeki etkinliği arttıkça kadınla ilgili olarak toplumda oluşturulan rol de önem kazanmaya başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nde, siyasal teoriler açısından tepeden inme ve devlet merkezli bir zorlama olarak görülse de kadının radikal nitelikli hak kazanımlarına bu dönem adeta bir zemin hazırlamıştır. Söz konusu dönemde yaşanan deneyimler ve bu deneyimlerle ortaya konulabilen birikim, Cumhuriyet Türkiyesi'ne aktarılan önemli bir mirastır."[24]

Türk kadının toplumsal hayattaki konumunda köklü bir değişimi meydana getiren bir diğer olay ise Birinci Dünya Savaşı'dır:

"Bu meydan okuyuş birdenbire sayısız peçeli ve o tarihe kadar kaç-göç yöntemi gereğince yaşamını sürdürmüş olan kadını kamu alanına itti, silah ve gıda fabrikalarında kadınlara açılan işyerleri işçi kadınları sınıfının çapını genişletti.

...Osmanlı İmparatorluğunun büyük çaptaki askeri girişimleri sadece kadınları Türkiye'nin kentsel yaşamına sokmakla kalmamış, aynı zamanda şeriatın üstünlük ilkesinin sarsılmasına da vesile olmuştur."[25]

Cumhuriyet'in ilanının ardından kadına verilen haklar sayesinde artık kadınlar her alanda söz sahibi olmaya başlamıştır. 1923 ve sonrasında meydana gelen

---

[22] Leyla Kırkpınar, "Türkiye'de Toplumsal Değişme Sürecinde Kadın" 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, Tarih Vakfı Yay., İstanbul, 1998, s.14.
[23] Aytunç Altındal, a.g.e., s.137.
[24] Leyla Kırkpınar, a.g.e., s.14.
[25] Nermin Abadan Unat, *"Toplumsal Değişme ve Türk Kadını", Türk Toplumunda Kadın*, (Der. N. A. Unat), Türk Sosyal Bilimler Derneği ve Araştırma, Eğitim Ekin Yay., İstanbul, 1982, s.11.

değişimler, yeni bir kadın kimliğini ortaya çıkarmıştır. Bu yeni kadın kimliği önceki dönemlerde karşılaşılan kadından oldukça farklıdır:

"Bu farklılık, yalnızca kadının dış görünüşünde değil, toplumsal statüsünde, kültürel yapısında, kişilik tanımlamasında tanık olunan çok yönlü bir farklılıktır. Bu değişimler hiç kuşku yok ki, ülkede yaşanmış olan ekonomik, toplumsal, kültürel alandaki yoğun değişmelerle paralellik göstermektedir."[26]

Cumhuriyet sisteminin ideolojisini içerisinde barındıran yeni kadın, toplumun her alanında erkekle aynı hakları elde etmiştir. Türk kadının toplumsal statüsünde büyük sıçramalar meydana gelmiştir:

"Yeni kadına, Batılı aile içinde kadının üstlendiği role benzer bir rol verilerek kişiliği geliştirilmeye ve toplum içinde söz sahibi kılınmaya çalışılırken, biçimsel yönden de, eski geleneksel Türk toplum yaşamına pek uymayan bir kadın görüntüsü verilmeye çalışılmıştır. Bu yeni kadın tipi, evin içinde kocasının en büyük yardımcısıdır ve hatta gündelik hayatta evin maddi yükünü paylaşmaktadır."[27]

Tanzimat'la birlikte meydana gelen değişimden etkilenen kadının toplum içerisindeki konumu edebiyata dolayısıyla da romana yansımıştır. Tanzimat dönemi sanatçıları, kadının toplumsal hayattaki konumunun ilk defa ele alındığı eserleri vücuda getirmişlerdir:

"Tanzimat'tan sonra kadının toplum hayatında etkili olması ve eğitilmesi konusu daha ziyade ev çocuğun yetiştirilmesi açısından ele alınmıştır. Yine de kızların eğitimine önem verildiği, ilk kadın gazete ve dergilerinin çıktığı dönem, bu dönemdir."[28]

Tanzimat döneminde kadının eğitilmesi, görücü usulü evlilik ve cariyelik gibi birçok önemli konu romanlarda sıkça işlenmiştir:

"Tanzimat dönemi romanlarında kadınlar hak ve hürriyetleri konusuna sıklıkla yer verilir. Ahmet Mithat Efendi başta olmak üzere birçok yazar, kadına

---

[26] Leyla Kırkpınar, a.g.e.,, s.15.
[27] A.g.e., s.16.
[28] İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı,* Dergâh Yay, İstanbul, 2015, s.316-317.

haklarını öğretmeye çalışır. Ahmet Mithat, bazı romanlarında doğu ve batı medeniyetlerinin kadına bu konudaki bakışlarını karşılaştırmalı verir."[29]

Türk romanının hem teknik hem içerik olarak ilk başarılı örneklerine Servet-i Fünûn döneminde rastlanılmaktadır. Tanzimat romancılarına nazaran Servet-i Fünûncular, kadını farklı yönleriyle eserlerinde işlemişlerdir: *"Kadınların özel yaşamlarını, duygularını, düşüncelerini öğrenme ve yansıtma çabası ve birey olarak kadına önem verme ilk defa Servet-i Fünûn döneminde karşımıza çıkar."*[30] Servet-i Fünûn romanındaki kadın imgesini, Cahit Kavcar şu ifadelerle dile getirmiştir:

"Romanlarda kadına bir eşya, alınıp satılan bir mal gözü ile bakılmaz. Fert ve sosyal varlık olarak kadın, gerçekten bir değer kazanır. Ayrı bir kişiliği olan, düşünebilen, duygularını ve düşüncelerini savunabilen, gerektikçe direnebilen bir kimliğe bürünür. Böyle karşımıza, yeni bir kadın ve sevgili tipi çıkar. Artık, genç kızlar her önüne gelenle evlenmeye yanaşmaz. Ana-babalarının ve büyüklerinin bu konudaki görüşlerini kayıtsız şartsız kabul etmezler. Gerektiğinde karşı koyarak kendi kişiliklerini korurlar. Canlı, hareketli, gerçek ve somut varlıklardır. Böyle kadın ve kız tiplerine ne yüzyıllarca süren Divan edebiyatında, ne de Tanzimat edebiyatında rastlanır."[31]

Milli Edebiyat döneminden önce kadın, modernleşmenin bir nesnesi olarak görülüp kölelik, cariyelik, aşk, evlilik, aile içerisindeki rolleri ve eğitimleri gibi çeşitli yönleriyle ele alınmıştır. Milli Edebiyat Dönemi'nde ise toplumun siyasi ve sosyal yapısından etkilenen edebiyatın bu etkileri roman kahramanlarında da görülmüştür. Bu dönemin romanlarında konular önceki dönemlere nazaran farklılık göstermiştir:

"Millî Edebiyat Dönemi romanlarında ise daha çok Millî Mücadele içerisinde yer alan, haksızlıklarla mücadele eden ve ülkenin gelişimine katkı sağlayan bir kadına evrilmiştir. Ülkenin içinde bulunduğu zor durumlar romanlara

---

[29] Mustafa Karabulut, *"Tanzimat Dönemi Türk Romanında Kadın Üzerine Tematik Bir İnceleme"*, Erdem Dergisi, S.64, Haziran 2013, s.51.

[30] Ogün Kırtıl, *Servet-i Fünûn Romanında Kadın*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 2002, s.59.

[31] [31] Cahit Kavcar, *Batılılaşma Açısından Servet-i Fünûn Romanı*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara, 1995, s.87.

yansımış, kadın karakterler de çoğunlukla bu durumların olumlu ya da olumsuz tarafında yer alması ile romanlara konu olmuşlardır. Millî Mücadele Dönemi'nde kadınlar; siyasi, hukuki ve sosyal açıdan daha fazla hakka sahip olmuş ve toplum içerisinde daha önemli bir yerde görülmeye başlanmıştır. Bu durum neticesinde yazılan romanlarda, kadın karakterler toplumsal açıdan daha önemli ve sesini duyurabilen kimseler olarak görülmüştür."[32]

Cumhuriyet sisteminin ideolojik bir sembolü haline gelen Türk kadını, romanlarda üzerinde önemle durulan bir konulardan biri olmuştur. Bu dönemin romanlarında sıkça üzerinde durulan bir konu haline gelen kadın birçok yönden ele alınmıştır. Bu dönemin ideolojisinin çerçevesinde kadının toplumsal hayattaki konumu, birey olma mücadelesi, kadın ve erkek ilişkileri bu dönemin eserlerinde işlenen konular olmuştur:

"Cumhuriyetin ilk elli yılında kadın bir siluettir. Bir birey olmaktan ziyade bir anne, bir eştir. Bu dönem eserlerinde kadının net özelliklerini göremeyiz. Daha sonraki yıllarda dünyada ve Türkiye'deki değişimler sonucu kadın köylü, işçi, aydın, burjuva özellikleri ile karşımıza çıkar. Artık romanlarda da somutlaşmaya başlamıştır. Kadını tüm yönleriyle ele alan yazarlar toplumcu yönüyle ön plana çıkan yazarladır. Fakir Baykurt, Yaşar Kemal gibi yazarların romanlarında kadın düzene karşı, doğaya karşı mücadele eden bir anne tipi olarak karşımıza çıkar. Bu kadınlar ailesi için fedakârlık yapan, güçlü tiplerdir. Bununla birlikte yine de kadın psikolojik, sosyolojik, bireysel olarak ayrıntılı ele alınmaz."[33]

Cumhuriyet'in ilk romanlarında kadın, Batılılaşmanın yozlaştırarak ahlaki açıdan zayıflamış kadın kimliği olarak tasvir edilmekten uzak kalamamıştır. Türk edebiyatında kadın konusu hakkında yapılan çalışmaların bazıları şunlardır:

Sema Uğurcan (1983), *"Türk Romanında Çalışan Kadın Tipleri-Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadar"* adlı doktora tezinde bahsi geçen süreç içerisinde eser yayımlamış belli başlı yazarların romanlarındaki kadın kahramanların çalışma alanlarını tespit etmeye çalışmıştır. Uğurcan, romanlardaki kadın kahramanların on

[32] Şenay Meral Zeytin, *Sevgi Soysal'ın Romanlarında Kadın Sorunsalı*, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi SBE, Zonguldak, 2018, s.16.

[33] Sibel Bayram, *"Tarih Boyunca Kadın ve Türk Edebiyatında Değişen Kadın İmgesi"*, Köprü Dergisi, S.113, 2011. Erişim Adresi: http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=1096

sekiz farklı meslek grubunda çalıştığını saptamıştır. Bu meslek grupları hizmetçilikten zevk ve eğlence kadınlığına, öğretmenlikten falcılığa çok geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

Bahriye Çeri (1992), *"1923-1938 Dönemi Türk Romanında Kadın"* adlı yüksek lisans tezinde öncelikle kadın hareketlerinin tarihsel gelişimi üzerinde durarak teorik bir zemin oluşturmuştur. Çalışmanın asıl kısmını oluşturan bölümde ise 1923-1938 yılları arasındaki eser vermiş yazarlardan seçilmiş on iki romandaki kadın kahramanları tek tek ele alarak incelemiştir.

Gülay Korkmaz (1998), *"Servet-i Fünûn Romanında Kadın"* isimli çalışmasında dönemin sanat anlayışına uygun olarak eserler vücuda getirmiş olan dört yazarın on beş romanını kadın merkezli olarak incelemiştir.

Melin Has-Er (2000), *"Tanzimat Devri Türk Romanında Kadın Kahramanlar"* adlı doktora tezinde dönemin önemli sekiz yazarının seçilen eserlerini kadın imgesi etrafında incelemiştir.

Ogün Kırtıl (2002), *"Servet-i Fünûn Romanında Kadın"* adlı yüksek lisans tezinde feminist edebiyat eleştirisi yöntemini kullanarak dönemin erkek yazarlarının romanlarındaki kadın kahramanların nasıl anlatıldığını tespit etmeye çalışmıştır.

Ramazan Gülendam (2006), *"Türk Romanında Kadın Kimliği"* adlı eserinde öncelikle kadın kimliği hakkında teorik bir zemin oluşturmuştur. Ardından bu teori zemininden hareketle 1946-1960 yılları arasında eser yayımlamış olan kırk iki romancının doksan beş romanındaki kadın kahramanları incelemiştir.

Öznur Özdarıcı (2010), *"Türk Romanından Kadın (1872-1900)"* adlı doktora tezinde kadın unsuru ile ilgili teorik bir yapı oluşturmuştur. Özdarıcı, daha sonra ise bu teoriden hareketle bahsi geçen dönemde, yayınlanmış elli civarındaki romanda yer alan kadın kahramanların fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik durumlarını incelemiştir.

Sibel Bayram (2013), *"Türk Romanında Değişen Kadın İmgesi (1980-2000)"* adlı doktora tezi çalışmasında öncelikle kadın olgusu üzerinde durarak kadın hareketlerinin gelişimine ve Türk edebiyatındaki kadın imgesine değinmiştir.

Çalışmanın asıl kısmını oluşturan bölümde ise 1980-2000 yılları arasındaki yayımlanmış olan belli başlı eserler seçilerek, bu eserlerdeki kadın imgesi üzerine bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

Eserleri bu çalışmanın merkezini oluşturan Esat Mahmut Karakurt, döneminde popülariteye ulaşmış olan yazarlardandır. Yazarın romanlarının büyük bir çoğunluğu, Cumhuriyet'in ilk dönemi olarak adlandırılan 1923-1950 yılları arasında yayımlanmıştır. Karakurt, 1960'lı yıllara kadar yazın hayatını sürdürmüş ve kaleme aldığı romanları gazetelerde yayımlanmıştır. Ona göre "roman" ve "gazete romanı" olmak üzere iki tür roman vardır.[34] O, kendisinin de çokça ifade ettiği gibi diğer romancılardan farklı olarak bir gazete romancısıdır. Türkiye'deki okuryazarlık oranının artması için yeni düzenin amaçlarına hizmet etmiştir. Popüler romanların ana kahramanının, genellikle kadın olması ve kadınların oluşturduğu bir okuyucu kitlesine hitap ettiği düşüncesinden dolayı; bu tarz romanlar, modern edebiyat içerisinde çoğu zaman "hafif" ve "kadınsı" bulunmuştur.[35] Bu düşüncenin en belirgin örneklerini teşkil eden Karakurt'un romanlarında, dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda, feminist bir yaklaşımın varlığından söz edilebilmektedir. Yazar, romanlarında kadın ve erkeğe aynı ölçüde önem vermiştir. Kimi anlatılarda ise olay örgüsünün merkezine kadın kahramanı yerleştirmiştir. Romanlarının kadın kahramanlarını Kemalist ideolojinin kadın anlayışı üzerinden tasarlayarak yeni rejimin zihniyetinin okuyucunun zihninde şekillenmesinde etkili olmuştur.[36]

Karakurt, romanlarında güncel olayları çarpıcı aşk maceralarıyla bir araya getirerek okuyucu kitlesinin beklenti ve isteklerine hizmet eder. Bu nedenle yazıldıkları dönemin sosyolojik, tarihsel ve kültürel değerlerini yansıtır. Bu perspektif doğrultusunda çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadın imgesinin nasıl tasvir edildiği ve kadın kimliğinin ne şekilde sunulduğu incelenerek tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu hedef doğrultusunda ise öncelikli olarak yazarın hayatı ve romancılığı dair elde edilen bilgiler sunulacaktır.

---

[34] Doğan Hızlan, *Saklı Su*, YKY, İstanbul, 1996, s.176.
[35] Senem Timuroğlu Bozkurt, *Esat Mahmut Karakurt'un Roman(s)larında Erkek Kahramanlar*, Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi SBE, Ankara, 2006, s.1.
[36] Nilüfer Göle, *Modern Mahrem*, Metis Yay., İstanbul, 2004, s.74.

BİRİNCİ BÖLÜM

ESAT MAHMUT KARAKURT'UN HAYATI VE ROMANCILIĞI

1. ESAT MAHMUT KARAKURT'UN HAYATI

Şurâ-yı Devlet üyesi Urfalı Mahmut Nedim Paşa'nın altı oğlunun en büyüğü olan Esat Mahmut Karakurt, 1902'de İstanbul Ayazpaşa'da doğmuştur.[37] Annesinin adı ise Şerife Hanım'dır. İlk ve orta tahsilini Kadıköy Sultanisinde tamamlayan Karakurt, 1924'te İstanbul Diş Hekimliği okulundan ve 1930'da da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur.[38] Lise yıllarından itibaren gazeteci olmak isteyen Karakurt, babasının bir arkadaşı vasıtasıyla *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde çalışmaya başlar[39]ve ilk yazılarını yine bu gazete yayımlar.[40] Daha sonraları *İleri, Akşam, Cumhuriyet, Tasvir* ve *Yeni Sabah* gazetelerinde çalışmış, bir ara *İkdam* gazetesine geçmiş ise de tekrar *"evim, yuvam"* dediği *Akşam* gazetesine geri döner.[41]

Tercüman-ı Hakikat'te ardından İleri gazetesinde iki buçuk sene boyunca yazıları imzasız olarak yayımlanan Karakurt'un ilk imzalı yazısı, *Akşam* gazetesinde –yanlışlıkla- "Mahmud Esad" imzasıyla yayımlanmıştır.[42] Karakurt, çalıştığı gazeteler aracılığıyla dünya seyahatlerine çıkarak çeşitli gezi yazıları ve röportajlar yayımlamıştır. Bu faaliyetlerine ilaveten Karakurt'un gazetelerde tefrika edilen birçok romanı defalarca basılmış ve filme alınmıştır.

Gazeteciliğin yanı sıra öğretmenlik yapan Karakurt, 1924'te Kadıköy vapur iskelesi İtalyan Zükûr İptidai Mektebinde, 1925-1926'da İtalyan Justinyeni Zükûr İptidai Mektebinde, 1926-1927'de Saint Micheal Erkek Mektebinde Türkçe öğretmenliği yapmıştır.[43] 1927-1928 yılları arasında Gümüşsuyu Hastanesi'nde staj mülazımı rütbesiyle askerliğini tamamlamıştır. Aynı yıl Kabataş Erkek Lisesinde, 1928-1930'da İstanbul Erkek Muallim Mektebinde, 1930-1932'de Galatasaray Lisesi'nde, 1932-1933'te İstanbul Erkek Muallim Mektebinde, 1933-1934'te Vefa Lisesinde, 1934-1953 yılları arasında ise Galatasaray Lisesinde Türkçe öğretmeni

[37] Türk Dünyası Edebiyatçılar Ansiklopedisi, C.5, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara, 2004, s.368.
[38] İhsan Işık, *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi,* C.2, Elvan Yay., Ankara, 2006, s.1052.
[39] Türk Dünyası Edebiyatçılar Ansiklopedisi, s.368.
[40] Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Edebiyatçılar Ansiklopedisi, C.2, YKY, İstanbul, 2010, s.589.
[41] Türk Dünyası Edebiyatçılar Ansiklopedisi, s.368.
[42] Murat Uraz, *Esad Mahmud: Hayatı, Şahsiyeti, Seçme Eserleri ve Eserlerinden Parçalar,* Sühulet Kitabevi, İstanbul, 1939, s.3.
[43] Türk Dünyası Edebiyatçılar Ansiklopedisi, s.368.

olarak çalışmıştır.[44] Ayrıca, bir diğer mesleği de avukatlık olan Karakurt, 1938'de İstanbul Barosuna katılmış ve avukatlık yapmıştır.[45]

Esat Mahmut Karakurt'un Galatasaray Lisesi'nden bir öğrencisi olan Eser Tutel, onun dış görünüşü ve karakteristik özellikleri hakkında şu ifadeleri kullanmaktadır:

"Bana sorarsanız, bütün bu öğretmenlerin arasında en renkli ve ilgi çekenlerinden biri Esat Mahmut Karakurt'tu. Hani, şimdi karizması var diyorlar ya, işte Esat Hoca gerçekten karizması olan bir kişiydi. Uzun boyluydu, çok da yakışıklıydı, ama öyle kasıntılı bir hâli de yoktu. Güler yüzlüydü, alçak gönüllüydü. Bizlerin tabiriyle sapına kadar erkek adamdı, baba adamdı. Ben okuduğum yıl, 46 yaşındaydı. Çok genç yaşta şöhret sahibi olmuştu."[46]

Tutel, 1957'ye kadar 33 yıl boyunca aralıksız olarak Galatasaray'da ders vermiş olan Karakurt'un hem çok sevilen hem de çok korkulan öğretmenlerden biri olduğunu şöyle ifade eder:

"İnanın, hiç kimse ona kızmaz, kimse gücenmez, asla yüksünmezdi, Aksine bütün sınıfı bir kahkaha dalgası kaplayıverirdi. İşte, öylesine sevilen bir hocaydı Esat Hoca!

...

Amaaa, bu kadar sevilmesine rağmen, çok da korkulan bir hocaydı Esat Hoca! Sınavlarda kopya girişiminde bulunabilecek bir öğrenciyi asla affetmez, birden başımıza tiran kesiliverirdi. Hoca'nın kopya girişiminde bulunan çocuğa asla sınıf geçirtmeyeceğini çok iyi bilirdik. Bizden büyük sınıflarda okuyan öğrenciler, filanca yıl, filanca çocuğu, sırf kopya çekmeye teşebbüs etti diye okuldan bile atıldığını anlatırlardı ki, doğru değildi. Laubaliliği, kaypaklığı, üçkâğıtçılığı hiçbir

[44] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s. 19-20.
[45] Olcay Önertoy, *Cumhuriyet Dönemi Türk Roman ve Öyküsü*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., Ankara, 1984, s.32.
[46] Eser Tutel, *"Nur İçinde Yat Sen, Esat Hoca'm"*, Tarih ve Toplum Dergisi, C.34, S.204, Aralık 2002, s.20.

zaman affetmezdi. Doğrusu, iyi de ederdi… Ama 33 yıl hocalık yaptığı Galatasaray'da hiçbir öğrenciyi idareye bile rapor etmemişti."[47]

1954 yılından itibaren siyasete atılan Esat Mahmut, Şanlıurfa'dan milletvekili seçilerek Türkiye Büyük Millet Meclisine girmiş ve 1961-1966 yılları arasında ise senatör olmuştur.[48]

Esat Mahmut Karakurt'un Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne beyan ettiği Tercüme-i Hâl Varakası'nda yirmi beş seneyi aşkın geçen bir süre aralıksız olarak Galatasaray Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptığını ve günlük gazetelerde çalıştığını belirtilmektedir. Ayrıca yazar, gazeteler namına dünya seyahatlerine çıkarak otuz senelik bir süre zarfında seyahatnameler yazdığını ve çoğu roman olmak üzere yirmi bir telif eser vücuda getirdiğini ifade etmektedir.[49]

Karakurt, eğitime fazlasıyla değer veren bir yazardır. İnsanın asla cahillikten kurtulamayacağını ve bu nedenle sürekli olarak okuması ve öğrenmesi gerektiğini kendi mizah anlayışıyla şöyle ifade etmektedir:

"Ulan, kolumda kaç bilezik! Romancıyım… Dişçiyim… Avukatım… Edebiyatçıyım… Galatasaray Lisesi'nde öğretmenim… Senelerce bitirmediğim fakülte kalmadı… Ama hâlâ cahillikten kurtulamadım!"[50]

Esat Mahmut Karakurt, kadınlara düşkün biri olmasına karşın yetmiş beş yıllık ömründe hiç evlilik yapmamıştır. Karakurt'un bir yakını, onun kadınlara olan düşkünlüğünü ve hiç evlenmemiş olmasını şu şekilde aktarmaktadır:

"Kadıköy'de oturduğu yıllarda, akşam vapurlarından bazen genç kız, bazen şakaklarına kır düşmüş bir güngörmüş hanımla kolkola çıktıkları sık sık görülürdü. Esat Mahmut bir Osmanlıca deyimle 'zendost' yani kadına düşkün bir erkekti. Evlilik tuzağına düşmek endişesi olmadan daldan dala konuyordu. Sağlıklı, yakışıklı adamdı. Parası vardı. Güzel konuşurdu. Bir yakının anlattığına göre, sohbeti ile pek çok kadını kendine bağlayıverirdi. 'Niçin evlenmedi?' şeklinde soruma bu yakını,

[47] A.g.y., s.21.
[48] Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.5, Dergâh Yay., İstanbul, 1982, s.183.
[49] Esat Mahmut Karakurt'un el yazısı ile kaleme aldığı hâl tercümesi; Ekler, EK 1'de belirtilmiştir.
[50] Eser Tutel, a.g.y., s.22.

'Çok kıskançtı.' Cevabını vermişti. Bilmem, bu yorum, ömür boyu bekâr kalmasının başlıca sebebi olabilir miydi?"[51]

Büyük Ada'da yalnız yaşayan Esat Mahmut, 15 Temmuz 1977'de geçirdiği bir beyin kanaması sonucu ölmüş ve Zincirlikuyu mezarlığına defnedilmiştir.[52]

Tutel, *"Nur İçinde Yat Sen, Esat Hoca'm"* başlıklı yazısında Karakurt'un ölümü hakkında edindiği şu bilgiyi de paylaşmaktadır:

"1977 yılıydı. Hayat mecmuasında çalışıyordum. Hocayı ziyaret edip onunla röportaj yapmak istemiştim de nasıl olduysa bir türlü izini bulamamıştım. O sıralarda gazetede Hoca'nın ani olarak öldüğünü okumayayım mı! Gerçekten çok üzüldüm. Meğer Kadıköy, Kalamış'taki evini satıp Harbiye'ye taşınmış. Bir gün banyoda yıkanırken telefon çalmış. Arkasına bir şey alıp koşmuş, ama birden fenalık geçirmiş… Yanıbaşındaki masanın üstüne düşmüş, masayı kırmış. Alnı kanamış. Doktor çağırmışlar, pek bir şey bulamamış. O kadar ki, birlikte olduğu hanım arkadaşıyla önce uzun bir Akdeniz, sonra da Romanya gezisine çıkmış. Ama orada hastalanmış. Sık sık uyumak ihtiyacı hissediyormuş. İstanbul'a dönünce yedi ay önce düştüğü zaman hafif beyin kanaması geçirdiği, beyninde toplanan kanın pıhtılaştığı anlaşılmış. 15 Temmuz günü ameliyata almışlar. Üç buçuk saat süren ameliyattan sonra bir türlü kendine gelememiş."[53]

[51] A.g.y., s. 23.
[52] Türk Dünyası Edebiyatçılar Ansiklopedisi, s.368.
[53] Eser Tutel, a.g.y., s.24.

2. ESAT MAHMUT KARAKURT'UN ROMANCILIĞI

Esat Mahmut Karakurt, 1926-1960 yılları arasındaki yazı hayatı boyunca seyahatnameler yazmış ve çoğu roman olmak üzere yirmi bir telif eser vücuda getirmiştir. Bu eserlerden on altı tanesi günümüze intikal edebilmiştir. Bu eserler yayım tarihi sırası itibariyle şunlardır:

Aşkın Alevleri[54] (1926), *Çölde Bir İstanbul Kızı* (1926), *Dağları Bekleyen Kız* (1934), *Allah'a Ismarladık* (1936), *Ölünceye Kadar* (1937), *Son Gece* (1938), *Kadın Severse* (1939), *İlk ve Son* (1940), *Kocamı Aldatacağım*[55] (1940), *Sokaktan Gelen Kadın* (1945), *Ankara Ekspresi* (1946), *Bir Kadın Kayboldu* (1948), *Ömrümün Tek Gecesi* (1949), *Erikler Çiçek Açtı* (1952), *Son Tren* (1954), *Kadın İsterse* (1960).

Esat Mahmut Karakurt, romancılığının yanı sıra diş hekimliği, avukatlık, gazetecilik ve öğretmenlik gibi birçok mesleğe sahiptir. Karakurt'un bu meslek gruplarından kendine edindiği asıl kimlik ise gazeteciliktir. O, hayatındaki en önemli gayesinin meşhur bir gazeteci olmak olduğunu şu sözlerle ifade eder: *"Ben ilk ve orta tahsilimi, Kadıköy Lisesi'nde yaptıktan sonra, Tıp Fakültesinin Diş Tababeti şubesine devam ederek 1340 senesinde mektepten neşet edip, diş tabibi oldum. Bilmem neden daha o zamandan beri gazeteci olmak arzusu içimi kemiriyordu. Sultani'de iken küçük küçük şiirler, hikâyeler yazar, arkadaşlarıma okurdum. O zaman edebiyat hocamız şair Halit Fahri Bey'di… Bütün gayem meşhur bir gazeteci olmaktı. Bir gün garip bir tesadüf beni bu gayeme ulaştırdı."*[56]

Karakurt'un eserleri kitap olarak basılmadan önce "*İleri, İkdam, Cumhuriyet, Tasvir, Akşam* ve *Yeni Sabah"* gibi çeşitli gazetelerde bu eserlerin tefrikaları yayımlanmıştır.[57] Romanlarının bir zaman tefrika olarak basılmış olması gerçeği sebebiyle Karakurt'u bir gazete romancısı olarak kabul etmek pek mümkündür. Ona

[54] Aşkın Alevleri adlı eser Vahşi Bir Kız Sevdim, Perde Arkasında, Bir Çılgın ve Çölde Bir Aşk Macerası başlıklı dört hikâyeden oluşmaktadır. Vahşi Bir Kız Sevdim adlı hikâye daha sonraları baskılarında değişikliğe uğratılarak bir roman hâline getirilmiştir. Bkz. Şaban Sağlık, Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar, s.37.
[55] Kocamı Aldatacağım adlı eser daha sonraki baskılarda "Aldatacağım" adıyla yayımlanmıştır.
[56] Mehmet Behçet Yazar, Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı, Kanaat Kitabevi, İst., 1938, s.127.
[57] İhsan Işık, a.g.e., s.555.

göre *"Gazete romanı ile onun haricindeki romanı tamamen birbirinden ayırmak lazımdır."*[58]

Karakurt'un döneminde *"estetik değeri yüksek sanat eserleri vücuda getiren pek çok sanatkâr bir köşede sefalet içinde yaşarken ve adeta unutulmuşken"*, o bunun aksine popüler romancı kimliğiyle üne ve servete kavuşmuş bir yazardır. Şaban Sağlık'a göre *"düzeyli sanat eserleri vücuda getiren sanatkârların görmezden gelinmesinin"* tek sebebi Karakurt gibi kişilerin popüler kimlikleridir. Döneminde çokça konuşulan ve eserleri defalarca basılıp çokça okunan bir yazar olmasına karşın günümüzde edebiyat tarihlerine, incelemelerine konu olmaması ve edebiyat ortamlarında dahi adının anılmaması bunun en önemli kanıtı niteliğindedir. [59]

Esat Mahmut Karakurt'un döneminde ülke içerisinde siyasi ve sosyal hayatta birtakım değişimler ve yeni oluşumlar meydana gelmiştir. Osmanlı Devleti'nin yıkılma sürecinin ardından yeni bir devlet kurulmuş ve bu yeni devlet için yeni bir rejim belirlenmiştir. Bu yeni rejimin getirdiği yenilikleri benimsetme konusunda en büyük görev sanatkârlara düşmüştür. "*Popüler yazın, özellikle harf devriminden sonra okuma-yazma hevesi uyandırmada, geniş halk kesimlerine yeni rejimin ilkelerini benimsetmede öncelikli bir rol üstlenmiştir."*[60] Bu nedenle *"rejime ve Atatürk'e övgü, modernleşme, kadınlara açılış, üst kültürün popülerleştirilmesi"* gibi konuları devrin popüler romanlarında görmek mümkündür.[61] Karakurt, yeni rejimin yerleştirilmesinde etkili olmuş birçok yazardan biridir. Karakurt, estetik değeri yüksek bir eser kaleme almadığını, rejimin kendisi gibi birçok yazara biçtiği görevi kabul ederek asıl amacının toplumun okuryazarlığını geliştirmek olduğunu dile getirmektedir. Esat Mahmut'un Galatasaray Lisesi'nden öğrencisi olan Tahsin Yücel, *"Esat Mahmut Karakurt ve Yapıtları"* başlıklı yazısında yazarın kendisini gerçek bir romancı olarak telakki etmediğini ve ayrıca günümüzde sıkça kullanılan üç noktanın mimarının da Karakurt olduğunu şu ifadelerle açıklamaktadır: *"Hiç unutmam, bir gün ünlü romancımız Reşat Nuri Güntekin müfettiş olarak dersimize gelmiş, ders boyunca bir dost gibi aramızda kalıp hocamızla ve bizlerle söyleşmişti. Aramızdan bir dost gibi ayrılmasından sonra, Esat hoca bize gerçek bir romancıyla tanıştığımızı*

[58] Doğan Hızlan, *Saklı Su,* s.176.
[59] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s.23.
[60] Ahmet Oktay, *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı,* Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1993, s.125.
[61] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s.33.

söylemiş, bir arkadaşım 'Ya siz, hocam?' deyince de kendine özgü içtenliğiyle 'Ben Reşat Nuri bey gibi bir romancı değilim; tüm o kitapları ülkemizde okur-yazarlığın gelişmesine yardımcı olmak için yazdım', diye yanıtlamış, sonra da yazın dünyasına tek katkısının üç nokta olduğunu söylemişti, romanlarında oldukça sık kullandığı, bugün de çoğu köşelerimizin bol bol yararlandıkları üç noktanın."[62]

Oktay Akbal ise *"Karakurt İçin.."* adlı yazısında yazar hakkındaki görüşlerini şöyle ifade etmektedir:

"Kendini edebiyatçı saymazdı o. Biz okuma yazma seferberliğine katkıda bulunduk derdi. Öğretmen olduğu yıllarda öğrencilerine gerçek edebiyatın bambaşka bir şey olduğunu söylerdi, ona öykünenlere kızardı. Bir kez 1956'da Bursa'da bir edebiyat gecesinde beraber olduk. Sıra ona gelince kalktı şöyle dedi. Ben edebiyatçı değilim, benim romanlarım okuma-yazma devrimi sırasında yararlı olmuştur, o kadar.

Demek istediğim Karakurt her şeyden önce kendini bilen bir kişiydi. Tutucu değildi. Kemalist ilkelere bağlıydı.

...

Karakurt'un kendine özgü bir biçimi vardı. Devrik cümlenin öncülerindendi. Yerinde, tadında kullanmazdı bunu, durmadan devrik cümle ile anlatırdı olayı, sıkardı, bezdirirdi. Kimi zamanda gerçek dışı şeyler yazardı. Karikatürlere konu olurdu bu tür cümleleri. 'Elleri arkasında odada gidip gelerek gazetesini okuyordu'. 'Ya da kızın başı erkeğin kıllı göğsünde kayboldu' gibilerden Karakurt çalakalem yazan bir kişiydi. Özensiz, yazdığına önem vermeden, daha iyi, daha doğru yazmayı düşünmeden yazan bir akımın temsilcisiydi. Ama bir zamanlar, 1930-50 arasında ne yazsa okunurdu. Gazeteler bir romanını tefrika etmek için büyük paralar verirlerdi. Üst üste baskılar yapardı o ünlü romanları. Kimler çevrilirdi bu romanlara dayanarak. Yapıtlarından en çok film yapılan yazar oydu. Bir çağı bir kaç kuşağı hiç değilse ilk yaşam uyanışlarında etkilemiş olmak az şey değildir."[63]

---

[62] Tahsin Yücel, *"Esat Mahmut Karakurt ve Yapıtları"*, Sözcükler, Temmuz-Ağustos 2009, S.20, s.7-8.
[63] Oktay Akbal, *"Karakurt İçin.."*, Cumhuriyet Gazetesi, 22 Temmuz 1977, s.2.

Karakurt'un romanlarındaki tematik yapıyı duygusal ve fikri olmak üzere iki boyutta incelemek mümkündür.[64] Duygusal boyutu aşk; fikri boyutu güncel konular oluşturmaktadır. Romanların ana konusunu teşkil eden aşk bünyesinde daima klişe bir yapı içermektedir: *" a- Tanışma ve âşık olma, b- Buluşmalar ve geçici kavuşma, c- Ayrılık ve tekrar kavuşmak için mücadele etme, d- Mutlu son ya da ölüm."*[65] Karakurt, romanlarında aşktan sonra "casusluk", "savaş", "polisiye", "intikam" ve "cinsellik" gibi konulara yer vermekte ve genellikle bu konular fikri yapıyı teşkil etmektedir. Karakurt, romanlarında ilgi çekebilmek amacıyla toplumsal bir konudan yola çıkarak onlara bir aşk hikâyesi eklemiştir.[66] Romanların fikri boyutunu teşkil eden konuların temelinde ise dönemin tarihi önem arz eden olaylar bulunmaktadır. Karakurt; *Dağları Bekleyen Kız* romanında Doğu İsyanı, *Allah'a Ismarladık*'ta Milli Mücadele, *Son Gece*'de Birinci Dünya Savaşı, *Ankara Ekspresi'*nde İkinci Dünya Savaşı ve *Erikler Çiçek Açtı*'da Kore Savaşı gibi döneminde oldukça önemli bir etkiye sahip konuları ele alarak işlemiş ve bu olayların zemininde kendisine yeni bir olay örgüsü oluşturmuştur. Fakat bu konular hiçbir zaman "aşk" kadar dikkat çekmemektedir. Bu konuların romanlarda yer edinmesinin temel sebebi aşkın klişe yapısının tezahür etmesine zemin hazırlamaktır. Ayrıca yazar, genç yaşta yazdığı romanlarında olayları hayatından esinlenerek kaleme aldığını ifade etmiştir: *"Son röportajında; genç bir gazeteciyken kendine gönderilen intihar mektuplarını malzeme olarak kullandığını açıkça belirtmiştir. Bu yöntemi kullandığının açık örneği, Dağları Bekleyen Kız'dır. Doğu olaylarını bastırmakla görevli Salih Paşa'nın karargâhına giden Karakurt roman yazmayı burada aklına getirmiştir."*[67]

Esat Mahmut Karakurt, romancılığın yanı sıra aynı zamanda bir avukattır. Karakurt, *"Afrodit"* davasında yaptığı savunmayla Türk edebiyatındaki "cinsellik" ve "müstehcenlik" kavramlarına yeni boyut getirmiştir. Bu konuşma sadece edebiyatı değil aynı zamanda sosyal hayatı da etkilemiştir. Cumhuriyet'in getirdiği özgür düşüncenin Türk toplumunda ne ölçüde kabul gördüğünün yansıması olarak da önemli bir etkiye sahiptir:

---

[64] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s.34.
[65] A.g.e., s.35.
[66] Olcay Önertoy, a.g.e., s.32.
[67] Doğan Hızlan, *Saklı Su,* s.176.

"İddia makamı, Piyer Louys'den iki parça bulup getirdi. Fakat ben isterlerse kendilerine; okuduklarını gölgede bırakacak üç yüz on iki parça getirip okuyabilirim şimdi. İsterlerse Nedim'in, Nefi'nin, Baki'nin divanlarından, İncil'den, Tevrat'tan parçalar okuyayım. İsterlerse şimdi Nedim'in hammamiyesini açarak dejenere olmuş bir bedbaht mahbubun; hamamın gölgeli bir köşesine uzanmış yatan Nedim'in yanına gelerek ona sarılıp öpmek istediğini ve Nedim'in de bu iffetsiz, ahlâksız oğlanın göğsünde çıkan tüyleri görerek, 'nasıl güneş bulutlanmaya başlamış!' diye devam eden parçasını okuyayım? İsterler mi Tevrat'ı açarak Hazreti Lut'un bizzat kendi sulbünden hasıl olan iki kızının arasına girip onları nasıl inlete inlete istifraş ettiğini tasvir eden faslı tekrarlayayım mı? Ve gene aziz müddeiumumi isterler mi ki İncil'in kapağını kaldırarak daha dünyayı tanımayacak kadar küçük bir kızı; yüz tane karısı olan peygamber Süleyman'ın nasıl bağırta bağırta hurma ağacının altına sürükleyip götürdüğünü hikâye eden fıkrayı okuyayım? Ve gene isterler mi? Süre-i Yusuf'tan bir sayfa açıp, 'Mısır kadınlarının onun güzelliği karşısında nasıl kendilerini kaybederek tenasül aletlerinden kan bıraktıklarını' burada okuyayım?

Şimdi soruyorum sayın müddeiumumiye: Bütün bu klasik edebiyatımızın ve bütün Kütüb-ü Mukaddese de müstehcen?

Allah da mı –haşa- müstehcen neşriyat yapmış?"[68]

"Afrodit" adlı yapıtın aklanarak basımına izin verilmesinin ardından Karakurt'un eserlerinin cinsellik açısından yeni bir boyut kazandığı ifade edilebilir. Karakurt'un 1940 sonrasında kaleme aldığı eserlerinde cinsellik daha rahat bir ifade bulmuştur. Bunun en belirgin örneği ise *Sokaktan Gelen Kadın* adlı eserdir.

Ahmet Oktay, Esat Mahmut Karakurt'un ve aynı zamanda dönemin birtakım yazarlarının romanlarında tespit ettiği *"cinsellik miti"* için şu ifadeleri kullanmaktadır:

"...kadın ve erkek yazarlar, Kate Millet'in sözleriyle söylersem, "cinsellik mitinin romantik ve şefkatli yönünü" sergiler, "cinselliğin geri kalan bölümünden ima yollu" söz ederler. Buna karşılık Esat Mahmut ve M. Turhan Tan,o yıllarda pek

[68] A.g.e., s.178-179.

rastlanmayan bir cesaretle erotik boyutu da gündeme getirir, sevişme sahnelerine yer verirler."[69]

Sağlık'ın da belirttiği gibi yazarın romanlarında anlatım tekniklerinden sıkça yararlandığı görülmektedir. Romanlarda sıkça kullanılan anlatım teknikleri şunlardır: *"diyaloglar, kamera-göz (anlatıcı), tasvirler ve iktibaslar"*[70] İktibaslar haricindeki anlatım tekniklerine bütün romanlarında rastlanmaktadır. Fakat iktibasların türü bir romandan diğerine farklılık göstermektedir: *"Karakurt, 'iktibaslar' kapsamında 'mektup, gazete haberi, şiir, makale, rapor; komutanların emir metinleri; avukatların savunma metinleri ve savcıların iddianame metinleri' gibi alanlarla ilgili metinleri bir anlatı olarak kullanır."*[71] Yazarın bu anlatım tekniklerini kullanmasındaki asıl amaç ise kaleme aldığı esere gerçeklik kazandırma düşüncesidir. Özellikle sıkça kullandığı tasvirler ve iktibaslar olaylara ve mekânlara gerçeklik kazandıracak niteliktedir.

Kadıköy Orta Mektebi'nden öğretmeni, Galatasaray Lisesi'nden ise meslektaşı olan Halit Fahri Ozansoy; yazar ile ilgili anılarını derlediği yazısında -daha öğrencisi iken- Karakurt'un tahrirlerinde konuyu fazlasıyla uzattığından bahseder. Hatta bu özelliğinin kimi zaman romanlarında da mevcut olduğunu kırıcı olmayan şu ifadelerle belirtir:

" – Üzme kendini Esatçığım. Olur böyle şeyler. Bak, gördün mü, sonunda yine hocan haklı çıktı. Dünkü tefrikan 120 mi idi, ne idi? E, adamlar da bütün bir yıl romanı tefrika edemezler ya.. Bir de 6 numarayı unutmazsın. İyi etmişim. Eğer orta mektepte ilhamını biraz hududa sokmaya çalışmasa idim, o zaman bir romanını üç sene tefrika etseler bitiremeyeceklerdi."[72]

Aynı durumdan yakınan Murat Uraz, yazarın ilk eserlerinde olayların gereksiz yere uzatıldığına vurgu yapmıştır. Ayrıca Karakurt'un anlatımının zaman içerisinde gelişim gösterdiğine dikkat çekerek yazarın tasvirlerinin de güçlü olduğunu şöyle ifade etmektedir:

---

[69] Ahmet Oktay, *Türkiye'de Popüler Kültür*, YKY, İstanbul, 1994, s.134.
[70] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s.154.
[71] A.g.e., s.35.
[72] Halit Fahri Ozansoy, *Edebiyatçılar Çevremde*, Dergâh Yay., İstanbul, 2015, s.83.

"İlk yazılarında görülen, bazı sanat hataları, ifadedeki ufak tefek ihmaller, dikkatten kaçmış zaif cümleler bugün kalmamıştır. Gittikçe güzelleşen bir üslup içinde; canlı pürüzsüz ve kısa cümlelerle her zaman yaşayacak mevzular, renkli manzaralar görülür.

Üst üste gelen, bir yere toplanan hadiselere karşılık; bazı yerlerde basit bir hadisenin uzatılması gibi şeyler son romanlarında artık görülmüyor. Anlaşılıyor ki bu sanatkâr; artık durulmuş, şahsiyetini bulmuştur."[73]

Nihat Sami Banarlı ise Esat Mahmut Karakurt'un romanları ve romancılığı hakkında şu ifadeleri kullanmaktadır:

"İlk şöhretini Çölde Bir İstanbul Kızı, Dağları Bekleyen kız, Allaha Ismarladık gibi romanlarıyla yapan Esad Mahmud Karakurt, roman hayatımızda zengin ve popüler bir şöhretin sahibidir. Türkiye'de bilhassa genç kızlar ve genç erkekler tarafından alaka ile okunan romanlarını Esad Mahmud daha çok, "macera romanı" vasıflarıyla yazmıştır. Zengin bir hayali, aşk ve ihtiras sahnelerini ve bu gibi sahnelerin karakteristik tiplerini muvaffakiyetle yaşatan bir sanat cephesi bulunan muharririn roman yazarken kullandığı özel bir Türkçedir ki, onun bilhassa dikkate değer bir tarafını teşkil etmektedir."[74]

Esat Mahmut Karakurt, romanlarının gazetelerde tefrika edilmesi ve düşük eğitim seviyesine sahip okuyucuya hitap etmesi sebebiyle eserlerinde yalın ve anlaşılır bir dil kullanmıştır: *"Esat Mahmut, seçtiği konulara uygun olarak, sade bir dili, dilbilgisi kurallarına uygun, fazla özen göstermeden normal konuşma anlatımına benzer bir anlatımı yeğlemiştir. Yer yer kişilerin kullandığı atasözleri ve aralara serpiştirdiği dörtlükler de anlatımını renklendirir. Romanlarını okutan bu basit diliyle birlikte, hepsinde ortak olarak bulunan macera, heyecan, hareket ve duygusallıktır. Bunların bir araya gelmesi okuyucunun romanı bir solukta okuyup bitirmesini sağlamıştır."*[75]Ayrıca Karakurt, edebiyat tarihinin yaşayan bir tarih olduğuna inanmaktadır. Bu nedenle de dönemin bir diğer güncel unsuru olan

[73] Murat Uraz, a.g.e., s.7.
[74] Nihat Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, İst., 1971, s.1262.
[75] Olcay Önertoy, a.g.e., s.33-34.

"gazete" ile "romanı" bir araya getirerek güncel ve çarpıcı konuları akıcı bir üslupla işlemiştir.[76]

Karakurt, Tanzimat ve Servet-i Fünûn edebiyatını anlaşılmazlık ve dil yönünden Divan edebiyatının devamı olarak görmüş ve eleştirmiştir. Ona göre Tevfik Fikret'i anlamak, Nefi'yi anlamaktan daha güçtür.[77] Ayrıca Karakurt'a göre edebiyat gönül işidir. Bu nedenle edebiyatı icra edecek veya onunla ilgilenecek kişi bunu dilediği gibi gerçekleştirmelidir:

"Ben Divan edebiyatını bütün kıymetleriyle beraber yani Fuzuli'si, Nefi'si, Baki'si, Nedim'i, Şeyhülislam'ı ne bileyim ben, velhasıl küçüğü ve büyüğü ile vazifesini yapmış, rolünü ikmal etmiş, artık kendisinden ses gelmesine imkan olmayan sadece ve basitçe bir tarih telakki ediyorum. Yeni nesil, bu şerefli ve büyük eskileri bundan sonra, o da ancak anlamak kabil olursa bir tarih diye okuyabilir. Lisanını bilmediği, sesini anlamadığı, zevkine varamadığı bir edebiyatı bugün çocuğu zorla, o da edebiyat hocasından alacağı kırık notlardan korkarak ancak tekrarlayabiliyor. Nedim'in en çapkın mısralarını bile bugün bir yirmi yaş delikanlısına zorlamazsanız ezberletemezsiniz.

Sevilen edebiyat zorla değil, arzuyla, heyecanla yapılır. Binaenaleyh bence bu edebiyat artık tarihe karışıp yavaş yavaş izlerini kaybettiğimiz bir edebiyattı. İyiydiler, heyecanlıydılar, yüksektiler, sanatkârdılar… Evet hepsi kabul!.. Fakat aynı zamanda itiraf etmek lazım ki, çok bir cepheli, çok dar ve mahdut, pek yeknesaktılar."[78]

Karakurt, romanlarının ana konusunun aşk olması dolayısıyla seçtiği konuya uygun olarak kadın ve erkek kahramanlarına aynı ölçüde önem vermektedir. Erkek kahramanlar, genelde anne ve babasını yitirmiş, yalnız yaşayan kimselerdir. Bazı romanlarda ise erkek kahramanın bakmakla yükümlü olduğu ya annesi ya da bir kız kardeşi bulunur: *"Erkeğin özgür ve bağımsız hareket etmesi için, böyle yalnız kalması ve kimsesiz oluşu özellikle vurgulanır."*[79] Ailesinden kalan bir mal varlığına sahip olmayan bağımsız erkek modeli, yaşamını sürdürmek için gerekli olan şartları

[76] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s.31.
[77] Mehmet Behçet Yazar, a.g.e., s.129.
[78] Doğan Hızlan, *Saklı Su*, s.177-178.
[79] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s.85.

kendisi sağlamaktadır. Bu özelliğiyle birlikte Karakurt'un idealize etmiş olduğu erkek kahramanın kişisel özellikleri bir bütün oluşturmaktadır. Çünkü bütün erkek kahramanlar kendinden ödün vermeyen, gururlu ve hükmedici bir yapıya sahiptirler. Bu özelliklerinin temelinde ise özgür olmaları ve kişisel gayretleri sonucunda kendilerini saygın bir mertebeye ulaştırmış olmaları bulunmaktadır. Ayrıca erkek kahramanların fiziksel ve kişisel özellikleri birbirleriyle benzerlik göstermektedir: *"Yazarın romanlarında betimlenen erkek kahramanların iyi eğitimli, işinde başarılı, yakışıklı ve şık giyinen kişiler olduğu saptanmıştır."*[80]

Romanlardaki işlevsel niteliğe sahip bütün erkek kahramanlar, Türk milletine mensupturlar. Kadın kahramanlar ise genellikle fiziksel, psikolojik ve sosyolojik özellikleriyle birbirlerine benzemektedirler. Fakat onları mensup oldukları ırk açısından Türkler ve yabancılar olmak üzere iki gruba ayırmak mümkündür. Yabancı bir millete mensup bulunan kadınların işlevsel kahramanı oluşturduğu romanlarda, kadın ve erkek birbirlerine düşman iki milletin ferdidirler ve erkek kahramanlar, diğer romanlara nazaran daha vatanperver bir özellik taşımaktadır.

Yazarın romanlarında kadın kahramanlar ise genelde anne veya babasını yitirmiş kişilerdir. Fakat ergin bir yaşa gelinceye kadar onları ahlâksal yönden eğitecek ve koruyacak birinin himayesi altındadırlar. (Bu kişi genellikle babaları veya ağabeyleridir.) Ahlâksal yönden eğitimi tamamlanmamış roman kahramanları ise *Sokaktan Gelen Kadın*'daki Semra veya *Aldatacağım*'daki Mualla gibi uygun görülmeyen davranışlarda bulunmaktadırlar. Bu nedenle romanlarda iyi huylu olarak tabir edebileceğimiz bütün kadın kahramanlar, ergin bir yaşa gelinceye kadar yalnız ve kimsesiz değillerdir. Selim İleri'ye göre aşk ve sevda romanları içerisindeki en gizemli ve en ateşli kadın kahramanlar, Esat Mahmut'unkilerdir.[81]

Ebru Aktaş, "*Esat Mahmut Karakurt Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Romanları"* adlı çalışmasında yazarın romanlarındaki kahramanlar için şu ifadeleri kullanmaktadır:

[80] Senem Timuroğlu Bozkurt, a.g.t., s.45.
[81] Selim, İleri, "*Ayın Dosyası"*, Hürriyet/Gösteri, S.19, Haziran 1982, s.63.

"Esat Mahmut Karakurt'un bütün romanlarındaki kahramanlar özellikleri itibariyle birbirinin aynı gibidir. Romanlardaki kahramanlar isimleri verilmeden değiştirilse hangi kahramanın hangi roman ait olduğu fark edilmeyecektir.

Eserlerindeki kahramanlar seçkin kişilerdir. İstanbul Türkçesi ile konuşurlar. Özellikle erkek kahramanlar mağrur, mert ve yiğittir. Kadın kahramanlar ise fazlasıyla hassastır. Esat Mahmut'un kendisi de mağrur ve gözü pek bir kişiliğe sahiptir ve romanlarındaki erkek kahramanlar kendisinin bir prototipi gibidir."[82]

Esat Mahmut'un romanlarında zaman oldukça geniş bir süreci kapsamaktadır. Bazı romanlarındaki olay örgüsü ayları kapsayan bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşirken, birçok romanında olay örgüsünün yıllar içerisinde gerçekleştiği görülmektedir. Aktaş, Karakurt'un romanlarındaki zaman unsuru hakkında şunları söylemektedir:

"Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında zaman unsuru önemli bir yer tutmaz. Eserleri genel itibariyle kronolojik bir sıra takip eder. Geriye dönüşler neredeyse yok gibidir. Eserlerin zamanıyla yaşanılan zaman birbirine uygundur. Ancak zaman zaman kendi devrine göre ileri sayılabilecek fikirleri çok başarılı bir biçimde eserlerine yerleştirmiştir."[83]

Karakurt'un romanlarında ifade edilen mekânlar da çok ve çeşitlidir: *"Makedonya ve Romanya'dan Anadolu'ya, Yemen'e ulaşan geniş bir coğrafyada yaşanan coşkun aşklarla beslenen romanlar yazan Esat Mahmut Karakurt (1902-1977) devrin çok okunan yazarlarındandır."*[84]

Yazarın romanlarındaki mekânları dört grupta mütalaa etmek mümkündür: *"1- Coğrafi mekânlar (kıta, ülke, şehir); 2- Oturulan mekânlar (şehir, mahalle, sokak, köy); 3- İç mekânlar (oturulan yerin iç dekorasyonları); 4-Dış güzellikler ve tabiat manzaraları (egzotik mekânlar). Genelde popüler romanlarda görülen bu dört boyutlu mekân anlayışı, Esat Mahmut Karakurt'un tüm romanlarında hâkimdir. Karakurt, bazı Avrupa şehirleri, Rusya, Çin Arabistan, Suriye, İsviçre ve daha pek*

---

[82] Ebru Aktaş, *"Esat Mahmut Karakurt Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Romanları"*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara, 2001, s.8.
[83] A.g.t., s.7-8.
[84] İnci Enginün, a.g.e., s.301.

çok ülkeyi romanlarında coğrafi mekân olarak kullanır. Yazarın oturulan mekân olarak kullandığı şehir de genelde İstanbul'dur. İstanbul'un Boğaz, Taksim, Adalar ve Çamlıca gibi semtleri, onun roman kahramanlarının oturdukları yerlerdir. Bu kahramanların oturdukları köşk, yalı ve evler hem iç dekorasyonları, hem de çevreleri ile tanıtılır. Bunlar da iç mekânı oluştururlar. Bir de, roman kahramanları, görevleri gereği bolca seyahate çıkarlar. Anadolu'nun (taşranın) köy ve kasabaları, İzmir, Bursa (Uludağ) ve Ankara gibi şehirler Karakurt'un kahramanlarının genelde seyahate gittikleri yerlerdir. Bu kişiler bazen de yabancı ülkelere giderler. Kahramanların seyahatleri boyunca içinden ya da üzerinden geçilen tabiat güzellikleri ve manzaralar romantik bir üslupla tanıtılır. Tanıtılan bu manzaralar arasında egzotik nitelikte olanlar da vardır. Bunlar da tabiat manzaraları ve dış güzellikleri oluştururlar."[85] Yazar, romanlarının bölümlerini oluştururken genellikle olaylar arasında zamansal ve mekânsal farklılıkları, geçişleri esas almaktadır. Ayrıca bu zaman ve mekân geçişlerini okuyucuya kısa ifadelerle özetlemektedir.

1950'lerden itibaren popüler aşk romanları sinemaya aktarılmaya başlanmıştır. Döneminde yayımlanan gazetenin tirajını yükselten ve eserleri çokça basılan Esat Mahmut Karakurt ve birçok yazarın romanları sinemaya aktarılmıştır.[86] Yaşamına on altı eser sığdıran yazarın, ilk romanından son romanına kadar bütün eserleri en az bir kez sinemaya aktarılmıştır.[87]

Neredeyse bütün hayatını yazı yazarak geçiren Karakurt, 1960'tan sonraki yıllarda roman kaleme almamıştır. Çok sayıda eser vücuda getiren yazar, hayatının son yıllarında artık yazmaktan nefret ettiğini dile getirmiştir: *"Bu nefretini ortaya koyarken de son dönemlerinde aynı nefret fobisine yakalanan Vâ-Nû, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Reşat Nuri Güntekin'i örnek vermiştir."*[88]

---

[85] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s.123.
[86] Giovanni Scognomillo, *Türk Sinema Tarihi/ I.Cilt*, Metis Yay., İstanbul, 1990, s.115.
[87] Esat Mahmut Karakurt'un film olarak sinemaya aktarılan eserleri Ekler, EK 2'de belirtilmiştir.
[88] Doğan Hızlan, Saklı Su, s.177.

İKİNCİ BÖLÜM

ESAT MAHMUT KARAKURT'UN ROMANLARINDA KADIN KAHRAMANLAR

1. ESAT MAHMUT KARAKURT'UN ROMANLARINDA KADIN KAHRAMANLAR

Roman, birtakım unsurların birleşerek oluşturduğu bir sistemin bütünüdür. Bu sistemin oluşmasında olay, dil, kişi ve teknik önemli etkenler arasında yer almaktadır. Romanda estetik bir dünya oluşturulurken olaya, kişi ve kişilerle gerçeklik kazandırılarak bu dünya, dil ve anlatım teknikleriyle dışa yansıtılmaktadır. Sonuçta ise aslının benzeri olarak değerlendirilebilen bir dünya, literatürdeki adıyla "kurmaca" bir dünya elde edilmektedir.[89] Romancının hayal gücüyle elde edilen kurmaca dünyanın belkemiği kişidir.[90] Çünkü roman oluşturulurken ele edilen sistemin bütün unsurları onun için vardır ve söz konusu bu kurmaca dünya onunla bir işlev kazanmakta ve bir misyon üstlenmektedir. Şerif Aktaş'a göre insanla kurmaca dünyanın kahramanı arasında temelde bir benzerlik bulunmaktadır. Çünkü kurmaca eser modelini ve malzemesini dış dünyadan almaktadır.[91]

Şerif Aktaş, Roland Bourneur ve Real Quellet'ın yaklaşımına dayalı olarak romanda olay örgüsünü şekillendiren altı unsurun varlığından söz ederek roman kişilerini; 1) Başkahraman, 2) Rakip veya karşı güç, 3) Arzu edilen ve korku duyulan nesne, 4) Yönlendirici, 5) Alıcı, 6) Yardımcı olmak üzere belli başlıklar adı altında değerlendirmiştir.[92]

Araştırmacılar, romandaki kişi unsurunu çeşitli şekillerde değerlendirmişlerdir. Mehmet Kaplan, ortak değerleri temsil ederek roman boyunca değişim göstermeyen kahramanlara "tip"; sosyal olmaktan ziyade psikolojik bakımdan öne çıkarak kişisel ve psikolojik özellikleri ağır basanlara "karakter" adını vermektedir.[93] Forster, anlatı boyunca özelliklerini muhafaza ederek değişim göstermeyen kahramanları "*düz*"; olaya bağlı olarak sürekli değişim içerisinde olan kahramanları ise "*yuvarlak*" olarak isimlendirmiştir.[94]

"Karakter" kelimesi günümüzde sadece edebiyat figürü değil, işaret, harf veya sembol anlamlarına da gelmektedir. Kahraman kelimesi, Antik Yunan'da ayırt

[89] Mehmet Tekin, *Roman Sanatı: Romanın Unsurları,* Ötüken Yay., İst., 2016, s.61.
[90] Mehmet Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 3 – Tip Tahlilleri*, Dergâh Yay., İstanbul, 2014, s.5.
[91] Şerif Aktaş, *Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinlerin Tahlili: Teori ve Uygulama,* Kurgan EdebiyatYayınları, Ankara, 2013, s.44.
[92] A.g.e., s.46-47.
[93] Mehmet Kaplan, a.g.e., s.7.
[94] E.M. Forster, *Roman Teorisi*, (Çev. Ünal Aytür), Milenyum Yay., İstanbul, 2014, s.170.

edilir bir nişan bırakmak için kullanılan ve kaşe anlamına gelen bir sözcükten türemiştir. Kahraman sözcüğü daha önceleri bir insanın nasıl biri olduğunun işareti ve tasviriyken zamanla bireyin kendisi, kişinin biricikliği hâline gelmiştir. Dolayısıyla "karakter" kelimesi, parça bütün ilişkisiyle kurulan bir ad aktarmasıdır.[95] Günümüzde bir edebiyat figürü olarak "karakter" terimi bir bireyin zihinsel ve ahlâkî nitelikleri anlamına gelmektedir.[96] Bir romancının, anlatıyı sergileyecek kişiyi, anlatının niteliğine uygun olarak çizmesine ve ona "beşeri" bir yapı kazandırarak canlandırması işlemine *karakterizasyon* denir: *"Romancı bu işlemi gerçekleştirirken, canlandırmak istediği kişiyi, ait olduğu cinsin özelliklerini dikkate alarak çizer, ona bedensel ve ruhsal bir yapı kazandırır. Sanıldığı gibi o yaratmaz; karakterize eder."*[97] Başka bir deyişle romanda kişiliğin belli tarzlarda kurgulanmasına tanıklık edilir.

"Edebiyat yapıtlarındaki kadın kahramanlara yönelik eleştirinin ortaya çıkardığı gerçeklerden birini de erkek yazarların yarattığı klişe iki karşıt tipin varlığıdır."[98] Sandra M. Gilbert ve Suzan Gubar'ın "evdeki melek" ile "canavar" adını verdikleri bu klişe tiplere Türk edebiyatında da saptamak mümkündür. Berna Moran ise, Türk edebiyatında benzer özellikleri taşıyan bu kadın tiplerine "*Kurban*" ile "*Ölümcül Kadın*" adını verdiğini belirtmektedir. Tanzimat'ın ilk romanlarında sıkça karşılaşılan kadın kahramanlar, bu tiplerin özelliklerini sergilemektedirler. Romanlarda geçen, "*Kurban tipi*" masum, namuslu, uysal ve kendini erkeği mutlu etmeye adayan genç kız ya da kadındır. Melek huylu olarak nitelendirilen kadın kahramanlar güzel ve erkek egemenliğini kabul etmiş kişilerdir. Tanzimat romancılarının işlediği karşıt tip olan *"Ölümcül kadın"* ise erkeğin egemen olduğu topluma başkaldırmış; hile, yalan, entrika ve cinayeti kendine silah yapmış kadınlardır.[99]

Berna Moran'ın sunmuş olduğu bu verilerden yola çıkarak Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında karakterize edilmiş kadın kahramanların bu sınıflama içerisinde ele alınabilir. Karakurt'un romanlarında "*Kurban*" ve "*Ölümcül Kadın*" olmak üzere karşıt iki klişe tip varlığına rastlanılmaktadır. Genellikle romanlardaki işlevsel kadın şahıslar, erkek

[95] Terry Eagleton, *Edebiyat Nasıl Okunur,*(Çev. Elif Ersavcı), İletişim Yay., İstanbul, 2015, s.58.
[96] A.g.e.,s.59.
[97] Mehmet Tekin, a.g.e., s.67.
[98] Berna Moran, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1994, s.231.
[99] A.g.e., s. 231-232.

egemenliğini kabul etmiş; güzel ve melek huylu olarak idealize edilmiş, "*Kurban*" tipindeki kadın kahramanlardır.

Şaban Sağlık, "*Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*" adlı eserinde Esat Mahmut Karakurt'un karakterize ettiği roman kişilerini inceleyerek belli saptamalara ulaşmıştır. Karakurt'un roman kişileri, -genelde popüler romanlarda görüldüğü üzere- belirli kategorilere ayrılmaktadır. Sağlık, Karakurt'un roman kişilerini*; 1) Birinci derecede (işlevsel) kişiler, 2) İkinci derecede (yardımcı) kişiler* ve *3) Üçüncü derecede veya figüran düzeyinde (görevli) kişiler* olmak üzere üç kategoride sınıflandırmıştır.[100] Birinci derecedeki kişiler, bir genç kız\kadın ile bir erkektir. Esat Mahmut Karakurt'un bütün romanlarında, -istisnasız- işlevsel konuma sahip iki kişi bulunur. Romanlarında kadına ve erkeğe aynı ölçüde önem vermesini, karşılıklı aşkı işlemesine bağlayabiliriz.[101]

İkinci derecedeki kişiler, bütün işlerinde, hem erkeğe hem de kıza yardım eden veya çatışmanın olabilmesini sağlamak amacıyla ortaya çıkan engel niteliğindeki kişilerdir. Üçüncü derecedeki şahıslar ise romanlarda dikkatlere sunulmak istenen olay veya olay parçasına hizmet eden dekoratif kişilerdir.[102]

[100] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s. 85.
[101] Olcay Önertoy, a.g.e., s.33.
[102] Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında yer alan kahramanlar Ekler, EK 3'de belirtilmiştir.

2. FİZYOLOJİK ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN KADIN KAHRAMANLAR

Her şeyin bir başlangıcı olduğu gibi insan soyunun da bir başlangıcı vardır. İnsan evriminin süreci üzerine yapılan araştırmalar neticesinde; insan soyunun, ilk atasının Afrika'da ortaya çıktığı saptanmıştır.[103] "*İnsanlar en ilkelinden en uygarına kadar genetik bakımdan tek bir insan türü olarak homo sapiens sapiens olarak sınıflandırılırlar*."[104] Kendi türünün en uygarı olan Afrikalılar, nüfusları artıp, yeterli av ve yiyecek bulamayınca Afrika'yı terk edip Dünya'ya yayılmaya başladılar. Diğer tüm canlılar gibi insanlar da hayatını sürdürebilmek ve neslini devam ettirebilmek için çevre koşullarına uyum sağlamak zorunda kalmıştır. Afrika'dan Dünya'ya yayılan insanlar, başlangıçta aynı tipteydiler. Zaman içerisinde insanların yerleştikleri coğrafyaya ve güneş ışığı yoğunluğuna bağlı olarak ten renkleri açılmıştır. İnsanların yüz şekillerinde, göz renklerinde ve saç tiplerinde çeşitli değişimler meydana gelmiştir. Coğrafi çevrenin baskısı, insan fizyolojisindeki değişimi de beraberinde getirmiştir. İnsanların fiziksel özellikleri, yeni yurtlarında iklime ve çevreye göre şekillenmiştir. Bu sebeple farklı coğrafi bölgelerde yaşayan insan topluluklarının fiziksel özellikleri de farklılık göstermektedir.[105] İnsan toplulukları arasındaki farklılıklar ve benzerlikler insanların morfolojik olarak gruplandırılmasına olanak sağlamakta ve bu gruplandırmanın neticesinde ise ırk sözcüğü ortaya çıkmaktadır. Antropoloji, her ne kadar insan bilimi olarak tanımlanmış olsa dahi özellikle insanın fiziksel unsurlarının araştırılmasına yoğunlaşan bir bilim dalıdır. Bu nedenle de antropolojinin asıl konusu insan ve insan topluluklarının ırkının incelenmesidir.

İnsan ırkına dair sınıflandırmaların tarihine bakıldığında, bu çalışmaların milattan öncesine kadar dayandığı görülmektedir. Türkiye'de ise Türk ırkının özelliklerini belirleme çalışmaları, Atatürk'ün direktifleri doğrultusunda başlamış ve *Türk Antropoloji Mecmuası* çatısı altında toplanmıştır.[106]

---

[103] Galip Akın, Başak Koca Özer ve Timur Gültekin, "*İnsanın Evrim Sürecine Ait Bir Hipotezin Değerlendirilmesi"*, Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi, C.44, S.1, 2004, s.115.
[104] Timur Gültekin ve Başak Koca, "*Cumhuriyet Dönemi'nden Günümüze Ülkemizde Gerçekleşen Irk Çalışmaları*", Antropoloji Dergisi, S.14, Ankara Üniversitesi DTCF Yay., Ankara, 2003, s.44.
[105] Galip Akın, Başak Koca Özer ve Timur Gültekin, a.g.m., s.113-114.
[106] Nazan Maksudyan, *Türkçülüğü Ölçmek*, Metis Yay., İst., 2007, s.92.

Türk kadınlarının antropolojisi üzerinde ilk araştırmalar ise Pittard, Ş. A. Kansu, Afet İnan, Kemal Güngör, Z. Yalım ve E. Bostancı gibi isimler tarafından yapılmıştır.[107] Daha sonraları Afet İnan'ın 1937 yılında yapılan ve geniş bir ankete dayanan erkeklerle birlikte kadınların da incelendiği (*L'Anatolie le pays de la "Race" Turque)* başlıklı doktora tezinin 1947 yılında *"Türkiye Halkının Antropolojik Kahramanı ve Türkiye Tarihi; Türk Irkının Vatanı Anadolu"* adıyla Türkçe tercümesi yayımlanmıştır.[108] Afet İnan'ın bu çalışması, Türk ırkının morfolojik özelliklerinin bilimsel bir metin içerisinde yer almasından dolayı önemli bir konuma sahiptir.

Türk kadınlarının bedensel özellikleri üzerine yapılan diğer önemli bir çalışma ise Refakat Çiner'e ait olan "*Türk Kadınlarının Antropolojisi"* adlı doktora tezidir. Refakat Çiner, İnan'ın çalışmasının istatistikî bir şekilde incelenmediğini, ölçülerin bir elden alınmadığını ve aradan çok zaman geçmiş olduğunu hesaba katarak Türkiye'deki kadınların antropolojisini detaylı bir şekilde incelemiştir. Çiner, bazı değişiklikleri neşretmeyi faydalı bulduğundan dolayı doktora tezini *Türkiye Kadınlarının Antropolojisi* başlığıyla 1960 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi'nde yeniden yayımlamayı uygun görmüştür.[109]

Antropoloji bilim dalında Türk ırkının fiziksel özelliklerine dair birçok önemli çalışmanın varlığının bilinmesine rağmen Çiner ve İnan'ın yapmış olduğu çalışmalar, Türk kadının fiziksel özelliklerini yansıtması bakımından önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle de bu tez çalışmasının "*Fiziksel Özellikler Bakımından Kadın Kahramanler"* başlığı altında yararlanılacak öncelikli isimler Afet İnan ve Refakat Çiner olacaktır.

Ayrıca Osmanlı Devleti'ne ve Türkiye Cumhuriyeti'ne ziyarete gelmiş yabancı seyyahların yazdığı eserlerde Türklerin fiziksel özelliklerine dair birtakım bilgiler de mevcuttur. Lady Montagu, 1717-1718 tarihleri arasında İstanbul'da bir yıl kadar kalmış; bu süreç içerisinde *"Osmanlı ülkesi, askeri, halkı, iklimi, tarihi ve*

---

[107] Refakat Çiner, "*Türkiye Kadınlarının Antropolojisi*", Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi, C.18, S.3-4, Temmuz- Aralık 1960, s.161.
[108] Ayrıntılı bilgi için bkz. Dr. Afet İnan, *"Türkiye Halkının Antropolojik Karakteri ve Türkiye Tarih; Türk Irkının Vatanı Anadolu; (64.000 kişi üzerinde anket)",* Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1947.
[109] Refakat Çiner, a.g.m., s.161.

kültürel değerleri"[110] hakkında mektuplar yazmıştır. Kadın olması dolayısıyla Osmanlı kadınlarıyla kolaylıkla iletişime geçmiş ve onlar hakkında tespit ettiği verileri mektuplar aracılığıyla dile getirmiştir:

"Yaşamımda hiçbir zaman bu kadar güzel saçlar görmedim. Bir hanımın başında, doğal hâlde yüz on örgü saydım. Ancak, burada bizdekinden daha fazla olarak her tür güzelliğin bulunduğunu kabul etmek gerekir. Güzel olmayan genç bir kadına rastlamak şaşılacak bir şeydir. Dünyanın en güzel tenine ve genel olarak iri siyah gözlere sahipler. İngiltere sarayının buradaki kadınlar kadar güzeli çıkarıp ortaya koyamayacağına inanın. Genellikle, kaşlarını kalemle çiziyorlar. Türk ve Yunan kadınları gözlerinin etrafını siyah bir boya ile çevirmektedirler. Bu, esmerliklerini çok fazla artırmaktadır. Bizim hanımlarımız bu gizemi bilselerdi, çoğunun çok sevineceğini düşünüyorum. Ancak bu, gün ışığında göze fazlasıyla çarpıyor. Tırnaklarını pembeye boyuyorlar: Bu işlemde bir güzellik bulamayacak derecede, bu modaya alışamadığımı açıklıyorum."[111]

Türklerin fiziksel özellikleri hakkında verdiği bilgilerle dikkat çeken bir diğer seyyah ise Nagase Hōsuke'dir. Nagase Hösuke, Türkiye ziyareti sonrasında yazdığı *Türkiye ve Türkler (Toruko to Torukojin)* kitabını 1915 yılında Japonya'da yayımlamıştır. Kitapta Türk tarihine ve Anadolu coğrafyasına dair bilgilerin sunulmuş olmasının yanı sıra Türk toplumu ve kültürüne ait önemli değerlendirmelerinin de yer aldığı görülmektedir. [112] Okan Haluk Akbay, "*Bir Japon Aydının Gözünden Türkler –Nagase Hōsuke'nin Türkiye İzlenimleri*-" başlıklı makalesinde; Nagase, "*Türkiye ve Türkler*" kitabının Toplum Üzerine Gözlemler başlıklı III. bölümünde, Türklerin fiziksel özelliklerini şu ifadelerle belirttiğine dikkat çekmiştir:

"Türkler, aslında Tatarlar ve Moğollarla aynı ırka mensupturlar. Yani bir Ural-Altay milletidirler. Ancak, bugünkü Osmanlı Türklerinin bu ırksal özelliklerini kaybettikleri ve melezleşmiş oldukları söylenebilir. Türkler, görünüş olarak hiç de Tatar ve Moğollara benzemezler. Hatta üst sınıfa mensup kimseler, Kafkas tipinde

[110] Songül Çolak, *"Bir İngiliz Hanımefendisi'nin -Lady Montegu- gözüyle Osmanlı kadını"*, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.7, C.7, 2010, s.386.
[111] Lady Montagu, *Doğu Mektupları*, (Çev: Murat Aykaç Erginöz), Yalçın Yay., İst., 1996, s. 47.
[112] Okan Haluk Akbay, "*Bir Japon Aydının Gözünden Türkler –Nagase Hōsuke'nin Türkiye İzlenimleri* ", Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, S.27, 2012, s. 177.

olup, Batılıları andırmaktadır. Bu kimselerin tenleri beyaz ve burun kemikleri yüksektir. Yani, göze hoş gelen bir fiziksel görünümleri vardır. Bu durum; Türklerin Avrupalıların yaşadığı toprakları fethetmeleri, yerel halklarla karışmaları ve Kafkas tipindeki bayanlarla evlenmelerinin bir sonucudur. Anadolu'nun iç kesimlerinde, kırsal bölgelerde yasayan ve daha çok tarım ve hayvancılıkla uğraşan kimseler ise, bugün dahi Türklerin geçmişten gelen fiziksel özelliklerini taşımaktadırlar. Yani; kafatasları basık, yüzleri uzunca, elmacık kemikleri çıkık, burun kalkık, gözler ince ve dışarıya doğru çıkık, orta boylu ve hafif kiloludurlar. Özellikle, "yörük" veya "göçebe" olarak bilinen kimselerin, görünüm bakımından Rusya'da yasayan Tatarlardan hiçbir farkları yoktur." [113]

Birçok kültürde *"varoluş zincirini tamamlayan beden"* bazı kültürlerde ise ruh ve zihin karmaşık bir varlık olarak birbirlerinden bağımsız bir biçimde düşünülememektedir: "*Müslümanlaşmış dünyada Roma-İslam geleneğine göre yazılan ve tensel veya "arzu eden ruhun" (Arapça en-nefsü"l-şehveniyye; Osmanlıca nefs-i şehevî) varlığını kabul eden tıp risaleleri, ruhu bedenden ayrı tutmuyordu. Bedenin element yapısından (ateş, hava, su, toprak) doğan ve salgısal dengesini yansıtan ruha cinsel nitelikler ve libidodan kaynaklanan dürtüler yüklenmişti. Böylece beden ilâhi güçle atanmış ruh tarafından değil, kendisini oluşturan maddeler yoluyla güçlü veya zayıf cinsel dürtülere, erkeksi veya kadınsı, aktif veya pasif, etkileyen veya etkilenen cinsel yapıya sahip oluyordu.*"[114] Böyle bir düşünüş şekli bedeni kendisi oluşturan fiziksel özelliklerden ayrı düşünmekten uzak tutmaktadır.

Bedeni ve bedenin karakterini oluşturan unsurların dış görünüşü biçimlendirme konusunda pay sahibi oluşu bedenin şekli ile kahramanı arasındaki bağları açıkça göstermesi bakımından önemlidir.[115] Söz konusu bu bağ, kişinin dış görünümünden yola çıkarak kahraman özelliklerini göstermesi bakımından mühim sonuçlara ulaşmamıza olanak sağlamaktadır.

---

[113] A.g.m., s.180.
[114] Dror Ze'evi, *Müslüman Osmanlı Toplumunda Arzu ve Aşk 1500-1900*, Çev: Fethi Aytuna, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2008, s. 33.
[115] Öznur Özdarıcı Arslan, *Türk Romanında Kadın (1872-1900)*, Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale, 2010, s.41.

Tanzimat'la birlikte -yeni yazınsal bir tür olarak- hayatımıza giren roman, içerisinde gerçekliğin kurmaca bir dünya dâhilinde sunulmasını da barındırmaktadır. Batı'dan alınarak edebiyatımıza dahil edilmiş olan bu tür, Batılılaşmanın toplum içerisindeki etkilerinin yansıtıldığı ve eleştirildiği ilk mecralardan birisi olmuştur. Türk edebiyatında Batılılaşma fikri Tanzimat'tan sonra kaleme alınan eserlerde çokça yer almıştır.[116] Batılılaşmanın toplum içerisinde görülen en küçük parçası olan ailenin en önemli ferdi unsuru olan kadın, bu yansımanın en etkin malzemelerinden birini oluşturmuştur: "*Türk Modernleşmesi, kadın üzerinden ilerleyen bir toplumsal projedir.*"[117] Kadın, Batılılaşmanın tartışıldığı temel bağlamlardan birisidir.[118]

Türk romanında önemli bir konuma sahip olan kadın, edebî eserlerde üzerinde sıkça durulan bir konu olması sebebiyle edebiyat araştırmaları için işlevsel bir materyal olmuştur. Yapmış olduğumuz çalışma neticesinde Türk romanındaki kadın şahısların araştırmalarda farklı bakış açılarıyla, birçok yönden incelendiği saptanmıştır. Bu bağlamda edebiyatın önemli şahsiyetlerinin eserlerindeki kadın tip ve kahramanların incelenmesine rastlanılmıştır. Fakat Türk romanındaki kadın kahramanların fiziksel özelliklerinin tespitinde yapılmış kapsamlı çalışma sayısının az oluşu dikkat çekmiştir. Türk romanlarına kadınların fizyolojik özelikleri açısından bakıldığında araştırmalarda kalıplaşmış başlıklar ön plana çıkmaktadır. Bu bilgiler ışığında romanlardaki kadınların fiziksel özelliklerinin incelenmesinde dikkat çeken konuların genellikle giyim-kuşam ve güzellik bağlamında olduğu saptanmıştır. Türk romanındaki kadınların fizyolojik özelliklerinin incelendiği en kapsamlı çalışmalardan birini hazırlamış olan Öznur Özdarıcı, "*Türk Romanında Kadın (1872-1900)*" adlı doktora tezinde 1872-1900 yılları arasında yayımlanmış sayı olarak elli civarındaki romanda geçen kadın kahramanların fizyolojik, sosyolojik ve toplumsal durumlarını tespit ederek bir genellemeye ulaşmıştır.[119]

Esat Mahmut Karakurt romanlarında birbirlerinden farklı fizyolojik özelliklere sahip kadın kahramanlara yer vermektedir. Karakurt, kadın kahramanları tasarlarken fiziksel, psikolojik ve toplumsal özelliklerinin bir bütün oluşturmasına

[116] Mustafa Karabulut, *Tanzimat Dönemi Türk Romanlarında Alafrangalaşmak*, Türk Dili Araştırmaları Dergisi-Belleten, 2008-II, Ankara, 2008, s.49.
[117] Nilüfer Göle, *Modern Mahrem*, s.30.
[118] Gülay Yurt, Sezai Coşkun, *"Batılılaşma Meselesi Bağlamında Tek Parti Dönemi Tiyatro Eserlerinde Yeni Kadın Tipi ve Aile"*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.9, S.44, 2016, s.325.
[119] Ayrıntılı bilgi için bkz. Öznur Özdarıcı Arslan, *Türk Romanında Kadın (1872-1900)*.

dikkat çekmektedir. Kadınların bedenlerini oluşturan fiziksel etmenler, kahramanların kişiliklerinin şekillenmesinde öncü olmaktadır. Morfolojik özellikleriyle birlikte yaşı ve giyim-kuşamıyla da kahramanların toplumsal ve psikolojik özellikleri şekillendirilmiştir. Karakurt, romanlarında kadın kahramanları sürekli olarak güzel ifadesiyle nitelendirmektedir.

İnsanlarda hayranlık uyandıran ve çirkinliğin karşıtı olarak nitelendirilen güzellik, kapsamlı ve soyut bir kavramdır. Bu kavram, kendi içerisinde estetik bir beğeniyi barındırmaktadır. Güzellik bakan kişiye göre değişen kişisel bir deneyimdir.[120] Ayrıca güzellik, yalnızca hayranlık ve hoşlanma duygusu uyandıran fiziksel nitelikler değil, aynı zamanda düşünsel ve ahlâksal yönleriyle de hayranlık uyandıran niteliklerdir. Ancak güzellik yüzyıllar boyunca içerisinde barındırdığı iyilik ve ahlâk kavramlarıyla birlikte anılmaktan uzaklaştırılmış ve somutlaştırılarak fiziksel özelliklerle anılmaya başlanmıştır.[121]

Aşkta insana tesir eden ilk şey sevgilinin güzelliğidir. Güzellik, aşkın tezahür etmesine olanak sağlayan sebeplerin başında gelmektedir.[122] Fakat fiziksel güzellik kısa süreli bir etkiye sahiptir. Bu sebeple aşığın sevgiliye olan ilgisinin temelini oluşturan fiziksel nitelikler, aşk için yeterli bir olgu değildir. Âşık olan kişide *"sevgilinin iç güzelliğinin saltanatı"* başlamadıkça dış güzellik etkisini kaybedip yok olacaktır.[123] Âşık için önemli olan fiziksel güzelliğin iç güzelliği yansıtmasıdır.

Ataerkil toplumların ortaya çıkardığı kadın- erkek eşitsizliği kadına erkeğin hâkimiyetini kabul etme zorunluluğu getirmiştir. Erkeğin hâkimiyeti sebebiyle kadın, ezilen konuma düşerek nesneleştirilmektedir. Nesneleştirilerek tüketim kültürünün tüketilen nesneleri arasında yer alan kadın bedenini biçimlendiren güzelliktir. Engellenemez bir biçimde güzellik, küçük yaşlardan itibaren kadına atfedilmiştir. Küçük yaşlardan itibaren sindirilerek güzelliğin kişisel ve kendini tamamlayıcı bir özellik olduğunu düşünen kadın; bedenî gücün erkekte var olduğunu kabul ederek baskı altında tutulmuştur. Kadınlar toplum içerisinde hiçbir şey olamadıkları için bütün ilgilerini kendi bedenleri üzerinde toplayarak nesne olmayı kabul

[120] Rasim Başak, *"Darwinci Güzellik Kuramı"*, Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, C.4, S.7, 2016, s.5.
[121] Ömür Alyakut, *"Postmodern Toplumda Kadın Kimliğinin Bedeni Üzerinden İnşası"*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.9, S.47, Aralık 2016, s.701.
[122] Recai Özcan, *Türk Romanında Aşk*, Kitabevi Yay., İst., 2012, s.307.
[123] Nevzat Tarhan, *Kadın Psikolojisi*, Nesil Yay., İst., 2005, s.289.

etmişlerdir.[124] Kadın bedeninin nesneleştirilmesi ise güzellik gibi soyut bir değeri olan kavramların somut olarak var olan "şeyler" üzerinden tanımlanmasıyla gerçekleştirilir.[125] Kadınların güzelliklerini vurgulamak amacıyla kullanılarak kadını ve bedenini metalaştıran benzetmeler, aynı zamanda "ideal kadın" tipini oluşturmaktadır.[126]

Divan edebiyatında "gönül mülkünün sultanı" sıfatıyla yüceltilen sevgilinin güzelliği "büt, cennet hûrisi, afet, bela-yı hüsn" gibi ifadelerle tasvir edilmiştir. Divan şiirindeki bütün sevgililer aynı fiziksel özelliklerle ifade edildiğinden dolayı tek tip sevgili var olmuştur: "*Gelenek bu ideal sevgili ve güzel tipinin boyundan, saçlarından, gözünden kaşına ve dudaklarına kadar fizikçe bahsedilebilecek her tarafını, her bir hususiyetiyle ayrı ayrı tesbit etmiştir. Geleneğin boyu servi gibi uzun, ince belli, uzun ve siyah saçlı, yanakları gül kırmızısında, bakışları kılıç gibi keskin, ok gibi yaralayıcı, daima sıhhatli, yaşı civanlıktan öteye gitmez, ıstırap ve hüzün bilmez güzeli yerine minyon yapıda, saçları sarı, yüzü soluk, mahzun görünüşlü, hâline bir hastalığın gölgesi vurmuş, içli ve hassas bir sevgili tipini görebilmek için Türk edebiyatı asırlarca bekleyecek, XIX. asrın ikinci yarısında ve şiirden de önce roman ve tiyatroda onunla tanışacaktır."*[127]

Divan edebiyatının hayali sevgilisi, Tanzimat romanlarında ete kemiğe bürünür.[128] Tanzimat'ın ilk romanlarından itibaren kadın güzelliği eserlerde ön plana çıkan bir özellik olarak görülür. Romanlarda sevgilinin fiziki görünüşü ve güzelliği ifade edilirken benzetmelere başvurulur.[129] Servet-i Fünûn sanatçıları, kadın güzelliğinin tasvirinde fiziki olan ile metafizik olanı bir araya getirerek resmetmeye çalıştıkları varlığa hayallerini, arzularını ve dolayısıyla da kendilerini yerleştirmişlerdir.[130] Cemal Süreya'ya göre Servet-i Fünûn şiirinde çevresindeki dekorla birlikte var olan *"güzel, son derece romantik bir kalem efendisinin uzakta*

---

[124] Simone de Beauvoir, *Kadın "İkinci Cins" Bağımsızlığa Doğru*, Payel Yay., 1993, s.46.
[125] Fatih Yılmaz, Bengi Öner Özkan, "*Türkçe Romanlarda Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Psikolojisinin Sosyal Temsilleri"*, Nesne Psikoloji Dergisi, C.6, S.13, 2018, s.446.
[126] Ömür Alyakut, a.g.m., s.700.
[127] Ömer Faruk Akün, "*Divan Edebiyatı*", Erişim adresi: https://www.islamansiklopedisi.org.tr/divan-edebiyati/ Erişim Tarihi: 01 Mayıs 2019.
[128] Ayşe Nur Özdemir, *Ahmet Mithat Efendi'nin Romanlarında Kadınlar*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi SBE, Edirne, 2014, s.264.
[129] Recai Özcan, a.g.e., s.310.
[130] A.g.e., s.321.

uzağa hayran olduğu bir kadındır."[131] Aslında sevgilinin fiziksel özelliklerini ve güzelliğini benzetmeler yoluyla tasvir etme özelliği edebiyatımızın her evresinde varlığına rastlanmakta olan bir olgudur. Divan edebiyatında var olan bu olgu, Tanzimat'ta olduğu gibi diğer dönemlerde de varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Bu benzetmeler, dönemlerin sanatçılarının üslubuna uygun olarak gelişim ve değişim göstermiştir.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında ise güzellik kadın kahramanların en önemli fiziksel özelliğidir. Aşkın doğuşundaki temel etmen olan güzellik, sevgilinin âşık tarafından fark edilmesine ve ilgi toplamasına olanak sağlamaktadır. Karakurt, bütün romanlarında kadın kahramanların güzel olduklarını vurgulamaktadır. Erkekleri ilk görüşte etkileyen güzellik, Karakurt'un kadın kahramanlarını daha çekici kılmaktadır. Karakurt, ilk romanından son romanına kadar -istisnasız- bütün kadın kahramanların güzelliklerine vurgu yapmaktadır.

Vahşi Bir Kız Sevdim adlı romanda Türk askerine vahşiliğiyle korku salmış olan ve müstesna bir güzelliğe sahip olan Kristina, bir Türk zabiti olan Adil'i ilk görüşte gözlerinin güzelliğiyle etkilemiştir: "*Yarabbi, o ne sihirli o, ne kuvvetli gözlerdi… Bir alev yığınından kopmuş iki kıvılcım gibi, pırıl pırıl yanıyordu gözleri!."*[132]

Çölde Bir İstanbul Kızı'nda Sermin, meşhur olan güzelliği ile bütün erkelerin dikkatini çeken genç bir kız olarak resmedilir: "*Parlak esmer cildi, koyu kestane renkli gözleri ile böyle güzel bir kıza ıssız çöllerde, ancak bir asırda tesadüf edilebilir."*[133] *Dağları Bekleyen Kız* romanında ana kadın kahraman olan Zeynep'in fiziksel özellikleri yeterince dile getirilmemiştir. Karakurt, Zeynep'in fiziksel özellikleri gerektiği koşulda birkaç bilgi vermeyi uygun bularak güzel genç bir kız olduğunu belirtmiştir.[134]

Allah'a Ismarladık romanının ana kadın kahramanı Beti, Karakurt'un karakterize ettiği ilk başarılı kadın kahramanıdır. Karakurt'un Beti'den önce karakterize etmiş olduğu kadın roman kişileri bir kahraman olmaktan ziyade bir

[131] Cemal Süreya, *Toplu Yazılar I*, YKY, İstanbul, 2000, s.32.
[132] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1980,s.9.
[133] Esat Mahmut Karakurt, *Çölde Bir İstanbul Kızı*, Semih Lûtfi Kitabevi, İstanbul, 1941, s.35.
[134] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2009, s.24.

tiplemenin prototipidir. Karakurt'un kaleme aldığı birçok kişisine göre Beti, kahraman olabilme başarısı gösterebilmiş bir kadın kahramandır. Esat Mahmut'un bütün kadın kahramanları göz önüne getirilerek mukayese edildiğinde onların aşk için yaratılmış "ikinci cins bir mahluk" olduğu ifade edilebilmektedir. Kadın kahramanları aşkın sınırları dışına çıkaran ve aşktan bağımsız düşünülebilecek alanlar yaratmak, onların bir tipten çok kahraman olabilmelerine yardımcı olmaktadır. Kadın kahramanların romanlarda fiziksel özelliklerinin görülebilir, hatta resmedilebilir bir boyutta olması; onlara, gerçeklik kazandırarak, ete kemiğe bürünmesine olanak sağlayabilmektedir. Beti'nin romanda bedensel özellikleri hakkında birçok detayın bilinmesi sebebiyle Beti, fiziksel varlığıyla görülebilen bir kahraman olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat Karakurt, Bir "*melek gibi*"[135] olan Beti'nin güzelliğini sürekli olarak doğa ve doğaüstü varlıklara olan benzetmelerle tasvir etmiştir: "*Subayın, Anglo-Sakson ırkının bir mucize göstermek ister gibi yaratıp bıraktığı bu harika vücut karşısında, adeta korkudan, heyecandan titrediğini görüyoruz. Fırtına, bora, kasırga gibi esen, deniz, dalga, dağ gibi vuran çarpan bir güzellik!"*[136]

Ölünceye Kadar'da Nesrin'in bedeninin güzelliğinden çok ahlâkî güzelliğini dile getirilmiştir. Nesrin'in güzelliği gençliği ile bir araya getirilerek nesneler üzerinden telaffuz edilmiştir: "*Nihayet filiz veren bir gül yaprağı kadar nazik ve ince bir kız bu."*[137]

Son Gece adlı romanın ana kadın kahramanı olan Mariya'nın esmer teni, kömür gibi siyah saçları ve yeşil gözleri onun güzelliğine üstünlük katmıştır. Karakurt, Mariya'nın bu bedensel özelliklerini benzetmeler aracılığıyla zenginleştirilerek ahenkli bir güzellik sergilemiştir: "*Bu şarap renkli küçük, yuvarlak ışıkların altında o, esmer ve mat yüzü, karanlık düz ve siyah saçları ile zirveleri renklendirilmiş tunçtan bir heykel gibi duruyor. Yeşil gözlerinin içinde izahı güç bir aydınlık var."*[138] Mariya, Karakurt'un tek farklı güzellik benzetmesinin ana kadın kahramanıdır: *"Tıpkı tarihi kadimin kitapta bahsettiği güzellere benziyor."*[139] Bu

[135] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1980, s.34.
[136] A.g.e., s.118.
[137] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2010, s.63.
[138] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2010, s.78.
[139] A.g.e., s.93.

benzetme Karakurt'un en özgün üslubuyla oluşturulmuştur. Onun diğer eserlerinde benzer sözcükler üzerine kurulmuş betimlemeler yer almaktadır. Romanlarda kadın kahramanların bedensel özelliklerini ve güzelliklerini betimlediği nesneler farklılık gösterse dahi benzer üslupla oluşturulmuş, benzer sözcükler yer almaktadır.

Kadın Severse adlı romanda Leyla ve Nevin'in fiziksel özelliklerinin benzerlikleri sıkça dile getirilmiştir. Fakat Karakurt, diğer romanlarındaki kahramanlarını tasvir ederken kullandığı yoğun iltifatları bu kahramanlar için kullanmaz. Onların bedensel özelliklerini okuyucuya sunarken daha yalın bir anlatım biçimi kullanmaktadır. Nevin'in harikulade olarak betimlediği güzelliğinin bir parçası olan saçlarını, "*sarı güneş renkli*"[140] ifadesiyle tasvir eder. Bu romanda kadın kahramanın güzelliği sadece bir sayfada teşbih yoluyla aktarılmaktadır. Karakurt, bu romanında kadın kahramanların fiziksel güzelliklerini abartılı ifadelerle dile getirmemiş, daha sade ve gerçekçi bir anlatım yolu benimsemiştir.

İlk ve Son'da Necla, etrafı yeşil hareli koyu lacivert gözlerini çevreleyen ateşli kirpikleri ve gece gibi simsiyah saçlarıyla birçok erkeğin dikkatini çekebilecek harikulade bir güzellikle betimlenmiştir. Fakat onun güzelliğini tasvir etmek için yoğun iltifatlar barındıran sözcükler kullanılmamıştır. Esat Mahmut, romanlarında kadın kahramanları betimlerken, kadın imgesini, birinci dereceden erkek kahramanın duygu ve düşünce dünyasıyla birlikte okuyucuya sunmaktadır. Erkek kahramanın duygu dünyasının derinliği ve karakterine göre kadın kahramanın romana yansıma biçimi de şekillenmektedir. *İlk ve Son* romanının ana erkek kahramanı olan Mecdi, sert bir mizaca sahiptir. Mecdi'nin İnsanlarla iletişim kurmakta zorlanan geçimsiz bir kahraman olması sebebiyle o, duygularını açıkça dile getiremez. Bu roman, gözlemci bir bakış açısıyla anlatılır ve anlatıcı, hikâyeyi bir meddah tavrıyla devam ettirir.[141] Anlatıcı, olayları akışına bırakır; durumlar ve olaylar karşısındaki tepkilerini kimi zaman açıkça ifade ederken, kimi zaman ise yorumsuz bırakmayı tercih eder. Bu nedenle anlatıcı, Necla'nın bedensel ve kişisel özelliklerinin anlatımını Mecdi'nin kahramanı dolayısıyla onun sözcüklerine bırakır. Mecdi ise roman boyunca Necla'nın güzelliği ve ahlâkı karşısında sessizliğini korumuştur. Fakat, Mecdi ölüme

[140] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1981, s.103.
[141] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s.82-83.

giderken vedası niteliğinde olan sözcüklerinde bunu yalın bir ifade ile dile getirişi romanın daha romantik bir havaya bürünmesine ve Mecdi'nin bu itirafının daha etkili bir hâle gelmesine olanak sağlamıştır: *"Kız olursa sana benzer. Sana benzeyince de güzel ve muhteşem bir kadın olur. Güzel ve muhteşem bir kadını muhafaza etmek, güneşi zapt etmek kadar güçtür Necla. İşte onun için bütün hünerini, bütün bir genç annelik zekâ ve dirayetini bu noktada harcayacaksın."*[142]

Aldatacağım'da Mualla, düz siyah saçları ve gece kadar karanlık gözleriyle bir heykel güzelliğine sahip olmakla betimlenmiştir.[143] Bir muharrir olan Macit'i ilk görüşte etkilemiş ve onun şairane iltifatlarına nail olmayı başarmıştır: *"Mualla Hanım, inanın bana, fevkalade bir kadınsınız siz!. Zannettiğimden, tahayyül ettiğimden daha fevkalade!. Şimdiye kadar gördüğüm yüzlerce kadının içinde, birdenbire beni bu derece alakalandıran, bu derece kendisi ile meşgul eden bir kadın hatırlamıyorum daha! Morfin gibi yavaş yavaş tesir ediyorsun insana! Evvela tatlı bir baş dönmesi, sonra sisli bir bakış ve daha sonra da bütün iliklerinize kadar işleyen derin bir ürperme içinde ta bir yıkılış!. Yemin ederim size, bir kadın karşısında başımın döndüğünü daha ilk defa duyuyorum bugün!"*[144]

Sokaktan Gelen Kadın romanındaki Semra'ya göre aşk ancak güzel bir zarf içinde muhafaza edilebilir.[145] Semra, kendi güzelliğinin bilincinde olması sebebiyle güzelliğine ve güzelliğe fazlasıyla değer vermektedir: "*Ben vücudumu sevdiğimi zannettiğim meçhul bir yabancının kollarına teslim ettiğim günden beri, güzelliğimin alakasız bıraktığı bir erkeği tanımıyorum daha."*[146] Semra, yaşadığı talihsiz aşk maceralarından dolayı aşka olan inancını yitirmiştir. Bu sebepten dolayısı güzelliğini bir araç olarak kullanarak zengin erkeklerle birlikte olmuş ve onların maddi imkânlarından yaralanarak istediklerini elde etmiştir. Onun Selim'le tanışmasına vesile olan olayın merkezindeki temel etken de Semra'nın güzelliğidir. Selim'in ailesinin uygun görmediği bir kadını, Selim'den uzaklaştırabilmek amacıyla Semra'nın güzelliğinden yararlanılmak istenilmiştir. Güzelliğinin fazlasıyla bilincinde olan Semra ise bunun maddi karşılığını fazlasıyla alma talebinde

[142] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2013, s.274.
[143] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1983, s.28.
[144] A.g.e., s.43.
[145] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2013, s.38.
[146] A.g.e., s.39.

bulunmuştur. Semra, Selim'e olan sevgisinin farkındalığına erişinceye kadar bedensel özelliklerini çıkarları doğrultusunda kullanmaktan çekinmemiştir. Semra güzelliğin çok fazla güvenmektedir. Ayrıca o, Selim'e olan aşkından önce sergilediği kibirliliğiyle güzelliği hakkında başkasının yorum yapmasına kapalı biridir. O, güzelliğinin üstünlüğünü kendi söylemiyle şu şekilde dile getirmiştir: *"Benim güzelliğim, bir çirkinlikle ölçülerek değerlenmeye tenezzül etmeyecek kadar üstündür."*[147]

Ankara Ekspresi'nde Alman milletine mensup olan Frolayn, "*saçlarının rengi, bakışlarının tatlılığı, dudaklarının ve göğsünün perestişe layık güzelliği ile bir Venüs heykeli ihtişamı taşıyan ilahi bir kadın*"[148] vücuduna sahiptir. Frolayn'ın güzelliğinin tasviri anlatıcı tarafından değil, romanın birinci derecede erkek kahramanı olan Seyfi tarafından yapılmaktadır. Seyfi, Alman kadınlarının güzelliği hakkındaki düşüncelerini mukayeseli olarak aktarır. Ona göre İngiliz ve Alman ırkına mensup olan kadınlar ya çok çirkindirler ya da çok güzeldirler. Bunların ikisinin arasındaki bir güzelliği bulmaya imkân olmadığı gibi Frolayn, çok güzel olan kadınlar arasında yer alır ve insanın gözlerini kamaştıracak bir güzelliğe sahiptir.[149] Ayrıca, Frolayn'ın doktor olması, Seyfi'yi fazlasıyla şaşırtır; Seyfi'nin düşüncesine göre güzel kadınlardan doktor, avukat ve âlim çıkmaz. Onlar yeryüzüne sevmek ve sevilmek için gelmişlerdir: *"Güzel kadından doktor, avukat, âlim çıkmaz. Bir tane bana güzel bir kadın doktor, güzel bir kadın âlim gösteremezsiniz. Çünkü, erkekler böyle kadınları, yirmi beş sene tahta sıralar üzerinde, kendi hâllerinde rahat bırakmazlar. Muhakkak ya biri ona aşık olacak veyahut muhakkak birisine o aşık olup peşinden gidecektir. Tabiat, güzel kadınları sevmek, sevilmek, zevce olmak için yaratmıştır. Doktor olmak için değil."*[150]

Bir Kadın Kayboldu'da Selma, otuz dört yaşına gelmiş, eşinin ilgisini kaybetmiş ve aldatılmış bir kadındır. Romanda Semra'nın aldatılmış ve hastalıklı bir kadın olarak telaffuz edilmesi sebebiyle onun güzelliği vurgulanmamış ve arka plana itilmiştir. Daha önceleri de belirtildiği gibi Karakurt, romanlarındaki kahramanların bedensel özelliklerini; ruh hâlleri ve kişisel özellikleriyle uyum içinde sergiler.

[147] A.g.e., s.77.
[148] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2013, s.97.
[149] A.g.e., s.85.
[150] A.g.e., s.85.

Selma, bu sergileme biçiminin en belirgin kadın kahramanlardan biridir. O, hasta ve bedbaht bir kadındır. Selma yaşadığı acılarla yoğurulmuş ve hayatın yorgunluğunu üzerinde taşıyan bir kahramandır. Bu nedenle Karakurt, onu güzel bir kadın olmaktan çok, bezgin ve melankolik bir kahraman olarak tasvir eder: "*Saçlarının uçları ıslak, dudakları beyaz, yüzü sapsarıdır. Siyah elbisesinin içinde, bir insandan daha çok bir gölgeye benziyor şimdi!"*[151] *Bir Kadın Kayboldu* adlı eserde güzelliğiyle göz dolduran ve ön plana çıkan kahramanı Hümeyra'dır. O, yirmi iki yaşlarında, kumraldan ziyade esmere kaçan yüzüyle ve şahane mavi gözleriyle fevkalade bir güzelliğe sahiptir.[152] Hümeyra, Selma'nın eşi Necmi'ye âşık olmuş ve onun da aşkını elde edebilmiştir. Romanda Hümeyra'nın gençliğinin ve güzelliğinin Selma tarafından kabul edilebilmesi ve sindirilebilmesi istenmiştir. Bu amaç doğrultusunda anlatıcı Hümeyra'nın güzelliğinin telaffuz edilişini Selma'nın sözcüklerine bırakmıştır: *"Sen güzel bir kadınsın! Hatta kocamın kollarına düşen kadınların belki en güzelisin!"*[153]

Ömrümün Tek Gecesi adlı romanda Gülseren, Karakurt'un fiziksel özelliklerini en ayrıntılı işlediği kadın kahramanıdır. Gülseren yirmi dört – yirmi beş yaşlarında, esmer tenli, mavi gözlü ve ilahi bir güzelliğe sahip olduğu betimlenmektedir. Romanda anlatıcı onun güzelliğine dair yoğun iltifatlarda bulunur. Özellikle gözlerinin mavi renkte olması sebebiyle, anlatıda birçok kez teşbihe başvurulur. Yazar, doğada mavi olan birçok şeyi Gülseren'in gözlerine benzetir. Bu benzetmeler şunlardır:

"siyahla mavinin birbirine karıştığı garip bir gökyüzü rengi"[154]

"Fakat rengini gökten ve güneşten alan, bu uykuya doymamış mavi gözlerin, öyle tatlı, öyle parlak ve sihirli bir bakışı var ki, Ekrem gayri ihtiyari, bütün vücudunu bir anda istila eden bir garip raşe içinde kaldığını hissediyor."[155]

"çekik, iri sema renkli gözleri"[156]

---

[151] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1974, s.83.
[152] A.g.e., s.31.
[153] A.g.e., s.107.
[154] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2009, s.62.
[155] A.g.e., s.63.
[156] A.g.e., s.94.

"Kız hararetini, Anadolu yaylalarını yakıp kavuran sıcağın ateşinden, rengini de göklerin, denizlerin ve gecelerin durgun maviliğinden alan gözleri…"[157]

Anlatıcı, "*Ömrümün Tek Gecesi*" olarak adlandırdığı bir gecenin sabahında erkeğin kollarında uyumakta olan Gülseren'in güzelliğini, kadının en güzel olduğu an olarak tasvir etmiştir:

"*Dünyadan bihaber zavallı kız. Arzunun tatmini, heyecanın sükunu, vücudunu kaplayan ve aynı zamanda harap eden leziz bir tahassüsün raşeleri ile kendinden geçmiş bir hâldedir. Fakat üzerinde sislerin dolaştığı bir yaz sabahının renkleri ile parlayan yüzü o kadar güzel, dudakları kadar derin ve siyah ki!*

Hiçbir şey, sevdiği erkeğin kollarında kendini kaybetmiş bir kadının yüzü kadar güzel olamaz.

Ekrem yorgun gözlerini kaldırmış, sonsuz bir hayranlıkla, dizlerinin üzerinde uyuyan kadını seyretmektedir.

Ne müstesna şey Yarabbi bu kız! Ufukları tutuşturan seherin aydınlığı içinde, hiçbir heykeltıraşın bir heykele veremeyeceği ilahi bir güzellik vücuda getiriyor. İnsan baktıkça onun yüzüne, ruhunun coştuğunu, kalbinin raşelerle dolduğunu, şakaklarının üzerinde sanki serin bir sabah rüzgârının dolaştığını hissediyor. Bahar gibi rüzgar ve güneş gibi nüfuz ediyor insanın içine kız."[158]

Erikler Çiçek Açtı romanda güzelliğiyle etkileyen kadın kahraman Neslihan'dır. O, endamının zarafetiyle bütün bakışları üzerinde toplayacak derecede güzel bir kadındır.[159] Bu romanda Neslihan'ın güzelliğini öven derin sözcüklere pek sık rastlanılmamaktadır. Romanda Neslihan'ın ilk olarak Madam Çing Çung adıyla takdim edilmesinden dolayı onun bir Çinli kadının olamayacağı kadar güzel olduğu telaffuz edilerek güzelliğine övgüde bulunulur. Karakurt'un birçok romanında varlığı gözlemlenebilen kadının güzelliğini ve bedensel özelliklerini bir şeylere benzetme fikrinden bu romanda da vazgeçemediği görülmektedir: *"Uzun lacivert elbisesinin, boynundan topuklarının ucuna kadar örttüğü ilahi vücudunu, güneşin sakin bir*

[157] A.g.e., s.103.
[158] A.g.e., s.208.
[159] Esat Mahmut Karakurt, *Erikler Çiçek Açtı*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2009, s.101.

suyun üzerinde duruşu gibi azametle ve hareketsizce ayaklarının üzerinde tutarak yürümeye devam ediyor."[160]

Son Tren'de Nevzat, kırk iki yaşında, esmer tenli ve yeşil gözlü bir kadındır. O, Karakurt'un en yaşlı kadın kahramanıdır. Fakat Nevzat, dış görünüşüne fazlasıyla önem vermesinden dolayı bedenine ve dış görünüşüne dikkat ettiğinden dolayı genç bir görünüme sahiptir: *"...kırk yaşını geçmiş bir kadın olmasına rağmen, yirmi yaşında bir genç kızın bile kolaylıkla sahip olamayacağı kadar ince ve zarif beli..."*[161] Nevzat, ahlâkından çok bedeni güzel olan bir kadındır. O, hayatı süresince birçok ahlâksızlık yapmış ve bunları ölümüne kadar sürdürerek hiç pişmanlık duymamıştır. Karakurt'un eserlerinde bedensel özelliklerin kişisel ve ahlâksal özeliklerle uyum içinde olduğu daha öncesinde de telaffuz edilmiştir. Romanlarında bir kadın kahramanın kendisine ait olmayan yapay bir fiziksel özellik eklediğinde, kadının masumiyeti ortadan kalkmaktadır. Makyaj malzemeleri ve boya gibi unsurlar kullanarak fiziksel özelliklerine suni bir güzellik katan kadınların, ahlâksal açıdan daha zayıf kahraman olduğu tespit edilmiştir. Nevzat, dudak ve saç boyası gibi yapay ürünler kullanarak doğal görüntüsünün varlığını yok etmiştir. O, doğal görünüşü daima övgülerle taçlandıran anlatıcının iltifatlarından mahrum kalmış bir kahramandır. *Son Tren* romanında gençliğinin, doğallığının ve masumiyetinin güzelliğiyle bir bütün ele alınarak ön plana çıkarılan kahramanı Pelin'dir. O, genç bir yaşta olmasına rağmen ahlâkıyla da güzel bir kadındır: "*Gayet terbiyeli, en küçük bir şımarıklıktan dahi tamamıyla uzak, nezaketlerin en mükemmeli, kibarlıkların en zarifi ile metrdotel tarafından çekilip hazırlanan, koltuğun üzerine oturuyor."*[162] Nevzat, Pelin'in taşımış olduğu gençliğin güzelliğini, kıskandığını şu ifadelerle aktarmaktadır: *"Ne müthiş, ne mücadele kabul etmez kudret, gençlik! Kim durabilir ki onun önünde, ömrümün kırk senesini bitirmiş bir kadın durabilsin! İstediğin kadar kuvvetli ol, istediğin kadar sayısız servetlere, saadetlere, köşklere, hanlara, hamamlara sahip ol! Neye yarar! Hatta, hâlâ kalçalarının yuvarlakları üzerinde, erkeklerin alakalarını, bacaklarının diz kapakları çukurlarında birçok gözlerin ihtiraslarını, göğsünün titreşen siyah uçları ile, vücudunun yumuşak ve oynak köşelerinde, tecrübeye ve görgüye değer verenlerin arzularını tahrik etmeye*

[160] A.g.e., s.184.
[161] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1960, s.77.
[162] A.g.e., s.95.

muvaffak olsan bile, bile netice yok! Kırk yaşını geçiyor musun, durma, derhâl çekil harp sahasından! Vazoda yaprakları kurumaya başlamış çiçekler, henüz bahçede tomurcuklarını yeni yırtan gül fidanları ile nasıl boy ölçüşebilirler!"[163]

Kadın İsterse adlı romanda ise Nadya yirmi beş yaşında, kumral tenli ve ilahi yeşil gözlere sahip genç bir kadındır. Anlatıcı onun güzelliğini benzetmeler yoluyla aktarmayı tercih etmiştir: *"Hilafsız, Homeros'un anlattığı eski Yunan efsanesindeki Isparta Kralı Menealaos'un karısı güzel Helena'nın başı da ancak bu kadar muhteşem, bu kadar tesirli ve manalı olabilir."*[164] Nadya güzelliğiyle sadece erkeklerin değil, kadınların da dikkatini çekmektedir. İrfan'ın kız kardeşi Gülseren, onun güzelliğinden şöyle bahsetmektedir: "*Ben şimdiye kadar bu derece müstesna, bu derece güzel bir kıza tesadüf etmedim hayatımda.*"[165] Bir kadın tarafından başka bir kadının güzelliğinin onanması ve övgüyle telaffuz edilmesi, gerçek yaşantıda pek kabul gören bir gerçeklik değildir. Bir kadın kendi haricindeki bir kadının üstün bir vasıfta olduğunu bilse dahi telaffuz etmekten çekinebilmektedir. Oysaki Gülseren, Nadya'nın güzellik vasfıyla birçok kadından ve kendinden üstün olduğunu kabul etmektedir. Anlatıcı bunu bir amaç doğrultusunda gerçekleştirmiştir. Gülseren'in Nadya'nın güzelliğini kabul etmesi, okuyucunun zihninde daha güzel bir kadın resminin oluşmasına olanak sağlamış olduğu söylenilebilir. Anlatımda vurgulanmak istenen -ilahi bir güzelliğe sahip olan- kadın vücudu kabul görmüş ve o bedenin canlılığı sağlanmıştır.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadın kahramanların fiziksel özelliklerine önem verdiği görülmektedir. Karakurt'un oluşturduğu kadın kahramanların fiziksel ve bedensel güzelliklerini aktarırken sözü sıklıkla anlatıcıya veya erkek kahramana teslim etmektedir. Anlatıcı, hâkim bir bakış açısına sahip olmasına rağmen, kadın kahramanın fiziksel özelliklerini betimlerken, romanın erkek kahramanının kişisel özelliklerine sadık kalarak bunu gerçekleştirir. Sert mizaçlı erkek kahramanlar kadına dair olan iltifatları ve betimlemeleri sade bir anlatımla dile getirirken, duygularını daha yoğun yaşayan kahramanlar ise bu betimlemeler daha süslü ifadeler ile aktarılmakta ve benzetmelerden yararlanmaktadır. Karakurt'un

[163] A.g.e., s.141.
[164] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2016, s.230.
[165] A.g.e., s.218.

eserlerinde kadının bedensel güzelliği, iç güzelliğinin tezahürüdür. Romanların iyi huylu olarak telaffuz edilebilen kadın kahramanları, ilahi bir güzelliğe sahip kadın vücudunu meydana getirmektedirler. İç ve dış güzelliğin bir bütün olarak yansıtıldığı Karakurt romanlarında bütün kadın kahramanlar güzellikleriyle ön plandadır.

Feminist yaklaşımın temel olgusu kadındır. Feminizm cinsiyetçiliğe karşı çıkarak kadınların toplumda özgürleşmesini ve toplumda erkek egemenliğine son vererek kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olmasını benimsemiş bir yaklaşımdır.[166] Feministlere göre toplum içerisinde erkek cinsiyle eşit haklardan yararlanmak isteyen kadınlar için edebî eserlerde yapılmış olan benzetmeler, kadının toplum içerisindeki ötekileştirilmesinin eserlere yansıması olarak görülebilmektedir. Nesneler aracılığıyla yapılan bu benzetmeler, toplumda varlığını kanıtlayarak özgür olma çabası içine giren kadının varlığının yok sayılmasıdır. Esat Mahmut Karakurt, romanlarında kadın kahramanların güzelliklerini çoğunlukla nesneler üzerinden yapılan benzetmeler aracılığıyla betimlemeye çalışmıştır. Karakurt'un eserlerinde kadının bedensel özellikleri, doğa ve doğaüstü nesneler aracılığıyla idealleştirilmesi; kadın kahramanları, arzunun bir nesnesi hâline getirmiştir. Roman boyunca varlığı aşk üzerine kurulu olan kadın kahramanlar, erkekler tarafından sevilerek değer görmeye mahkûm kılınmış metalardır. Ayrıca Karakurt'un romanlarında kadın kahramanların idealize edilmiş olması, kahramanların bir kahraman olarak görülmesine engel teşkil etmektedir. Gerçeklerden uzaklaşarak mükemmel kahramanlar ortaya çıkarmaya çalışan Karakurt'un kadın kahramanlarının benzer özellikleri taşımaları, onların bir kahramandan çok tipleme olarak görülmesine sebebiyet vermektedir.

Tezin bu bölümünde öncelikle romandaki birinci ve ikinci dereceden kadın şahıslar tahlil edilmiştir. Fakat Esat Mahmut'un kadın kahramanlarının fiziksel özelliklerini daha net bir biçimde kavranmasına fayda sağlayacağı düşünülen noktalarda üçüncü dereceden şahıslara da yer verilmeye özen gösterilmiştir.

---

[166] Sibel Bayram, *Türk Romanında Değişen Kadın İmgesi (1980-2000)*, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi SBE, Edirne, 2013, s.62.

2. 1. Uzuvların Rengi ve Biçimi Bakımından Kadınlar

2. 1. 1. Ten Rengi Bakımından Kadınlar

Yaz mevsiminde kuvvetli güneşe maruz kalan Anadolu'da yaşayan insanların cilt rengi çok fazla değişiklikler göstermektedir. Hatta bu oran Avrupa ülkelerinde olduğundan çok daha fazladır.[167] Yapılan araştırmalar sonucunda Türk kadınlarının deri rengi beyaz, buğday ve esmer olmak üzere üç grupta mütalaa edilmiştir.[168] Esmer cilt rengi Anadolu'da Avrupa ülkelerine nazaran daha çok görülmesine rağmen, Türk kadınlarının cilt rengi sanıldığı gibi esmer değildir. Çiner'in yapmış olduğu gruplandırmaya göre Anadolu kadınlarının derisinin %32.97'sini beyaz, %60.11'ini buğday, %6.91'ini ise esmer tenli kadınlar teşkil etmektedir.[169]

İnan, çalışmasında Türk kadınlarının derilerinin ekseriyetle açık ve orta renkte olduğunu söylemektedir.[170] Yalnız Akdeniz'e ve Suriye'ye yakın güney illerinde halkın çoğunluğunun ten rengi esmerdir.[171]

Öznur Özdarıcı, ilk dönem romanlarındaki kadın kahramanların ten renklerini esmer, beyaz, siyah/kara ve kumral olmak üzere dört grupta sınıflandırmaktadır. Ayrıca bu romanlarda, kadın kahramanların ten renklerinin çoğunlukla beyaz oluşu dikkat çekmektedir.[172] Tence esmer renge sahip kadınlara ait verilerin daha çok Ahmet Mithat Efendi'nin romanlarında yer aldığı görülmektedir.[173] Türklerin birincil dereceden ten rengi kabul edilen kumral/buğday ise Tanzimat romanlarında sıkça görülmeyen bir olgudur. Ten renginin kumral oluşuna ilişkin verilerle Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "*Metres*" isimli romanının kahramanı Nedime'de karşılaşılmaktadır.[174] Siyah/kara ten rengine sahip kadınlara ise Tanzimat romanlarında güneyden gelen köle kökenli kadınlarda rastlanmaktadır.

Servet-i Fünûn döneminin eserlerinde ten rengi itibariyle sarışın kadınlar dikkat çekmektedir. Bu dönemin en önemli eserlerini yazan Halit Ziya'nın romanlarında *"sarı ve solgun benizli"* sevgili örneği ile sıkça karşılaşılmaktadır.

---

[167] Afet İnan, a.g.e., s.164.
[168] Refakat Çiner, "*Türkiye Kadınlarının Antropolojisi*", Ankara Üniversitesi, DTCF Dergisi, C.18, S.3-4, 1960, s.175.
[169] Refakat Çiner, a.g.m, s.161.
[170] Afet İnan, a.g.e., s.168.
[171] A.g.e., s.167.
[172] Öznur Özdarıcı Arslan, a.g.t., s.27.
[173] A.g.t., s.26.
[174] A.g.t., s.29.

Özellikle Halit Ziya'nın Nedime adlı kadın kahramanı Servet-i Fünûn sanatçılarının da idealize ettiği sevgili tipini oluşturmaktadır.[175] Ayrıca Mehmet Rauf'un eserlerinde karşılaşılan kadın tipi de sarışındır.[176]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanları ise üç grup ten rengiyle mütalaa etmek mümkündür. Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanlar esmer, kumral ve sarı ten rengiyle tezahür etmektedir. Karakurt, romanlarında beyaz ten rengine sahip bir kadın tasvirinde bulunmamaktadır. Romanlarındaki kadın kahramanların ten renklerinin ekseriyetle esmer oluşu dikkat çekmektedir. Karakurt'un romanlarında kadınlar %61.90'ı esmer, %28.57'si kumral ve %9.52'si sarı ten rengine sahiptir.[177]

Esat Mahmut Karakurt romanlarında kadın kahramanların ten renklerinin çoğunlukla esmer oluşu dikkat çekmektedir. Karakurt'un on altı romanındaki kadın kahramanlarından on üç tanesi esmer ten rengine sahiptir. Bu kadınlardan on iki tanesi birinci derecede roman kişisidir. Yazarın romanlarında genellikle âşık olunan kadın kahramanlar esmer bir ten rengiyle resmedilmektedir.

Çölde Bir İstanbul Kızı romanında Sermin, hafif esmer bir tene sahip genç biridir.[178] *Dağları Bekleyen Kız* adlı romanda Zeynep, mat esmer ten rengiyle tasvir edilmiştir.[179] *Allaha Ismarladık* adlı romanda bir İngiliz kızı olan Beti esmer benizli bir kadındır.[180] *Ölünceye Kadar* romanının kadın kahramanı Nesrin'in teni esmer renktedir.[181] Bedri Nejat'ın kız kardeşi olarak şahıs kadrosuna dahil olan ve ana kadın kahraman kadar romanın seyrini etkilemekte olan Bülend'in teni de esmer renktedir: *"Esmer ya, hem benim kadar esmer. Kapkara bir şey."*[182]

Son Gece'de Mariya, esmer ve mat bir ten rengine sahiptir.[183] İlk ve Son romanında Necla'nın ten rengi mat ve esmer olarak belirtilmiştir.[184] *Aldatacağım*'da

---

[175] Gülay Korkmaz, *Servet-i Fünûn Romanında Kadın*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, Isparta, 1998, s.16.
[176] A.g.t., s.84.
[177] Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların ten renkleri Ekler, EK 4'de belirtilmiştir.
[178] Esat Mahmut Karakurt, *Çölde Bir İstanbul Kızı*, s.12.
[179] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.74.
[180] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s. 82.
[181] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.61.
[182] A.g.e., s.77.
[183] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.78.
[184] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s. 38.

Mualla, ten renginin esmer olduğunu ifade eder.[185] *Sokaktan Gelen Kadın* romanında Semra'nın tence esmer bir kadın olduğundan bahsedilir.[186] *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanda Selma'nın ten rengi belirtilmemiştir.[187] Fakat romanın diğer ana kadın kahraman olan Hümeyra'nın kumraldan ziyade esmere kaçan bir ten rengine sahip olduğu dile getirilmiştir.

Ömrümün Tek Gecesi romanının ana kadın kahramanı olan Gülseren, toprak renkli esmer bir tene sahiptir. [188] Fakat bu ten renginin doğal olmaktan ziyade suni bir esmerlik olduğu betimlenmektedir: *"Kumraldan daha çok esmer. Fakat bu esmerlik biraz da, Akdeniz rüzgârlarına karışıp koyulaşan yayla güneşinin kararttığı, suni bir esmerliğe benziyor."*[189]

Erikler Çiçek Açtı romanında Neslihan, koyu toprak renkli yanaklarıyla dikkat çeken esmer tenli bir kadındır.[190] *Son Tren* romanının birinci dereceden kadın kahramanı olan Nevzat'ın esmer yüzlü bir kadın olduğu belirtilir.[191]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında buğday ten, esmerden sonra sıklıkla karşılaşılan ikinci cilt tonu olmuştur. Esmer bir tene sahip olmayan kadın kahramanlar ise kumral olmalarıyla dikkat çekmektedir. Fakat buğday ten, Türklerin asli cilt rengi olmasına karşın Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında pek sık karşılaşılmayan bir cilt tonudur. Romanlarda beş kadın kahramanın kumral ten renginde olduğu bilinmektedir. Fakat bu kadın kahramanlardan Kristina, Frolayn ve Nadya başka bir millete mensup kişilerdir. Karakurt'un romanlarında sadece iki Türk kadın kahramanın kumral ten renginde olduğu ifade edilmiştir.

Vahşi Bir Kız Sevdim adlı romanda Kristina, tence kumral biri olarak resmedilir.[192] *Kadın Severse* adlı romanın kadın kahramanı olan Leyla, uçuk kumral benizli bir kadındır.[193] *Ankara Ekspresi*'nde Alman casusu olan Frolayn, kumral biri

[185] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.15.
[186] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.9.
[187] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.31.
[188] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s. 152.
[189] A.g.e., s.63.
[190] Esat Mahmut Karakurt, *Erikler Çiçek Açtı*, s.156.
[191] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.103.
[192] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.5.
[193] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.53.

olarak ifade edilmektedir.[194] *Son Tren*'de Pelin, kumral bir ten rengine sahip olmasıyla dikkat çekmektedir.[195] *Kadın İsterse* adlı romanda ise Nadya kumral bir kadın olarak çizilmiştir.[196]

Esat Mahmut Karakurt, romanlarında sarı ten renkli kadın kahramanlara pek rastlanmamaktadır. Onun kadın kahramanları genellikle esmer veya kumral benizlidir. Bunun haricinde sadece bir romanındaki ana kadın kahramanın sarışın oluşu dikkat çekmektedir.

Karakurt'un romanlarında sarı ten rengine sahip olan tek birinci dereceden kadın şahıs *Kadın Severse* adlı romanındaki Nevin'dir.[197] Esat Mahmut'un sarı bir tene sahip olan tek figüran kadın kahramanı ise *Dağları Bekleyen Kız* romanında adı dahi bilinmeyen avukat genç kızdır.[198]

2. 1. 2. Göz Rengi Bakımından Kadınlar

Afet İnan, yapmış olduğu ankette açık, orta ve koyu renk olmak üzere üç temel göz rengini esas almıştır.[199] Bu anketin neticesinde Türklerin göz renginin ekseriyetle orta ve açık renkte olduğunu belirterek Türk kadınlarının göz renginin ela yahut mavi olarak saptamıştır.[200]

Refakat Çiner ise yapmış olduğu çalışmasında Türk kadınlarının göz rengini açık kahverengi, koyu kahverengi, ela, yeşil, mavi ve mavi-yeşil olarak gruplara ayırmıştır. Bu gruplandırma neticesinde Anadolu kadınlarında %33.29 açık kahverengi, %15.72 koyu kahverengi, %33.57 ela, %8.80 yeşil, %4.94mavi ve %3.65 oranında mavi-yeşil gözler tespit edilmiştir.[201] Çiner'in çalışmasına göre Türk kadınlarının göz renginin umumiyetle ela ve açık kahverengi olduğu söylenebilmektedir.

---

[194] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, s. 80.
[195] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.82.
[196] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.33.
[197] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.8.
[198] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.158.
[199] Afet İnan, a.g.e., s.170.
[200] A.g.e., s.172-73.
[201] Refakat Çiner, a.g.m., s.177.

Tanzimat'ın ilk romanlarında yer alan kadın kahramanlarda sıklıkla rastlanan göz renkleri siyah ve kahverengidir. Siyah ve kahverengi olanlara nazaran yeşil göz ile çok karşılaşılmasa da yer yer roman kahramanlarının yeşil gözlü olanlarına rast gelinmektedir.[202] Tanzimat'ın ilk romanlarında geçen kadın kahramanların genelde yabancı millete mensup olanları mavi gözlü olmakla birlikte bazı yerli kadın kahramanların da göz renginin mavi olduğu görülebilmektedir.[203]

Cumhuriyet'in popüler aşk romanlarında erkeklerin âşık olduğu ya da kendilerinin bir erkeğe âşık olduğu kadın kahramanların bir kısmında görülen ortak özellik, yeşil gözlü oluştur.[204]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanları mavi, yeşil, siyah, ela ve kahverengi olmak üzere beş grup göz rengiyle mütalaa etmek mümkündür. Romanlardaki kadın kahramanlar genellikle açık renkli gözler ile tezahür etmektedir. Yapılan antropolojik çalışmalarda Türk kadınlarının göz renklerinin ağırlıklı olarak kahverengi ve ela olmasına karşın bu göz renkleri Karakurt'un kadın kahramanlarında pek sık rastlanmamaktadır. Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanlar %39.13'ü mavi, %30.43'ü yeşil, %13.04'ü ela, %8.69'u kahverengi ve %8.69'u ise siyah göz rengine sahip kişilerdir.[205]

Vahşi Bir Kız Sevdim romanının birinci dereceden kadın kahramanı olan Kristina'nın göz rengi bilinememektedir. Bunun sebebi ise romanın hikâyeye daha çok benzemesinden kaynaklanabilmektedir. *Vahşi Bir Kız Sevdim* romanı ilk olarak 1926 yılında *Aşkın Alevleri* adlı kitapta yayımlanan dört hikâyeden ilkidir. Dili sadeleştirilerek ve birçok değişikliğe uğratılarak daha sonraları roman hâline getirilmiştir.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında mavi göz rengine sahip kadınlara sıkça rastlanmaktadır. Karakurt, mavi göz rengine sahip kadın kahramanları kimi zaman lacivert gözlü olarak da betimlemektedir. On altı romanındaki sekiz ana kadın

[202] Öznur Özdarıcı Arslan, a.g.t., s.34.
[203] A.g.t., s.34.
[204] Alpay Doğan Yıldız, *Popüler Türk Romanları Kerime Nadir- Esat Mahmut Karakurt- Muazzez Tahsin Berkand 1930-1950,* Dergâh Yay., İstanbul, 2010, s.167.
[205] Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların göz renkleri Ekler, EK 5'te belirtilmiştir.

kahramanın göz rengi mavi/lacivert renkte resmedilmektedir. Bunun dışında üç yardımcı kadın kahramanın göz renginin de mavi olduğu belirtilmektedir.

Dağları Bekleyen Kız romanında Zeynep'in iri ve lacivert bir göz rengine sahip olduğu ifade edilmektedir.[206] *Allah'a Ismarladık* adlı romandaki Beti'nin elaya kaçan mavi gözleri vardır.[207] Karakurt, onun gözlerini; kimi zaman "*deniz renkli*",[208] kimi zaman ise "*gökyüzü renkli*"[209] olarak tasvir etmektedir. *Ölünceye Kadar* romanında Bülend'in göz rengi muğlaktır. Karakurt, romanın başında Bülend'in gözlerinin lacivert olduğunu belirtmektedir.[210] Fakat romanın sonuna doğru ise iri ve ela gözlere sahip olduğu ifade edilmiştir.[211] *İlk ve Son*'da Necla, güzelliğiyle etkileyen etrafı yeşil hareli iri lacivert bir göz rengiyle dikkat çekmiştir.[212] *Sokaktan Gelen Kadın*'da Semra, *"gökyüzünün denize vuran ışıklarıyla rekabet edercesine parlayan koyu lacivert"*[213] bir göz rengine sahiptir. *Ankara Ekspresi*'nde Frolayn, mavi gözlü oluşuyla resmedilmiştir: *"Kızın gözlerinin maviye bakan gümüşi bebeklerinde, binbir renkten yapılma, binbir renkten yapılma, binbir ışığın pırıltıları yanıyor."*[214]

Bir Kadın Kayboldu romanında Hümeyra'nın göz rengi mavi olarak belirtilmiştir.[215] *Ömrümün Tek Gecesi*'nde Gülseren, çekik ve iri sema renkli gözlere sahip bir kadın olarak betimlenir.[216] Ayrıca Gülseren'in gözlerinin güzelliğine ve duygularının gözlerinde belirişine vurgular yapılmaktadır: *"Kız hararetini, Anadolu yaylalarını yakıp kavuran sıcaklığın ateşinden, rengini de göklerin, denizlerin ve gecelerin durgun maviliğinden alan gözleri…"*[217] *Erikler Çiçek Açtı* romanında ise Neslihan, iri lacivert gözlere sahip genç bir kadındır.[218]

---

[206] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.74.s.89.
[207] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s. s.38.
[208] A.g.e., s.133.
[209] A.g.e., s.136.
[210] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.22.
[211] A.g.e., s.108.
[212] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.243.
[213] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.9.
[214] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, s.25.
[215] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.31.
[216] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.94.
[217] A.g.e., s.103.
[218] Esat Mahmut Karakurt, *Erikler Çiçek Açtı*, s.63.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında mavi haricinde sıkça rastlanmakta olan bir diğer göz rengi ise yeşildir. Karakurt'un romanlarındaki beş ana kahramanı ve iki yardımcı kahramanı yeşil göz rengiyle ön plana çıkmıştır.

Son Gece adlı romanının ana kadın kahramanı Mariya, iri koyu yeşil gözlerinin güzelliğiyle betimlenmektedir.[219] *Kadın Severse* adlı romanda iki ana kahramanın gözleri de yeşildir. Nevin'in gözleri "iri ve yeşil"[220] renkte iken, Nevin'in annesi Leyla'nın göz rengi ise yeşile kaçan eladır.[221] Esat Mahmut, bu romanında anne ve kızın benzer fiziksel özellikleri taşımasına dikkat etmiştir. Çünkü Ferit'in Leyla'dan hoşlanmasının temelinde Leyla'nın Nevin'e benziyor oluşu bulunmaktadır. Ferit, geçirmiş olduğu kazadan sonra hafızasının belirli bir kısmını yitirmiştir. Fakat Nevin'in güzelliği bilinçaltına yerleşmiştir. Bu sebeple Leyla ile karşılaşınca, onun Nevin'e olan benzerliğinden etkilenmiştir:

"Hayır, tanıyamazdım!.. Tanıyamazdım… Çünkü seni hafızamda değil, içimde yaşatmışımda onun için tanıyamazdım Nevin! Sen meçhul bir ıstırap, gizli bir ideal halinde şuuraltımın derinliklerine kadar gitmiş, orada kalmışsın!.. Seni, gözlerimle değil, kalbimle görmüşüm. Rengini, şeklini unutmuş, fakat ıstırabını, sesini duymuşum! Zavallı annenin haklı isyanlarını şimdi daha iyi anlıyorum. Bir türlü kendisini sevebileceğime inanmıyordu. İkidebir, 37 yaşında, saçlarına kır düşmüş b,r kadın olduğunu ileri sürerek, kendisinden vazgeçmemi istiyordu. Ben de daima onu, sevdiğime ikna etmeğe çalışıyordum. Hakikaten sevdiğimi zannederek 'sen benim anlaşılan şuuraltımda yaşayan kadınsın' diyordum. Zavallı Leyla! Demek şuuraltında yaşayan kadın o değil, onun halkettiği…"[222]

Ömrümün Tek Gecesi romanında yardımcı kadın kahraman olarak şahıs kadrosuna dahil edilmiş olan Gülseren'in kız kardeşi Gülderen, iri ve yeşil gözlerinin güzelliği şu ifadelerle betimlenmektedir: *"İri ve yeşil gözleri var kızın. Işıkları semadan dökülen ve insana bakıyor hissi veren iki yıldız gibi aynı noktaya dikilmiş duran parlak, ilahi gözler…"*[223]

---

[219] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.17.
[220] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.101.
[221] A.g.e., s.52.
[222] A.g.e., s.174.
[223] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.14.

Son Tren adlı romanının ana kadın kahramanı olan Nevzat'ın[224] ve yardımcı kadın kahraman olan Pelin'in[225] de göz renkleri yeşildir. *Kadın İsterse*'de ise Nadya ise "*içi pırıl pırıl yanan iri yeşil gözleri"* ile dikkatleri çeken bir kadındır. [226]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında siyah gözlü kadınlara pek rastlanmamaktadır. Onun siyah gözlü tek ana kadın kahramanı *Aldatacağım* adlı romandaki Mualla'dır. Mualla, gözlerinin "*gece gibi simsiyah*"[227] olduğunu ifade edilmektedir.

Karakurt'un romanlarında siyah gözlü olan bir diğer kadın ise *Dağları Bekleyen Kız*'da şahıs kadrosuna yardımcı kahraman olarak dahil edilmiş olan Nerime'dir. Nerime; Adnan'ın silah arkadaşı olan Sermet'in nişanlısıdır. Karakurt, romanda Nerime hakkında pek bilgi vermemektedir. Fakat onun gözlerinin iri, siyah renkli olduğuna vurgu yapılmıştır.[228]

İstatiksel olarak Türk kadınlarında en çok rastlanmakta olan göz rengi kahverengi olmasına karşın Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadınların gözlerinin kahverengi oluşu az rastlanan fiziksel bir özellik olarak tezahür etmektedir. Onun romanlarında sadece iki ana kadın kahramanda bu fiziksel özelliğe rastlanmaktadır.

Çölde Bir İstanbul Kızı adlı romanda Sermin, kahverenginden daha ziyade "*koyu kestane*"[229] göz rengiyle betimlenmiş bir genç kızdır. *Ölünceye Kadar* 'da ise Nesrin, iri ve koyu kahverengi bir göz rengine sahip olmakla resmedilmiştir.[230]

Türk kadınlarında çok rastlanmakta olan morfolojik bir özellik olmasına rağmen Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında az rastlanmakta olan bir diğer göz rengi ise eladır. Yazarın romanlarında az sayıda ela gözlü kadın kahramanlar yer almıştır.

---

[224] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.18.
[225] A.g.e., s.115.
[226] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.8.
[227] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.15.
[228] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.20.
[229] Esat Mahmut Karakurt, *Çölde Bir İstanbul Kızı*, s.12.s12.
[230] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.67.

Bir Kadın Kayboldu adlı romanda Selma'nın ela gözlü bir kadın olduğu romanın sadece son sayfalarında dile getirilmiştir. Aslında Selma romanın en önemli kahramanı olmasına rağmen onun fiziksel özelliklerine pek yer verilmemektedir. Onun psikolojik durumu, fiziksel özelliklerinin önüne geçmiştir. Romanda Selma'nın sadece duygu dünyasını betimleyecek dış görünüşün oluşturulmasına özen gösterilmiştir. Bu nedenle, romanın son sayfalarında Selma'nın içinde bulunduğu ruh durumunu ifade edebilmek amacıyla göz rengi belirtilir:

"Ebedi bir huzur ve sükûn âlemine kavuşmak üzere, perde perde kapanan ela gözleri, kökleri suya atılmış fulyalar gibi birdenbire açılıyor ve kapanıyor."[231]

Göz renginin muğlak olduğu diğer bir kahraman ise *Allah'a Ismarladık* adlı romandaki İzzet'in yeğeni Emel'dir. Karakurt, romanın ilk sayfalarında Emel'in göz rengini "*lacivert*"[232] olarak belirtirken daha ileriki sayfalarda ise "*ela*"[233] olduğunu söylemiştir.

Esat Mahmut Karakurt, Beti'nin göz rengini romanda iki farklı ifadeyle telaffuz etmiştir. Karakurt, özellikle bu romanında kadınların fiziksel özelliklerine hâkim olamamış ve çelişkili ifadelerde bulunmuştur. Romanda Beti'nin göz renginin sıklıkla mavi olduğunu ifade etmiştir. Fakat Beti'nin Seniye ile olan kıyaslamasında bu iki ayrı millete mensup olan kadın kahramanların göz renklerinin aynı olduğunu belirtmiştir:

"Düşünüşü, yaşayışı, manzarası ayrı iki ırktan, iki insan… Bu iki ayrı ırktan iki ayrı genç insanı, birbirine yaklaştıran, birleştiren kuvvetli bir bağ var: Gözleri… ikisinin de gözleri birbirine o kadar çok benziyor ki… Açık, parlak, iri, ela gözler…"[234]

[231] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.104.
[232] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.27.
[233] A.g.e., s.52.
[234] A.g.e., s.38.

2. 1. 3. Saç Rengi Bakımından Kadınlar

Afet İnan hazırlamış olduğu ankette sarı, kestane ve siyah olmak üzere üç temel saç rengini esas almıştır. Anketin neticesinde Türk kadınlarının saç renginin zannedildiği gibi siyah olmadığını özellikle belirterek kestane renginde olduğunu söylemiştir.[235]

Refakat Çiner ise çalışmasında, Anadolu kadınlarının saç rengini siyah, kızıl, koyu kestane, açık kestane, kumral, sarı şeklinde gruplandırarak mütalaa etmiştir. Bu gruplandırma sonucunda Anadolu kadınlarının %15.27'sinde siyah, %1.40'ında kızıl, %30.92'sinde koyu kestane, %24.48'inde açık kestane, %18.17'sinde kumral ve %9.73'ünde de sarı saç rengine sahip olduğunu tespit etmiştir.[236] Bu neticede, Türk kadınlarının saçları ekseriyetle koyu ve açık kestane rengindedir.

Saç, sevgilinin güzelliğine büyük ölçüde katkı sağlayan unsurlardan birisi olarak ön plana çıkmaktadır. Klasik Türk Edebiyatı'nda saç, sevgilinin güzelliğini betimleme hususunda önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle saç, sevgili için olmazsa olmaz unsurlardan biri olarak görülmüştür. Klasik edebiyatımızda saç; *"zülf, kâkül, turra, gîsû, mû(y), külâle ve perçem"* gibi yakın anlamları içeren kelimelerle ifade edilmiştir.[237] Saça ait bu benzetmelerin çokluğu, âşığı etkileyen en önemli bir unsur olmasından kaynaklanmaktadır. Saç, âşıklar üzerindeki etkisinden dolayı *"perişan, bela, fitne çıkaran, hileci, büyücü, tuzak, gönül avlayan ve kargaşa yaratan"* gibi unsurlarla sıkça anılır.[238] Ayrıca kadın için önemli bir güzellik unsuru olan saçın, sadece uzunluk ve kısalığı değil, şekli ve modeli de kadının kahramanı hakkında ipuçları verir. Kişiye kadınsı bir özellik katan uzun saç, kısaldıkça daha otoriter bir hava verir.[239]

Öznur Özdarıcı, ilk dönem romanlarındaki kadın kahramanları saç renklerine göre siyah, sarı, kumral, kızıl ve ak saçlı olmak üzere beş grupta mütalaa etmiştir. Bu romanlarda bazı kadın kahramanların saç renginin siyah oluşu dikkat çeker. Söz konusu bu siyahlık bazen doğuştan bazen de saçların boyatılmasından

---

[235] Afet İnan, a.g.e., s.180.
[236] Refakat Çiner, a.g.m., s.176.
[237] Kürşat Şamil Şahin, *''Sevgilinin Güzellik Unsurlarından Saç ve Saçın Âşık Üzerindeki Etkisi"*, Turkish Studies, C. 6\3, Turkey, Summer 2011, s.1853.
[238] A.g.m., s.1865.
[239] Öznur Özdarıcı Arslan, a.g.t.,s.35.

kaynaklanmaktadır.[240] Romanlarda sarı saçlı olma durumu hem gayrimüslim kadınlarda hem de yerli kadınlarda görülen bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.[241] Tanzimat romanlarında sıkça karşılaşılan saç rengi kumraldır.[242] Tanzimat dönemi romanlarında yer alan kadınların belli bir yaşa ulaşmış olanları ak saçlıdır.[243]Roman kahramanlarında kızıl saçlı olma sık rastlanan bir özellik olmayıp sadece Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "*Metres*" romanında görülmektedir.[244]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların saç renklerini ise siyah, sarı, kumral ve kestane olmak üzere dört grupta mütalaa edebilmekteyiz. Türk kadınlarının saç rengi ekseriyetle kestane rengi tonlarındayken Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanlar için böyle bir durum söz konusu değildir. Romanlardaki kadınların saçları genellikle siyah ve sarı renktedir. Karakurt'un romanlarındaki kadınların %35'i siyah, %35'i sarı, %15'i kumral ve %15'i ise kestane saç rengine sahiptir.[245]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında çoğunlukla kadın kahramanların saç renginin siyah oluşu dikkat çekmektedir. Bu siyahlık çoğu zaman doğuştan gelirken kimi zaman ise boyadan kaynaklanmaktadır. Daha önce de ifade edildiği gibi Karakurt, kadın kahramanlarını tasarlarken fiziksel özelliklerinin kişiliklerine uygun olmasına özen göstermiştir. Saçları siyah olan kadın kahramanların daha güçlü bir yapıya sahip olması dikkat çekmektedir. Bu kadınlar diğer kadınlara nazaran daha istikrarlı, kafa karışıklıklarından arınmış; kaderlerini belirleyecek kararları almaktan çekinmeyen ve sonuçları kabul eden kuvvetli dimağlara sahip kahramanlardır.

Ölünceye Kadar romanında Nesrin'in siyah kesik saçları vardır.[246] *Son Gece* adlı romanında Mariya'nın *"kömür gibi siyah düz saçları*"[247] vardır. Esat Mahmut Karakurt'un diğer kadın kahramanlarıyla kıyaslandığında en güçlü karaktere sahip olan Mariya'dır. O, başına gelen birçok şeyle mücadele etmiş, sadece aşk karşısında yenik düşmüştür. Bir Türk askerine âşık olmasına karşın vatanının kurtulması için

[240] A.g.t., s.35.
[241] A.g.t., s.37.
[242] A.g.t., s.39.
[243] A.g.t., s.38.
[244] A.g.t., s.40.
[245] Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların saç renkleri Ekler, EK 6'te belirtilmiştir.
[246] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.60
[247] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.24.

dualar etmiştir. Onun siyah saçlı oluşu karakterini daha kararlı ve daha güçlü kılmaktadır.

Karakurt, *İlk ve Son* romanında Necla'nın saç rengini, güzelliğine dikkat çekebilmek için kimi zaman "*katran gibi simsiyah*"[248] kimi zaman ise "*gece gibi simsiyah*"[249] olarak betimlemiştir. Fakat siyah saçlı kadınlar arasında kahramanı en zayıf olan kişi Necla'dır. O, kaderinin seyri hakkında karar alabilme hürriyetine sahip bir kişilikken âşık olduğu erkeğe gereğinden fazla ödün verme gereği duymuştur. Mecdi'yi sadece sevmemiş, hâkimiyeti altına girmeyi de kabul etmiştir: *"Bana hâkim olduğunu bilen, bana ilk sahip olduğunu öğrenen bir adam…"*[250]

Aldatacağım romanında Mualla, düz siyah saçlara sahiptir.[251] *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanda ana kadın kahraman olan Gülseren, "*simsiyah saçları*"[252] ile dikkatleri üzerine çeken güçlü ve modern biridir.

Erikler Çiçek Açtı romanında Neslihan'ın siyah saçlarının tasviri roman seyri için önemli bir olgudur. Neslihan, romanın sonuna kadar Madam Çing Çung olarak şahıs kadrosunda varlığını göstermektedir. Fakat Neslihan'ın romanda ilk belirdiği sahnede saçlarının toplanışı ile Çinli bir kadın olamayacağının ifade edilişi bakımından önemli görülebilmektedir:

"Üzeri çiçeklerle örtülü uzun siyah saçlarının arkaya doğru kayarak, bir hükümdar tacı gibi azametle ensesinin üzerinde toplanışı, kadının sarahaten bir Çinli olmadığını gösteriyor."[253]

Son Tren romanında Nevzat'ın ise *"ensesinin üzerine dalga dalga dökülmüş katran gibi simsiyah saçları"*[254] vardır. Ancak saçlarının bu siyah rengi doğallıktan değil boyadan kaynaklanmaktadır.[255] Nevzat, Karakurt'un romanlarında doğal bir saç rengine sahip olmayan tek kadın kahramandır. Fakat siyah saç renginin kişiliğiyle uyumunun en fazla görüldüğü kişi de Nevzat'tır. O, hayattan zevk almak için her

[248] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.7.
[249] A.g.e., s.208.
[250] A.g.e., s.155.
[251] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.28.
[252] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.61.
[253] Esat Mahmut Karakurt, *Erikler Çiçek Açtı*, s.64.
[254] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.5.
[255] A.g.e., s.28.

şeyi göze alabilecek ve amaçları uğrunda her şeyi yapabilecek bir kişiliktedir. Merhamet ve şefkat hislerinden nefret eder.[256] Nevzat, birçok suçu işlemiş olması sebebiyle romanın en kötü kahramanı olmakla beraber Karakurt'un kadın kahramanları arasındaki en merhametsiz ve en kötü olan kişisidir. Bu sebeple karanlık ve kötülüğü çağrıştıran renk olan siyah en çok Nevzat'a yakışmaktadır.

Kadın İsterse romanında yardımcı kadın kahraman olarak şahıs kadrosuna dahil edilmiş olan, İrfan'ın kız kardeşi Gülseren, simsiyah saçlarıyla dikkat çeken biridir.[257]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadın kahramanların siyah saçlı oluşu kadar sarı saçlı olması da dikkat çekmektedir. Karakurt'un romanlarında üç ana kahraman ve dört yardımcı kahramanın saç rengi sarıdır. Karakurt, genellikle masumiyetiyle ön plana çıkmış kadın kahramanları sarı saçlı olarak betimlemektedir.

Allah'a Ismarladık romanında Seniye'nin bir yığın hâlinde omuzlarına dökülen sarı saçları vardır.[258] Fiziksel özellikleriyle annesine çok benzeyen Emel, kumrala kaçan sarı saçlara sahip bir çocuktur.[259] Bu iki kahraman, romanda saf ve masum oluşlarıyla ön plana çıkmıştır. *Ölünceye Kadar* adlı romanda Bülend, açık sarı saç rengiyle betimlenmiştir.[260]

Kadın Severse romanında anne kız olan iki ana kahramanın de saçları sarı renktedir. Birbirlerine olan benzerliğiyle dikkatleri üzerine çeken iki kahramanın benzerliklerinden dolayı romandaki çatışma tezahür etmektedir. Karakurt'un tabiriyle Nevin'in altın sarısı saçları vardır.[261] Kızıyla benzerliklerinin hemen hemen her noktada vurgulandığı Leyla, dalgalı sarı saçlarıyla dikkat çekmektedir.[262]

Ankara Ekspresi'nde Frolayn bir Alman kızıdır. Alman milletinin en belirgin özelliklerinden biri olan sarı saçlı oluş Frolayn'da görülebilmektedir. Frolayn'ın saçları romanda şu ifadelerle betimlenmektedir: *"İnce örgüler hâlinde örülüp,*

[256] A.g.e., s.22.
[257] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.83.
[258] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.101.
[259] A.g.e., s.27.
[260] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.20.
[261] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.15.
[262] A.g.e., s.52.

ensesinin üzerinde toplanmış altın yaldızlı düz sarı saçları.. "[263] *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanda ise yardımcı kadın kahraman olarak şahıs kadrosunda yer alan Gülderen'in "*dalgalı koyu sarı renkli bol saçları*"[264] vardır.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında rastlanılan kumral saç rengi üç ana kadın kahramanda bulunmaktadır. Kumral saç rengine sahip kadın kahramanlar, genellikle aşkları için en çok fedakârlıkları yapan kahramanlardır. Bu kadınlar, saç renkleri gibi kahraman özellikleri de arafta kalmış kişilerdir.

Vahşi Bir Kız Sevdim adlı romanda Kristina, "*uzun, perişan*"[265] ve "*kumral saç*"[266]lara sahip bir kadın kahramandır. *Allah'a Ismarladık* adlı romandaki ana kahraman olan Beti'nin saç rengi kumraldır. Karakurt, romanında Beti'nin saçlarını şu ifadelerle resmetmektedir: *"Kumral saçları, anlının üzerine dökülmüştü. Saçları, su içinde kalmış zambak demetlerine benziyordu."*[267] *Sokaktan Gelen Kadın*'da Semra, koyu kumral saçlarıyla dikkat çeken bir kadındır.[268] *Kadın İsterse* romanında ise Nadya, "*koyu kumral saçlı*"[269] bir kadın olarak betimlenmektedir.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında sık rastlanmamakla birlikte kestane renkli saçlı kadın kahramanlar da yer almaktadır.

Çölde Bir İstanbul Kızı romanında Sermin, "*göz rengine benzeyen*"[270], "*kıvırcık, perişan*"[271] saçlarıyla resmedilmiştir. *Dağları Bekleyen Kız* adlı romanda Adnan, Zeynep'in saçlarını şu ifadelerle betimlenmektedir: *"Koyu kestane renginde, gayet tatlı kıvrımlarla boynunun üstüne dökülmüş ipek saçları vardı*."[272]

[263] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, s.131.
[264] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.14.
[265] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.47.
[266] A.g.e., s.19.
[267] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.25.
[268] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.29.
[269] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.8.
[270] Esat Mahmut Karakurt, *Çölde Bir İstanbul Kızı*, s.12
[271] A.g.e., s.13.
[272] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.156.

2. 1. 4. Kirpik Biçimi Bakımından Kadınlar

Kirpik, Klasik Türk şiirinde önemli bir yeri teşkil eden bir güzellik unsurudur. Divan Edebiyatı'nda *"müje ve müjgân"* adlarıyla kirpikten bahsedilirken onun *"gamze gibi yaralayıcı ve öldürücü vasıfları"* olduğu söylenmektedir.[273] "*Göz çevresinde yer alan ve birtakım süs unsurları ile bezenerek daha dikkat çekici bir cinsel objeye dönüştürülen kirpik, Tanzimat romanında yer alan kadın kahramanlar için güzelliklerini sergilemek maksadıyla başvurdukları önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar."*[274]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadın kahramanlar, başlıca fiziksel özelliklerinin haricinde ayrıntılı bir şekilde tasvir edilmemiştir. Yazar, roman kahramanının kişiliğine hizmet eden fiziksel özellikleri ön planda tutmaya özen göstermiştir. Bu açıdan bakıldığında Karakurt'un romanlarında güzellikleriyle göz önünde olan kadın kahramanların bütün fiziksel özellikleri tasvir edilmemektedir. Kadın kahramanların kirpik biçimleri, fiziksel özellik bakımından yeterince veriye sahip olunamayan bir özellik olarak görülmektedir. Karakurt, genellikle bütün romanlarındaki kadın kahramanları "*uçları yukarı doğru kıvrılmış uzun kirpiklere*" sahip olarak resmetmekle yetinmiştir. Bu olgu dâhilinde kirpiklerinin tasviriyle ön plana çıkmış üç kadın kahraman bulunmaktadır.

Karakurt'un *Allah'a Ismarladık* adlı romanda Beti'nin uzun kirpiklerinin tasvir edilişi dikkat çekicidir: *"Uzun kirpikleri, gelincik yaprakları gibi, birbirinin üzerine yığılmış, gözlerini kapatıyordu. "*[275]

İlk ve Son'da ise Necla, "*uzun, uçları kıvrık, ateşli kirpikleri* "[276] ile betimlenmiştir. *Sokaktan Gelen Kadın* adlı romanda Semra'nın iri, uzun ve siyah kirpiklerinin dikkat çekmesinin sebebi ise doğal bir görüntü olmayışından kaynaklanmaktadır.[277] Karakurt'un romanlarına bu açıdan bakıldığında Semra, boyalı kirpiklere sahip tek kadın kahraman olarak göz önünde bulundurulması gereken bir kahramandır.

---

[273] Ayşe Işıl Taş, *Şeyh Galib Divanı'nda Sevgilinin Güzellik Unsurları*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi SBE, Edirne, 2013, s.108.
[274] Öznur Özdarıcı Arslan, a.g.t., s.45.
[275] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.86.
[276] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.16.
[277] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.9.

2. 1. 5. Dudak Biçimi Bakımından Kadınlar

Rengi ve şekliyle dudak, Divan Edebiyatı'nda sevgilinin güzelliğini vurgulamak amacıyla sıkça kullanılmakta olan bir unsurdur. Klasik Türk Edebiyatı'nda âşığın hedefi ve son durağı olan dudak, *"'lâ"l, gonce, serçeşme-i zülâl, kiras danesi, unnap, mül, (mey-i kevserle dolu bir kâse-yi yakut), mey-i bîgaş"*[278] anlamları ile yer alır.

Esat Mahmut Karakurt, romanlarında kadın kahramanların fiziksel özelliklerine yeterince yer vermemiş olmasına rağmen kimi zaman kadınların dudak şeklini tasvir etme gereği duymuştur. Çünkü Karakurt, romanlarındaki kadın kahramanlarının güzelliğine vurgu yapmak istemiştir. Kadın kahramanların dudakları çoğu zaman güzelliğin tezahür edişini tasvir edebilmek için verilmiştir. Kimi zaman ise cinsel mesajlar vermek için resmedilmiştir: "*Neşe, üzüntü, küçümseme gibi olumlu ve olumsuz bir psikolojiyi yansıtan dudak, cinsel mesajlar verme konusunda da etkin bir role sahiptir. Dudak gülme ve öpme gibi insan yaşamı için önem arz eden iki eylemi bünyesinde taşımasından ötürü ayrı bir fonksiyon taşır."*[279]

Karakurt'un romanlarında dudakların şekli kadınların karakterinde çoğu zaman bir anlam ifade etmemektedir. Romanlarda çoğunlukla güzel olduğu ifade edilen kadın kahramanların dudak şekli resmedilmiştir. Toplumun güzellik anlayışının değişmesiyle birlikte Karakurt'un kadın kahramanlarının güzellikleri de değişim göstermektedir. Karakurt, ilk romanlarında kadın kahramanların dudaklarının kalınlığına vurgu yapmamıştır. Hatta ilk kadın kahramanlarının dudak şekillerini "küçük" ve "ince" olmakla betimlemiştir. Fakat toplumun güzellik anlayışının değişmesiyle birlikte Karakurt'un kadın kahramanlarının da dudak şekilleri değişime uğradığı görülebilmektedir. *Ölünceye Kadar* adlı romana kadar dudakları küçük olan kadın kahramanlar betimlenirken, *İlk ve Son* romanından itibaren "küçük" ve "ince" dudaklı kadınlara rastlanılmamıştır.

Vahşi Bir Kız Sevdim adlı romanda Karakurt, Kristina'nın vahşi bir kız oluşuna vurgu yapabilmek amacıyla, kızın dudaklarının kızıllığını betimlemektedir:

---

[278] Agâh Sırrı Levend, *Divan Edebiyatı,* Enderun Kitabevi, İstanbul, 1984, s.501.
[279] Öznur Özdarıcı Arslan, a.g.t., s. 47.

"*Mavzerinin kurşunu ile öldürdüğü insanların damarlarından fışkıran kanla, dudaklarını kızıla boyayan müthiş bir kadın..*"[280]

Dağları Bekleyen Kız romanında Zeynep'in dudakları şu ifadelerle resmedilmektedir: *"Bir gelinciğin, iki yaprağı gibi, ince ve kırmızı dudaklar.."*[281]

Allah'a Ismarladık adlı romanda Beti; kırmızı ve küçük parlak dudaklara sahip bir kadın kahramandır. *Son Gece* romanında Mariya, *"bir akşam ufkundan daha kırmızı, bir gelincik yaprağından daha küçük ve yumuşak dudakları"*[282] ile dikkat çekmiştir.

İlk ve Son'da Necla, kalın dudaklara sahip olmakla tasvir edilmiştir.[283] *Sokaktan Gelen Kadın*'da Semra'nın etli ve kalın dudakları vardır.[284] *Ankara Ekspres*i'nde Frolayn, kalın dudaklarının tasviri de dikkat çekicidir. Karakurt, Frolayn'ın dudaklarını betimlerken cinsel mesajları ön planda tutmaya gayret göstermiştir: *"Kız yağmura tutulmuş kiraz taneleri gibi ıslak ıslak parlayan etleri kalın iri dudaklarını, her zerresinde şehvet ve ihtiras dolu bir büküşle kıvırarak, gülüyor. "*[285]

Bir Kadın Kayboldu'da Hümeyra'nın *"etleri kalın dudaklarının soluk pembeliği"*[286] dikkat çekicidir. Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*'nde Gülseren'in "*şarap renkli*"[287] dudaklarını şu ifadelerle tasvir eder: "*Her gün görülüp geçilen kadın dudaklarından daha kalın ve daha açık dudakları..*"[288] *Erikler Çiçek Açtı*'da Neslihan, "*ağzının etrafını çevreleyen kalın dudakları"*[289] olan genç bir kadındır.

Esat Mahmut Karakurt'un romanları içerisinde dudak şeklinin karakterle özleştiği tek kadın kahraman Nevzat'tır. *Son Tren* romanında Nevzat, "*erkek dudakları kadar kalın*"[290] dudaklara sahip olmakla betimlenmiştir. Nevzat, sadece dudaklarının şekliyle değil, karakteriyle de bir erkeğe benzemektedir. O, Karakurt'un

[280] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.5.
[281] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.156.
[282] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.66.
[283] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.141.
[284] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.9
[285] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, s.100.
[286] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.39.
[287] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.167.
[288] A.g.e., s.62.
[289] Esat Mahmut Karakurt, *Erikler Çiçek Açtı*, s.146.
[290] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.6.

kadın kahramanları arasındaki en güçlü iradeye sahip olan kişidir. Yazar, *Kadın İsterse*'de ise Nadya'nın kalın dudaklarını şu şekilde ifade eder: *"Kalın ve etli olmasına rağmen, bir erkeğe yine şehvetten ziyade, zarafet telkin edebilecek kadar yumuşak ve üzeri incecik sarı tüylerle gölgeli dudakları..* "[291]

2. 1. 6. Göğüs Biçimi Bakımından Kadınlar

Göğüs, kadın vücudunun özelliğini ön plana çıkardığından dolayı daima dikkat çeken bir uzuv olmaktadır. Erkekte cinsel dürtüyü arttıran bir uzuv olarak göğüs, kadında yuvarlak olmasından ötürü erkeğe çekici gelmektedir.[292]

Tanzimat romanlarında yer yer kadın kahramanların göğsünün biçimine dair tasvirler bulunmaktadır.[293] Fakat bu tasvirler genellikle cinselliği ön plana çıkarmak amacıyla değildir. Batı kültürünün etkisiyle gelişen Türk edebiyatının ilk dönemi olan Tanzimat'ta kadın-erkek ilişkileri ve cinsellik gibi konular yazarlar tarafından ilgi görmemiştir. Yeni edebiyatın öncü isimleri "toplum için sanat" ilkesinden hareketle "hak, adalet, özgürlük, vatan ve millet" gibi yeni temaları işlemeyi tercih etmişlerdir. "*Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatı, çağdaş ve demokratik bir ortamda sanatçıların her konuyu rahatlıkla ele alabildikleri bir süreci ifade etmektedir. Sanatçıların her türden eserlerinde serbestçe tartıştıkları konular arasında cinsel sorunlar da yer almaktadır."*[294] Bu sebeple içerisinde cinsellik barındıran olguların romanlara yansımaları Cumhuriyet'le birlikte gerçekleşmiştir.

Esat Mahmut Karakurt ise romanlarında kimi zaman kadınların güzelliğini vurgulamak kimi zaman da cinsel mesajlar vermek amacıyla kadın kahramanların göğüs betimlemelerine yer vermiştir. Ayrıca yazar, kadın kahramanların göğüs biçimini tasvir ederken sürekli olarak doğaya ait unsurlara benzetmiştir.

Vahşi Bir Kız Sevdim adlı romanda Kristina, dolgun göğüslere sahip bir kadın olarak betimlenmektedir. [295] Yazar, *Allah'a Ismarladık* adlı romanında Beti'nin göğsü şu şekilde tasvir edilmektedir: *"Beyaz, ipek bluzun altında insanı, ta*

[291] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.9.
[292] Öznur Özdarıcı Arslan, a.g.t., s.61.
[293] A.g.t., s.61.
[294] Hulusi Geçgel, *"Türk Edebiyatında Erotizm Üzerine"*, Hayal Dergisi, S.19, 2006, s.3.
[295] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.19.

içinden sarsan bir güzellikle kımıldayan göğsü, bir taflan dalının buruşturulmuş iki yaprağı gibi, ağır ağır küçülüyor, kıvrılıyor ve bükülüyor."[296]

Kadın Severse adlı romanda Nevin'in göğüsleri şu ifadelerle telaffuz edilmiştir: *"Uçuk sarı göğsünde, uçları iki siyah nokta gibi titreyen memeleri, buruşturulmuş küçük bir portakal yaprağı yuvarlanışı…"*[297]

Aldatacağım romanında Mualla'nın göğüs tasviri şu şekilde yapılmıştır: *"Beyaz bir kombinezonun dantelleri arasında bükülen, titreyen, genç, taze bir kadın göğsü…"*[298]

Sokaktan Gelen Kadın adlı romanda Semra, her şeyden evvel güzelliğiyle ön planda olan bir kadın kahramandır. Karakurt, Semra'nın göğüs tasvirini güzelliğine uygun ifadelerle dillendirmiştir: *"Beyaz, ipek kombinezonunun dantelleri arasında, hafif melteme tutulmuş bir deredeki sular gibi sedeften bir külçe parlayışıyla küçücük dalgacıklar yapan üryan göğsü, insanı gaşyeden bir güzellik vücuda getiriyor."*[299] *Ankara Ekspresi*'nde Frolayn'ın göğsü şu şekilde betimlemektedir: *"Deri ceketinin düğmelerini çözerek, şeffaf, ipek bluzunun altında, sahilleri pembe kayalarla dolu mavi bir deniz gibi tatlı tatlı kaynaşan göğsünü, omuzlarını geriye götürüp, uçları kızarmış siyah noktalarla beneklendikten sonra…"*[300]

Bir Kadın Kayboldu romanında Hümeyra'nın göğüsleri gençliğinin ve güzelliğinin bir ifadesi olarak tasvir edilmektedir:

"Birer kandamlası gibi titreşen göğsünün uçları, bu dökülen, etekleri hışırdayan ipek kumaşların altında, muhayyilenin tasavvur edemeyeceği bir güzellik vücuda getirmiştir."[301]*...*

..."bu genç kadının, dalından henüz koparılmış bir meyve tatlılığı ile her şeye rağmen taze ve renkli duran göğsü, ışıkların altında, rüzgârlarla sürüklenip

[296] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.117-118.
[297] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.19.
[298] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.34.
[299] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.64.
[300] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, s.164.
[301] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.13.

tanyerine üşüşmüş seher bulutları gibi, donuk donuk titreşiyorlar, pırıldaşıyorlar!"[302]

Ömrümün Tek Gecesi'nde Gülseren, "*fevkalade güzel bir kadın göğsü*"[303] ile betimlenmiştir. *Son Tren* romanında Pelin'in göğsünün ifade edilmesindeki amaç; onun gençliğinin verdiği güzelliği ve zarafeti göstermektir: *"İpek bluzunu yırtıp fırlayacakmış gibi, bahar nebatlarının fışkırışını hatırlatır bir canlılıkla titreşen, avuç içi kadar küçücük çocuk göğüsleri ile, büsbütün güzel görünüyor bugün! "*[304]

2. 2. Giyim- Kuşamlarına Göre Kadınlar

İnsanlık tarihinin ilk evresinden itibaren var olan örtünme, insanın doğanın zorlu şartlarından korunma ihtiyacı dolayısıyla ortaya çıkmıştır. *"Giyim, temel işlevlerinin yanı sıra zamanla güzel görünme, insanlar tarafından beğenilme, farklı anlamlar ifade etme, sosyal kimlik oluşturma gibi görevleri de üstlenmiştir. Giyim ve süslenme toplumların ekonomik, teknolojik, sosyal ve kültürel yapılarından etkilenmektedir.*[305]

Her toplumun kendine özgün giyiniş tarzı bulunmaktadır. Osmanlı toplumunda giyim-kuşam kadınların toplumdaki konumlarını belirleyen önemli ölçütlerden biridir. Elbisenin rengi, kumaşı ve biçimi giyen kişinin toplumsal konumu ile ilgili önemli bir veridir.[306] Özellikle saray kadınları ile saray bürokrasisine mensup paşaların hanımları, pahalı kumaşlardan yapılmış kıyafetleri tercih etmektedir.[307]

Osmanlı kadını XIX. yüzyıla kadar klasik bir giyim tarzını benimsemişken bu yüzyılın sonlarına doğru modernleşmenin de etkisiyle giyim-kuşamda birtakım yenilikler ortaya çıkmıştır.[308] XIX. yüzyıla kadar *"III. Selim, II. Mahmut ve*

---

[302] A.g.e., s.25.
[303] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.62.
[304] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.103.
[305] Hatice Harmankaya, Selda Güzel, "*Giyim Süsleme Tarihi Sürecinde İşlemenin Önemi ve Kullanım Alanları*", 38. ICANAS, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Cilt: II, Ankara, 2008, s.270-271.
[306] Burçak Evren, Dilek Girgin Can, *Yabancı Gezginler ve Osmanlı Kadını*, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1997, s.74.
[307] Selçuk Düğer, "*Batılı Kadın Seyyahlar İmgeleminde Osmanlı Kadını*", Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.29, Kocaeli 2015, s.79.
[308] Fanny Davis, *Osmanlı Hanımı*, Çev. Bahar Tırnakçı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2009, s.207-209.

Abdülmecit" gibi yenilikçi padişahların Osmanlı Devleti'nde yaşamın her alanında getirdikleri Batılılaşma hareketleri, siyasi alanda olduğu kadar toplumsal ve kültürel alanlarda da kendisini hissettirmiştir.[309] Batılılaşma hareketlerinin etkisiyle yaşam biçimi, özellikle ve öncelikle saray çevresinde değişmiştir. Osmanlı kadınları saraya gelen gezginlerin, elçilerin hanımlarının giyim ve kuşamlarından etkilenmişlerdir: "*Yüzyılın son çeyreğinde, tamamen Batılı özellikler taşıyan giysileri modanın merkezi Paris'e ısmarlayan saray kadınları, Paris'ten gelen model sayfaları üzerine, kumaş örnekleri ve direktiflerini belirten notlarla terziyle iletişim kurarlar."*[310]

XIX. yüzyılda Osmanlı kadın modası ağırlıklı olarak Avrupa'dan etkilenmiştir. Saray çevresinde başlayan modernleşme hareketi zamanla alt tabakadaki Osmanlı kadınlarını da etkilemiştir. Diğer ülkelerle savaş, diplomatik görüşmeler gibi siyasi alanda yaşanan ilişkiler ve ticaretin Avrupa ülkeleriyle gelişmekte olması, yabancı kumaşların ülke içerisine girerek kullanımının daha da yaygınlaşmasına olanak sağlamıştır. Ayrıca İngiliz ve Fransız modasının Osmanlı kadınları tarafından güçlü bir biçimde takip edilmesine de sebebiyet vermiştir.[311]

Giyim ve kuşam, toplumsal değişmelerin somut olarak yansıtıldığı ilk unsurlardan birisidir. Yaşanan büyük toplumsal değişimlerden Türk kadının giyim-kuşamı da etkilenmiş ve büyük yenilikler ortaya çıkmıştır. *"Bu yenilikler, Batı kültürünü tanıma süreciyle başlamış; Tanzimat'la belirginleşmiş; Cumhuriyet inkılâplarıyla da hız kazanmıştır."*[312]

Cumhuriyetin ilk yıllarında değişen rejim ile birlikte, kıyafetlerin de değişmesinin gerektiği fikri, Atatürk'ün 26 Ağustos 1925'te İnebolu Türkocağı'nda yaptığı konuşmada görülmektedir:

"*Cevheri gösterebilmek için çamuru atmak lazım. Çok cevherli olan bizim milletimize layık olan kıyafet, medeni ve beynelmilel kıyafettir. Öyle giyineceğiz.*

---

[309] Gülşah Kızılkaya Savcı, *Batılılaşma Hareketleri'nin Osmanlı Kadın Giysilerindeki Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul, 2008, s.85.
[310] Sevgi Gürtuna, *Osmanlı Kadın Giysisi*, T.C Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1999, s. 51.
[311] Gülşah Kızılkaya Savcı, a.g.t., s.107.
[312] Gülcan Calayir Küçükgörmen, *Halide Edip Adıvar'ın Romanlarında Kadın ve Kadın Eğitimi*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, İzmir, 2010, s.208.

Ayakta iskarpin, potin, pantalon, yelek, gömlek, kravat, ceket ve bunları tamamlamak için başta siper-i şeml'li serpuş. Açık söylemek isterim. Buna 'şapka' derler."[313]

Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle birlikte kadına tanınan haklar, onun sosyal alanlarda daha etkin bir rol almasına olanak tanımıştır. Cumhuriyet'ten önce İslam dininin esaslarına uygun giyinmesi öngörülen kadın, Cumhuriyet devrinde yavaş yavaş bu anlayıştan kurtulmaya başlamıştır. Ayrıca Türkiye'de kadınlar, kıyafet devrimi ile birlikte çarşaf yerine modern kıyafetler giymeyi tercih etmişlerdir. Atatürk, kıyafetlerin bir ülkenin medeniyet seviyesinin bir göstergesi olduğu inancıyla, kadınların çarşaf giymelerini ve hâlâ örtünüyor olmalarını Türk kadınına yakıştıramamış, medeni insanlar olabilmek amacıyla kıyafet devriminin gerekliliğinin önemi üzerinde sıkça durmuştur:

"Seyahatim esnasında köylerde değil, bilhassa kasaba ve şehirlerde kadın arkadaşlarımızın yüzlerini ve gözlerini çok kesif ve itina ile kapatmakta olduklarını gördüm. Bilhassa bu sıcak mevsimde bu tarz, kendileri için mutlaka mucib-i azap ve ıstırap olduğunu tahmin ediyorum. Erkek arkadaşlar! Bu biraz bizim hodbinliğimizin eseridir. Çok afif ve dikkatli olduğumuzun icabıdır. Fakat muhterem arkadaşlar, kadınlarımız da bizim gibi müdrik ve mütefekkir insanlardır. Onlara mukaddesatı ahlâkkiyyeyi telkin etmek, milli ahlâkımızı anlatmak ve onların dimağını nur ile, nezahetle teçhiz etmek esası üzerinde bulunduktan sonra fazla hodbinliğe lüzum kalmaz. Onlar da yüzlerini cihana göstersinler ve gözleri ile cihanı dikkatle görebilsinler. Burada korkulacak bir şey yoktur […].

[…] Bazı yerlerde kadınlar görüyorum ki, başına bir bez ya da bir peştamal veya bunlar gibi bir şeyler atarak yüzünü gözünü gizler ve yanında geçen erkeklere karşı ya arkasını çevirir ya da yere otururak yumulur. Bu davranışın anlamı nedir? Uygar millet anası, millet kızı bu garip şekle, bu vahşi duruma girer mi? Bu hâl milleti çok gülünç gösteren bir görünüştür. Derhâl düzeltilmesi gerekir."[314]

Kıyafet Devrimi'nden sonra araya giren II. Dünya Savaşı ile birlikte kadın kıyafetlerinde yaşanan gelişmelerin önündeki tek engel ekonomik sıkıntılardır. II.

[313] Oya Baydar, *75 Yılda Değişen Yaşam Değişen İnsan Cumhuriyet Modaları*, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999, s. 43.
[314] Cihan Aktaş, *Tanzimat'tan 12 Mart'a Kılık-Kıyafet ve İktidar*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2005, s. 168.

Dünya Savaşı'nın bitmesiyle birlikte 1945'li yıllarda aradaki engeller ortadan kalkmıştır. 1950'li yıllarda Türkiye'de çok partili döneme geçildiğinde ise Amerikan hayat tarzı topluma yerleşmeye başlamıştır. Kadın giyim-kuşamı konusunda devlet baskısı gitgide zayıflamıştır. Artık giyim-kuşam hakkındaki fikirler basın yayın organları sayesinde hızlı bir şekilde yayılmıştır.[315] Bu yıllardan itibaren meydana gelen değişimi Baydar şöyle ifade etmektedir: *"[...] Dönemin politikasının da yardımıyla yayılan yeni toplum değerleri ve yaşam biçimi, Avrupa etkisinin yerini almış, orta hâlli ve varsıl kesimlerin yaşayış biçimleri kadar giyim kuşamlarını da etkilemiş; kısacası Türkiye'de yıllardır Avrupalı olmaya özenen kesimin yeni ideali, artık "Amerikanlaşmak" olmuştu."*[316]

Türk edebiyatında "*sokağa ayna tutma*" anlayışının başlangıcı olan Tanzimat'ta dönemin romancıları, Batılı kadın imajını yansıtmaya çalışmışlardır: *"Hikâye, roman, tiyatro, sohbet ve benzeri türlerde yazılmış edebî metinlerde geçen kişilerin giyim kuşamlarında alafranga yaşam tarzının etkisiyle belirgin farklılıklar görülür. Giyim kuşama ilave olarak erkeklerde saç, sakal, bıyık ve fes; kadınlarda ise, saç tuvaletinde ve süslenmede (makyaj, parfüm, kişisel bakım) Batılı moda eğilimlerinin izlerine rastlanır."*[317]

Türk toplumunun giyiminde ortaya çıkan değişiklikler, Servet-i Fünûn romanlarında da yer alır. Servet-i Fünûn yazarları roman kişilerinin kıyafetlerini eserlerinde ayrıntısıyla anlatmaya başlamışlardır.[318] *"Servet-i Fünûn romanlarında yer alan kişiler, çok değişik kıyafetler kullanırlar. Bu giysiler daha ziyade maddi durumu iyi olan kişilerin üzerinde görülmektedir. Halktan insanlar, zengin insanların giydikleri güzel ve rahat giysilere sahip değillerdir. Romanlarda maddi durumu iyi olan kişiler dışarıya çıktıklarında, yemeğe, mesireye gittiklerinde ve eve geldiklerinde kıyafetlerini değiştirmekte, ev kıyafetleri giymektedirler. Kıyafetlerin yanında kullanılan çanta, eldiven, süsler, örtüleri örtme tarzı sık sık modaya göre*

[315] Gülşah Kızılkaya Savcı, a.g.t., s.155.
[316] Oya Baydar, a.g.e., s. 61.
[317] Meral Demiryürek, *"Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Değişen Moda Anlayışının Edebiyata Yansımaları (1860-1923)"*, Turkish Studies, C. 5/3, 2010, s.1019.
[318] Nergiz Gahramanlı, "*Servet-i Fünûn Romanlarında Devrin Moda Olgusunun Kadın Kıyafetlerine Etkisi"*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.5, S.23, 2012, s.246-247.

değişmektedir. Rengârenk şemsiyeler, eldivenler yine Avrupa'dan esinlenerek kullanılan aksesuarlardır."[319]

Sosyal hayatta yer edinmek için önemli rol oynayan giyim-kuşam, romanlarda önemsenmiştir. Tarihsel süreç içerisinde romanlardaki örnekler incelendiğinde, Osmanlı devletinin çöküşü ve ardından gelen süreç romanlardaki erkek ve kadın kahramanların giyim kuşamını da etkilemiştir. "*Servet-i Fünûn devri romanındaki giyim kuşamın gösterdiği ihtişam, Milli Mücadele yıllarında yazılan romanlarda görülmemektedir. Denilebilir ki giyim kuşamda, Milli Mücadele'yle başlayan bir kırılma söz konusudur. Bu da romana büyük ölçüde yansımıştır. Cumhuriyet devrine gelindiğinde ise giyim kuşamın romanlara aksi net ancak önceki devirlerden farklı olduğu gözlemlenmektedir. Cumhuriyet rejiminin ve inkılâpların giyim kuşam üzerindeki etkisi açıktır.* "[320] Dolayısıyla giyim kuşam, tarihsel süreç ile sıkı bir etkileşim içerisindedir ve roman da bu hususta bir ayna görevi görmektedir.

Esat Mahmut Karakurt, kadın kahramanlarını romanlarına yansıtırken kılık kıyafetin zaman, mekân ve kadın kahramanların kişilikleriyle olan ilişkisi üzerinde durmuştur. Karakurt'un romanlarında kadınların kıyafetleri, onların psikolojik ve toplumsal özelliklerinin yansıması olarak görülebilmektedir. Yazar, kadın kahramanların dış görünümlerine belirli anlamlar yükleyerek kişiliklerindeki eğilimleri görünür kılmakta ve kadın kahramanların giyim kuşamlarını bir araç olarak kullanmaktadır. Romanlarındaki bütün unsurlar kadınların kişiliklerine etki etmekte ve aynı zamanda yansıtmaktadır.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki ana kadın kahramanlar dış görünümleriyle ön plandadır. Bu nedenle incelenen eserlerdeki kadın kahramanlar, genellikle bakımlı ve şıktırlar. Ayrıca birçok unsurda Batı'dan etkilenen Esat Mahmut, Batı'ya olan hayranlığının etkisini kadınların giyiminde de sürdürmektedir. Kadın kahramanlar, giyiniş ve görünüşleriyle genellikle bir İngiliz kızını anımsatmaktadır. Yazar, kimi zaman bunu açıkça dile getirirken çoğu zaman ise bunu ifade etme gereği duymamaktadır. Karakurt'un Batı hayranlığı, romanları mütalaa edildiğinde daha iyi bir biçimde anlaşılmaktadır. O, giyim-kuşamıyla bir

[319] A.g.m., s.247.
[320] Mehmet Medeni Doğan, *Giyim Kuşam ve Kültür İncelemeleri Üzerine Türk Romanı (1870-1940)*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011, s.285.

Türk kızını yansıtmak yerine çoğunlukla Batı'nın çizgisinde yürümekte olan Türkleri veya yabancı uyruklu kadınları göz önünde tutmayı uygun bulmaktadır.

Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim* adlı romanda Kristina'nın giyinişi hakkında pek bilgi vermemiştir. Fakat o, içinde bulunduğu duruma uygun olarak giydirilmiş bir kadın kahramandır. Kristina, dağlarda komitecilerle birlikte çarpışan cesur bir kadındır. Bu nedenle Karakurt, bir erkek kadar güçlü olan Kristina'yı erkeksi giydirmeyi tercih etmiştir:

"Üzerinden ceketi çıkardım. Ayağında duran çizmelerini çektim. Başındaki sargıyı attım. Beyaz bluzuyla kaldı. "[321]

Çölde Bir İstanbul Kızı romanında Sermin'in babası Nazım Paşa, İbni Fikret Aşireti'ni yok etmek üzere Yemen çöllerine gönderilir. Babasından başka kimsesi olmayan Sermin'de bu yolculuğa dahil olma mecburiyetinde kalmıştır. *Çölde Bir İstanbul Kızı,* Karakurt'un Batı'ya olan hayranlığının giyim- kuşam aracılığıyla ifade edildiği ilk romandır. Karakurt, genellikle kadın kahramanlarını giyimleriyle ve dış görünüşleriyle Batılı kadınlara benzetmeye özen göstermiştir. Batılı tarzda giyinen bir kadını da şık bulmuştur: *"Gerek çizmeleriniz ve gerek külot pantolonunuz hakikaten pek şık!. Siz çölde seyahat etmeye çıkmış bir İngiliz kızına benziyorsunuz. "*[322]

Dağları Bekleyen Kız romanında Zeynep'in hâleti ruhiyesine uygun kıyafetler tercih edilmiştir. Zeynep'in giyimi iki farklı noktada dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki Zeynep'in dağlarda bir şaki olarak göründüğü bölümdür: "*Üzerinde spor bir elbise taşımaktadır. Ayaklarında topukları mahmuzlu bir çizme, onun üzerinde külot pantolon. Sırtında kalın İngiliz kumaşından yapılma bir ceket var. Başında da koyu bir egal. Bir eli tabancasını, öbür eli de küçük bir hançeri tutuyor.*"[323] Diğeri ise yargılanması esnasında mahkeme salonunda ruhunu tasvir eden kıyafetlerle ortaya çıkışıdır. Zeynep'in hayattan yorulmuşluğu ve bezginliği kıyafetlerine de yansıtılmıştır: *"Kadın üzerinde siyah ve sade bir elbise taşımaktadır. Gözleri yorgun.*

[321] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.18.
[322] Esat Mahmut Karakurt, *Çölde Bir İstanbul Kızı*, s30.
[323] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.74.

Saçları, perişan şapkasından taşıyor. Ayağında siyah ipek çoraplar ve siyah mat iskarpinler var."[324]

Allah'a Ismarladık adlı romanda Beti, bir İngiliz kızıdır. Batılı bir kadın oluşundan dolayı Beti, şık ve zarif bir kadın giyimine sahiptir: *"İngiliz kızı, gümüşi bir etekliğin üzerine, lacivert bir süveter giymişti. Ayaklarında zarif, sarı iskarpinler vardı."*[325] Karakurt, genellikle kadın kahramanların giyimlerini ruh hâlleriyle uyumlu bir şekilde tasvir etmeye özen göstermiştir. Beti, çok sevdiği Seniye'nin mezarına giderken de buna uygun kıyafetlerle betimlenmektedir: *"İngiliz kızı koyu renkli bir elbise giymiş.. Siyah çoraplar ve siyah bir iskarpin!"*[326] Emel'in ise fiziksel görünüşüyle ve giyinişiyle masumiyetine vurgu yapılmak istenmiştir: *"Beyaz elbisesi ve dağınık saçlarıyla, çiçekten çiçeğe konan bir küçük kelebek yavrusu gibi, ağaçların arsından uçup gitti. "*[327]

Karakurt, *Ölünceye Kadar* adlı romanda Nesrin ve Bülend'in giyimlerine dikkat çekmek istemiştir. Romanda Bülend'in giyiminin ön plana çıktığı yer, mahkeme salonudur. Bülend, mahkemeye *"düz siyah bir elbise"*[328] ile katılmayı tercih etmiştir. Kadın kahramanın bu siyah elbisesi, onun pişmanlığını ve utancını temsil etmektedir. Nesrin ise genç yaşta bir kızdır. Karakurt, bu nedenle onun yaşını ifade eden kıyafetlerle tasvir etmektedir: *"Çorapsız, siyah bir iskarpin giyiyor. Üzerinde satranç desenli, bir bluz. Kolları ve göğsü yarı açık duruyor. Küçük esmer vücuduna yapışan bu ipek bluz, lacivert pantolonun üzerinde, bir yaprak dalgalanışı ile kımıldamaktadır."*[329]

Karakurt'un romanları arasında *Son Gece*, kahramanın ve ruhsal değişimlerin kıyafetler üzerinden yansıtılmasına en iyi örnekleri teşkil eden ilk romanıdır. Mariya, ilk olarak masumluğun ve saflığın ifadesi olan *"beyaz bir gecelik"*[330] ile tezahür eder. Babasının ölümünün ardından yas tutan Mariya, *"baştan aşağı siyahlara bürünmüş*

[324] A.g.e., s.159.
[325] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.53.
[326] A.g.e., s.194.
[327] A.g.e., s.83.
[328] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.232.
[329] A.g.e., s.61.
[330] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.15.

bir kadın gölgesi"[331] gibi görünmektedir. Ayrıca, Mariya'nın giyim-kuşamının, güzelliğini yansıtmasıyla dikkat çektiği diğer bir kıyafeti ise balo elbisesidir:

"Tıpkı tarihi kadimin kitapta bahsettiği güzellere benziyor.

Üzerinde beyaz tül elbiseler…"[332]

Karakurt'un Batılı giyim tarzıyla dikkat çektiği diğer bir kadın kahraman ise *Kadın Severse*'deki Nevin'dir. Nevin, "*tıpkı İngiliz kızları gibi*"[333] giyinişiyle dikkat çekmektedir. Onun bir İngiliz kızı gibi giyinmesindeki sebep ise İngiltere'ye okumak amacıyla gitmesi ve beş yılını orada geçirmiş olmasıdır. Ferit'i unutmak için gittiği İngiltere'deki yaşam tarzından etkilenmiş ve Esat Mahmut'un eserlerinde sürekli olarak şık kabul ettiği, Batılı giyim tarzıyla romanda tezahür etmiştir: *"Başında lacivert bir bere, üstünde gayet şık siyah bir palto ve ayaklarında, kısa topuklu siyah iskarpinler…"*[334] Leyla'nın giyiminin betimlendiği en önemli kısım ise mahkeme salonu sahnesidir. Eşi Kemal'den boşanmak için mahkemeye başvuran Leyla'nın giyinişi kararlılığını temsil edebilmektedir: *"Siyah bir kostüm, siyah eldivenler ve siyah bir şapka…"*[335]

İlk ve Son adlı romanın ana kadın kahramanı olan Necla, Türkiye'nin en zengin kadını olarak ifade edilir. O zengin olduğu kadar da mütevazı bir kadın kahramandır. Onun için paradan daha önemli değerler vardır. Kendisiyle parası için evlenmek isteyen kişileri reddederek evliliği maddi çıkarları doğrultusunda kullanmamıştır. Necla'nın kişiliği nedeniyle zengin oluşu, kıyafet seçiminde ayrıca vurgulanmamaktadır. Fakat şık ve Batılı bir giyim tarzıyla da dikkat çekmeyi başarmış bir kadın kahramandır:

"Necla, üzerinde, Skoç kumaşından el örgüsü, gayet şık ve sade bir İngiliz pardösü taşıyor. Yakalarını kaldırmış. Ayaklarında kısa topuklu, altları kauçuk iskarpinler var. Koyu renkli ipek çoraplar. Şapkasını elinde tutmaktadır. "[336]

---

[331] A.g.e., s.65.
[332] A.g.e., s.93.
[333] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.110.
[334] A.g.e., s.166.
[335] A.g.e., s.149.
[336] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.109.

Esat Mahmut Karakurt, romanlarında çoğunlukla modern, şık ve zarif giyimli kadın kahramanları ön planda tutmaktadır. Fakat bu genellemenin dışında kalmış, nadir kahramanlar de bulunmaktadır. Karakurt'un romanları kronolojik olarak sıralandığında *İlk ve Son* romanındaki Ayşe, bu genellemenin dışında kalan ilk kahramandır. Ayşe'nin Esat Mahmut'un asıl kadın profilinin dışında olmasının sebebi, onun romanda yardımcı kadın kahraman konumunda oluşundan kaynaklanmaktadır. Ayşe'nin bir köylü kızı olması sebebiyle buna uygun kıyafetlerle betimlenmiştir: *"Üstü dallı al entarisi, güzel bir kadın vücudu taşıyan bu küçük köylü kızının, artık çocuk olmadığını gösteriyor."*[337]

Aldatacağım'da Mualla ilk olarak "*koyu kırmızı ipek kimonosu*"[338] ile romanda tezahür eder. Mualla, kocasını öldürmesinin ardından mahkeme salonuna "*siyah elbise*"[339] ile gelmiştir. Mualla'nın siyah renkte kıyafet tercih etmesi, onun pişmanlığını temsil eder. Onun pişmanlığı ise eşini öldürmesinden kaynaklanmaz. Pişmanlığının temelinde yaşadığı bedbaht hayat bulunur. Eşi İsmail'in onu sürüklediği yoldan kurtulamayarak Macit'i mağdur etmiş olması, onun duyduğu nedamet hissini arttıran etmenler arasındadır.

Sokaktan Gelen Kadın adlı romanda Semra, zengin bir kadın değildir. Fakat kişisel zevklerine ve paraya çok önem vermekte olan bir kadındır. Semra, zevkleri için toy delikanlılarla ve sahip olduğu lüks yaşamı sürdürebilmek için zengin erkeklerle ilişki kurmasıyla meşhur bir kadındır. O, İngiliz paltosu[340] ve ayakkabısı[341] giyebilecek maddi imkâna sahip bir kadındır. Semra, kıyafetlerinin pahalı oluşunu kendisi şöyle ifade etmektedir: *"Senin varlığının, ömrünün en büyük hazinesi, yalnız benim bir kış giydiğim iskarpinlerin parasını ödeyemez. "*[342] Semra'nın güzelliğinin, giyimiyle dikkat çektiği en önemli sahne, romanın sonundaki balodur: *"Göğsünün pek az bir tarafını kapadıktan sonra omuzlarından başlayarak ta beline kadar açık devam eden menekşe rengi elbisesinin, kısmen çıplak bıraktığı*

[337] A.g.e., s.171.
[338] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.30.
[339] A.g.e., s.80.
[340] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.50.
[341] A.g.e., s.148.
[342] A.g.e., s.21.

vücudu, tavanlardan dökülen duman renkli ışıklar altında ilahi bir manzara vücuda getiriyor. "[343]

Ankara Ekspresi romanındaki Frolayn, Alman hastanesinde doğum ve kadın hastalıkları uzmanı olarak çalışmakta olan bir doktordur. Bu nedenle "*baştan aşağı kar gibi beyaz keten önlüklere bürünmüş*"[344] bir kadın olarak resmedilmektedir. Kimi zaman ise "*gayet şık*"[345] giyimli bir kadın olarak ifade edilmiştir.

Bir Kadın Kayboldu adlı romanda Selma, hassas ve hasta bir kadındır. Eşinin kendisini aldattığından dolayı bedbahttır. Ayrıca hasta oluşundan kaynaklanan melankolik bir kişiliğe sahiptir. Bu nedenlerden ötürü ise Karakurt, onu çoğunlukla siyahlara bürünmüş bir kadın olarak tasvir etmektedir: "*Siyah elbiselerin içinde, bir insandan daha çok bir gölgeye benziyor şimdi!.. "*[346] Selma'nın hastaneye yatırılıp, ölümü beklediği son zamanlarında "*uzun, beyaz, ipek geceliği*"[347]ile masumiyeti betimlenmek istenmiştir. Romanın diğer bir kahramanı olan Hümeyra, ünlü fabrikatör İhsan Kiper'in kızıdır. Onun zengin bir zümreye mensup oluşu kıyafetlerine de yansımaktadır:

"- Bence zengin, münevver zümreye mensup bir kızdı, çünkü üzerinde gayet güzel dikilmiş, ince kumaştan siyah bir elbise taşıyordu. İç çamaşırları da yer yer işlemeli, zarif ve ağırdı.

- Peki, münevver zümreye mensup olabileceğini nasıl tahmin ediyorsunuz?

- Giyinişinden ve giyinişinin sadeliğinden tahmin ediyorum!.. Böyle ağır bir elbiseyi, bu derece sade, zarif giyinmesini bilen bir kadın, ancak münevver, zevk sahibi bir kadın olabilir. En küçük bir bayağılığın izi yoktu üzerinde!.. "[348]

Giyim- kuşamı hakkında en detaylı bilgiye sahip olunan kadın *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanının ana kadın kahramanı Gülseren'dir. Romanda Gülseren'in giyinişi ifade eden birçok detaya rastlanmaktadır. Gülseren, kimi zaman pantolon[349]

[343] A.g.e., s.213.
[344] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, s.79.
[345] A.g.e., s.102.
[346] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.83.
[347] A.g.e., s.108.
[348] A.g.e., s.32.
[349] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.62.

kimi zaman ise etek[350] giyen bir kadındır. Giyim-kuşamında kullandığı aksesuarları hakkında ise zaman zaman bilgi verilmektedir: *"Eldivenlerini alıyor. Boynunu, üstü beyaz benekli bir eşarpla sarıyor."*[351]

Gülseren, bir "İngiliz pardösüsü"[352] giyebilen, çoğu zaman ise şık giyimiyle dikkat çeken bir kadın olmuştur: *"Üzerinde gayet ince, beyaz, ipekten yapılmış spor bir gömlek taşıyordu. Gömleğin altında zarif, hasır bir kemer, merbut lacivert bir etek, boynunda mavi bir eşarp. "*[353]

Esat Mahmut Karakurt'un giyim- kuşamıyla asıl kadın kahraman profilinin dışında kalan bir diğer kahramanı ise Gülgonca'dır. *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanda yardımcı kahraman konumunda olan Gülgonca, çocuk yaşta sayılabilecek bir köylü kızıdır. Köylü kızı olması sebebiyle, entari[354] gibi daha geleneksel sayılabilecek kıyafetlerle resmedilmektedir: *"Üzerinde bu elbiseyi taşımasan, senin bir köylü kızı olduğunu kimse anlamayacak.."*[355]

Erikler Çiçek Açtı romanının ana kadın kahramanı Madam Çing Çung(Neslihan), Çin'de gizli bir komünist teşkilatına çalışmakta olan bir Türk'tür. Görevi sebebiyle Çinli bir iş adamının eşi gibi davranmakta ve casusluk yapmaktadır. İçinde bulunduğu duruma uygun hareket etmekte ve "*asil soydan gelen zengin kadınlar*"[356] gibi giyinmektedir:

"Üzerinde şimdi, Hintli kadınların giydiği "sari" denilen mavi ipekten yapılmış, en çirkin kadını bile güzel gösterebilecek tılsımlı bir hususiyete sahip, hakiki rengini tayine imkan olmayan kumaşı hareli, fevkalade cazip bir elbise taşıyordu. Çıplak ayaklarının ucuna da, yine Hintli kadınlar gibi bağları altın, kenarları gümüş işlemeli sandalar geçirmiş. Siyah saçları ise; köşeleri mukaddes Hint öküzleri kabartmaları ile süslü, ancak zengin Şanghaylı ailen kadınlarının, gece

[350] A.g.e., s.198.
[351] A.g.e., s.64.
[352] A.g.e., s.93.
[353] A.g.e., s.126.
[354] A.g.e., s.75.
[355] A.g.e., s.74.
[356] Esat Mahmut Karakurt, *Erikler Çiçek Açtı*, s.107.

çıkarken omuzlarına aldıkları gayet pahalı Manila dantelasından örülmüş, nefis bir şalın kumaşı altında dalgalanıyordu."[357]

Esat Mahmut Karakurt'un romanları arasında giyim-kuşam hakkında en dikkat çekici bilgi, *Son Tren* adlı romanda verilmektedir. Nevzat, orta yaşta bir kadın olmasına rağmen yaşını giyimiyle gizlemeyi başarmıştır: *"Giyinmesini ve boyanmasını bilen bir kadının sokağa çıktıktan sonra, yaşını tahmin etmek kolay değildir."*[358] Karakurt, Nevzat'ı karakterine uygun bir görünüşle resmetmeye özen göstermiştir. Nevzat, tutkulu ve hırslı bir kadındır. O, hayatını zevkleri için sürdürmekte ve istediği şeylere sahip olabilmek için her şeyi yapabilecek bir karaktere sahiptir. Bu nedenle Karakurt, onun karakterini ön planda tutarak giyimini şekillendirmiştir. Orta yaşta bir kadın olması sebebiyle de giyimiyle güzelliğine vurgu yapmak istemiştir:

"Kadın, beyazdan ziyade pembeyi andıran ipek bir geceliğin üzerine giydiği, parlak bir kumaştan yapılmış simsiyah bir kimononun altında, endamının güzelliği, kalçalarının ahengi ve bilhassa koyu renge boyalı dudaklarının şehvet ve ihtiras dolu görünüşü ile, bir heykel gibi, dimdik duruyor girdiği yerde!"[359]

Pelin, *Son Tren*'de güzelliğinden daha çok saflığı ve masumluğu ile ön plana çıkmış bir kadın kahramandır. Bu nedenle onun giyiminde sade ve gösterişsiz kıyafetler tercih edilmiştir:

"Mümkün olduğu kadar sade dikilen düz lacivert elbisesinin içinde, vücudu o kadar zarif görünüyor, her hâli ile o kadar gözleri kamaştıracak bir güzellik vücuda getiriyor ki, merasime davetli en ihtiyar erkekler bile, gayri ihtiyari gözlerini ondan ayırmak imkanını bulamıyorlar!"[360]

Kadın İsterse adlı romanda Nadya, güzelliğiyle dikkat çeken bir kadın kahramandır. Hasta olması sebebiyle de hassas bir kişiliğe sahiptir. Bu sebeple Karakurt, onu zarif kıyafetler içerisinde betimlemeyi uygun görmüştür:

---

[357] A.g.e., s.101-102.
[358] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.5.
[359] A.g.e., s.42-43.
[360] A.g.e., s.124.

"Üzerinde, Çinli kadınların düğün evlerine giderken giydikleri, Yokohama ipeği ile dokunmuş beyaz kimonolara benzeyen bir elbise taşımaktadır. Boynundan, ayaklarının ucuna kadar bütün vücudunu sımsıkı örten bu beyaz ipek elbisenin şeffaf kumaşları altında, kumral saçları, muhteşem vücudu ve içi ateş dolu yeşil gözleri ile bu en kötü anında dahi, bir heykel azameti telkin ederek, öyle duruyor binbaşının karşısında."[361]

Karakurt, Nadya'yı kimi zaman ise sade ve şık kıyafet ve aksesuarlar içinde güzelliğini ön plana çıkartarak betimlemektedir: *"Nadya, üzerinde dümdüz koyu lacivert bir elbise taşımaktadır. Boynu, gayet şık, ince yünden bir eşarpla örtülü. Saçlarını yine toplayıp, ensesinin üzerinde bir topuz yapmış."*[362] Nadya'nın babası, bir Rus generaldir. Bu yüzden Nadya, Rusya'da yüksek zümreye mensup saygın bir kahramandır. Nadya'nın ailesinin maddi durumunun da iyi olması sebebiyle pahalı kıyafetler giymektedir:

"Kumral saçlarının üzerinde, ancak zengin Asyalı kadınların gece çıkarlarken aldıkları, gayet pahalı bir nevi Bang Kong dantelalarından yapılma bir örtü taşımaktadır. Siyahla kumral renk, yüzünün üzerinde o kadar güzel bir imtizaç vücuda getirmiş ki…"[363]

2. 3. Kullandıkları Makyaj Malzemeleri Bakımından Kadınlar

İnsanların güzele ve güzelliğe olan ilgisi dolayısıyla güzel olmak ve güzel görünmek onlar için önemli bir olgu hâline gelmiştir. Erkeğe nazaran güzel görünmeye daha çok önem veren kadın, güzelleşebilmek için çeşitli yollara başvurmuştur. Bu sebeple kadın, giyim kuşam haricinde de kendisini güzel gösterebilecek her türlü aksesuar ve süs unsurlarını kullanmaya özen göstermiştir.

Beauvoir'e göre kadınlar için, *"süslenmenin iki ayrı yönü vardır: bir yandan kadının toplumsal saygınlığını (yaşama düzeyini, varlığını, çevresini) yansıtmaya yarar, öte yandan da kadının kendine hayranlığının somut simgesidir; hem bir*

[361] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.104.
[362] A.g.e., s.189.
[363] A.g.e., s.125.

belirti, hem de bir mücevherdir; hiçbir şey yapmamanın acısını çeken kadın, süslenme aracılığıyla varlığını dile getirdiğini sanır."[364]

İnsanın güzelliğe olan ilgisinden doğan süslenme, edebiyat eserlerine de yansımaktadır. Süs unsurları, her çağda o çağın estetik anlayışına göre gelişimler ve farklılıklar gösterir. Divan edebiyatında süslenme konusunda kullanılan malzemelere bakıldığında, eskiden kadınların kullandığı hemen her türlü süs malzemesinin (kına, sürme, anber vb.) aşk mesnevilerinde kadın kahramanlar tarafından kullanıldığını gösteren örneklere çokça rastlanmaktadır.[365] Tanzimat romanlarında çağın güzellik anlayışının çerçevesinde kullanılan (allık, pudra, koku, sürme vb.) makyaj malzemeleri dikkat çeker.[366] Cahit Kavcar, Servet-i Fünûn romanlarındaki kadın kahramanların süse düşkünlüklerini şöyle ise ifade eder:

"Gerek Halid Ziya'nın ve gerekse öteki Servet-i Fünûn yazarlarının romanlarından, daha ilk eser olan Nemide'den başlayarak süs ve tuvalet eşyası kullanan kahramanlar çoktur. Bu durum, kıyafetlerde olduğu gibi aşırı derecede Avrupalılaşmaya çalışan alafranga tiplerde çok fazla görülür. Bazı hanım kahramanların, tuvalet ve süs eşyalarından, tuvalet masasından başka özel tuvalet odaları bile bulunur. Bütün amaç, aynanın karşısına geçerek iyice boyanıp süslenmek, makyaj yapmak, kendini genç ve güzel göstermeye çalışmak, başkalarının dikkatini çekebilmektir.. Bu uğurda amacını fazlasıyla gerçekleştirenler bulunduğu gibi çok gülünç durumlara düşenler de vardır."[367]

Kadınların giyiminin ve süslenmesinin romanlarda yer alışı, Cumhuriyet romanlarında da varlığını sürdürür. Cumhuriyet romanındaki kişiler *"yeni yaşam biçiminin unsurlarını, güzel giyinmek ve süslenmek olarak"* kabul etmektedir.[368]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanlar ise genellikle makyaj malzemesi kullanmayan kişilerdir. Kadın kahramanların doğalığıyla ön planda olmasını tercih eden Karakurt'un romanlarında, onların makyaj malzemesi

---

[364] Simone de Beauvoir, Kadın "*İkinci Cins" Evlilik Çağı*, Payel Yayınevi, İstanbul, 2010, s.168.
[365] Ülkü Çetinkaya, *Aşk Mesnevilerinde Kadın; Yusuf u Züleyha ve Husrev ü Şirin Mesnevileri,* Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008, s.933.
[366] Ayrıntılı bilgi için bkz. Öznur Özdarıcı, a.g.t., s. 102-106.
[367] Cahit Kavcar, a.g.e., s.165-166.
[368] Ülkü Ayşe Oğuzhan, *"Türkiye'de Modernleşmenin Oluşumu ve Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Batılılaşma Olgusu: "Kiralık Konak", "Sözde Kızlar", "Yaprak Dökümü""*, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, C.1, 2007, s.139.

kullanmasının temel nedenini kahramanları oluşturmaktadır. Kadın kahramanlar, genellikle saf ve masum olduklarından dolayı güzellikleri de saftır. Makyaj malzemesi kullanan kadınlar ise doğallıktan daha uzak karakterlerdir. Bu nedenle de Karakurt'un romanlarında makyaj malzemelerini kullanan kadın kahramanlara çok nadir rastlanmaktadır.

Karakurt'un romanlarında makyaj malzemesi kullanan kadın kahramana ilk olarak *Sokaktan Gelen Kadın* romanında rastlanmaktadır. Semra, "*boyalı iri kirpikleri*"[369] ile dikkat çeken bir kadın kahramandır. Onun doğallıktan uzak bir görüntü çizmesi, masumiyeti zedelenmiş bir kadın olduğunu da göstermektedir. Semra, Karakurt'un diğer kadın kahramanlarından farklı bir görünüm sergileyen ilk kadın kahramanlarındandır. Karakurt'un Semra'dan önce oluşturduğu kadın kahramanlar daha masumdur. Onlar kendilerine çizilen kaderleri yaşarlarken bir başkasının onlar sebebiyle zarar görmesini istemezler, çünkü iyi niyetlidirler. Fakat Semra, hayatını zevkleri uğrunda heba eden biridir. Arzularına hizmet ettiği sürece diğer insanları kırmaktan çekinmez. O, evli erkeklerle birlikte olabilir, arzularını gerçekleştirmek için toy delikanlıların kalplerini düşünmeden kırabilir. Hatta para için hiç tanımadığı bir adamın kalbini çalabilir. Bu sebeplerden dolayı Semra, kendinden önce yaratılmış kahramanlardan daha farklıdır.

Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın* adlı romanını 1945 yılında, ilk öykü kitabı *Aşkın Alevleri*'ni ise 1926 yılında yayımlamıştır. Toplumda değişen birçok şey olduğu gibi güzellik algısı da süreç içinde değişime uğramaktadır. Yirminci yüzyılın başlarında makyaj malzemesi yaygın değilken zaman içinde daha da yaygınlaşmış ve kadınların güzelliklerini daha çok ortaya çıkaran nesneler olarak görülmeye başlanmıştır. Esat Mahmut'un eserlerinde 1946'dan sonra makyaj malzemesi kullanan kadın kahramanlara rastlanılmasının bir nedeni de bu olduğu söylenebilir.

[369] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.9.

Esat Mahmut'un kadın kahramanları arasında makyaj malzemesi kullanan bir diğer kadın kahramanı ise *Son Tren* romanının ana kadın kahramanı olan Nevzat'tır. Nevzat, boyalı siyah saçlara sahiptir.[370] Ayrıca dudak boyası da kullanmaktadır:

"Gayet maharetle boyadığı için, biraz daha kalınlaşıp koyulaşmış gibi görünen dudakları.."[371]

Esat Mahmut Karakurt'un roman kahramanları arasında makyajın kişilikle en iyi örtüştüğü kadın Nevzat'tır. Çünkü o, doğal görünüşlü bir kadın değildir. Nevzat, Karakurt'un diğer kadın kahramanlarına göre daha soğuk bir karakterdir. Onu kişiliği sert ve keskindir. O, Semra gibi sadece zevklerine değil, paraya da fazlasıyla düşkündür. Nevzat, menfaatleri için gerekirse birini öldürmekten dahi çekinmemektedir.

2. 4. Yaşlarına Göre Kadın Kahramanlar

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadın kahramanlar, genellikle genç yaştadır. Karakurt'un romanlarının hemen hemen hepsi aşk temeli üzerine kuruludur. Romanlarda konu alınan bu aşk, kadın kahramanların ilk aşklarını teşkil etmektedir. Bu nedenle de kadın kahramanın aşk olgusuna yakışması gerekir. Kadınlar, aşkın masumiyetini taşıyabilecekleri kadar genç ve güzeldir. Onların güzelliğinin temelinde ise genç oluşları bulunmaktadır. Kadın kahramanlar, genç olduklarından dolayı aşk karşısında tecrübesizdirler, bu durum da onların daha saf ve masum olduklarını göstermektedir.

Vahşi Bir Kız Sevdim'de Kristina'nın yaşı belirsizdir. Fakat genç bir kadın oluşundan bahsedilmektedir.[372] *Çölde Bir İstanbul Kızı* adlı romanda Sermin, on dokuz yaşında genç bir kızdır.[373] *Dağları Bekleyen Kız* romanında Zeynep, yirmi altı yaşındadır.[374] *Allah'a Ismarladık* romanında Beti'nin ve Seniye'nin yaşından bahsedilmemiştir. Beti'nin genç bir İngiliz kızı olduğu ifade edilmektedir.[375] Emel

[370] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.28.
[371] A.g.e., s.106.
[372] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.30.
[373] Esat Mahmut Karakurt, *Çölde Bir İstanbul Kızı*, s.12.
[374] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.159.
[375] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.117.

ise on üç yaşında bir kız çocuğudur.[376] *Ölünceye Kadar*'da Nesrin on sekiz yaşında genç biridir.[377] Bülend ise yirmi üç yaşında tecrübesiz bir genç kadındır.[378] *Son Gece* romanında Mariya, yirmi dört yaşındadır.[379]

Kadın Severse adlı romanın ilk bölümünde, Nevin on altısına yeni girmiş bir genç kız olarak görülür.[380] Fakat romandaki asıl çatışmanın ele alındığı kısımda Nevin, yirmi yaşındadır.[381] Nevin'in annesi Leyla ise otuz yedi yaşında orta yaşta bir kadındır.[382] *İlk ve Son* romanında Necla, yirmi altı yaşında gençliği ve güzelliğiyle dikkat çekmektedir.[383] *Aldatacağım'*da Mualla, yirmi üç yaşındadır.[384] *Sokaktan Gelen Kadın* adlı romanda Semra, yirmi sekiz yaşındadır.[385] *Ankara Ekspresi* romanında yaşı belirtilmemiş olan Frolayn, genç bir kadın olarak betimlenmektedir.[386] *Bir Kadın Kayboldu*'da Selma, otuz dört yaşındadır.[387] Orta yaşta bir kadın olması sebebiyle eşi onu, Selma'dan daha genç bir kadın olan Hümeyra ile aldatmıştır. Hümeyra ise gençliğinin verdiği güzellikle Necmi'nin dikkati çekmiş, yirmi üç yaşında bir kadındır.[388] *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanın ana kadın kahramanı Gülseren'in yaşı kesin bir ifadeyle belirtilmemiş olmakla birlikte tahminen yirmi dört – yirmi beş yaşlarında bir kadın olduğu dile getirilmiştir.[389] Romanın yardımcı kahramanlarından Gülderen yirmi[390], Gülgonca ise on yedi yaşındadır.[391] *Erikler Çiçek Açtı*'da Neslihan'ın yaşına dair bir veri mevcut değildir. *Kadın İsterse* romanında Nadya, yirmi beş yaşında bir genç kızdır.[392] *Son Tren* adlı romanın ana kadın kahramanı Nevzat, kırk iki yaşındadır.[393] Nevzat, Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki en yaşlı ana kadın kahramanıdır.

---

[376] A.g.e., s.198.
[377] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.66.
[378] A.g.e., s.31.
[379] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.67.
[380] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.14.
[381] A.g.e., s.62.
[382] A.g.e., s.54.
[383] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.154.
[384] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.73.
[385] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.15.
[386] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, s.32.
[387] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.55.
[388] A.g.e., s.31.
[389] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.63.
[390] A.g.e., s. 31.
[391] A.g.e., s.79.
[392] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.58.
[393] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.35.

Romanın yardımcı kadın kahramanı Pelin ise yirmi bir yaşında genç bir kadındır.[394] Nevzat, onun genç oluşunu kıskanmaktadır: *"Kim durabilir ki onun önünde ömrünün kırk senesini bitirmiş bir kadın durabilsin!"*[395]

Esat Mahmut Karakurt, romanlarında sıklıkla genç kadın kahramanlara yer vermektedir. Yazarın romanlarındaki kadın kahramanların yaşları olay örgüsüne uygun biçimde oluşturulmuştur. Onun romanlarındaki yaşça en büyük olan kadın kahramanlar Leyla *(Kadın Severse)*, Selma *(Bir Kadın Kayboldu)* ve Nevzat *(Son Tren)*'tır.

Karakurt'un romanlarındaki işlevsel konumdaki kadın kahramanların önemli bir bölümünün yirmi yaşını geçmiş olması, kahramanları yaptıklarından sorumlu tutmak için olabilmektedir. Yirmi yaşın üzerinde tasvir edilen kadın kahramanların az çok bir dünya görüşü kazanmış, iyi ya da kötü bir takım alışkanlıklar ve prensipler edinmiş kadınlar olduğu söylenilebilmektedir.[396]

[394] A.g.e., s.92.
[395] A.g.e., s.109.
[396] Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların yaş durumları Ekler, EK' 7'te belirtilmiştir.

3. PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN KADIN KAHRAMANLAR

Latincedeki "*psyche/ruh*" ve "*logos/bilgi*" sözcüklerinin birleşimiyle asıl anlamını kazanan psikoloji, insan ve hayvan davranışlarını inceleyen bir bilim dalıdır.[397] Davranışı tekil bir süreç olarak ele almayan psikoloji, davranış-zihin ilişkisi üzerinde durmakta ve davranışa yol açan zihnî süreçleri de sistematik bir şekilde incelemektedir.[398] İnsanlar gözlemlenebilen ve gözlemlenemeyen olmak üzere iki tür davranışa sahiptir. Somut olarak algılanabilen ve fizikî etkisi olan davranışlar gözlemlenebilirken, zihinsel süreçleri kapsayan ve somut olarak algılanamayan davranışlar ise gözlemlenememektedir. Psikoloji, insanı bir bütün olarak ele almakta ve davranış-zihin ilişkisini bilimsel metotlarla incelemektedir. *"Her davranışın bir anlamı olmayabilir veya her davranışın başkaları tarafından objektif olarak algılanabilmesi mümkün olmayabilir. Engellenen ve çatışma yaşayan birey, davranışlarını birtakım argümanlarla açıklamakta, aklî ve mantıkî bir mahiyete büründürmektedir. İnsan bazı davranışlarını hayal kurma, bastırma, mantıksallaştırma, daha kötüsünü düşünerek avunma (Pollyannacılık), yansıtma, telafi etme, özdeşim kurma, karşı tepkiler verme, yer değiştirme ve gerileme gibi savunma mekânizmalarıyla anlamlı hâle getirmektedir. Tamamıyla bireyin iç hayatıyla ilgili olan bu mekânizmalar, davranışı zihnî hayattan bağımsız olarak görmeyen psikolojinin inceleme alanına girmektedir."*[399]

İnsan- psikoloji ilişkisini içsel mekanizmalarla anlamlandırmaya çalışan Freud, davranış geliştirmede bilinçdışının etkileri üzerinde durmuştur. Freud'un geliştirdiği kurama göre insan *zihni "bilinç/ego", "bilinçdışı/bilinçaltı/id"* ve *"üstben/süperego"* olmak üzere üç bölümden oluşmuştur. İnsan zihnini oluşturan bu katmanlar, bir araya gelerek bireyin kişiliğinin organizasyonunu oluşturmaktadır. Freud'un kuramına göre insan, bilinçaltının daha çok karanlık bölümüyle önemlidir.[400] *"İd"*, kişiliği oluşturan doğal yapıdır; engellenemeyen bir tür yaşam kaynağıdır. Aynı zamanda cinsel uyarıcıların da kaynağı olan *"id",* bireyin geçmiş zamana dair hafızası niteliğindedir. Bireyin kendisinin de anlamlandıramadığı birçok bilgi *"id"*

[397] Kemal Sayar- Mehmet Dinç, *Psikolojiye Giriş*, Dem Yay., İstanbul, 2008, s. 7.
[398] Korhan Altunyay, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türk Romanında İnsan Psikolojisi*, Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi SBE, Denizli, 2015, s.1.
[399] Korhan Altunyay, a.g.t., s. 3.
[400] A.g.t., s.8-9.

içerisinde depolanmakta ve bazı etkilerle dışa vurarak insan davranışlarını şekillendirmektedir. "*İd*"in kontrolsüz dışavurumlarına engel olmak veya gerilim ve acının tehdidini azalmak için psikolojik kontrol sistemi olan *"ego"* ve *"süperego"* devreye girmektedir. "*Ego"*, yeni örüntüler vasıtasıyla gerçek dünyada kişinin hayatta kalmasını temin etmek için *"id"*in ihtiyaçlarını yeterli seviyede tatmin eder. *"Süperego"* ise bu süreçte vicdana öncelik tanıyarak bir ahlâk gözcüsü gibi davranır. Bütün bu sistemler bilinçsizdir ve bunlar asıl hâllerini rüyalar, espriler ve dil sürçmeleri aracılığıyla ortaya çıkarır. [401]

Varlığını çözümleyerek dünyayı anlamlandırmaya çalışan insan, bu dünyanın biricik konusunun yine kendisi olduğunun bilincindedir. Oldukça zengin bir iç âleme sahip olan insan, kendisini çözümleme süreci içerisinde benliğini anlamak ve anlatmak için edebiyatı bir araç olarak kullanmıştır. Edebiyat ve psikolojinin araştırma inceleme yöntemleri birbirlerine benzerlik göstermektedir: *"Edebiyat ve psikoloji arasında edebî metinleri ortaya çıkaran yazarın psikolojisi, edebî metinlere hâkim olan genel psikoloji, edebiyat biliminin edebî eseri değerlendirirken başvurduğu yollardan biri olarak psikoloji şeklinde ifade edebileceğimiz bazı etkilenmeler mevcuttur. Bu etkileşimler dışında edebiyat ve psikoloji arasındaki en belirgin ortak özellik, kendilerine hedef ve malzeme olarak insanı seçmiş olmalarıdır. Çünkü her ikisi de insanın fiziksel ve psikolojik yapısını ele alırlar, bilinçaltına önem verirler, benzer çözümleme yöntemlerini kullanırlar."*[402]

İnsanın her türlü etkinliğini inceleyen psikoloji ile edebiyatın etkileşim alanı oldukça geniştir. Zira edebiyat zihinsel bir ürün olarak insan psikolojisinin bir mahsulüdür.[403] İnsanı bütün yönleriyle anlatan ve psikolojiyle yakın ilişkilere sahip olan en önemli edebî tür ise "roman"dır. "*Hayattan seçilmiş parçaları nakleden ve bu hayatın içerisinde etkin bir varlık olan insanı türün merkezine yerleştiren roman, diğer edebiyat türlerinde olduğu gibi tek bir "ben" üzerinde durmamakta, "öteki"ni de anlatmaktadır. Muhteva ve yapı unsurlarıyla ilişkili olarak gerçek hayatla sıkı irtibatlara sahip olduğu için romanı insan varlığının dışında düşünmek mümkün değildir. Roman, insanın var oluş sorunlarını, iç ve dış hayatının kompleks yapısını,*

[401] Robert W. Crapss, *,"Psikanaliz ve Din"*. Çev. Ali Ayten, Marife, Y.4, S.:1, 2004,.s.174.
[402] İsmet Emre, *Edebiyat ve Psikoloji*, Anı Yayıncılık, Ankara 2006, s.298.
[403] Ömer Solak, *Edebiyat Biliminin Disiplinler Arası İmkânları*, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2016, s.97.

çevresindeki varlık ve eşyalarla ilişkisini naklederek insana bilinç katmakta, onu yeni bir "ben" etrafında inşa etmektedir. Bu çerçevede roman, bir bakıma geleneksel kalıplardan kurtardığı insanı modernleştirmekte, çağla ilişkilerini kuvvetlendirmektedir. "[404] İnsanın iç dünyasına ışık tutan edebî metinler ile iç dünyasını keşfederek ruh haritasını çıkarmayı amaçlayan psikoloji arasındaki yakın ve derin ilişkinin kökenleri 20. yüzyılın başına kadar gitmektedir.[405]

Roman kişilerinin kahraman yapılarındaki değişkenlik, yazardan yazara farklılık gösteren bir olgudur. Karakterize edilmiş kadın roman kişileri, erkek yazınında "olduğundan" ziyade "olması gereken" özellikleriyle ön plana çıkmıştır.[406] Ömer Lekesiz'e göre kadın psikolojisi; erkek yazınında *"öteki"* olanın edebî esere yansıması iken, kadın yazınında bizzat *"ben"*dir: *"Kadın öykücü için "kadın", onun tek başına "temsilinde" muktedir olduğu bir hemcins iken, erkek öykücü için "kadın", tahkiyeyi tamamlayan karşı-cins bir öykü kişisidir. Kadın öykücü, "kadın"a her zaman potansiyel bir "özne" değeri yüklerken, erkek öykücü "kadın"ı her zaman potansiyel bir nesne olarak "öteki" konumuna yerleştirir. Kadın öykücü "kadın psikolojisi"nin doğrudan tanığı iken, erkek öykücü için kadın psikolojisi, keşfedilmesi, nüfuz edilmesi gereken bir olgudur. Kadın öykücü için "kadın" kendisine tam bir karşılıktır, erkek öykücü için "kadın" bir tür görünme biçimidir. Kadın öykücü "kadın"ı toplumsal ortamından ayrı, tekil olarak, erkek öykücü "kadın"ı tüm rol farklılıklarına rağmen (anne, eş, sevgili vb.) çoğul ve toplumsal ortamın doğal bir uzantısı olarak düşünür. Kadın öykücü için "kadının toplumsal rolü" erkeğe "rağmen" bireysel bir seçimdir, erkek öykücü için kadının toplumsal rolü ise, kadının erkeğe "göre" belirlenmiş bir seçimidir. Kadın öykücü, "cinselliği" hazır bulunmuş, hayati bir deneyim olarak "nakleder", erkek öykücü "cinselliği" öğrenilmiş, dışsal olarak yaşanmış bir durummuş gibi "deşifre" eder."*[407]

Çağımızda ağırlıklı ruh olaylarına yer veren izlenimciler olarak tanımladığımız romancılar, romanda realist akımın klasik biçim ölçülerini, insan gerçeğini ifade etmede yetersiz bulmuşlardır. Psikolojinin bir bilim dalı olarak gelişime göstermesi, "insan tabiatı" kavramına zenginlik getirmiştir. Freud, Adler ve

[404] Korhan Altunyay, a.g.t., s.425.
[405] İsmet Emre, *Edebiyat Bilimi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2012, s.28.
[406] Recai Özcan, a.g.e., s.337.
[407] Ömer Lekesiz, *"Kadın Öykücüler", Kuramdan Yoruma*, Selis Kitaplar, İstanbul 2006, s.77.

Jung gibi; insan ruhunun bilinçaltı gerçeklerini inceleyen kişiler sayesinde insanın bilinçaltı gerçekleri de romanın konusu olmuştur.[408]

Tanzimat'la birlikte Türk romanına girmeye başlayan psikoloji, yazarların dünya görüşleriyle ilişkili olarak şekillenmeye başlamıştır. Kahramanlar her ne kadar yuvarlaklaşarak kendi benliklerini idrak etmeye başlasa da Tanzimat romancılarının didaktik tavırları, psikolojik olguların henüz istenilen seviyede sergilenmesine engel teşkil etmiştir. *İntibah, Sergüzeşt, Zehra* ve *Araba Sevdası*'nda birey kavramı insan psikolojisi bağlamında sergilenmiş olsa da yazarlar, ahlâk dersi vermekten çekinmemiştir.[409]

Servet-i Fünûn romanında "birey" kavramı belirginleşerek insan, bilinç ve bilinçaltı durumlarıyla sergilenmiştir: *"Özellikle Aşk-ı Memnu ve Eylül'de kahramanlar, geleneksel değerlerle aralarındaki mesafeyi ciddi bir biçimde açmışlardır. Tanzimat romanına eklemlenen Servet-i Fünûn dışındaki edebiyatta insan psikolojisi net bir şekilde belirmese de Fecr-i Âti romancısı Cemil Süleyman Siyah Gözler isimli romanında bir kadının cinsellik, aşk ve kıskançlık merkezinde psikolojik hayatını gözler önüne sermiştir."*[410] Bir psikoloji prensibi olan etki-tepki ilişkisi, Servet-i Fünûn romanına daha açık bir biçimde yansıtmaktadır. Servet-i Fünûn romanları, Tanzimat romanına göre birey psikolojisinin olay örgüsüne yansıması açısından daha dikkate değer bir perspektif sunmuştur.[411]

Millî Edebiyat dönemi yazarlarından Refik Halit Karay ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu gibi isimler sosyal meseleler üzerinde durmuşken Peyami Safa ve kısmen Reşat Nuri Güntekin insan psikolojisine yaklaşarak değinmişlerdir. Türk romanı Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar geçen süreçte insan psikolojisini anlatma konusunda ciddi bir yetkinliğe ulaşmıştır. Tanzimat dönemindeki denemeler, psikoloji bakımından felsefi bir birikime dayanmamakla birlikte daha çok tecrübi girişimler düzeyinde kalmıştır.[412]

---

[408] Sevim Kantarcıoğlu, *Yakınçağ Tarihimizde Roman (1908-1960)*, Paradigma Yayıncılık, İstanbul, 2008, s.9.
[409] Korhan Altunyay, a.g.t., s.425-426.
[410] A.g.t., s.426.
[411] A.g.t., s.152.
[412] A.g.t., s.430.

Türk romanının insan psikolojisi ile olan ilişkisi Tanzimat'tan Cumhuriyet'e büyük bir gelişim kat etmiş ve bu gelişim Cumhuriyet dönemi yazarlarınca da devam ettirilmiştir. Cumhuriyet döneminde bireyin iç dünyasını anlatmayı amaçlayan yazarlar, bu doğrultuda önemli eserleri kaleme almışlardır. Bireyin iç dünyasını psikolojik hâlleriyle derinlemesine inceleme yolunu seçen yazarlar olaylardan ve insanlardan hareketle bireyin psikolojisini eserlerinde yansıtmaya çalışmışlardır.

Esat Mahmut Karakurt, kadın kahramanları olduğu gibi değil, olmasını arzu ettiği özellikleriyle karakterize etmiştir. Karakurt'un romanlarında kadınlar, duygusallığın ağır bastığı roman kişisidirler. Romanlardaki kadın kahramanların psikolojik özellikleri tahlil edildiğinde daha çok melankolik, fedakâr, kıskanç ve merhametli oluşları ağır basmaktadır. Bütün bu psikolojik özelliklerin temelini ise aşkın teşkil ettiği söylenebilmektedir. Romanlarda kadın kahramanların psikolojik yansımaları ayrıntılı olarak tahlil edilmemiş ve çoğu zaman yüzeysel olarak anlatılmıştır. Bu nedenle Karakurt'un romanlarındaki kadınların temel psikolojik özelliği, aşk olarak nitelendirilebilmektedir. Romanlardaki olaylar ve durumlar üzerinden yapılan incelemeler neticesinde kadın kahramanların psikolojik özellikleri ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir. Bu incelemeler neticesinde ise ulaşılan sonuçlar, çalışmanın bu bölümünde yansıtılmaya çalışılmıştır.

Freud'un psikanalitik kuramına göre insanların bilinçaltının dışavurumunu gerçekleştiren *id*'dir. Bilinçaltının dışavurumunu roman kişilerinde de görmek pek mümkündür. İnsan zihninin bir ürünü olan edebiyat, yine insan zihninden bağımsız hareket edemeyecektir. Yazarın bilerek veya bilmeyerek satırların arasına gizlediği sözcükler, çoğu zaman kahramanın psikolojisinin daha net bir biçimde algılanmasına olanak sağlamaktadır. Fakat kahramanın psikolojisini çözümlemekte asıl dikkate değer olanlar, yazarın bilinçli olarak aktardığı dışavurumlardır. Yazarın bilinçsiz aktardığı dışavurumlar, sadece yazarın psikolojik dünyasını algılamakta yardımcı olacaktır. Bu çalışmanın asıl amacı ise yazarın kişiliğinden bağımsızca roman kahramanlarının bütün özelliklerini incelemek ve Karakurt'un kadın kahramanlarının psikolojik evrenini görülebilir kılmaktır. Mümkün olabildiği kadarıyla yazarın kişiliğinin incelemelerden uzak tutulmasına özen gösterilmiştir. Bu çalışmada Esat Mahmut Karakurt'un değil, onun karakterize ettiği kadın roman kişilerinin tahlilinin

önemsenmesi esastır. Çalışmanın bu bölümünde romanlardaki aşk bağlamından hareketle kadın kahramanların psikolojik yansımaları incelenecektir.

3.1. Âşık Kadınlar

Aşk bir kimseye duyulan aşırı ve güçlü sevgi ve bağlılık duygusu olarak tanımlanır. Aşk duygusu, "*sevginin tutkulu ve derin biçimi"*dir.[413] Follette'ye göre duygular engel olunamaz alışkanlıklardan ibarettir: *"Duygular birer alışkanlıktır ve alışkanlıklardan doğrudan kontrolümüz altında değildir. Ama bu kimseyi şaşırtmasın: Yaptığımız şeylerin çoğu zaten doğrudan kontrolümüz altında değildir. Bizler alışkanlıklarla yaşayan yaratıklarız; duygular alışkanlıkların yalnızca bir türüdür."*[414]

Theodor Reik, aşk üzerine konuşurken "*Aşk kesinlikle biyolojik bir gereksinim değildir, çünkü onu hissetmeyen milyonlarca insan, hiç bilinmediği birçok yüzyıl ve kültür şekli vardır. Ona neden olan iç salgıların ya da bezlerin adlarını söyleyemeyiz. Başlangıçta seksin bir nesnesi yoktur. Aşkınsa kesinlikle vardır. Aşk, bir 'ben' ve bir 'sen' arasındaki çok belirli, duygusal bir ilişkidir"*[415] der.

Aşk duygusunun kadınlarda erkeklere nazaran daha güçlü olması sebebiyle kadınlar, aşkın kahramanı olarak görülmektedir.[416] Beauvoir için ise aşk, kadınlar ve erkekler için farklı anlamları ifade etmektedir. Çünkü erkek için aşk sahip ve egemen olmak iken kadın için ise bir efendi uğruna bütün haklardan vazgeçmektir. Céile Sauvage bu durum için şu ifadeyi kullanmaktadır: *"Kadın sevdiği zaman, bütün kişiliğini unutmalıdır, der. Doğadan gelen bir yasadır bu. Kadın, efendisiz olamaz. Efendisiz kadın, sağa sola saçılmış bir demet çiçeğe benzer."*[417] Oysaki kadın ve erkeğin aşk anlayışlarının farklılık göstermesi yaratılıştan gelen bir yasa değil, sonradan edinilen bir öğretidir. Yüzyıllar boyunca toplumun kadına öğretilmiş olduğu erkek egemenliği, kadın varlığını unutarak kadının kendisine de

[413] Nevzat Tarhan, a.g.e., s.281.
[414] Hugh La Follette, *Kişisel İlişkiler: Sevgi, Kimlik, Ahlâk,* Çev. Ferma Lekesizalın, Ayrıntı Yay., İst., 1997, s.60.
[415] Theodor Reik, *Aşk ve Şehvet Üzerine Romantik ve Cinsel Duyguların Psikanalizi,* Say Yay., İstanbul, 2006, s.32.
[416] Nevzat Tarhan, a.g.e., s.285.
[417] Simone de Beauvoir, *Kadın, "İkinci Cins" Evlilik Çağı,* s.66.

unutturmuştur. Bir birey ve özne olmaktan yoksun olan kadın, özsel olmayan nesnelliğini tümüyle benimseyerek gönül rızası ile köle olmayı özgürlük addetmiştir. Kadının kendinden üstün gördüğü varlığı temsil eden erkeğe ulaşmak ve onunla birleşmek arzusu kadın için yüce bir değer taşımaktadır. Bu düşünceden ötürü aşk, kadın için din hâline gelmektedir.[418]

Kadın cinsi, aşk olgusunun kendi varlığını anlamlandırmasına yardım edeceğini ummaktadır: *"Çoğu kez, âşığında, her şeyden önce kendi ben'inin doğrulanmasını, yüceltilmesini beklemektedir. Birçok kadın, ancak sevildikleri zaman kendilerini bütünüyle sevgiye vermektedir; ve kendilerine gösterilen sevgi onları âşık etmeye yetmektedir. Genç kız, erkeğin sözüyle düşlemiştir kendi varlığını; kadın da, erkeğin gözlerinde kendini bulacağını sanmaktadır."* [419]

Geçmişten günümüze "aşk" edebiyatın ana konularından biridir. Forster'ın da belirttiği gibi romanlarda en çok işlenen konular *"ölüm"* ve *"aşk"*tır. Ölüm, romanların sonuca daha derli toplu ulaşmasına olanak sağlarken; aşk, romanlardaki olayların gerçekleşmesine yardımcı olarak romanın devam ettirilmesine zemin oluşturmaktadır. [420]

Alemdar Yalçın ise *"Siyasal ve Sosyal Değişmeler Açısından Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı"* adlı eserinde romanların en önemli konusunun aşk olduğunu şöyle ifade eder: *"Roman sanatının ilk önemli ürünlerinden başlayarak, aşk vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Aşk romanları, insanların iç dünyalarının en müstesna köşesine yerleşen duyguların dışavurumudur. Bu nedenle aşk romanları bütün dünyada bir sektör olarak milyonlarca basılır ve satılır."*[421]

Fazıl Gökçek, *"Tanzimat Dönemi Roman ve Hikâyelerinde Kadın Erkek İlişkilerinin Düzenlenişi İle İlgili Bazı Tespitler"* başlıklı yazısında, dönemin toplumsal koşullarının eserlerdeki aşk ilişkilerinin üzerinde dahi belirleyici bir etkisi olduğunu şöyle ifade eder. : *"Tanzimat yazarı kadın erkek ilişkilerini düzenlerken, aşkın meydana gelme sürecinde âşıkları buluşturmak ve birbirlerini görmelerini*

---

[418] A.g.e., s.65-66.
[419] Simone de Beauvoir, *Kadın "İkinci Cins" Bağımsızlığa Doğru,* Payel Yay., 1993, s.70.
[420] E.M. Forster, a.g.e., .95.
[421] Alemdar Yalçın, *Siyasal ve Sosyal Değişmeler Açısından Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı (1920-1946),* Akçağ Yay., Ankara, 2002, s.218-219.

sağlamak için, toplumun yaşayış tarzının getirdiği zorunluluklar dolayısıyla çeşitli düzenekler kurmak zorunda kalmıştır. Geliştirebileceği seçeneklerin sayısı fazla değildir. Ya kadın roman kişilerini yabancı veya gayrimüslimler arasından seçecek ya da Müslüman erkekle Müslüman kadın arasında bir aşk ilişkisi geliştirmek istediğinde cariyeleri kullanacaktı. Bunun dışına çıktığı takdirde ise yine belli başlı birkaç seçeneği vardı. Bunlardan biri, düşmüş kadınları kullanmaktı. Bir diğeri kız çocuklarının tesettür yaşına gelmesinden önceki dönemde aşk ilişkisini başlatmak ve daha sonra bir aracı vasıtasıyla veya karşılıklı mektuplarla ilişkiyi devam ettirmektir."[422] Bu çıkarımın sunulmasındaki asıl amaç Tanzimat romanlarının aşk ilişkilerinin Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında da bizzat varlığının tespit edilmiş olmasıdır. Tanzimat romanlarında görülen bu kadın kahraman tiplerinin bazılarına Karakurt'un romanlarında da rastlanmaktadır. *Vahşi Bir Kız Sevdim, Allah'a Ismarladık, Son Gece, Ankara Ekspresi* ve *Kadın İsterse* adlı romanların birinci dereceden kadın kahramanı gayrimüslim bir tipken; *Sokaktan Gelen Kadın* ve *Aldatacağım* adlı romanların birinci derecede kadın kahramanı düşkün bir kadındır.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarının olay örgüsü birbirlerinden farklı olsa da hepsinde bir aşk hikâyesi bulunmaktadır. Karakurt, romanlarını aşkın etrafında kurgular: *"Çünkü, aşktan daha üstün bir kudret mevcut değildir dünyada."*[423] On altı romanı için birbirlerine benzeyen on altı adet işlevsel erkek kahraman oluşturulmuştur. Ayrıca bu erkek kahramanların sevebileceği bir kadın kahraman de romanlarda yer almaktadır. Bu kadın kahramanlar, aşk teması altında incelendiğinde ise benzer birçok özellik taşımaktadır.

Aşk, sevgilinin benliğinin kabullenilmesini ve kişinin egosunu törpülemesini gerektirmektedir: *"Aşkın oluşumu âşıkların benlikleri arasındaki gerilime bağlıdır. Aşkın ortaya çıkabilmesi için bireyin, benin karşısındaki 'ben' önünde gerilemesi gerekir. Aşk ortaya çıktıktan sonra âşığın benliği bütün olumsuz duygulardan sıyrılır. Her benlik, gelişme süreci içinde kendine has, talepleri doğrultusunda karşısındaki nesnenin "imajını" da oluşturur. Yani âşık olunacak kimsenin imajı kişinin zihninde önceden çizilmiştir. Bu çizilen imajın karşıdakine uydurulması*

[422] Fazıl Gökçek, *"Tanzimat Dönemi Roman ve Hikâyelerinde Kadın Erkek İlişkilerinin Düzenlenişi İle İlgili Bazı Tespitler"*, Türk Yurdu Dergisi, C.20, S.153-154, 2000, s.127
[423] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.165.

kalmıştır geriye. Âşık, oluşturduğu imajı nesnesi ile uyumlu hâle getirdikten sonra onun etkisi altına girer."[424]

Karakurt'un romanlarından *Dağları Bekleyen Kız, Allah'a Ismarladık, İlk ve Son, Sokaktan Gelen Kadın* ve *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanların aşk ilişkilerinin oluşumları bu duruma örnek teşkil edecek niteliktedir. *Dağları Bekleyen Kız* adlı romanının ana kadın kahramanı Zeynep yaşadığı talihsiz aşk macerasından dolayı bütün erkeklerden nefret etmektedir. Adnan ise Zeynep'in bir şaki olması nedeniyle ondan nefret etmektedir. Bu iki kahramanın bir araya gelmesiyle birlikte nefret ortadan kalkarak aşk oluşmuştur.[425]

Allah'a Ismarladık romanında şımarık bir İngiliz kızı olan Beti, ilk görüşte İzzet'ten etkilenmiştir. Fakat İzzet'in bir Kuvayı Milliye yanlısı olması sebebiyle bu İngiliz kızını hor görmektedir. Bir süre sonra Beti'yi tanıyan İzzet, egosunun etkisinden kurtularak ona âşık olur.[426] *İlk ve Son*'da egosu nedeniyle Necla'yı küçümseyen kahraman Mecdi'dir. Necla'nın dul bir kadın olması sebebiyle onu eleştirmiştir. Fakat zaman içerisinde düşüncelerinden uzaklaşarak Necla'ya âşık olmuş ve onun ahlâk ve erdem sahibi bir kadın olduğunu kabul etmiştir.[427] *Sokaktan Gelen Kadın* adlı romanın kadın kahramanı Semra, güzelliğine olan fazla güveni sebebiyle bütün erkekleri elde edebileceğini düşünmektedir. Selim'in ise onun güzelliğinden etkilenmeyerek tepki vermemiş olması, ikisinin arasında bir gerilimin gerçekleşmesine olanak tanır. Bu gerilim sonucunda ise her iki tarafta düşüncelerinden arınarak aşkın oluşumuna izin vermiştir.[428] *Ömrümün Tek Gecesi*'nde ise Ekrem ve Gülseren'in arasında oluşan gerilim bir süre sonra yerini aşka bırakmıştır.[429]

Gerçeğin aksine kitaplarda, kişiler aşklarını açığa vururlar; en gizli ve en derin duygularını süslü püslü sözlerle anlatırlar. Gerçek yaşamda is ağdalı sözlere, anlamlı sözcüklere ve büyük laflara yer yoktur.[430] Romanlarda seçilmiş ve abartılmış sözcüklere yer verilmektedir. Bu nedenle kadın kahramanların dış ve iç güzellikleri

[424] Recai Özcan, a.g.e., s.67.
[425] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.85.
[426] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.121.
[427] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.155.
[428] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.83.
[429] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.168.
[430] Simone de Beauvoir, *Bir Genç Kızın Anıları,* Payel Yay., İstanbul, 1994, s.135.

aktarılırken abartılı sözcükler kullanılır. Aşkın ortaya çıkmasına olanak sağlayan öncelikli etmen dış güzelliktir: *"Aşkta insana tesir eden ilk şey, dış güzellik ve cinsel çekiciliktir. Fakat Sokrates'in söylediği gibi, 'güzelliğin saltanatı kısa sürer.' Fizikî güzellik, ilk etkileme gücü olduğundan kısadır. Ondan sonra da iç güzelliğin saltanatı başlar. İç güzellik, kapalı kum gibidir. Katlan açtıkça onu bilir ve bulursunuz."*[431] Karakurt'un romanlarında dış güzelliğin oluşturduğu aşk zemininde kadınların karakterleriyle aşk pekiştirilir.

Karakurt'un romanlarında kadın kahramanı ortaya çıkaran temel etmen aşktır. Kadın kahramanlar genellikle aşk etrafında şekillendirilir. Çünkü Karakurt'a göre kadın, tamamıyla aşka aittir. Bir kadını erkeğini sevmekten ve onun tarafından sevilmekten daha anlamlı kılacak hiçbir şey yoktur. Karakurt'a göre bir kadın varlığını ancak erkekle tamamlayabilir. Bu nedenle romanlarda, Tanrı'nın kadınları sevmek için yaratmış olduğu ifadesi sıkça dile getirilmiştir: *"Çünkü kadın, sevmek ve sevilmek için yaratılmış bir mahlûktur."*[432]

Aşktan daha üstün bir kudretin olmadığı Karakurt romanlarının dünyasında aşk, kadın kahramanların psikolojik durumu belirleyebilmektedir.[433] Aşk olgusu, kadınlarda o kadar etkilidir ki toplumsal değerlerle arasındaki olan ilişkiyi dahi belirleyebilmektedir. Aşk, kadının melankolisini ortaya çıkarır ve bedbaht olmasına neden olur. Aşk kimi zaman kadın kahramanın kıskanç olmasına sebep olurken; kimi zaman ise fedakâr ve cesur biri olmasına olanak sağlar. Karakurt'un romanlarında seven kadın terk edemez. Çünkü kadın tutsak kalmıştır. Kadın erkeğine o kadar âşıktır ki gerekirse mensup olduğu milletten dahi vazgeçebilir. Kadın kahramanların erkeklerine sunmuş oldukları sevgi daima kutsaldır. Bu nedenle Karakurt, romanlarında *"Kadının istediğini Allah da ister"*[434] vurgusu yapmıştır.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadın kahramanlar aşklarını iki temel cümle üzerinden dile getirmektedir. Kadınlar, sevgililerini ya anne-baba gibi severler ya da Allah gibi severler:

---

[431] Nevzat Tarhan, a.g.e., s.285.
[432] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.119.
[433] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.165.
[434] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.34.

"Seviyorum Faruk Bey, hem nasıl seviyorum bilseniz! Bir kelime ile Allah gibi tapıyorum size!"[435]

"Hem nasıl seviyorum biliyor musun? Allah'ım gibi Tanrı'm gibi seviyorum seni Ferit!"[436]

"Ona bütün aşkımla bağlandım. Hudutsuz bir heyecanla sevdim. Kocam gibi değil; annem gibi, kardeşim, babam gibi sevdim.."[437]

"Seni Allah gibi seviyor, senden Allah gibi korkuyorum Selim! Bildiğim yalnız bu şimdi."[438]

"İnan bana Seyfi, sana dünyanın en sadık kadını olarak bağlı kalacağım. Allah'a tapar gibi tapacak, Allah'tan korkar gibi korkacağım senden."[439]

"Başını secdeden kaldırmayan bir mümin, Allah'ını nasıl sever; fazileti, Tanrı ile birleşmekte bulunan bir rahip, kendini manastıra nasıl bağlarsa, ben de kocama öyle bağlıyım ve öyle büyük bir aşkla seviyorum onu!"[440]

Aşk, *"ruhsal bir bütünleşme"* ve *"kendini bulma"*dır.[441] Esat Mahmut, eserlerinde aşkı, kadınların ve erkeklerin hayatına anlam katan bir olgu olarak görür. Romanların hepsinde aşk temasının varlığının bulunuşu bunu kanıtlar niteliktedir. Onun kadın kahramanları genellikle masum ve aşkı için her şeyi göze alabilmiş kişilerdir. Anlatıcı, kadınların varlığını aşk ile tanımlamıştır. Romanlardaki kadın erkek ilişkilerinde genellikle kadın kahramanın ilk aşkı anlatılır. Kadınlar ya aşkla ilk defa tanışırlar ya da daha önce yaşamış oldukları ilişkiler gerçek aşkı yansıtmaz. Kadın kahramanların işlevsel olan erkek kahramanla karşılaşıncaya kadar süreçte yaşamış olduğu bütün ilişkilerin bir yanılsama olduğu vurgusu yapılmaktadır.

Karakurt'un kadın kahramanlarından Kristina *(Vahşi Bir Kız Sevdim),* Nesrin *(Ölünceye Kadar),* Mariya *(Son Gece),* Frolayn *(Ankara Ekspresi),* Pelin *(Son Tren),* Semra *(Sokaktan Gelen Kadın),* Selma *(Bir Kadın Kayboldu),* Nadya *(Kadın İsterse),*

[435] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.201.
[436] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.109.
[437]Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.31.
[438] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.153.
[439] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, s.210.
[440] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.63.
[441] Recai Özcan, a.g.e., s.121.

Nevin *(Kadın Severse)* için ilk aşkların hikâyesi aktarılır. *Bir Çılgın* adlı hikâyedeki Melahat isteği dışında Arnavut bir silahşorla evlendirilmiştir. Fakat o da ilk olarak Celal Bey'i sevmiştir. Sermin *(Çölde Bir İstanbul Kızı),* Beti *(Allah'a Ismarladık)* ve Gülseren *(Ömrümün Tek Gecesi)* birinci derecede erkek kahramanla tanışmadan önce nişanlılık süreci geçirmişlerdir. Fakat bu nişanlılık aşka bağlı olarak gerçekleşmez. Bilakis âşık olamadıkları için veya ailelerinin arzusu üzerine gerçekleşmiş birlikteliklerdir. Bütün bu kahramanlardan farklı olarak Necla (*İlk ve Son*) evlenmiştir. Fakat yine de onun hissettiği ilk aşk romanın işlevsel kahramanı olan Mecdi 'ye duyduğu sevgidir. Necla sevgisini şöyle dile getirir:

"Sen benim ilk ve son erkeğim, sen benim, ilk ve son aşkım, sen benim varlığımın, içimin, kalbimin ilk ve son sahibi olacaksın. Gözlerimi dünyaya senin hatıranla açtım ve senin hatıranla kapayacağım artık Mecdi Bey."[442]

Sokaktan Gelen Kadın romanında Semra, Karakurt'un diğer kadın kahramanlarına göre masumiyetini tamamıyla yitirmiş kişilerindendir. Semra'nın Selim'le tanışmadan daha önce birçok ilişkisi olmuştur. O genellikle toy delikanlılarla, zengin ve evli olan iş adamlarıyla istediği şekilde gönlünü eğlendirmiş ama hiçbir erkeğe Selim'e duyduğu aşkı duymamıştır. Semra, *"şimdiye kadar yalnız vücuduyla, dünyaya sadece eğlenmek, zevk almak için geldiğine inanmış"*[443] bir kadın kahramandır. Selim'den önce yaşadığı ilişkilerin temelinde hayattan zevk alma çabası bulunur. Semra, *"sevgiden değil sevilmekten, aşktan değil âşıklardan usanmış"*[444] biridir. Selim'le tanışmasının ardından geçmiş yaşantısını geride bırakmaya gayret gösterir. O, sevgiliyi *"Tanrı'*yı sever gibi*"* seven kadınlardandır. Semra, sevgiliden ayrılığı şu şekilde ifade eder: *"Selim'den ayrılmak, benim için ölmek demektir."*[445]

Esat Mahmut romanlarındaki erkek kahramanlar, *"Bir kadın derisi ile değil, içi ile bir erkeğin olur"*[446] diyebilse dahi genellikle bakirliğe önem verilmiştir. Kadın kahramanlarının büyük bir çoğunluğu her şeyiyle erkeğine ait olan kişilerdir. Ve genellikle de mutlu olan kadınlar, sadece sevdiği erkeğe ait olanlardır.

---

[442] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.156.
[443] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.159.
[444] A.g.e., s.38
[445] A.g.e., s.160.
[446] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.283.

Sokaktan Gelen Kadın romanının ana kadın kahramanı olan Semra ailesinin vefatı sonucunda yalnız kalmış ve sokaklara düşmüş bir kadındır. Bir sokak kadını olarak hayatını sürdürür. Çeşitli ahlâksızlıklar içinde bulunur. Evli erkeklerden yaşlı veya toy delikanlılara kadar hemen hemen her kesimden kişiyle ilişki kuran ve istediği sürece bunu devam ettiren, gönlünce yaşayan bir kadın kahramandır. Selim'in âşık olduğu kadından ayrılması için İhsan Bey, Semra'ya reddedemeyeceği bir teklifte bulunur. Semra, bu teklifi kabul ederek oyuna dahil olur. Fakat olaylar hiç de Semra'nın planladığı gibi gerçekleşmez. Semra, bu oyun içinde duygularına hâkim olamayarak Selim'e âşık olur. Lakin Selim'in ailesi Semra'yı oğluna yakıştıramaz ve yaşanan olaylar sonucunda bedbaht olan Semra sokaklara geri döner. Masumiyetini tamamıyla yitirmiş olan Semra'nın aşkı mutlu sonla bitmez.[447]

Bir Çılgın adlı hikâyede Melahat, Arnavut silahşorla evlidir. Bu silahşorun, Melahat haricinde üç karısı daha bulunmaktadır. Silahşorun üç karısının yaptığı baskı ve eziyetlere dayanamayan Melahat intihar etme girişiminde bulunur ve ağır yaralı olarak hastaneye kaldırılır. Hastanede doktoru olan Celal'e âşık olur. Fakat Melahat, bedeniyle de Celal'e ait olmadığından dolayı aşkı mutlu sonla bitmeyen bir kişi olarak kalır.

Ölünceye Kadar'da Nimet, Bedri Nejat'ın nişanlısıdır. Nimet daha öncesinde başka bir erkekle birliktelik yaşadığı için Bedri Nejat tarafından evlenmeye layık biri olarak görülmez ve terk edilir. Ardından bu acıyla yüzleşemeyen Nimet, yaşamına son verir. Bülend ise Bedri Nejat'ın kız kardeşidir. Bülend, Bedri Nejat'ın okul arkadaşı mühendis İhsan tarafından iğfal edilmiş ve hamile kalmıştır. Karnındaki bebeği kürtajla aldırmak için ağabeyini ikna eder. Doktora giderek kürtaj yaptırır.[448] Romanda masumiyetini yitirmiş olarak karşımıza çıkan Bülend'in hikâyesi de mutlu sonla bitmemektedir.

Son Gece adlı romanda Mariya, bir Rumen generalinin kızıdır ve Mariya'nın babası Türk Yüzbaşı Faruk Bey tarafından bir hata sonucunda öldürülür. Mariya, önce intikam almak amaçla Faruk Bey'i vurmuş olsa da daha sonrasında düşmanına âşık olur. Mariya'nın Rumen askeri olan erkek kardeşi Polivas bunu öğrenince

[447] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.229.
[448] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.216.

sinirlenir. Polivas, Mariya'yı Rumen askerlerin kucağına bırakır. Rumen askerler tarafından tecavüze uğrayan Mariya, yaşadıklarına dayanamayarak hastalanarak ölür.[449]

Esat Mahmut'un birçok romanından yola çıkarak denilebilir ki aşkta mutlu olabilmek için masum olmak son derece önemlidir. Kadının masumiyeti sadece sevdiği erkeğe ait olmasından gelir. İsteyerek veya kendi bilinci dışında bunun yitirilmesinden dahi kadın sorumludur. Âşık olduğu erkeğin gözünde masumiyetini ve saflığını kaybetmiş kadınlar, mutsuzluğa mahkûm kalmışlardır. Kadınların saflığını yitirmiş olmaları durumu ortaya yeni yeni sonuçlar doğuracağından dolayı Esat Mahmut, bu kadınlara mutlu bir son hikâyesi yazmamıştır. Temiz bedenlerini yitirmiş olan kadınların hikâyesi, Karakurt'un bedbaht kadınlarını doğurmuştur. Bu nedenledir ki; Melahat, Nimet, Bülend, Mariya ve Semra mutluluğu hak etmemiş ve mutluluk onlara mahrum bırakılmıştır.

Karakurt'un romanlarında aşk, bazen de kadınları suça iten bir sebep olarak görülebilmektedir. Kadınların aşkı o kadar güçlüdür ki kimi zaman onların bilinçlerinin ötelenmesine sebep olur. Aşklarına mağlup olan kadınlar yapmaması gereken hatalar yaparlar. Çoğu zaman bedbaht duruma düşerek, aşk ve doğru olan arasında sıkışıp kalırlar. *Dağları Bekleyen Kız* romanında Zeynep'i dağlara çıkaran sebep âşık olduğu adam tarafından terkedilmesidir. Zeynep'in terkedilmesi onu hırçınlaştırmış, intikam duygusunu ortaya çıkarmış ve onu vahşileşmiştir. Fakat Zeynep gerçek aşkı, Adnan Bey ile tanıştıktan sonra keşfetmiştir.[450]

Bir Kadın Kayboldu'da Selma, eşi Necmi'nin birlikte olduğu Hümeyra adlı kadını kıskanmış ve onu silahla yaralamıştır.[451] *Ömrümün Tek Gecesi*'nde Ekrem'e âşık olan Cemile ise Ekrem'le birlikte olan Gülderen'i vurmuş, ardından da intihar etmiştir.[452] *Son Tren* romanında ise Nevzat âşık olduğu Rıdvan'ı Pelin'le paylaşmamak ve Pelin'in mirasını ele geçirmek için kıza öldürmeye karar verir. Lakin başarısız olur.[453]

---

[449] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.303.
[450] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.104.
[451] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.24.
[452] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.41.
[453] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.171.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki duygusal boyutu oluşturan aşk daima ön plandadır. Yazarın bütün romanlarındaki kadın kahramanlar için hayattaki en önemli değeri teşkil eden şeyin aşk olduğu vurgusu yapılmaktadır. Bu nedenle kadın kahramanların aşk uğrunda feda edemeyecekleri hiçbir şey yoktur. Karakurt romanlarındaki kadın kahramanlar, aşk olgusu etrafında oluşturulmuş *"sevmek ve sevilmek için yaratılmış"* bir cins olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2. Melankolik Kadınlar

Literatürde melankolinin pek çok tanımı ve tasviri bulunmaktadır. Melanelius, melankoliyi "*insanları hayvana dönüştüren kötü ve fevri bir hastalık*" olarak tanımlarken, Galen "*beynin orta kısmının mahrumiyeti ya da iltihaplanması*" gibi ifadelerle tanımlamaktadır.[454] Fransızca kökenli olan melankolinin Türkçe sözlükteki temel anlamı *"kara sevda, hüzün"* olarak ifade edilirken, kara sevda ise *"kişinin belirli bir neden olmadan çöküntü durumuna girip çevreden gelen uyaranlara kapanması, güçlü suç ve günah duyguları içine düşmesi durumu"* olarak ifade edilmektedir.[455]

Melankoli, acı veren duyguları görmezden gelmeye çalışırken yaşanılan suçluluk duygusunun bastırılması için kaderin ötelenmesidir. Melankoli; elemin ve suçluluk duygusunun kişinin zihnini hatta ruhunu ele geçirmesinden korkarak yaşamasıdır. Aynı zamanda sabit kalamamaktır. Melankoli hissi, kabulleniş ve vazgeçiş arasında bir bocalayıştır. Melankoli günümüzde birçok kişi tarafından sebepsiz ve sürekli değişim içinde olan ruh hâli olarak tanımlanmaktadır. Hiçbir acının sebepsiz olamadığı gibi melankoli de sebepsiz olarak ortaya çıkmamaktadır. Bir kadını, bir erkeği hatta bir çocuğu melankolik olmaya itecek ve içinde elem barındıran birçok sebep vardır. Fakat melankoli en çok da kadına ait bir duygudur. Dörthe Binkert'e göre *"Melankoli kadına özgü olandır aynı zamanda: Hem yaşam hem ölüm. Depresyon ise erkeğe özgü olandır: Ya yaşam ya ölüm. Erkek gerçi yaşam verir (tohumlayarak), ama kadının doğurarak yaptığı gibi aynı zamanda ölümü*

[454] Robert Burton, Melankolinin Anatomisi II. Fasikül, Çev. Merve Tokmakçıoğlu, Aylak Adam Yay., İstanbul, 2017, s.164.
[455] http://sozluk.gov.tr/

vermez. Tohum verir veya öldürür."[456] Doğurmakla yeryüzüne ölümü getiren kadının kendisidir. Bu nedenle kadının yaşam öyküsü, erkeğinkine göre daha dramatik ve trajiktir.

Kadınların erkeklere nazaran daha melankolik bir yapıya sahip olmalarının birçok nedeni vardır: *"Kızlar ve kadınlar yaşamları boyunca birden fazla ayrılık yaşamak zorundadır. Sadece insanlara ve nesnelere değil –genç ve yetişkin erkekler de bu durumu yaşarlar- aksine kişiliklerini tanımlayan özelliklere; içlerinden kendi yapılarını çekip çıkardıkları ve üzerine kurdukları özdeşleşme yaratan özelliklere de veda etmek zorunda kalırlar. Kadınların tekrar tekrar yaşamak zorunda kaldıkları bu tür vedalaşmalar nedeniyle melankolik bir ruh hâli ortaya çıkar."*[457]

Melankolinin temelinde *"bir kapının asla tekrar açılmayacak şekilde kapanmış olmasının yarattığı ürküntü"*[458] bulunmaktadır. Kadının yaratmış olduğu evrenin değişmesiyle oluşan kaybolmuşluk hissi melankoliyi tetiklemektedir.

İnci Aral, kadın karakterinin melankolik yapısını şöyle ifade etmektedir: *"Hayatım boyunca melankoliye ve kaybettiklerim için derin yaslar tutmaya eğilimli biri oldum. Bunun nedeni çok erken yaşlarda yerine konulmaz kayıplara uğrayışım büyük olasılıkla. Babamı, onun asıl ölümünden çok daha önce kaybetmiştim. Bir beyin kanamasıyla anımsayamadığım bir zamanda ruhen kopmuştu çocuklarından."*[459] Buna benzer birçok sebepten dolayı kadın melankolik yaşayış içerisinde kendini oluşturmuştur.

Romancılar, sahip oldukları bilgi birikimine, gözlem kabiliyetine ve benimsedikleri edebiyat akımlarına göre roman kişilerini oluşturmuşlardır. "*İlk kez Tanzimat romanında karşılaştığımız birey konseptine yaklaşan insan tipi, kabuğunu kırmaya, gelenek ve toplumla çelişmeye ve kendisi gibi olmaya çalışmaktadır. Daha çok melankolik/depresif kişiler yaratan romancılar, dönemin edebî akımı olan romantizmin tesiri altındadırlar. Servet-i Fünûn, Fecr-i Âti ve Millî Edebiyat'ta durum farklılaşmıştır. Tanzimat'ın bireyleştirmeye başladığı kahramanlar, Servet-i Fünûn'da müstakil, yaptıklarından sorumlu ve eylemlerinin sonucuna katlanan*

[456] Dörthe Binkert, *"Melankoli Kadındır"*, (Çev.: İlknur İgan), Ayrıntı Yay., İst., 1995, s. 147.
[457] A.g.e., s. 12.
[458] A..g.e., s. 19.
[459] İnci Aral, *İçimden Kuşlar Göçüyor*, Can Yay., İst., 1998, s. 15.

kahramanlar olarak karşımıza çıkmış, farklı şahsiyet özelliklerini temsil etmişlerdir. Millî Edebiyat döneminde, romancılar kahraman yaratma konusunda daha hassas davranmış, farklı psikolojik yapılara ve iç derinliğe sahip bireyleri roman kahramanı yapmışlardır.''[460]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların içinde bulunduğu melankolinin temelinde birden fazla sebep bulunmaktadır. Kendilerini özdeşleştirdikleri ve benliklerinin temelini oluşturdukları kumdan kalelerinin yıkılması, onların melankolik bir ruh hâlinin içinde olmalarının temel sebebidir. Kadınların çocukluktan kadınlığın ilk evresine geçişte karşılaştıkları ilk kan lekesi, onlara hassasiyetlerinin ve yara olmadan kan olmayacağı olgusunun göstergesi olmaktadır. Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadınların melankolik bir hâl almasındaki en önemli etmenler şunlardır: Aile fertlerinden birinin vefat etmiş olması veya bu ölüme kahramanın şahit olması, bakireliğin yitirilmesi, bireyin yalnızlığı ve aşk.

Esat Mahmut Karakurt'un on altı romanı ve *Aşkın Alevleri* kitabında yayımlanmış olan diğer üç hikâyesi incelendiğinde onun hemen hemen bütün kadın kahramanlarında melankolik bir hava sezilir. *"Erkekler; alabildiğince sert, düşüncelerinden ilkelerinden ödün vermeyen, yalnız vatanları için çalışan ve yaşayan, güzellikte ve yüreklilikte benzersizdirler. Kadınlara gelince; erkeklerine sadık, 'hisli ve içli', bir yaşam boyu sevdiklerini bekleyecek melektirler."*[461] Yani onların melankolilerinin temelinde *hisli ve içli* oluşları bulunmaktadır. Fakat bu melankolik durum, bazılarında daha baskındır.

Romanların birinci derecede kadın kahramanlarının hepsinde aile fertlerinden birinin ölmüş olması durumu söz konusudur. Kadın kahramanlar, genellikle anne şefkatinden yoksun büyümüş kişilerdir. Kadın kahramanlar, küçük yaşta annelerini kaybederek, babalarının himayesinde büyümüşlerdir ve genellikle ergin yaşa geldiklerinde ise babalarını kaybederler. Bu kaybediş çoğu zaman ölüm olmakla birlikte bazı romanlarda babanın veya aile fertlerinden birinin kızı reddetmesiyle gerçekleşir. Bu reddediş ise kadın kahramanın yabancı uyruklu olduğu romanlarda

[460] Korhan Altunyay, a.g.t., s.184.
[461] Doğan Hızlan, *Saklı Su,* s.177.

geçerli olmaktadır. Başka bir millete mensup olan kadın kahramanların yer aldığı romanlarda erkek kahraman daima *subay*, *binbaşı, yüzbaşı* gibi askeri rütbelere sahip olan kişilerdir. Bir savaş veya işgal durumu söz konusudur. Kadın kahramanlar için âşık olacağı kişinin asker olması, her zaman engel teşkil etmektedir. Lakin kadın içinde bulunduğu durumda duygularına engel olamayarak erkeğe âşık olur. Bu da kadın için babanın, ailenin ve hatta mensubu olduğu milletin kaybedilmesi sonucunu ortaya çıkarır.

Vahşi Bir Kız Sevdim'de Kristina; Türklere karşı düşmanlık besleyen, Bulgar komitacıların lideri olan Nikola'nın kızıdır ve Adil Bey'e âşık olur. Babası, Kristina'nın Bulgarlara ve kendisine ihanet ettiği düşüncesiyle ona yaptığı işkenceler ve ölümü şu şekilde ifade edilir:

"Sevdiğin kadının kesilmiş kafası ile beraber geldiğin gibi, bu mağaradan çıkıp gideceksin!"[462]

"Kristina şimdi kanlar içinde cansız yerde yatıyordu!"[463]

Allah'a Ismarladık romanında Beti; İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı General Thomson'ın kızıdır. Beti, zamanla Deniz Yüzbaşısı İzzet'e âşık olur ve yaşadıkları birliktelik sonucunda bir bebek dünyaya gelir. Beti, İzzet'le evlenmek için babasından izin istemeğe gittiğinde reddedilir:

"Babam beni artık görmek istemediğini söyledi."[464]

Son Gece'de Mariya ise Eski bir Rumen generalinin kızıdır. Mariya'nın babası, Topçu yüzbaşısı Faruk Bey tarafından öldürülür. Aradan belirli bir zaman geçtikten sonra Mariya ve Faruk Bey tekrar karşılaşır ve birbirlerine âşık olurlar. Mariya'nın erkek kardeşi Polivas, kardeşinin bir Türk askerine âşık olduğunu öğrendiğinde çok kızmıştır. Mariya'yı *"vatandaşlar arasında taksim et"*[465]miştir.

Polivas, *"Madem her isteyene, her arzu edene hayasızca uzatılan satılık ve çıplak bir vücudun varmış ve madem bu satılık vücut, bir başkasının eğlence vasıtası*

[462] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.43.
[463] A.g.e., s.46.
[464] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.237.
[465] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.265.

olarak kullanılabiliyormuş… O hâlde bu vasıtadan düşman zabitleri değil, aylardan beri siperlerde kadın yüzü görmeyen vatandaşlar istifade etsin bari."[466] diyerek kız kardeşinin tecavüze uğramasına sebebiyet vermiştir. Ardından kardeşine yaptıklarından pişmanlık duyan Polivas, intihar etmiştir. Mariya, Esat Mahmut'un en melankolik kadınlarından biridir. Diğer romanlarda kadına melankolik olmak için bir veya iki sebep gösterilebilirken Mariya'nın melankolik olmak için birçok sebebi vardır. Halasının da dediği gibi Mariya dünyaya duyan bir kadın olarak gelmiştir:

"Duyan kadının aşkına, saadetine hudut yoktur kızım. Bu nevi insanlar, hiçbir zaman mesut olamazlar. Dünyaya hisseden bir kadın olarak gelenlerin, ölünceye kadar yanlarından ayrılmayan iki büyük dostu vardır: ıstırap ve gözyaşı."[467]

Esat Mahmut'un romanlarında bakireliğin yitirilişinin melankolisi de bulunmaktadır. Karakurt'un romanlarında bekâretin yitirilişi genellikle kadın kahramanın, erkeğe kendini sunmasıyla gerçekleşir. Bekâretin kaybı gönüllü olarak gerçekleşmiş olsa da kadın için bir hüzün yaratmıştır. Romanların kahramanlarına göre bekâret; bir kadının sahip olduğu en büyük maddi ve manevi hazinedir. *"Erkeğin feda edebileceği maddi bir kıymeti yoktur!"*[468] Bu nedenle bekâreti, *"tabiatın ancak kocaya bahşettiği en büyük kıymeti"*[469] olarak görmektedirler. Bu algı ise bakireliğini yitirmiş kadınların suçluluk duymasına sebebiyet verir. Bekâretini kaybetmiş kadın, bir daha asla açılmayacak bir kapının suçluluk ve pişmanlığını taşır.

Karakurt'un bu duruma en iyi örnek teşkil edecek eseri *Ölünceye Kadar* adlı romanıdır. Romanın yardımcı kahramanları olan Nimet ve Bülend iğfal edilmiştir. Her ikisi de bakireliklerini kaybetmiş olduklarından dolayı derin suçluluk hissiyle yüzleşmek zorunda kalırlar. Daha romanın giriş kısmında Bedri'nin nişanlısı Nimet, bu durumdan duyduğu pişmanlık ve suçluluk hissiyle yaşamına son verir. Bedri Nejat, başkası tarafından iğfal edilmiş bir kızla evlenmek istemediğinden nişanı bozar. Nimet ise kurtuluşu ölmekte arar. Bedri Nejat'a göre bekâret her şeyden önemlidir:

---

[466] A.g.e., s.259.
[467] A.g.e., s.178.
[468] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.35.
[469] A.g.e., s.34.

"Benim için sen de bilirsin ki, istikbalden çok mazi ehemmiyetli idi… Kirli bir kızın, kirini başkasına sıvamaya hakkı yoktur… Böyle bir kızın evlenmeye, aile yuvası kurmaya hakkı yoktur… Anlıyor musun, kadın ancak kocasının eşi olduğu ve onun kayıtsız sansız inhisarı altına girdiği zaman kıymetlidir. Kocasına temiz olarak gelir ve onunla beraber temiz olarak gider."[470]

Ölünceye Kadar'da bakireliğin yitirilişinin melankolisini taşıyan başka bir kahraman de Bülend'dir. Bülend; Bedri'nin kız kardeşi, Ferit'in de nişanlısıdır. Başka bir adam tarafından kandırılarak iğfal edilmiş ve hamile kalmıştır. Bülend'in yaşamış olduğu pişmanlık hissi romanda şu şekilde ifade edilir:

"Bana bir insan gibi değil, hiç olmazsa adi bir sokak kadını gibi, bir kaldırım fahişesi gibi muamele et… Bülend bir kahpe, Bülend bir namussuz, Bülend bir alçak, zalim, sefil, her şey, her şey. Acıma ona sen. O acınacak bir insan değildir."[471]

Bakireliğin yitirilişinin melankolisi, *Son Gece* adlı romanda Mariya'da da bulunmaktadır. Mariya da bekâretin kaybını *"bir kızın maddi ve manevi bütün varlıklarını elinden al"*[472]mak olarak görmektedir. Mariya'nın bu durumdan duyduğu suçluluk duygusu romanda şu şekilde ifade edilir:

"…en büyük kıymetini kaybetmiş, ta can evinden yaralanmış genç bir kadın hicranıyla, yalnız hıçkırıyor ve ağlıyor."[473]

Bakirelikten kopuşunu hisseden diğer bir kadın kahraman ise *Kadın Severse* romanındaki Nevin'dir. Nevin'in hissettiği şey aslında suçluluğun yanı sıra farkındalıktır. O, artık kendisinin eskisi gibi olamayacağının bilincindedir. Nevin'in farkındalığı, *"bütün bunları kavrayamayacak kadar küçük ve tecrübesiz"*[474] olduğunu düşündüren bilinçtir. Nevin'in suçluluk duygusunun vermiş olduğu hüznünün sezildiği ifade şunlardır:

---

[470] A.g.e., s.36.
[471] A.g.e., s.214.
[472] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.242.
[473] A.g.e., s.236.
[474] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.39.

"*Ben annemin yüzüne nasıl bakacağım, arkadaşlarımın yanına nasıl döneceğim?*"[475]

Her aşkın bir nebze de olsa melankolisi vardır. Aşkın melankolisinin temelinde içe dönük olan kadının aşkını derinden hissetmesi bulunmaktadır. Kadın kahramanlar, yaşamakta olduğu veya daha önce yaşamış oldukları aşk hikâyesinin etkisinde kalarak pişmanlıklarını ve eksikliklerini ıstıraba dönüştürmüştür. Ayrıca kadının içinde bulunduğu durumdan kendini sıyıramayarak aşkını imkânsız olarak görmesinden kaynaklanan eksik olduğu hissi, aşkın melankolisinin temel nedenidir.

Esat Mahmut'un *Bir Çılgın* adlı hikâyesinin kadın kahramanı Melahat'tır. Melahat, Abdülhamit'in sarayında büyümüş daha sonra ise Arnavut bir silahşorla evlendirilmiştir. Silahşorun diğer üç eşi, Melahat'ı kıskanarak ona işkenceler yapmaktadır. Bu işkencelere tahammül edemeyen Melahat; sonunda çıldırır, kendisini vurarak intihar etmek ister. Yaralı olarak hastaneye kaldırılır ve burada Doktor Celal Bey ile tanışarak ona âşık olur. Bir gün Celal Bey'in kendisini aldattığını düşünerek ona saldırır ve bıçaklar. Ardından da pencereden atlayarak intihar eder ve yaradılışına son verir. Melahat, hasta ruhlu bir kadın kahramandır. Kendisinin psikolojik sorunları Celal Bey'e âşık olması ile birlikte daha çok tetiklenmiştir. Melahat; fevri kararlar alan, bilince sahip olmayan ve sürekli değişim içinde olan bir kadın kahraman olarak ortaya çıkmıştır. *Bir Çılgın* adlı hikâyeden alınmış kesit Melahat'ın melankolisini ve nasıl bir çılgın olduğunu daha iyi tanımlayacaktır:

"Artık ben de bir çılgınım. Ben de onun gibi ne düşündüğünü, ne yaptığını bilmeyen bir adamım. Bu çılgın kız, bu kumral kadın beni deli etti. Onsuz yaşamaya imkan yok! Anlamıyor, hâlâ anlamıyor. Hiçbir şey bilmiyor. Ben ağlıyorum o gülüyor. Hayatımız üç aydan beri mütemadiyen azap ve ıstırap içinde geçiyor, hatta beni tanımıyor!.. Ne elim bir azap!.. Bir gün bakıyorsunuz hiçbir şeyi yok!"[476]

Dağları Bekleyen Kız'ın işlevsel kahramanı olan Zeynep, Adnan'a kavuşamayacağı düşüncesiyle mahkeme salonunda kendini savunmak adına hiçbir hamlede bulunmaz. Zeynep; dağa çıkmadan önce, bir mühendise âşık olmuş ve

[475] A.g.e., s.39.
[476] Esat Mahmut Karakurt, *Aşkın Alevleri*, İstanbul: Akbaba-Papağan Kütüphanesi, 1926, s.110.

terkedilmiştir. Bu eski aşkın kalp kırıklıklarını taşımaktayken Adnan'a âşık olur. Zeynep, bir şaki; Adnan ise bir askerdir. Bu nedenle onların aşkı en başından itibaren imkânsız olarak görülmektedir. Zeynep aşkının melankolisini şu ifadeyle dile getirir:

"...kadınlara dokunmasınlar! Onların, bir hırsız gibi, bir dolandırıcı gibi, içlerine girerek, ümide düşürüp, huzurlarını, saadetlerini bozmasınlar."[477]

Zeynep, melankolinin vazgeçiş ve kabulleniş arasında bocalayan ve fikirlerinde sabit kalamayan bir kadındır. Bu durumu onun şu sözlerinden anlamak mümkündür:

"Yaşamak ve ölmek hususunda, istediğim anda ve istediğim şekilde karar vermek benim hakkımdır!"[478]

Son Gece adlı romanda anlatıcı, aşkın vermiş olduğu hüznünün kadının yaradılışından geldiğini şöyle ifade eder:

"Dünyaya kadın olarak gelir de insan, sevgisinin acısını duymadan, bilmeden gider mi hiç? Bu kahrolasıca kubbe yaratıldığı günden beri, değil senin gibi talihsiz, aşkta en mesut olmuş kadın bile muhakkak birkaç damla sıcak gözyaşı dökmüştür bu uğurda. Bizim nasibimiz, bu bizim cinsimizin, yaradılışımızın bir talihsizliği."[479]

Kadın Severse'de Nevin'in annesi Leyla da melankolik bir kadındır. Onun melankolisini küçük yaşta sevmediği bir adamla evlendirilmesiyle ortaya çıkmaktadır. Leyla, tanımadığı ve sevmediği bir adamla evlendirilmiştir. Leyla kendisini eşine adamasına rağmen eşi onu aldatmıştır. Bu durum Leyla'da hüznü ve suçluluğu ortaya çıkarmıştır. Eşinin başka bir kadınla birlikte olması onu derinden etkilemiştir. Leyla, uykusuzluk, unutkanlık ve iç sıkıntısı gibi şeylerle karşı karşıya kalınca tedavi olmak için gittiği muayenehanede Ferit'le tanışır. O, kocasından göremediği ilgi ve sevgiyi Ferit'te bularak ona âşık olur. Leyla'nın *"ismini kirletmemek mecburiyetinde olduğu"*[480] bir eşi vardır. Fakat Leyla'nın kocasını aldatmasından duyduğu pişmanlık anne oluşundan gelmektedir. Leyla'ya göre 'anne' romanda şu ifadelerle betimlenmektedir:

---

[477] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.162.
[478] A.g.e., s.165.
[479] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.177.
[480] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.86.

"Annenin dünyanın en temiz, en mukaddes mahlûku olması lazımdır. Evvela Allah, sonra anne gelir. İkisi de mukaddestir, çünkü ikisi de halkeden birer varlıktır. İşte böyle, kutsi ve temiz bir varlığa, çocuklarımız ancak 'anne' diye hitap edebilirler."[481]

Sokaktan Gelen Kadın'da Semra, Selim'e âşık olur. Geçmişte yaptığı hatalar onun aşkına engel teşkil eder. Semra'ya göre hayatını günah ve ayıp içinde geçmiş olan kadınların sevmeye, mutlu olmaya ve dünyanın güzelliklerini görmeye hakkı yoktur. Aşkının imkânsız oluşu ona ıstırabı kabullendirmektedir. Aşkından geriye hüznün kalması bile ona yetmektedir. Aşkın oluşturduğu hüznü, melankolinin varlığını ve bocalayışını onu cümlelerinde bulmak mümkündür:

"Tek tesellim, tek ümidim, ıstıraplarımın beni henüz terk etmemiş olmasıdır. Bir de onlardan uzaklaşırsam diye, ölümden korkar gibi korkuyorum… Uyumak içimden gelmiyor ki… İsteyerek uyumak, 'gül bahçesinden bir gül koparıp vazoya koyamayacak kadar kısa hayatımızda' uykuya yer vermek, ıstırabı kendisine teselli bilenler, acıyı saadet sayanlar için ne yazık! Bir gün ebediyen uyuyacak olduktan sonra neden gözlerimizi şimdiden yumalım?"[482]

Bir Kadın Kayboldu'da Selma; Necmi ile evlidir. Bu çiftin bir çocuğu olmuş fakat ölmüştür. Selma bu duruma çok üzülmüş ve kalp hastası olmuştur. Selma kocasını çok sevmektedir. Fakat Necmi karısını Hümeyra adında bir kadınla aldatmaktadır. Selma bu durumdan etkilenerek Hümeyra'yı öldürmek ister. Fakat başarısız olur. Romanın sonunda ise Selma ölür. Ölmeden önce çok sevdiği eşi Necmi'yi Hümeyra'ya teslim eder. Esat Mahmut Karakurt, *"Kadın ruhu, erkeklerin anlamayacağı kadar gariptir."*[483]ifadelerini bu eserinde de sürdürmektedir.

Esat Mahmut Karakurt'un son melankolik kadını ise *Kadın İsterse*'deki Nadya'dır. Nadya; Rus bir generalin kızıdır, kalbindeki tümörden dolayı çok kısa bir ömrü kaldığı düşüncesiyle yaşamaktadır. Nadya, bir gün uçakla Rusya'ya dönerken fenalaşır ve uçak babasının emriyle İstanbul'a iner. Nadya İstanbul'da bulunduğu sırada İrfan'la tanışıp âşık olur. İrfan'a kendisi hakkında hiçbir şey söylemez. Adını

[481] A.g.e., s.90.
[482] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.202-203.
[483] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.96.

dahi ondan gizli tutar. Ertesi gün Rusya'ya geri döner. Aradan belirli bir zaman geçer. Nadya ve İrfan'ın yolları Rusya'da yeniden kesişir. Nadya'nın yaşamak için çok zamanı kalmamıştır. Bu nedenle imkânsız da olsa aşkını yaşamak ve kalan zamanını İrfan Bey'le geçirmek ister.

"Kalbim bu ıstıraba tutulduğu günden beri kendimi bu kadar ümitsiz, kuvvetsiz bulmamıştım. İçime bir avuç ateş gibi damla damla dökülen ve döküldükçe kalbimi tutuşturan garip bir his, bana son günlerimin, hatta belki son saatlerimin yaklaştığını haber veriyor."[484]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadın kahramanlar aşk olgusu etrafında şekillendirildikleri için "hisli ve içli" oluşlarıyla dikkat çekmektedirler. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi yazarın romanlarındaki kadın kahramanların melankolik olmasını teşkil eden dört ana etmenin aile fertlerinin vefat etmesi, bakireliğin yitirilmesi, bireyin yalnızlığı ve aşk olduğu saptanmıştır. Bu etmenler içerisinde kadını melankolik olmaya iten en önemli sebep ise aşktır. Çünkü kadın aşk için yaratılmış bir varlıktır. Kadın kahramanın âşık olduğu erkeğe kavuşamayacak olması ve aşktan yoksun bir hayat süreceği düşüncesi onu melankolik olmaya iten önemli bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.3.Kıskanç Kadınlar

Kıskançlık, birbirlerinden farklı birçok sözcük, anlam ve imgeyi çağrıştırabilmektedir: *"Pines'a (1998) göre kıskançlık, önemsenen bir ilişkinin yitirilmesine ya da bozulmasına yol açabilecek bir tehlikenin algılanması sonucunda verilen karmaşık bir tepkidir. Buunk ve Bringle'a (1987) göre kıskançlık, bireyin süregelen ya da daha önceden var olan bir ilişkisindeki eşiyle üçüncü bir kişinin ilişkisinden kaynaklanan, hoş olmayan duygusal bir tepkidir. Desteno ve Salovey'e (1996) göre kıskançlık, değer verilen biriyle kurulmuş olan ilişkinin gerçekten*

[484] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.163-164.

bozulması ya da tehlikeye girmesiyle artan, öfke, mutsuzluk ve korku duygularıyla kendini gösteren sapkın bir duygu durumudur."[485]

Kıskançlık, özellikle kadınlar olmak üzere bütün insanların temel psikolojik özelliklerindendir. Bu nedenle kıskançlık, romanlarda sıkça yararlanılan konulardan birisidir. Tanzimat döneminin ilk örneklerini veren Türk romanlarında tahlil henüz yetkin bir biçimde kullanılan bir kurgu unsuru değildir. Tanzimat romanlarında insanın duygu boyutunun bir yönünü oluşturan kıskançlığın, psikolojik suretiyle derinlikli olarak ele alınmamasının nedenlerinden birisi budur.[486] Tanzimat romanlarında kıskançlığın derinlemesine incelenmemiş olmasının bir başka nedeni de bu dönemin romanlarındaki sosyal fayda ilkesidir.[487]

Romanda kullanılan kurgu unsurlarının gelişmesiyle birlikte ele alınan konular da gelişim göstermiştir: *"Nabizade Nazım, Zehra isimli romanında kıskançlık duygusunu İntibah'a göre daha belirgin ve kuvvetli bir biçimde işlemiş, romanı adeta bir kıskançlık laboratuvarı olarak kullanmıştır."*[488] İnsanın bilinçaltı gerçeklerinin romanın konusu olmaya başlamasından itibaren, insan psikolojisi romanda sürekli bir değişim içerisinde olmuştur. Tanzimat'la başlayan insan psikolojisini yansıtma girişimi, Servet-i Fünûn dönemini takip eden süreçte de devam etmiştir.[489]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında aşk temasına bağlı olarak gelişen bir diğer kadın özelliği de kıskançlıktır. Seven kadın sevdiğini terk edemediği gibi aynı zamanda onu kıskanır. Aşk, aşırı sevgi içeren bir duygudur. Bu yoğun duygu kadınlarda sevgiliyi sahiplenmeye ve hatta daha da ileri giderek sevgiliyi kendinin bir parçası olarak görmeye sebep olabilmektedir. Duygularını kontrol etmekte zorlanan kadın kahramanlar, sevdiği erkeği kıskanan ve bu doğrultuda harekete geçen kadınlardır. Kimi romanlarda kıskançlık, sadece sözle ifade edilirken kimi romanlarda ise kadını suça iten bir diğer sebep olarak görülebilmektedir. Kıskançlığın sadece sözlerde kaldığı Esat Mahmut'un romanları; *Allah'a Ismarladık,*

---

[485] H. Andaç Demirtaş, Ali Dönmez, 2006, *"Yakın İlişkilerde Kıskançlık: Bireysel İlişkisel ve Durumsal Değişiklikler"* ,Türk Psikiyatri Dergisi, C.17, S.3, Güz 2006, s.182.
[486] Ayşe Nur Özdemir, a.g.t., s.254.
[487] A.g.t., s.254.
[488] Korhan Altunyay, a.g.t., s.131.
[489] A.g.t., s.135.

Son Gece, *Kadın Severse* ve *İlk ve Son*'dur. Bu romanlardaki kıskançlıklar, birinci dereceden kadın şahıslarda görülmektedir.

Allah'a Ismarladık adlı romanda Beti bir İngiliz kızıdır. İzzet'i bütün Türk kızlarından kıskanmaktadır. Beti'nin kıskançlığı şu sözlerden anlaşılabilmektedir:

"...o siyah gözlü, ince belli Türk kızlarınıza söyleyin de birkaç zaman için müsaade etsinler, gene gidersiniz onlara!.. Her şeyden evvel kardeşinizle meşgul olun biraz!.."[490]

Son Gece'de Yüzbaşı Faruk Bey şerefine verilen bir yemekte; Faruk'u bir Rumen kızıyla sohbet içinde gören Mariya'nın kıskançlığı romanda şu şekilde ifade edilir: *"Bu ne tatlı sohbet böyle yüzbaşı! Sizi görenler, asırlardan beri iki dost zanneder, dansı bile unuttunuz. "*[491] Faruk Bey ise bu duruma şu sözleriyle karşılık verir: *"Birbirini kıskanan, birbirini seven iki deli aşık gibi kavga ediyoruz. Yalnız siz değil, ben de sizi artık kıskanmaya başlıyorum galiba."*[492]

Kadın Severse'de aynı adama âşık olan anne – kız ilişkisi kıskançlık nedeniyle sarsılır. Nevin, annesinin Ferit'le olan ilişkisine tepki vererek küser. Annesine olan tepkisi romanda şu şekilde aktarılır:

"Şimdi annemden korkuyor, ürperiyor ve hatta yavaş yavaş ona karşı içimde garip bir nefret ve kin hissi duymaya başladığımı hissediyorum."[493]

"Annemin, sevdiğim adamın karısı olmasına tahammül edemiyorum."[494]

İlk ve Son'da ise Necla'nın kıskançlığı *"Aramızda meçhul bir kadın mı yaşıyor?"*[495] sorusuyla ifade edilmiştir. *Vahşi Bir Kız Sevdim, Kadın Severse, Bir Kadın Kayboldu, Ömrümün Tek Gecesi* ve *Bir Çılgın* adlı romanlarda kadın kıskançlığının suçu teşkil edişi ön plana çıkmaktadır. Kıskançlıklarından dolayı suç işleyen kadın kahramanlar, kimi zaman ana kahraman olmayıp işlevsel olan erkek kahramanı elde edemeyen yardımcı kahramanlardır. Aşk uğruna cinayeti göze alan,

[490] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.84
[491] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.92.
[492] A.g.e., s.100.
[493] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.147.
[494] A.g.e., s.161.
[495] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.163.

öldüren veya diğer kadının hayatını mahvetmek için her türlü yollara başvuran kadınların ortak noktası hırslarının kurbanları olmalarıdır. Bu kadınlar âşık oldukları erkeğe ulaşabilmek için her şeyi göze alırlar ve duygularını kontrol edemeyerek hata yaparlar. Yaşadıkları güvensizlik ve yetersizlik duygularını aşamayan kadınlar, kıskançlığı bir saplantı hâline getirmişlerdir: "*Kıskançlık duygusu, uranyum cevheri gibidir, kişide çatlak oluşturur. Oluşan çatlağı tamir çabası, enerji açığa çıkarır. Bu enerji yıkıcı veya yapıcı olarak kullanılabilir. Kişi yanlış davranırsa onu harap eder, motivasyonu kırılır, ateşin odunu yaktığı gibi onu yakar.*"[496]

Bir Çılgın adlı hikâyede Melahat'in psikolojisi yaşantısından dolayı bozulmuştur. O, evli olduğu erkeğin diğer eşlerinden dolayı kendine olan güvenini kaybetmiştir. İntihar girişimde bulunarak kaldırıldığı hastanede Celal Bey'le tanışmış ve ona âşık olmuştur. Bir gün Celal Bey'in cebinde bir kadın resmi bulur. Bu resim aslında Celal Bey'in kız kardeşine aittir. Kız, Celal Bey'in kendisini başka bir kadınla aldattığını zannederek ona saldırır ve bıçaklar.[497] Melahat, kendisinin yetersiz olduğunu düşünen bir kahramandır. Bu nedenle duygularına hâkim olamayan Melahat'te kıskançlık kadını suça iten bir etmen olarak ortaya çıkar.

Vahşi Bir Kız Sevdim'de Kristina romanın ana kadın kahramanıdır. O, üç sene evvel Adil Bey'i bir atın üzerinde görerek âşık olmuştur. Bir süre sonra Adil Bey'i kaymakamın kızı ile görerek onu, bütün kadınlardan kıskanmaya başlar. Kristina, onun bir başka kadını sevmesindense ölmesi yeğler. Kristina'nın bütün suçlarının temelinde; vahşiliği değil, kıskançlık bulunmaktadır. Bu kıskançlığı kendisinin de kabul ettiği şu sözleriyle anlaşılır:

"İşte o akşam, gene elimde olamayarak kardeşimin komitesine katıldım. Ne neden bilmiyorum. O günden beri bütün emelim, bütün arzum, sizi öldürmek, sizi yok etmek, sizi bir başkasına bırakmamaktı. Bu ani hareketin manasını ve nedenini hâlâ tahlil edemiyorum… Bu ruhumda elektrik hızı ile vücut bulan deli bir kıskançlığın tesiri miydi? Yahut bir çılgınlık mıydı, neydi bilmiyorum!.. Her hâlde sizi o kadına

[496] Nevzat Tarhan, a.g.e., s.69.
[497] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s.41.

bırakmak istemiyordum!.. İşte sırf bunun için dağa çıktım, bunun için kendimi harap ettim, Adil Bey!.."[498]

Selma *(Bir Kadın Kayboldu)*, kocası Necmi tarafından aldatılmakta olan ve kocasına hâlen çok âşık olan bir kadın kahramandır. O, üniversiteden mezun olmasının ardından Necmi ile evlenmiş ve hiç çalışmamıştır. Selma'nın sonraları bir çocuğu olmuş, fakat kaybetmiştir. Onun hayatla olan tek bağı, eşi Necmi'dir. Selma tüm hayatını kocasına adamış, ama yine de aldatılmış bir kadın kahramandır. O eşinin kendisini bir başka kadınla aldatmasına tahammül edememiştir. Selma, Hümeyra'nın genç oluşunu ve eşinin ona olan ilgisini kıskanmıştır. O kadar kıskanmıştır ki duygularını kontrol edemeyerek Hümeyra'yı öldürmek istemiştir. Kocasına kendinden başka bir kadının dokunması veya sahip olması hissi onu deliye çevirmiştir. Selma bir gün eşini, Hümeyra ile yakalayarak Hümeyra'yı tabancayla yaralamıştır. Selma ise kıskançlığını ve asla yılmayacağını şu sözleriyle ifade eder:

"Bütün hayatımın devamı müddetince, doğruyu söylemenin verdiği bir alışkanlıkla, şu en talihsiz anımda, kıskançlığın, çiftleşen yılanların kıvranışı ile kalbimi kemirdiği şu en elim ruh hâleti içinde bile, hıçkırarak, boğularak itiraf etmekten çekinmiyorum: Benden daha genç, benden daha güzelsin!.. O siyah ipek elbisenle, nebattan ziyade, yumuşak, nemli, şehvet dolu taze bir kadın vücudunun heyecan verici yerlerini hatıra getiren, koyu renkli bir orkide gibi, kocamın nazarlarını üzerinde topluyorsun! İşte bak, şimdi bile, bu feci anda dahi, erkeğimin sana hürmetle, arzu ile baktığını görüyor ve çıldırıyorum… Her şeye rağmen, her şeyi göze alarak talihimin beni daha evvel önüne çıkardığı erkeğimi sana bırakmayacağım! Vermeyeceğim kocamı sana; ben yaşayacağım ömrümün sonuna kadar onunla!.."[499]

Hümeyra ise evli bir adama âşık olduğunun bilincindedir. Necmi'nin evli olduğunu bildiği hâlde onunla birlikte olmaktan çekinmemektedir. Necmi ile olan birlikteliğini sürdürmek için elinden gelen her şeyi yapmaya çalışmaktadır. Necmi'ye olan kıskançlığını şöyle ifade eder:

---

[498] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.23.
[499] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.65.

"Sen, sahiden bir erkek sevmenin bir kadın için, ne ıstıraplı bir şey olduğunu daha bilmiyorsun Necmi!.. Evimizi, bu küçük ve gizli aşk yuvamızı demin, hapishanenin koridorlarına benzettin! Ne çıkar, benzesin hapishane koridorlarına evimiz!.. Yalnız senin ve benim bulunacağım bir hapishanenin duvarları arasında, ömrümün uzunluğunca kalmak, seni herkesten saklamak, gizlemek ve gizlice yaşamak, bana sadece saadet veriyor!.. Unutma ki, ben seni yalnız kadınlarından, baktığın çiçeklerden, ayağının altındaki taşlardan bile kıskanıyorum!.."[500]

Ömrümün Tek Gecesi adlı romanda Cemile, Ekrem'e âşık olan yardımcı kahraman rolündeki bir kadındır. Cemile evlidir ve Ekrem'le yasak bir ilişki içerisindedir. O, bir gün Ekrem'i Gülderen'le yakalar. Cemile'nin kıskançlığı suç işlemesine neden olan bir etken olarak ortaya çıkar. Cemile, sevdiği adamı bir başka kadınla paylaşmaya tahammül edemez. Cemile, kendisinin uzun uğraşlar sonucunda elde ettiği erkeği, kısa süre içinde elde eden kadını öldürür. Cemile'nin kıskançlığının varlığı şu ifadeyle tespit edilebilmektedir:

"Sevdiğim adamı sana bırakacak kadar alçak bir kadın olmadığımı, şimdi anlayacaksın… Ben, geceyi beraber geçirdiğin o erkeği, bir hayata mal olabilecek fedakârlıklarla şimdiye kadar muhafaza edebilmiştim. Her şeyimi verdim. Buna mukabil yalnız bir şey istedim ondan. Benim aldığım zevki, başka bir kadın almasın. Seven bir kadın için sevdiği adamın verdiği şeyi, başka kadınlarla paylaşmaya tahammül etmek, bir alçaklıktır."[501]

Son Tren adlı romanda Nevzat, Karakurt'un diğer romanlarının ana kahramanlarından farklı olarak; masum, dürüst ve sadece âşık bir kahraman değildir. Nevzat bilakis, kendi menfaatleri için her türlü kötülüğü yapmaktan çekinmeyecek biridir. Nevzat; kaçakçılık yapan, para kazanmak için insanları dolandıran ve hatta onları öldürebilen bir kadındır. Nevzat, kendine karşı güvensiz biri değildir; ama aşk karşısında yetersizdir. O, Rıdvan Bey'e âşık olmuştur. Fakat onun aşkının bir karşılığı yoktur. Bu durum, hayatta devamlı olarak kazanmayı kendine amaç edinmiş olan Nevzat'ın güveninin kırılmasına ve onun daha da hırslanmasına sebebiyet

[500] A.g.e., s.14.
[501] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.41.

vermiştir. Bunun sonucunda ise Nevzat, Rıdvan'ı elde edebilmek için Pelin'i öldürmek istemiştir.

Kıskançlık, bazen kişiyi atılgan, enerjik ve tehlikeli davranışlara sürükleyebilmektedir: *"Bir kimseyi kendine bağlayıp özgürlüğünü kısıtlar, onu kendine bir emir kulu yapmaya yönelik bir eğilim ve çaba kılığında karşımıza çıkar."*[502] Nevzat, Rıdvan Bey'i kendi malı olarak görmüştür. "*Kıskançlığın ve ihtirasın zaten vahşi bir ölüm aleti hâline getirdiği bu zalim ruhlu kadın*"[503]; Rıdvan'a emirler vermiş ve istediğini yaptırmaya zorlamıştır. O, sahip olduğu gücü Rıdvan'ı elinde tutmak için kullanmaktan ve onu tehdit etmekten hiç çekinmemiştir. Nevzat'ın düşünceleri romanda şu ifadelerle okuyucuya bildirilir:

"...ben sana, sadece bu kızla evleneceksin dedim, kalbini vereceksin demedim! Senin kalbine bir kadının sahip olmasına asla tahammül edemem!... bu izdivaç, sadece portföylerimizi alakadar edecek, kalplerimizi değil!"[504]

"...bir kadını bu derece büyük bir aşkla seven bir erkeğin bir başka kadının koynunda, ona zevk ve saadet vermesine imkan yoktur. Benim olabilmen için, bir başkasının olmaman lazımdır. Şimdi daha iyi anlıyorum ki, o yaşadıkça asla sen benim olmayacaksın!.."[505]

Karakurt'un romanlarında kıskançlık, aşkın derin tesiri sonucunda ortaya çıkan bir psikolojik durumdur. Sevdiği erkeğe ulaşamayan kadın, kıskançlık içerisine girer. Ayrıca, Karakurt'un romanlarındaki Jön Türk erkeklerini ön plana çıkarmak için kadınlar kıskanç olarak yansıtılmaktadır. Esat Mahmut Karakurt'un kimi romanlarında ana kahraman kadın, erkeklere nazaran daha ön plana çıkmasına karşın; bütün romanlarında genel itibariyle tek tip erkek kahraman yansıtılmaktadır. Karakurt, romanlarında daima Türk milletine mensup olan, kendisinin idealleştirmiş olduğu erkek tipini okuyucuya sunmaktadır. Kusursuz olup, mükemmelliğe bürünmüş olan erkek; kıskanılmak zorundadır. Karakurt'un ideal erkek olarak yansıttığı kişi, birçok kadın tarafından arzulanarak elde edilmek istenir. Talep

[502] Alfred Adler, *İnsan Tanıma Sanatı*, (Çev. Kamuran Şipal), Say Yay., İstanbul, 2018, s.256.
[503] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.158.
[504] A.g.e., s.108.
[505] A.g.e., s.170.

dâhilinde olan erkek, kıskanılır. Erkeğin bir kadın tarafından kıskanılması, ideal bir karaktere sahip olduğunu yansıtmaktadır.

3.4. Fedakâr Kadınlar

Fedakâr sözcüğü Türk Dil Kurumu'nun Büyük Türkçe Sözlüğü'nde *"özveri"* olarak belirtilmektedir. Özveri ise *"bir amaç uğruna veya gerçekleştirilmesi istenen herhangi bir şey için kendi çıkarlarından vazgeçme"* olarak tanımlanır.[506] Bencilliğin karşıtı olarak ifade edilen fedakârlık, aynı zamanda kişinin bazı *"isteklerini kurban edebilmesi"*ni içermektedir.[507] Fedakârlık kendi mutluluğundan daha çok, sevilen kişinin mutluluğunu isteme hâlidir.[508] Bu doğrultu da fedakâr insan kendi mutluluğundan vazgeçerek sevdiği ve değer verdiği kişi için diğer insanların göze alamayacağı işleri yapma girişiminde bulunur.

Zorluklarla mücadele yönünden kadınlar, erkeklere nazaran daha çok güçlük çekmektedirler. Onların daha fazla fedakârlık yapmaları gerekir. Mücadele etme ve tehlikeyi sevme yaradılışları gereği erkek bir eğilimi olduğundan dolayı onlar, hayatın risk gerektiren alanlarında kadınlara nazaran daha başarılı olabilmektedirler. Kadınlarda ise daha çok sevgi, şefkat ve koruma duyguları ön plana çıktığından fedakârlık yaptıkları duygu alanlarında daha başarılı olur ve gizli kalmış yeteneklerini bu alanda gösterirler.[509]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki –neredeyse- bütün fedakârlıklar kadın kahramanlar tarafından yapılmaktadır. Karakurt'un bütün kadın kahramanları fedakârdır. Sevgi/aşk duygusu, bütün fedakârlıkların kaynağını teşkil eder. Onların aşk uğrunda feda edemeyeceği hiçbir şey yoktur. Fedakârlık, çoğu zaman bir vazgeçiştir. Kadın kahramanlar sevdikleri erkek için kendilerine ait olan her şeyden vazgeçebilirler. Karakurt'un fedakâr kadınlarını; bekâretini, ailesini, vatanını ve canını feda eden kadınlar olmak üzere dört genel başlık altında toplamak mümkündür.

---

[506] http://sozluk.gov.tr/
[507] Nevzat Tarhan, a.g.e., s.238.
[508] Recai Özcan, a.g.e., s.347.
[509] Nevzat Tarhan, a.g.e., s.57.

Bir Bulgar kızı olan Kristina, Adil Bey'e âşık olması sebebiyle, babasının yönettiği bir Bulgar komitasına üye olur. Yaptıklarından ve hatalarından pişmanlık duymasının ardından olanları babasına anlatır ve komitadan ayrılmak ister. Fakat Kristina'nın babası, kızının vatanına ihanet ettiği düşüncesiyle onu öldürtür. Bu nedenle denilebilir ki Kristina aşkı için hem ailesinden hem de vatanından vazgeçmiş bir kadın kahramandır:

"Kristina, sen vatanına ihanet ettin, düşman bir subayla münasebette bulundun, komitenin yapacağı işleri de haber verdin. Bu namussuzluğunun cezasını hayatını vererek ödeyeceksin!.. Seni öldüreceğiz."[510]

Dağları Bekleyen Kız romanındaki Zeynep; *Ağrı Dağı İsyanı*'nı yöneten Şeyh Fuat adında bir şakinin kızıdır. Zeynep âşık olduğu erkek tarafından terkedilmesinin ardından dağlara çıkarak bir şaki olur ve dağlarda görev üstünde olan Üsteğmen Adnan'la tanışarak ona âşık olur. Zeynep, gerçek aşkı ve sevgiyi Adnan'da bulur. O, yaptıklarından büyük pişmanlık duyarak çetenin gizli planlarını ve haritalarını Adnan'a verir. Zeynep'in ihanetini öğrenen babası, ona çeşitli işkenceler yaptırır ve onu ölüm cezasına çarptırır. Fakat Zeynep, son anda Adnan Bey tarafından kurtarılır. Zeynep'in çetenin gizli planlarını ve haritalarını Adnan Bey'e vermesi, onun ailesini aşk uğrunda feda ettiğinin göstergesidir.

Allah'a Ismarladık adlı romanda Beti, İngiliz General Thomson'ın kızıdır. Beti, İzzet'e âşık olmasının ardından kendisinin feda ettiği iki şeyin bekâreti ve nişanlısına olan saygısı olduğuna vurgu yapmaktadır. Aynı zamanda onda, ailenin ve vatanın feda edilişi de bulunur. İzzet Bey'den gayr-i meşru çocuğu olmasının ardından o, babası tarafından reddedilir. Beti'de vatana ihanet etme durumu söz konusu olmamıştır. Fakat onun İzzet'le olan birlikteliği bir daha ailesini göremeyeceği ve ülkesine dönemeyeceği anlamına gelmektedir. Bu nedenle denilebilir ki o, aşkı için bekâretini, ailesini ve vatanını feda eden kadın kahramanlardandır. Bu durumlar romanda şu ifadelerle dile getirilir:

[510] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.42.

"Kendimden koparıp verdiğim şeylerin henüz izleri yaşıyor dudaklarınızda… Benim yaptığım, dürüst bir kadının yapabileceği en büyük fedakârlıktı İzzet Bey!"[511] *...*

..."İzzet, ben sana en büyük fedakarlığı İnebolu açıklarında değil, İnebolu dağlarının eteklerinde yaptım.. Bir genç kız için bundan daha büyük fedakârlık tasavvur edilemez."[512]

Mariya *(Son Gece)* da aşkı için bekâretini, ailesini ve vatanını feda etmiş bir kadın kahramandır. Mariya, asla vatanına ihanet olarak telakki edilebilecek hiçbir davranışta bulunmamıştır. Fakat Mariya, Faruk Bey'e âşık olmasını saydığı bütün değerlere ihanet olarak kabul etmektedir. Mariya, aşkı için yaptığı fedakârlıkları şu sözleriyle dile getirir:

"Yazık! Siz sevginin ne demek olduğunu daha bilmiyorsunuz yüzbaşı. Aşk, bir kelime ile bütün bir hayat, bütün bir ömür demektir. Kadın sevmesin, yoksa… Severse eğer, onun önünde yıkılmayacak kuvvet tasavvur edilemez artık… O korkunç netice hâsıl olsaydı, peşinizden gölgeniz gibi sürüklenerek gelmeyi bir fedakârlık bile telakki etmezdim. Çünkü bunda bir fevkaladelik, fedakârlık yoktu. Mademki öğrenmek istiyorsunuz, söyleyeyim öyle ise size: Asıl ben fedakârlığı sizi sevmekle, sevmeye hakkım olmadığı hâlde size bağlanmakla yaptım. Vatanıma ihanet ettim, ailemin şerefini kırdım, kardeşimin haysiyetini mahvettim. İşte sizi seven kadının size yapabileceği en büyük fedakârlık budur Faruk Bey."[513]

Kadın Severse'de Leyla, kızının sevdiği erkeğe âşık olmuştur. Ferit'le evlenebilmek için ailesinden ve şerefinden vazgeçmiştir. Fakat kızı Nevin'in Ferit'i sevdiğini öğrenmesi ardından büyük pişmanlık duymuştur. Leyla, yaşamına böyle devam edemeyeceğine karar vererek intihar etmiştir. Kadının en önemli zevklerinden birisi de evlat sevgisidir. Bu yüzden en büyük acılardan biri de onu yitirmektir. Kadınlarda kalıtımsal olarak "çocukları koruma" dürtüsü bulunur; bu sebeple anne, kendini çocuklarına adar.[514] Diğer kadın kahramanlardan farklı olarak Leyla, sadece aşkı için fedakârlık yapmamıştır. O, aynı zamanda fedakâr bir annedir. Leyla, kızı

[511] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.139.
[512] A.g.e., s.210.
[513] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.160.
[514] Nevzat Tarhan, a.g.e., s.205.

için âşık olduğu adamı terk etmiş ve canını feda etmiştir. Nevin'e göre anne olan kadınlar fedakâr olmak zorundadır. Onlar çocukları için ve eşleri için her şeyi göze alabilecek kadınlar olmalıdır:

"Hayır anne, diyor, her şeye rağmen bunu yapmaya hakkın yoktu. Yapmayacaktın bunu sen! Tahammül etmek, icabında her türlü fedakârlığı göze almak vazifendi. Bir yuva dağılıyor, bir ocak sönüyor, bir ömür heba olup gidiyor şimdi anne!.."[515]

İlk ve Son romanının kadın kahramanı olan Necla da bekâretinin feda edilişini şöyle ifade eder:

"Ben size Mecdi Bey, asıl derimin bekâretini değil, içimin, aşkımın bekâretini verdim bu gece. Odur işte asıl kıymet. Odur işte asıl milyonlar sarfiyla geri dönmeyecek olan fazilet. Yoksa derinin ne değeri var? ... Ben size bu gece içimi verdim; ismimi, ruhumu, el değmemiş bakir nem varsa onu verdim!"[516]

Aldatacağım adlı romandaki Mualla ise aşkının bedelini hapse girerek öder. O, Macit'e âşık olduktan sonra yaptıklarından pişmanlık duyar ve kocasını öldürür. Bu nedenle Mualla, hapse girer. Fedakârlık açısından bakıldığında o âşık olduğu için suç işlemeyi göze almıştır. Mualla, Macit'in karşısında masumiyetini kanıtlamak için kocasından vazgeçmiştir.

Karakurt'un bütün romanlarından farklı olarak *Sokaktan Gelen Kadın*'da Semra, asıl fedakârlığı yapan kadındır. Âşık bir kadının yapabileceği en büyük fedakârlık gerektiği koşulda sevdiği adamı, onun çıkarları için bırakabilmektir. Semra da bu fazileti gerçekleştirebilmiş bir kahramandır. Hayatının ahlâksızlıklarından Selim'i kurtarabilmek için ondan uzak kalmayı göze almıştır. Semra, aşkından vazgeçişi şu şekilde ifade eder:

[515] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.130.
[516] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.155.

"Sevmenin biraz da fedakârlık, biraz da ıstırap olduğunu, sevenlerin ıstıraba, fedakârlığa alışması lazım geldiğini, şimdi daha iyi anlıyorum. Kim bilir, belki bedbaht vücudum, bu acıya, bu ıstıraba da tahammül edecek."[517]

Aşkı için fedakârlık yapan diğer iki kadın kahraman ise Frolayn *(Ankara Ekspresi)* ve Nadya *(Kadın İsterse)*'dır. Frolayn, İstanbul'da yaşayan bir Alman casusudur. Seyfi ile tanışır ve ona âşık olur. Seyfi Bey'i sevdiğinden dolayı içinde bulunduğu komiteye ihanet eder. Bu nedenle aşkı için vatanından vazgeçmiş bir kahraman olarak değerlendirilebilir. Nadya ise hem ailesinden hem de vatanından vazgeçmiştir. Nadya, bir Rus generalinin kızıdır. O, İstanbul'a geldiğinde İrfan Bey'e âşık olur ve ona bekâretini teslim eder. Bir süre sonra İrfan Bey'in bir Türk binbaşısı olduğunu öğrenir. Ardından yaşamış olduğu olaylar, ailesinden ve vatanından vazgeçmesine sebebiyet verir. Bu nedenle denilebilir ki Karakurt'un romanlarındaki bütün vazgeçişler fedakârlığın bir ürünüdür. Fedakâr kadınlar, aşk karşısında bir fazilet elde etmiş kişilerdir.

3.5. İntikamcı Kadınlar

İntikam *"kötü bir davranış veya sözü cezalandırmak için kötülükle karşılık verme isteği"* olarak tanımlanmaktadır.[518] İntikamın temelinde nesnenin kaybı bulunmaktadır. Nesnenin kaybıyla birlikte öfke ve intikam duyguları belirmekte, birey kaybettiği nesneyi tekrar elde edebilmek için anlamsız ve sorumsuz hareketler sergilemektedir.[519] İntikam duygusu kimi zaman kaybedilen nesnenin yerine konulmasını amaçlarken, kaybın telafi edilemeyeceği durumlarda ise psikolojik bir rahatlama sağlamak amacıyla gerçekleşebilir.

Bireydeki intikam arayışının sebebi birçok faktöre bağlı olabilir. Beaumont, bu faktörleri şöyle sıralar: "*Bireyin, sevdiklerine veya ait olduğu gruba yönelik onur ve gurur kırıcı saldırı, adaletsizlik algısı, aşağılanmışlık, güçsüzlük ve acizlik dürtüsü, saçma veya utanç verici olduğunu düşündüğü durumlar içerisinde bırakılma*

[517] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.226.
[518] http://sozluk.gov.tr/
[519] Korhan Altunyay, a.g.t., s.130.

gibi durumlar intikam arayışı için temel olgulardır."[520] İntikam; kızgınlık, nefret, kıskançlık, rekabet veya utanç gibi duygularla şekillenebilmektedir.

İnsanlar, derin ve duygusal bir yara aldıkları zaman saldırıya uğradıklarını ve haksızlığa maruz kaldıklarını düşünebilirler. Sonuç olarak bu insanlar; öfke, nefret, kıskançlık veya utanç hissedebilirler. Zarar gördüğünü düşünen kişi, kendini aşağılanmış hisseder ve bu durumun sorumlusu olduğunu düşündüğü kişiden daha düşük konumda olduğu hissine kapıldığından dolayı kendi içindeki dengeyi tekrar yaratmak ve hatta o kişiden üstün konuma gelebilmek için zarar verici eylemlere kalkışmaktadır. Birey, kendisinin güçsüz olduğuna inandığı zaman, güçlüye karşı intikamcı duygular içerisine girebilmektedir. İntikam genel olarak kişinin uğradığı adaletsizliğe karşı bir haykırıştır.[521] İntikamın amacı; utancı, aşağılanmışlık hissini ortadan kaldırmak ve gururu yeniden kazanmaktır.

Esat Mahmut Karakurt'un romanında intikam, sıkça kullanılan temalardan biridir. İntikam teması romanlarda farklı nedenlerden dolayı ortaya çıkan bir unsurdur. Genellikle intikam alma isteği içinde olan kahraman ise kadındır. Karakurt'un romanlarında intikam alma isteği, kadını suça iten bir etmen olarak ortaya çıkabilmektedir. Sevdiği erkeği kıskanan kadın, erkeğin kötü muamelesine tepki olarak intikam dürtüsü içerisinde çeşitli hareketlerde bulunabilmektedir. İntikam temasının farklı olarak ele alındığı diğer romanlarda ise intikam, olay örgüsü içerisinde kadın ve erkek kahramanın tanışmasına ve aşkın ortaya çıkmasına hizmet eder. Birinci derecedeki erkek kahramandan intikam almak maksadıyla yola çıkan kadınlar, duygularına engel olamayarak erkek kahramanlara âşık olurlar.

Bir Çılgın adlı hikâyede Melahat, Celal Bey'e âşık olur. Bir gün Celal Bey'in cebinde bir kadın fotoğrafına rastlar. Psikolojik durumu bozulmuş olan Melahat, Celal Bey'le fotoğraf nedeniyle çok sinirlenir. Celal'den intikam almak ister ve onu öldürme kararı alır. Celal'in cebinden çıkan fotoğraftaki kadın aslında Celal Bey'in kız kardeşidir. Fakat Melahat, fotoğraf hakkında hiçbir bilgi almadan Celal Bey'i bıçakla yaralar. Celal Bey'i öldürmekte başarısız olan Melahat, hikâyenin sonunda

[520] Olgun Irmak Çetin, *Kişilik Özelliklerinin Örgütsel İntikam Niyetine etkisinde Örgüt İklimi ve Bağlamsal Performansın Rolü,* Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi SBE, Edirne, 2015, s.26.
[521] Emine Şener, *Örgütsel İntikam Üzerine Nitel Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, Isparta, 2013, s.14.

hastanenin penceresinden atlayarak yaşamına son verir. Melahat, intikam alma isteğini şu cümlelerle ifade etmektedir:

"Sen benim ruhumu öldürdün, kalbimi öldürdün. Kalbimin, ruhumun katilisin! Çekil, defol yanımdan, git. Seni görmek istemiyorum. Sen dünyanın en sefil bir adamısın, seni öldüreceğim, seni köpeklere vereceğim."[522]

"Hâlâ seni seven bir kadının izzet-i nefsiyle oynayan bir adamın kanlar içinde can çekiştiğini görmek ne eğlenceli bir şey olur değil mi?"[523]

Aşkın Alevleri kitabındaki *Perde Arkasında* adlı hikâyede G… Hanım, gelen bir mektupla annesinin çok hasta ve ölmek üzere olduğunu öğrenir. Arkadaşı olan kadından bir *Şeyh Efendi*nin gelecekte olacak şeyleri bildiğini öğrenir. Annesinin yaşayacak mı ya da ölecek mi olduğunu öğrenmek için bu şeyhin yanına gider. Şeyh ona erenlerin emrine girmesi gerektiğini söyler. G… Hanım da buna istinaden erenlerin emrine girer. Fakat onun içinde bulunduğu dergâhın onun düşündüğünden daha farklı bir yer olduğunu öğrenir. Bu dergâhta sahte mürşit ve müritler güzel kadınları tuzaklarına düşürerek zevk ve sefa âlemlerinin bir parçası olarak kullanırlar. G… Hanım'da bu kadınlardan biridir, dergâhına gittiği genç şeyhe âşık olur ve onların sefahat âlemlerine kendini kaptırır. Bir süre sonra da dergâhtan kovulur. G… Hanım kendisini kandıran bu şeyhten ve dergâhtan intikam almak ister. Bu nedenle o genç şeyhi mahkemeye verir ve yaşadığı her şeyi bir muharrire anlatır:

"Sanki tekkenin duvarları üzerime yıkılmıştı, harap bir hâlde eve döndüm. İşte o andan itibaren bu ikiyüzlü insandan intikam almaya ahdettim. Mahkemeye müracaat ettim. İsmimiz el'an mahkemededir.

G… Hanım'ın kini pek büyüktü, bağırır gibi:

Ondan intikam almak için hayatımın sonuna kadar çalışacağım!"[524]

Vahşi Bir Kız Sevdim'de Kristina Bulgar bir komitacı olduğundan dolayı Türklere ve Türk askerlerine karşı büyük bir intikam hissi beslemekte olduğu hikâyede okuyucuya sezdirilir. Fakat sayfalar ilerlediğinde Kristina'nın intikam alma

[522] Esat Mahmut Karakurt, *Aşkın Alevleri (Bir Çılgın)*, s.108.
[523] A.g.e., s.115.
[524] Esat Mahmut Karakurt, *Aşkın Alevleri(Perde Arkasında)*, s.87.

isteğinin altındaki diğer sebepler dile getirilir. Onun intikam alma arzusu Türk askerlerine karşı değildir. Onun intikam içgüdüsü altında iki neden bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Adil Bey'in Kristina'nın kız kardeşini bir baskında öldürmesi bulunmaktadır. Kristina, erkek kardeşinin öldürülmesine çok üzülür ve intikam alma arzusunu şu sözlerle dile getirir:

"Alçak Türk! Senden bunların intikamını almaz, gelip seni çadırında boğazlamazsam bana Bulgar kız demesinler!.."[525]

Kristina'nın intikam almak için tetikleyen bir diğer sebep ise Adil Bey'e olan aşkıdır. Aralarında bir ilişki olmamasına rağmen Adil Bey'i bir başka kadından kıskanmış ve öldürmek istemiştir. Kristina'nın kıskançlığı onu intikam almaya ve suça iten bir etken olarak görülür:

"Bir akşam şehre inmiştim. Kır atınızın üzerinde sizi ilk defa orada gördüm. Gözleriniz bakışı bir anda beni şaşırtmıştı, elimde olmayan bir kuvvetin itişi ile arkanızdan gittim, takip ettim sizin jandarma kumandanı olduğunuzu öğrendim. Tam altı ay, haberiniz olmadan, bir gölge gibi arkanızdan dolaştım. Nihayet, bir akşam, kaymakamın kızı ile tepeye doğru gittiğinizi gördüm. İşte o akşam, gene elimde olamayarak kardeşimin komitesine katıldım. Ne neden bilmiyorum. O günden beri bütün emelim, bütün arzum, sizi öldürmek, sizi yok etmek, sizi bir başkasına bırakmamaktı. Bu ani hareketin manasını ve nedenini hâlâ tahlil edemiyorum… Bu ruhumda elektrik hızı ile vücut bulan deli bir kıskançlığın tesiri miydi? Yahut bir çılgınlık mıydı, neydi bilmiyorum!.. Her hâlde sizi o kadına bırakmak istemiyordum!.. İşte sırf bunun için dağa çıktım, bunun için kendimi harap ettim, Adil Bey!.."[526]

Çölde Bir İstanbul Kızı adlı romanda Sermin, annesini kaybetmiş ve babasıyla yaşamaktadır. Babasının tek çocuğu olması dolayısıyla şımartılmıştır. Bu nedenle Fikret'in onu küçük düşürmesine gerektiğinden fazla tepki vermiştir:

"Dün gece, beni çamurlar gibi kumların üzerinde sürünen sarhoş vahşilerin içinde, en rezilâne bir şekilde tahkir eden o herifi, seninle çarpışırken görmeyi elbette isterim. Beni anlamayan o küstahın kafasını çizmelerimin altına koyarak ilk

[525] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.16.
[526] A.g.e., s.23.

defa ben isticvap edeceğim. Onun eğilmemek isteyen belini ilk defa mahmuzlarımla ben eğeceğim."[527]

Dağları Bekleyen Kız romanında Zeynep, İstanbul'da bir mühendise âşık olmuş, fakat terk edilmiştir. Terk edilişini gururuna yediremeyen Zeynep, aşağılanmışlık hissinden kurtulabilmek amacıyla intikam almak ister. Lakin o, intikamını onu aldatan ve terk eden adamdan almak yerine ona hiç zararı olmayan insanlara zarar vererek almaktadır. Onun hayattan intikam almak maksadıyla dağlara çıkması, Adnan'la tanışmasına vesile olmuştur. Zeynep, başından geçenleri ve intikam alma isteğinin doğuşunu şu ifadelerle nakleder:

"Kendimi bilmeyecek, gençliğimi helak edecek kadar sevdim. Bir mühendisti. Beni senelerce yanında bir sepet gibi taşıdıktan sonra bıraktı. Bir hizmetçi kovar gibi kovdu. Bilmezsiniz ne ıstırap çektim… 40 yaşında ihtiyar bir Mısırlı ile evlendi. Neye uğradığımı bilemedim, bir çılgına döndüm; aldım başımı dağlara kaçtım. Aylar geçti şehir yüzü görmedim. Ah tasavvur edemezsiniz, bir türlü unutamıyordum, kafamdan çıkmıyordu. Beynime öyle yerleşmişti ki, onu söküp atmak imkân haricinde idi. İki defa intihara teşebbüs ettim, olmadı. Nihayet bir akşam mektup aldım. Artık katiyen kendisinden ümidimi kesmemi, aramızdaki münasebetin, bir gençlik macerasından ibaret kalması lazım geldiğini yazıyordu. İşte o zaman neye uğradığımı bilemedim. Sele takılan bir çakıl taşı gibi, yuvarlana yuvarlana ta buralara kadar geldim. Yalnız bir şey düşünüyordum: İntikam almak. Bütün erkeklerden intikam almak! Bu dağlara, bu insanların arasına düştükten sonra, o kadar çabuk vahşileştim, o kadar çabuk değiştim ki, bazen ben bile kendimden korkar, tiksinirdim. Bütün mukaddesat gözümün önünden silindi. Kan görmek, vahşileşmek istiyordum. Tıpkı dağlarda gezen aç ve yabani hayvanlar gibi…"[528]

İnsanlar kendilerinin veya ailelerinin onurunu savunmaları gerektiğini düşünebilirler. Bu sebeple insanlar, ailesinden birilerine zarar geldiğinde bunun intikamı peşine düşebilmektedir. *Son Gece* romanında Faruk Bey, Mariya'nın babasını öldür. Bu duruma çok üzülen ve sinirlenen Mariya, babasının öcünü almak ister. Ailesinin onurunu savunma düşüncesiyle Faruk Bey'i silahla vurarak öldürmek

[527] Esat Mahmut Karakurt, *Çölde Bir İstanbul Kızı*, s.45.
[528] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.87.

ister, fakat başarısız olur. Mariya'nın intikam alma içgüdüsüyle başlayan hikâyesi bir süre sonra aşka dönüşür.[529] Mariya'nın Faruk'a olan sevgisinden doğan merhameti, intikam duygusundan vazgeçmesine olanak sağlar.

Leyla, *Kadın Severse* romanında her ne kadar birebir sözcüklerle ifade edilmemiş olsa dahi intikam alma peşine düşmüş olan diğer bir kadın kahramandır. Kemal, Leyla'nın kendisini aldattığını öğrendiğinde bir yüzleşme gerçekleşir. Olay örgüsünün bu bölümünde Leyla, yıllarca içerisinde biriktirdiği öfkeyi bir alev topu gibi Kemal'in yüzüne savurmuştur. O, yirmi sene boyunca aldatılmış olmasının baskısını içinde yaşamış ve aldatan eşini haklı görmeye mahkûm olmuş bir kadındır. Eşini hiç sevmediğini, onun tarafından ezilmiş bir ruhu olduğunu fark ettiğinde intikam almak istercesine olan ihanetini, Kemal'in yüzüne söylemiştir. Leyla'nın Kemal'e içinde yıllarca biriktirdiği duyguları itiraf edişini, bir intikam beyannamesi olarak görmek mümkündür:

"- Biliyorum Kemal, gayet iyi biliyorum… Bak ne kadar sakinim. Görüyor musun, ne kadar soğukkanlı konuşuyorum seninle! Ve yaptığım bu korkunç hareketlere nasıl tahammül etmeğe çalışıyorum. Çünkü günahımın azametini, sana yaptığım zalimane hareketin dehşetini biliyorum. Benim yaptığımı, ancak ruhu adi olan, düşen bir kadın yapabilirdi. Bunu da biliyorum. Fakat bütün bunları merhametini dilenmek için söylüyorum zannetme! Sadece düşündüğüm için söylüyorum. Senden ayrılabilirdim, kaçabilirdim, yok olabilirdim ortadan!.. Fakat ismini, şerefini, karın olduğum müddetçe kirletemezdim, kirletmemeliydim; bunu yapmaya hakkım yoktu. Her şey olabilirdim; fakat karınken, bir adamın metresi olamazdım. Bunun, haysiyet sahibi bir erkeğe yapılabilecek en büyük işkence, en büyük zulüm olduğunu da biliyorum. Buna rağmen bile bile gittim, bile bile yaptım. Niçin gittim, neden yaptım; onu şimdi burada tahlil etmek istemiyorum."[530]

Aldatacağım adlı romanda Mualla, kocasının kendisini aldattığını düşünen bir kadın olarak ortaya çıkar. Fakat gerçek bundan çok daha farklıdır. Mualla ve İsmail, evlilik müessesini insanları dolandırmak için kullanmaktadır. Muharrir olan Macit'i de aynı yolla kandırmak ve ondan para koparmak isterler. Mualla, hiç hesapta

[529] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.84.
[530] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.121-122.

olmayarak Macit'e âşık olur ve yaptıklarından büyük pişmanlık duyar. Macit'ten aldıkları parayı geri vermek amacıyla İsmail'den ister. Fakat İsmail parayı geri vermez. Aralarında çıkan tartışma sonucunda Mualla, İsmail'i tabanca ile vurarak öldürür. Mualla, kocasını öldürerek ona olan öfkesinin bedelini ödetmek istemiş olabilir. Çünkü Mualla'yı bu kötü yollara sevk eden kişi bizzat İsmail'dir. Fakat romanda bunun bir intikam meselesi olarak telakki edilmediği görülmektedir. Mualla, Macit'in gözünde masum ve pişman olduğunu kanıtlamak için parayı geri götürmek istemiştir. İsmail'in parayı geri iade etmemesi sonucunda onu öldürdüğü belirtilmektedir. Romanın birinci derecede erkek kahramanı olan Macit'e göre ise kadın kafasına koyduğu her şeyi yapabilecek bir varlıktır:

"Yahu; kadın kalbi nedir, kadın ruhu neye derler, kadının ihtirasları, zevkleri ve arzuları nasıl tatmin edilir. Biraz da onunla meşgul olsanıza!.. Azizim, bir kadının izzet-i nefsiyle oynamak, ne demektir!.. Kadın bir defa içinden kırılıp intikam almağa kalkmasın yoksa!.. Artık onun önünde duracak kuvvet yoktur, anlıyor musun?" [531]

Bir Kadın Kayboldu'da Selma, kocasına âşık bir kadındır. Fakat Necmi, Selma'yı aldatır. Bütün hayatını kocasına adamış olan Selma, bu durumu öğrendiğinde duygularını kontrol etmekte zorlanır. Selma başka bir kadına tercih edildiğini düşündüğünden dolayı aşağılanmışlık hissine kapılır. Selma'nın aşağılanmışlık hissi ve kıskançlığı, onu öfkeye sürükler. Necmi'nin onu aldattığı kadından -Hümeyra'dan- intikam almak ister:

"Evet!.. Öldürmek maksadıyla vurdum onu! Öldürmek, meşum vücudunu ortadan kaldırmak istiyordum. Gayem sadece bu idi."[532]

"Kocamı elimden almıştı, onun için öldürmek istedim."[533]

Ömrümün Tek Gecesi adlı romanda ise Cemile ve Gülseren'in intikam alma isteği göze çarpmaktadır. Yardımcı kahraman olan Cemile, evli bir kadındır. Lakin Ekrem Bey'e âşıktır ve onunla yasak bir ilişki içindedir. Cemile, Ekrem Bey tarafından aldatıldığını öğrenmesinin sonucunda duygularına hâkim olamayarak öç alma dürtüsü içinde suç işlemiş olan bir kadın kahramandır. Ekrem'in kendisini

[531] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.25.
[532] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.85.
[533] A.g.e., s.86.

Gülderen'le aldattığı fikrine katlanamaz. *"Çantasından çıkardığı bir tabancayı, tam kızın göğsü hizasına getirip, eli titremeden tetiği çekiyor."*[534]

Gülseren ise romanın birinci dereceden kadın kahramanıdır. Ekrem'le olaylı bir biçimde tanışırlar. Ekrem İstanbul'da yaşadığı elim olaydan sonra Anadolu'dan aldığı bir iş teklifini kabul ederek, Kütahya/Gediz'de bir köye gelir. Ekrem, etrafı dolaşmak amacıyla yürüyüşe çıktığı bir gece, Gülseren'in köşkünün bahçesine girer. Bahçede havuza çırılçıplak olarak giren Gülseren'i fark eder. Gülseren'in güzelliğinden etkilenerek onu gizlice izler. Gülseren, gizlice izlendiğinin farkına vardığında intikam almak ister. Gülseren, Ekrem'i adamlarına yakalatır ve kayış bir kırbaçla döver. Gülseren'in intikam barındıran sözleri ise şunlardır:

"Bırakmak mı dedin seni bırakmak değil, öldürmek istiyorum şimdi. Diri diri gözlerini oymak istiyorum senin."[535]

Son Tren adlı romanda intikam alma peşine düşen kadın kahraman ise Nevzat'tır. Nevzat, birçok suça iştirak etmiş otoriter bir kadındır. Onu suç işlemeye iten asıl etmen intikam duygusu değildir. O, kaçakçılık yapmakta olan ve gerekli gördüğü takdirde her suçu işleyebilen biridir. Kocası İzzet'in avukatlık yazıhanesinde tanıştığı Rıdvan'a âşık olur. Rıdvan, Akrepkuyruğu'nu öldürdüğü düşüncesiyle Nevzat'ın isteklerini yerine getirmeye mahkûm kalır. Nevzat, servetine servet katabilmek amacıyla Rıdvan'ı Pelin'le evlendirir. Fakat işler Nevzat'ın tahayyül ettiği gibi gerçekleşmez ve Rıdvan, Pelin'e âşık olur. Oysa Nevzat, Rıdvan'a tek başına sahip olmak ister ve bu durumu kabullenemez. Rıdvan'ı başka bir kadınla paylaşma fikrine tahammül edemeyen Nevzat, Pelin'i öldürmek ister. "*Rakip de âşık gibi kıskançtır; âşıktan ayrılan yanı kıskançlığı intikam duygusuna çevirmesindedir. İntikam duygusu her ne kadar âşıkta var olabilse de, aşığın bu sevgilisine olan merhameti bu duygudan vazgeçmesini sağlar, rakip ise acımasızdır. Yeri ve zamanı geldiğinde intikamını alır.*"[536] Romanın rakip kişisi konumundaki Nevzat'ın Rıdvan'ı elde edemeyişiyle birlikte öfke ve kıskançlık duyguları belirmektedir. Kıskançlıktan doğan öfkenin intikam arzusuna dönüşmesi

[534] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.43.
[535] A.g.e, s.95.
[536] Recai Özcan, a.g.e., s.180.

kaçınılmazdır. Nevzat, kaybettiği Rıdvan'ı elde edebilmek için anlamsız ve sorumsuz hareketler sergileyerek intikam yoluna girmiştir.

Nevzat'ın Pelin'i öldürme isteğinin altında bulunan etken sadece intikam değildir. Çünkü Nevzat'a göre bu evlilik sadece portföylerinin alakadar edecek bir evliliktir. *"Kıskançlığın ve ihtirasın zaten vahşi bir ölüm aleti hâline getirdiği bu zalim kadın; sevdiği adamla, tahayyül ettiği servetin, bir anda elinden uçup gideceğini hisseder."*[537] Ve *"duyduğu intikam ve kıskançlık hislerinden bir türlü nefsini kurtaramayarak"*[538] kendi ölümüne sebep olur.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında intikamcı kadın kahramanlara rastlanmasına genellikle iki şey sebep olarak gösterilebilmektedir. Bunlardan ilki romanlarda ana kahramanlar arasındaki aşkın oluşumuna hizmet ederek anlatıma kolaylık sağlamaktır. Diğeri ise engel niteliği taşıyarak olay örgüsündeki çatışmayı oluşturmaktadır. Sevdiği erkeği kıskanan kadının erkeğin kötü muamelesine tepkidir. Genellikle bu türdeki intikamlar, kadını suça iten bir etmen olarak şekillenmektedir.

3.6. Merhametli Kadınlar

Merhamet, Güncel Türkçe Sözlük'te *"bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma"* olarak tanımlanmaktadır.[539] İnsanların çıkar gözetmeksizin iyi davranmasını sağlayan ve haksızlıkların meydana gelmesini önleyerek adalet sağlayan şey merhamettir.

Aristoteles'e göre merhamet; "*yıkıcı veya acı verici bir kötülüğün, bunu hak etmemiş bir kişinin başına geldiğini gördüğümüzde, bizim ya da bir arkadaşımızın da başına gelebileceğini, dahası bunun çok yakında olabileceğini beklediğimizde duyduğumuz acı hissi"*[540]dir. Aristoteles'in yapmış olduğu tanıma göre merhamet için gerekli üç koşul vardır. Merhamet için gerekli olan bu üç koşuldan ilki; kişinin bir başkasının başına acı verici veya yıkıcı bir kötülük geldiğini görmesi, ikincisi; bu kötülüğü hak etmemiş bir kişinin başına geldiğini görmesi, üçüncüsü ise bahsi geçen

[537] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.158.
[538] A.g.e., s.162.
[539] http://sozluk.gov.tr/
[540] Aristoteles, *Retorik*, Çev. Mehmet H. Doğan, YKY, İstanbul, 1995, s.117-118.

kötülüğün yakın zamanda kendisinin ya da arkadaşının başına gelebileceğini beklediğinde bir acı hissinin meydana gelmesidir.[541]

Aristoteles'e göre "*acıma, en kötüsü zaten başlarına geldiği için daha başka bir kötülük beklemeyen, tamamen yıkılmış kişilerce duyulmaz; kendilerinin son derece şanslı kişiler olduklarını düşünenlerce de duyulmaz."*[542] Bu kişilerin duydukları her şeyden ziyade küstahlıktır. Tamamen yıkılmış kişiler ile kendini son derece şanslı hisseden kişiler merhamet hissedemezler.

Schopenhauer'e göre insan davranışlarının kötülük, bencillik ve merhamet olmak üzere üç temel itici gücü vardır. Ona göre hayat akıl dışıdır, insanı insan ve insancıl yapan yegâne duygu merhamettir.[543] İnsanı insan sevgisine götüren ve gerçek ahlâka ulaştıran şey merhametin kendisidir.

Merhamet, insanların başkalarına zarar vermekten ve onları yaralamaktan uzak tutmaktadır. Aynı zamanda insanları, başkalarına yardımcı olmak konusunda da teşvik etmektedir. İnsanlar kendilerini acı çeken kişilerle özdeşleştirince "ben" ve "ben olmayan" ayrımı da ortadan kalkmaktadır. Dolayısıyla merhamet bencil olmayan ve ahlâkî olan tek güdüdür.[544]

Karakurt'un karakterize ettiği kadın kahramanlar, birçok iyi özelliği taşımanın yanı sıra merhametli oluş özelliğini de bünyelerinde barındırmaktadır. Çünkü erkek kahramanın kadına âşık olmasının bir nedeni de merhametli oluşlarındandır. Aşkın merhametini üzerlerine bir kıyafet gibi giymiş kadınlar kahramanlar, genellikle ya erkek kahramanların âşık olduğu kişilerdir ya da anne konumundaki kadınlardır. Aşk hususunda bütün kadın kahramanlar merhametlidir. Sevdiği erkek için vazgeçemeyecekleri hiçbir şeyleri yoktur. Erkek kahramanın kendine karşı işlemiş olduğu bütün kötülükleri affedebilirler. Ama bu kadın kahramanlar net ifadelerle belirtilmemekte olup sadece olay örgüsü içerisinde

---

[541] Gizem Danacı, *Martha C. Nussbaum'un Merhamet Anlayışı ve Eleştirisi*, Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi SBE, İzmir, 2016, s.18.
[542] Aristoteles, a.g.e., s.117.
[543] Ş. Handan Akın, *Merhamet Kavramı ve Schopenhauer'in Merhamet Yaklaşımının Değerlendirilerek Farklı Düşünürlerin Görüşleriyle Karşılaştırılması,* Türkiye Biyoetik Dergisi, C. 5, S.3, 2018, s.128.
[544] Nurhayat Çalışkan Akçetin, Merhamet ve Devlet: Schopenhauer, Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi (FLSF), S.21, 2016, s.84.

sezdirilmektedir. Bu noktada asıl ele alınması gereken kahramanlar, bulgularla saptanabilecek olanlardır.

Dağları Bekleyen Kız'da Nerime romanın yardımcı kahramanlarından biridir. Nerime, Sermet ile nişanlıdır. Fakat Sermet eşkıyalar tarafından öldürülür. Romanda Sermet'in Zeynep'in ateşlediği mitralyöz tarafından öldürüldüğü söylenir. Zeynep, dağlardan kurtarıldıktan sonra Nerime ile yüzleşmek ve Sermet'i kendisinin öldürmediğini söylemek ister. Nerime, Zeynep'in kim olduğunu öğrenince *"Katil"*[545] diye itham eder. Zeynep, ona başından geçen her şeyi anlatarak masumiyetini ve suçsuzluğunu kanıtlamak ister. Nerime ise onun anlattıklarına inanarak onu affeder. Nerime, gerçek katilin kim olduğunu bilmediği hâlde Zeynep'e inanmıştır. Onun özrünü kabul etme erdemini, *"Kardeşim"*[546] diyerek göstermiştir. Bundan dolayı Nerime için müşfik ve merhametli bir kadın kahraman denilebilmektedir.

Allah'a Ismarladık romanında Beti, bir İngiliz'dir. İzzet, kendisine verilen bir görev nedeniyle Beti'yi kaçırır. İngiliz komutasındaki bir komutan Beti'yi kurtarmak amacıyla gelir. Fakat Beti, İzzet ve Türk askerlerinin öldürülecek olmasından dolayı İzzet'le gideceğini söyler. Beti, İzzet'in düşündüğünden *"daha yüksek, daha alicenap bir insan*"[547]dır. İngilizlerin, Türklerle olan savaşında dahi Türkleri haklı görmektedir:

"Bu ne hain, ne zalim bir harp! Ne istiyoruz Türklerden bilmiyorum ki! Ta içlerine kadar girerek, onları kıskıvrak bağladıktan sonra, bir koyun sürüsünü boğazlar gibi, on binlerce insanı öldürmeğe, mahvetmeğe ne hakkımız var!.. Neden bu zavallıların yurtlarını elinden almak için, kalkıp buralara kadar gelmişiz!.. Artık isyan ediyorum Lila!.. Bu bir zulüm, bu bir işkence, bir alçaklıktır."[548]

Beti'nin şefkat ve merhameti sadece haklı gördüğü Türk askerlerine karşı değildir. Seniye'nin ölümünden sonra Emel'e sahip çıkmıştır. Bir anne şefkatiyle Emel'e yaklaşmıştır. Emel'in anne ve babasını kaybetmesinin ardından her zaman onun yanında olmuştur. Karakurt'un romanlarında merhamet doğrudan belirmemektedir. Merhametin ortaya çıkması için yaşanılan ve tesir eden acı bir

[545] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.141.
[546] A.g.e.,s.144.
[547] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.157.
[548] A.g.e.,s.193.

hissin oluşması gerekir. Annesiz olarak büyümüş olan Beti, kendisini Emel ile özdeşleştirir. Bu yüzden Beti, Emel'in kimsesizliğini hissettirmemek için ona destek olmaya çaba gösterir:

"Küçük Emel'i saçlarından öperek, kendisine doğru çekiyor… Kolları ile omuzlarından sarıyor… Yüzünü, başının üzerine koyuyor… Tatlı bir sesle:

- *Emel, diyor benim güzel, melek yüzlü yavrum!.. Niçin böyle fena şeyler düşünüyorsun? Dayın elbette bize mektup yazamaz… Harpte olan bir adam nasıl mektup yazar… Göreceksin, o yakında İstanbul'a gelecek!.. Seni kollarının arasına alacak!... Boynuna sarılacaksın!.. Düşün o günü!.. Gözlerinin önünde canlandır bu güzel manzarayı!.. Üçümüz el ele verip dağlarda, kırlarda, rüzgarlar gibi dolaşıp duracağız!.. Mehtaplı geceler, sabahlara kadar, parlayan yıldızların altında, türküler çağırarak, bu gamlı günlerin acısını çıkaracağız… Göreceksin nasıl mesut olacağız Emel!.. Bütün bu kara saatler artık bir daha geri dönmeyecek!.. Eğleneceğiz, haykıracağız, coşup taşacağız!.. Sil o güzel gözlerinin yaşını artık!.."*[549]

Son Gece'de Mariya aslında merhametli biridir. Lakin bu romanda kesin bulgularla tespit edilemez. Düşünce ve davranışlarından hareket ederek tespit edildiği kadarıyla merhamet ve şefkat sahibi bir kadın olduğu söylenebilmektedir. Faruk Bey'in Mariya'nın babasını öldürmesi sonucunda oluşan nefret hissiyle Mariya, bu adamdan intikam almak ister. Bu nedenle Faruk Bey'i vurur. Fakat sonra büyük bir pişmanlık duyar. Çünkü Karakurt'un oluşturduğu Mariya, isteyerek hiçbir suça iştirak etmeyecek karakterde bir kadındır. Onun için içli, sevecen ve masum bir görüntü çizilir. Mariya, her ne kadar intikam almak istemiş olsa dahi bir süre sonra Faruk Bey'i affeder ve ona âşık olur.

Mariya'nın halası olan Mihailesku Radilesku yardımcı kahraman rolündedir. O, annesiz ve babasız olan Mariya'ya yol göstererek sahip çıkar. Mihailesku, yeğeninin bir Türk(düşman) askerine âşık olduğunu bilmesine rağmen onu hiçbir zaman dışlamaz. Ona daima merhametle yaklaşır:

[549] A.g.e.,s.199.

"Sabret kızım, sabretmek lazım. Dünyada her felakete ve her acıya tahammül edilir. Kader!.. Alnında ne yazılı ise onu göreceksin.

Kadın, başını kızın saçlarının üstüne koyuyor:

Ne söyleyeceğimi, ne yapacağımı şaşırdım yavrum ben de… Bu, öyle büyük bir felaket, bu öyle ayıp bir acı ki, ne diyeyim!.. Sana mı, kendime mi, yoksa bu kör talihimize mi ağlayayım, bilmiyorum. Düşün bir kere şu içine düştüğümüz sefaleti. Kardeşimi, eli titremeden öldüren adam için şimdi ikimizde oturmuş, gözyaşı döküyoruz."[550]

Son Gece romanındaki bir diğer merhametli kadın da Faruk'un annesi'dir. O, romanda sadece üçüncü dereceden bir şahıs olarak olay örgüsünün sonunda görülür. Faruk, annesine Mariya'nın bir Rumen kızı olduğunu ve tecavüze uğradığını anlatır. Annesi ise bütün olanlara rağmen Mariya'yı gelini olarak kabul eder:

"O müthiş faciadan sonra, Mariya'nın benim zevcem olarak, ismimi taşıyarak, senin elini öpmeye gelmesi…

Kadın, Faruk'u susturuyor:

Bilakis, onu gördüğüm zaman, varlığımın en büyük heyecan ve şefkatiyle kollarımı açacağım. Senin küçük, güzel Mariya'nı dünyanın en temiz, en namuslu bir kadını olarak bağrıma basacağım. Gelinimle ve seninle dünya durdukça, yalnız şeref ve iftihar hissi duyacağı oğlum, buna emin ol."[551]

Kadın Severse'de Leyla, Nevin'in annesidir. Nevin için yapamayacağı fedakârlık yoktur. Leyla, görücü usulü ile evlendiği kocası Kemal'i sevmemektedir. Kemal, Leyla'yı devamlı aldatmaktadır. Onun bu evliliği sürdürmesindeki en önemli etken Nevin'dir. Ayrıca Leyla, Nevin'in Ferit'e âşık olduğunu öğrendiğinde suçluluk hissine kapılır. Sevdiği erkeği, kızıyla birlikte olması için terk eder. Bir anne olarak, çok utanır ve intihar eder. Onun, bu hareketlerde bulunmasının tek neden pişmanlık duygusu değildir. Onda anneliğin oluşturduğu şefkat ve merhamet de sezilmektedir.

---

[550] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.176.
[551] A.g.e.,s.283.

"Yetişen bir kızım vardı. Onun istikbali ve ismini kirletmemek için tahammül ettim."[552]

Aldatacağım'da birinci derecede kadın kahraman olan Mualla yardımsever, müşfik ve merhametli bir kadındır. O, kocasını öldürdüğü için hapse girer. Mualla, Macit'in gizlice yolladığı parayı, hapishanedeki diğer kadınlarla paylaşır:

"Çok memnunduk efendim. Siz ancak bir ay evvel teşrif ettiğiniz için pek bu mahkûmla meşgul olmadınız, çok iyi bir kadındı. Bütün mahkûmiyeti müddeti zarfında en küçük menfi bir hareketi görülmedi, herkes kendisinden memnundu. Zavallı, bu kimin tarafından gönderildiği belli olmayan parayı bütün diğer mahkûmların ihtiyaçlarını temin için sarf ediyordu."[553]

Bir Kadın Kayboldu'da Selma'nın bir çocuğu olmuş ve onu kaybetmiştir. Bu durum onun merhametli bir kadın görüntüsü çizmesine olanak sağlar. Eşi onu Hümeyra adlı bir kadınla aldatır. O, başta Hümeyra'dan intikam almak ve onu öldürmek ister. Fakat başarısız olur. Selma, eşi tarafından aldatılmış bir kadın olmasına rağmen eşini düşünmeye devam eder. Ayrıca onun hasta bir kadın oluşu da kişiliğini etkilemektedir. Selma, ölmek üzereyken Hümeyra'yı affeder ve eşini ona emanet ederken nasihatler vererek bu dünyadan ayrılır:

"- Seni affediyorum, Hümeyra Hanım! diyor. Sen de beni affet!.. Bu, bir daha geri dönmemek üzere çıktığım büyük yolculukta, birbirimizden dost olarak ayrılmamız lazım. Çünkü yaşadığım müddetçe, dünyada en çok sevdiğim varlığı, kocamı şimdi sana bırakıp gidiyorum!.. Anlıyorum ki, onu ancak belki sen mesut edebileceksin. Ağlama!.. O güzel, taze gözlerine yazık! Hem niçin ağlayacaksın? Bilakis, gül, kuvvetin yetiştiği, takatin yettiği ana kadar gül ve mesut ol!.. Ben sana, öyle kolaylıkla sevebilecek bir adam değil, bir insan ömründe, ancak bir defa tesadüf olunabilir bir erkek bırakıp gidiyorum!

Göğsünden yine müthiş hırıltılar geliyor.

- Ne kadar çok hissedersen, o kadar çok yaşarsın Hümeyra Hanım!.. Sevmek, biraz inanmak, biraz da anlamaktır. Sen güzel bir kadınsın! Hatta kocamın kollarına

[552] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.61.
[553] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.105.

düşen kadınların belki en güzelisin!.. Fakat bütün bunlara rağmen, bir erkeği anlayacak yaşta değilsin! Sana; hayatını, büyük bir adamı sevmek bahtiyarlığı ve şerefiyle perişan bir kadının, edindiği tecrübelerin mahsulü olarak söylüyorum: Sen de benim gibi yap Hümeyra Hanım, sen de benim gibi, sevdiğin adamdan kork, saadeti yalnız ondan bekle!.. Saadeti, erkeğinden beklemeyen, sevdiği adamdan korkusu olmayan kadın, bedbahttır!.. Şimdi, gözlerimin ebediyen kapandığı şu anda, daha iyi anlıyorum ki, dünyada sevmekten daha değerli bir şey yok, kızım!.. Sev, sen de sev, fakat yalnız şehvetle değil, şefkatle sevmeye çalış. Unutma ki, bir gün sen de ihtiyarlayacak, güzelliğinin ilk inhitat alametlerini görecek, kırışıklarla, kır saçlar devrinin geldiği fark edecek, derin bir azap içinde, kendi kendine sönecek, karanlıklara karışacaksın…"[554]

Son Tren'de Pelin, *"günahsız ve masum bir kız"*[555]dır. Nevzat'ın Rıdvan'la tanıştırması sonucunda âşık olarak evlenir. Pelin, Nevzat'ın onun için yaptığı bütün planlardan habersizdir. Onu kendisi gibi temiz bir kadın olarak görür. Pelin, Rıdvan'a göre; *"zevce değil, bir kurtarıcı, bir koruyucu, bir kalp ve gönül yoldaşı"*[556]dır. O, herkese karşı merhametli olabilecek bir kadın kahramandır. Nevzat'ın onun için yaptığı planları öğrendikten sonra bile kendi canını önemsemeyerek Rıdvan'ı düşünmüştür:

"Yalvarırım, benden ne istiyorsanız, hepsini vermeğe razıyım. Yalnız kocamdan ayırmayınız beni."[557]

Ayrıca Pelin, Nevzat'ın babasını öldürdüğünü ve kendisini de öldürmek isteği içinde olduğunu bilmesine rağmen Nevzat'a merhamet gösterebilmiştir. O, Nevzat'ın ölmek üzereyken son arzusunu yerine getirmiş ve kocasını öpmesine müsaade etmiştir:

"- Bana, sevdiğim adamı, dudaklarından son bir defa öpmeme müsaade eder misiniz, Pelin Hanım…

---

[554] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.106-107.
[555] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.102.
[556] A.g.e.,s.142.
[557] A.g.e.,s.171.

- İnanım bana Nevzat Hanım diyor, şimdi size karşı içimde, her zamankinden daha çok, daha büyük bir sevgi ve saygı hissi duyuyorum! Çünkü, sevdiğim adamı, sizin de benim kadar sevdiğinizi anlıyorum! Şu anda çektiğiniz ıstırabın dehşet ve hududunu, benden daha iyi takdir edebilecek bir kadın yoktur. Zira kocamı seven bir kadının duyabileceği ıstırabı, ancak ben bilirim! Öpünüz dudaklarından kocamı Nevzat Hanım!.. Kocamın dudaklarına, gözlerimin önünde temas edecek bu ateş ve hicran dolu yabancı kadın dudakları, bana ıstırap değil, sadece saygı, şefkat ve merhamet hissi telkin edecektir!.. Tanrı günahlarınızı affetsin sizin, Nevzat Hanım!.. Siz, yaşadığı müddetçe, kadın olarak yaşamaya azmetmiş mağrur ve hiçbir kuvvete boyun eğmez bir ruha sahip olmuşsunuz!.. Dudaklarından öpünüz sevdiğiniz adamı, Nevzat Hanım!.. Bir kadın olarak ömrümün sonuna kadar sizi unutmayacağım!.."[558]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadın kahramanlar genellikle iyi niteliklere sahip kişiler olarak idealize edilmektedirler. Bu nedenle merhamet, yazarın romanlarındaki kadın kahramanların önemli bir psikolojik özelliği teşkil etmektedir. Kadın kahramanlar genellikle anlayışıdırlar ve çevresindeki insanlara karşı merhamet beslemektedirler. Bu durum özellikle aşk ve annelik durumu içerisinde ön plana çıkarılmaktadır.

3.7. Pişmanlık ve Suçluluk Duygusu Karşısında Kadınlar

Nedamet, bir insanın geçmişteki davranışlarından memnun olmamasıdır. Nedamet/pişmanlık insanın belirli bir davranışı gerçekleştirdikten sonra üzüntü, utanç ve suçluluk içeren bir duyguyu hissetmesidir.

Spinoza'ya göre pişmanlık, *"zihnimizin özgür kararıyla yaptığımıza inandığımız bir işin fikriyle beraber giden bir keder"*dir.[559] Pişmanlık çoğu öğretide en büyük erdemlerdendir. İnsanlar pişman olarak gelip Tanrı'dan özür dilemektedir. Hiçbir zaman Tanrı'ya layık olamayacak olan insanoğlu, özür dileme eylemi ile her zaman suçlu tutulmalarının en basit yolunu arar.[560] Spinoza bu gelenekten ayrılarak

[558] A.g.e.,s.176.
[559] Benedictus Spinoza, *Ethica: Geometrik Yöntemlerle Kanıtlanmış ve Beş Bölüme Ayrılmış Ahlâk,* Çev. Çiğdem Dürüşken, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2011, s.225.
[560] Hüseyin Günal, *Özgürlük Sorunu Açısından Spinoza ve Kant'ın Karşılaştırılması,* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi SBE, İstanbul, 2007, s.39.

bambaşka bir etik anlayış ortaya koyar. Spinoza'ya göre pişmanlık bir erdem değildir. *"Başka bir deyişle, akıldan doğmaz; tersine yaptığından dolayı pişmanlık duyan insan iki kat zavallı, yani aciz bir insandır."*[561] Çünkü insan kederden kederle kurtulamaz. Pişmanlık kederin ikinci katmanını oluşturmaktadır. Bu nedenle pişmanlık, kaderin yinelenmesidir.

Suçlulukta ise kişiler özgün bir davranış üzerinde yoğunlaşır. Kötü bir şey yapmış olma fikri vardır ve yapılan kötü şeye karşı gerginlik, vicdan azabı ve pişmanlık hissi hâkimdir. *"Suçluluk duygusu taşıyan kadın ümitsizliğe düşer ve bir süre sonra yaşam enerjisi azalır. Bazı kadınlar depresyonu öfke şeklinde yaşarlar. Öfkelerini kontrol edemezler."* [562] Öfke ise kadını suça iten bir etmen olarak şekillenmektedir.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadın kahramanların işlediği birçok suç bulunmaktadır. Karakurt'un kadın kahramanları adam öldürmeye teşebbüs, suça azmettirme, tehdit ve bir komitaya üye olmak gibi birçok suça iştirak etmişlerdir. Bazı kadın kahramanlar işlediği suçlardan dolayı nedamet hissine kapılmışlardır. Bazı kadın kahramanlar ise işlemiş oldukları suçlardan dolayı hiç pişmanlık hissi duymamışlardır. Karakurt'un romanlarında kadın kahramanları suça iten nedenler ise: Aşk, namus, kıskançlık, intikam ve paradır.

Kadınları suça iten en önemli etmen ise aşktır. Âşık kadın, sevdiği erkeği elde edemedikçe yasal olmayan birçok yola başvurarak erkeğin aşkını kazanmaya çalışır. Erkeği elde etmeye çalışan bu kadınlar, bilakis erkeği ellerinde tutmayı başaramamış kahramanlardır. Bu kadınlar işledikleri suçlardan dolayı pişmanlık hissine kapılmazlar. Suçluluk duygusu, hatalar yaptığını düşünen kişinin kendini affedememesinden kaynaklanmaktadır. Gerçek bir suçun karşılığında hissedilmesi gereken duygu "pişmanlık"tır.

Kadın kahramanlar için genellikle sevilen erkeği elde etmek uğruna işlenen suçlar pişmanlık doğurmaz. Onlar, erkeği elde etmek için yaptıkları her şeyi haklı bir sebep olarak görmektedirler. Esat Mahmut Karakurt'un bu duruma örnek teşkil edecek üç kadın kahramanı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi *Ömrümün Tek Gecesi*

[561] Benedictus Spinoza, a.g.e., s.292.
[562] Nevzat Tarhan, a.g.e., s.191.

adlı romandaki Cemile'dir. Cemile, Ekrem'e âşıktır. Fakat aşkına beklediği düzeyde bir karşılık alamamıştır. O, Ekrem'i başka bir kadınla paylaşmak istemez. Ekrem'in hayatında başka bir kadının var olduğunu öğrendiğinde, o kadını öldürerek Ekrem'le mutlu olmasına engel olmak ister. Bu nedenle Cemile, Gülderen'i öldürür ve ardından intihar eder.

İşlediği suçlardan pişmanlık hissi duymayan diğer bir kadın kahraman ise *Son Tren'*deki Nevzat'tır. Nevzat hayatı boyunca birçok suça iştirak etmiştir. Onun para için işlemeyeceği hiçbir suç yoktur. Fakat Pelin'i öldürme isteğinin ardında Rıdvan'a olan aşkı bulunmaktadır. Nevzat, adam öldürme, suça azmettirme, tehdit vb. birçok suçu işlemiş yine de nedamet hissine kapılmamıştır. O, *"hiçbir kötülüğün, hiçbir günahın cezasız kalamayacağını"*[563] idrak etmiştir. Yine de o; *"Yaşamanın zevkini ve ihtirasını duymadıktan sonra, yaşamanın ne değeri var"*[564] diyebilecek bir kahramandır. Onun işlemiş olduğu bütün suçlar aslında hayatın tadını almak uğrundaki çabalarıdır. Bu nedenle o, günahlarından dolayı hiç pişmanlık duymamaktadır.

Âşık olduğu erkeği elde etmek için yaptıklarından pişmanlık hissi duymayan Selma, *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanın ana kadın kahramanından biridir. Necmi ile evli olan Selma, kocasına âşık bir kahramandır. Kocası için yapamayacağı hiçbir fedakârlık yoktur. Onu, romanda suça iten asıl etmen kıskançlıktır. Selma, kocasına başka bir kadının sahip olduğu fikrine asla tahammül edemez. Bu nedenle Selma, Necmi ile olan mutluluğunu işgal eden Hümeyra'nın yok olmasını ister. Öldürmek amacıyla onu silahla vurur. O, işlemiş olduğu bu suçtan dolayı hiçbir zaman nedamet hissine kapılmaz. Selma, aynı zamanda merhametli bir kadındır. Ölüm döşeğindeyken eşinin dünyada yalnız kalmasını istemediğinden dolayı Necmi'yi Hümeyra'ya emanet eder. Fakat Selma, hayatta iken eşini bir başka kadınla paylaşamayacağı için yaptığından hiçbir zaman pişmanlık duymamış ve her zaman arkasında durarak işlemiş olduğu suçun haklı yönlerini sonuna kadar savunmuştur:

"Doğru, diyor; hakkınız var memur efendi; aradığınız kadını buldunuz nihayet!.. fakat biliyor musunuz ki, maddeten kaybolmuş bir kadını bulmak ne

[563] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren,* s.174.
[564] A.g.e.,s.174.

kolaydır!.. Asıl güç olan, maneviyatı harap olmuş, ruhu parçalanmış, yaşarken ölmüş kadını bulmaktır!.. Hem neden siz; sorabilir miyim, cemiyeti, nizamı korumaya memur olan insanlar, neden, bir kadının derisinde bir küçük yanık peyda oldu diye, başka bir kadını tutup, neredeyse darağacına götürmeye çalışıyorsunuz da, o derisinde bir küçük yanık peyda olan kadın, başka bir kadının ruhunu parçalıyor, göğsünü eziyor, yuvasını dağıtıyor, hiç ses çıkarmıyorsunuz! Niçin yakalamıyorsunuz onu?.. Bir insanın ceketini aşıranın hemen yakasına yapışıyorsunuz da, kalbini koparıp götüreni, göğsünden canını söküp alanı, bir kadının kocasını, sevdiği adamı çalanı, niçin tutmuyorsunuz?.. Ne biçim kanunlarınız, ne garip nizamlarınız var sizin!.. "[565]

İşlediği suçtan dolayı pişmanlık hissi duymayan diğer bir kahraman ise *Çölde Bir İstanbul Kızı* adlı romandaki Sermin'dir. Sermin, Fikret ve adamları tarafından kaçırılarak esir edilmiştir. Çöl adetlerine göre Sermin çetenin malı olarak kabul edilir. Bu nedenle kura çekilerek Sermin, Gaffar isminde bir Arap'a cariye olarak verilir. Kendisine zorla sahip olmak isteyen Gaffar'ı öldürür. Bu romanda Sermin'i suça iten asıl etmen kendini koruma ve namusuna sahip çıkma isteğidir:

"Sermin bitkin bir hâldeydi. Gözleri kapanmış, dudakları kanamış, vücudu çürük ve kan içinde kalmıştı. Tüfek dipçiklerinin omuzunda açtığı yaralardan sızan kanar pıhtılaşarak koyu kızıl lekeler hâlinde göğsünü kapıyordu. Ölmüş Arap'ın dişlerinin izini taşıyan dudakları parça parça idi."[566]

Acıma duygusuna kapılan ve başkalarının dertleriyle dertlenen ve onlar için gözyaşı döken insan, genellikle sonradan pişmanlık duyacağı davranışlarda bulunmuştur.[567] *Dağları Bekleyen Kız*'da Zeynep, İstanbul'da âşık olduğunu düşündüğü erkek tarafından aldatılmış ve terk edilmiştir. Bu duruma çok öfkelenmiş ve bütün erkeklerden intikam almak amacıyla dağlara çıkmıştır. Romanda Zeynep'i suça iten asıl etmen intikamdır. Dağlara çıkıp bir şaki olan Zeynep, Adnan'la tanıştıktan sonra yaptıklarından büyük pişmanlık duymuştur. Yaptıklarını telafi etmek için Şeyh Fuat'ın çetesinin kamp yerinin bütün plan ve haritalarını Adnan'a vermiştir:

[565] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.76.
[566] Esat Mahmut Karakurt, *Çölde Bir İstanbul Kızı*, s.70-71.
[567] Benedictus Spinoza, a.g.e., s.289.

"Şakiler yedi bin neferdir. Elimizde son sistem 130 mitralyöz, 18 cebel topu var. İcabında intizamla ricat edebilmek için Küçük Ağrı tepeleri tutulmuş, toplarla himaye altına alınmıştır. Karargâh, senin tayyarenin indiği eteğin tahminen 3000 metre şarkındaki kesif ağaçların içindedir. Burası da son sistem tam üç tayyare topu ile muhafaza altında bulunuyor. Mühimmat deposuna gelince, bu cihetten pek zenginiz. Külliyetli miktarda el bombası, gülle ve mitralyöz kurşunu var. Adamlarımız, son sistem silahlarla mücehhezdir. Bütün bu malzeme karargâhın garp tarafında tahminen 1000 metre mesafesindedir. Vaki olacak bir taarruzda, bütün bu toplar ve mitralyözler ateş edecektir."[568]

Aldatacağım adlı romanda Mualla, liseden çıktığında kimsesiz kaldığı için akrabalarına sığınmıştır. Fakat bir süre sonra akrabaları, Mualla'yı evlerinde istememiş ve onunla evlendirebilecekleri bir talip bulmuşlardır. *"Zengindir, tüccardır, işleri yolundadır, seni bahtiyar eder."*[569] diyerek kız İsmail'le evlendirilmiştir. Mualla, bu evliliği kabul ettiğinde artık hayata tutunacağı bir nedenin mevcut olacağını düşünmüştür. *"Heyhat! Bir gün ayağım kayarak küçük bir çukura düşeceğimden korkarken, talih beni tutup korkunç bir uçurumun içine yuvarlamıştı.. Ahlâktan, insanlıktan, faziletten nasibi olmayan müthiş bir adamın eline düşmüştüm. Beni en kısa bir zamanda kendisine benzetti."*[570] Mualla, farkında olmadan kendini suçun içinde bulmuştur. Mualla, iştirak ettiği suçu şu ifadelerle dile getirir:

"Kelimenin tam manasıyla iğrenç, namussuz bir hayat yaşamaya başlamıştım. Poker masalarından paralar çalarak, arkadaş olduğumuz evli kadınların kocalarını kandırarak, baskınlar yaparak, tehditler savurarak mütemadiyen çalıyor, mütemadiyen bir başkasından namussuzca alınan paralarla geçiniyorduk."[571]

İsmail ve Mualla, muharrir olan Macit için de benzer bir plan yaparlar. Macit'e şantaj yaparak ondan para koparmak isterler. Fakat hiç beklenmedik bir şekilde Mualla, Macit'e âşık olur. Mualla, ona karşı yapmış olduğu davranışlarından

[568] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.93-94.
[569] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.89.
[570] A.g.e.,s.89-90.
[571] A.g.e.,s.90.

büyük pişmanlık hissi duyar. Hissettiği suçluluk duygusu ve pişmanlığını şöyle ifade eder:

"O gün ve o gece, hayatımda ilk defa dünyanın en büyük ıstıraplarını çekmeye başlamış bulunuyordum. Nasıl oldu, ne yaptı bilmiyorum bu adam; üzerimde derin bir tesir bırakmıştı. Müthiş bir nedamet hissiyle içim, kalbim yanıyordu. Dehşetle pişman olmuştum. Kendimden, insanlığımdan, yaşayışımdan iğreniyordum. Bir anda karar verdim. Bu parayı kocamın cebinden alıp, tekrar ona iade edecek ve artık ne olursa olsun, bu çirkin hayattan kati surette uzaklaşacaktım. Nitekim karar verdiğim gibi yaptım. Kocamı sızdırarak cebinden parayı aldım. Ve getirip o muharrire iade ettim."[572]

Sokaktan Gelen Kadın adlı romandaki Semra da derin bir nedamet hissine kapılmış bir kadın kahramandır. Fakat onun duyduğu pişmanlık hissi, Karakurt'un diğer bütün kadın kahramanlarından daha farklıdır. Semra, değer ve onurunu yitirmiş olan düşkün bir kadındır. Semra, anne ve babasını yitirmesinin ardından sokaklara düşmüştür. O, İstanbul'da *"Sokak kadını"* olarak güzelliği ile ün salmış bir kadındır. Semra, *"şimdiye kadar yalnız vücuduyla, dünyaya sadece eğlenmek, zevk almak için geldiğine inanmış"*[573] bir kadın kahramandır. O genellikle toy delikanlılarla, zengin ve evli olan iş adamlarıyla istediği şekilde gönlünü eğlendirmiştir. Semra, istediği erkekle istediği zamanda birlikte olmuş ve gönlünce yaşamış olan bir kadındır. Bu özelliği ile Nevzat*(Son Tren)*'la büyük benzerlik göstermektedir. Fakat Nevzat, geçmişte yaşamış olduğu olaylardan dolayı pişmanlık hissine kapılmamıştır. Onun tam tersine Semra, derin bir nedamet hissine kapılmıştır. Çünkü Selim'le arasındaki en büyük engeli geçmiş yaşantısı oluşturmaktadır. Semra, asil bir aileye mensup olmadığından dolayı Selim'in ailesi tarafından gelin olarak kabul edilmez. Bu nedenle Semra, geçmişinden dolayı büyük bir pişmanlık duymaktadır:

"Fakat yaptığım şey, şimdiye kadar yaptıklarımdan daha tehlikeli, daha korkunç olamaz."[574]

---

[572] A.g.e., s.92.
[573] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.159.
[574] A.g.e., s.144.

"Hayatının devamı müddetince bir gün bile lüzum görüp, ruhunu kullanmayan bu kadın, şimdi kendisinden terk edilmesi istenilen bir adamı tanıdıktan sonradır ki, ancak saadetin manasını anladı, hayat denilen bu uzun senelerin, bitmez tükenmez ıstıraplarına nasıl göğüs gerebileceğini öğrendi ve nihayet, mazinin bütün iğrençliklerinden nefsini kurtarıp, içi nedamet ateşiyle yanarak, istikbale doğru giden bir yolun yolcusu oldu."[575]

Pişmanlık hissine kapılmış olan diğer bir kahraman ise Bülend'dir. *Ölünceye Kadar* adlı romandaki Bedri Nejat'ın kız kardeşidir. Küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiş, *"bir kız lisesinin kapalı duvarları arasında arkadaş söyleriyle"*[576] büyümüş tecrübesiz bir kızdır. Bülend, ömrü boyunca bir kafeste tutulduğu düşüncesiyle büyümüştür. O, ilk fırsatta hayatı deneyimlemek istemiştir. Fakat olaylar hiç de onun tahayyül ettiği gibi gerçekleşmemiştir. Bülend, bekâretini kaybetmiş ve gayrimeşru bir çocuğa hamile kalmıştır. O, bekâretini kaybedişinin oluşturduğu nedamet hissini yaşamış olan bir kadın kahramandır:

"Ağabey! İnan bana, zannettiğin kadar namussuz bir kız değilim ben. Bilakis bugün, her zamandan daha fazla merhamete layık bir insanım. Acı bana ağabey! Tecrübesizliğimi, toyluğumu bir vasıta olarak kullandılar. Hırsızlar gibi, katiller gibi acımayarak içime girdiler. Beni zorla kirlettiler. Beni zorla düşürdüler. Ağabey sen, benim her şeyimsin. Yapma! Bu yuvarlanan bedbahtı bir tekme ile büsbütün bir çukura gömme. Anlattım sana her şeyi. Vallahi günahsızım, bir deli gibi ne yaptığımı, nasıl yürüdüğümü, nasıl bu hâle geldiğimi bilmedim. Takıldım bir suyun akışına sürüklendim gittim…"[577]

"Her şeye rağmen öldüremiyorum işte kendimi. Bir küçük merhamet, onu hayatının nihayetine kadar vicdan azapları içinde süründürecektir. Bu ceza yeter ona. Elini bana ver ağabey."[578]

Karakurt'un romanlarında pişmanlığı teşkil eden en önemli etmen aşktır. Kadın kahraman âşık olmadan önce yapmış olduğu hatalardan dolayı büyük bir nedamet hissi duymakta ve kimi zaman suçluluk hissine kapılmaktadır. Lakin sevdiği

[575] A.g.e., s.159.
[576] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.145.
[577] A.g.e.,s.146.
[578] A.g.e.,s.147.

erkeği kazanmak amacıyla suç işleyen veya bir suça iştirak eden kadın kahramanlarda bu hisse rastlanılmamaktadır.

3.8. Kendine Hayran Kadınlar

Narsisizm; genel olarak kişinin ruhsal ve bedensel varlığına aşırı bir bağlılık ve beğeni duyması, öznenin kendi kendisini beğenmesi ve hayran olması olarak tanımlanmaktadır.[579]

Sigmund Freud 'a göre narsisizm, kişinin cinsel dürtülerini kendi benliğine yönelmesidir: *"Narsisizm, bireyin, o ana kadar oto-erotik etkinlikler içinde yer almış olan cinsel dürtülerini, bir sevgi nesnesi elde etmek üzere birleştirdiği; kendisini, kendi bedenini sevgi nesnesi olarak aldığı ve ancak bunun ardından kendinden başka bir insanı nesnesi olarak seçmeye doğru ilerlediği bir evreyi temsil etmektedir. Diğer bir ifadeyle, narsisizm, sınırsız ve nesneden bağımsız olan, egonun enerji yatırımı (cathexis) olarak görülmelidir. Egonun cinsel karakteristiği, diğer bir evreye, eşcinsel nesne seçimine, ancak ondan sonra zıtcinselliğe gider. Eşcinsel nesne ile ilişki ne kadar çatışmalı, ne ölçüde cinselleştirilmiş olarak kalıyor ise, ego ideali de o kadar fazla soyut ve büyüklenmeci bir figüre, en uç noktada Tanrı'nın kendisine yansıtılacaktır."*[580]

Karen Horney'e göre narsistik olarak adlandırılan olgular arasında *"kibir, bencillik, prestij ve hayranlık özlemi, bir sevilme arzusu ve bununla birlikte sevme yerişinden yoksunluk, insanlardan uzaklaşma, normal öz saygı, yaratıcı arzular, sağlığa, görünüşe, zihinsel becerilere yönelik kaygılı bir ilgi"* gibi özellikler sayılabilmektedir.[581] Bu özelliklerin kişide varlığı, kişiyi narsisizme daha eğimli bireyler yapmaktadır. Başkalarında nasıl bir izlenim bırakacağını ve başkalarının kendisi hakkında neler düşüneceği fikriyle hareket eden insanın eylem özgürlüğü olabildiğince kısıtlanarak engellenmiştir. Kişinin özgürlüğünün engellenmesiyle kendini beğenmişlik doğarak ortaya çıkmaktadır. Kendini beğenmişlik, insanı özgürlüğünü engelleyecek gücü gösterir; çünkü kendini beğenmiş kişi herhangi bir

[579] Ahmet Cevizci, *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yay, İstanbul, 1999, s.616.
[580] Sigmund Freud, *Narsisizm Üzerine ve Schreber Vakası,* (Çev. Banu Büyükbal, Saffet Murat Tura), Metis Yay., İst., 2012, s.12.
[581] Karen Horney, *Psikanalizde Yeni Yollar*, Totem Yay., İstanbul, 2017, s.70.

davranışta bulunurken, her zaman "*acaba işin sonunda kendisi için bir çıkar söz konusu mudur?*" diye düşünür. [582]

Erkeklere nazaran kadınlar, narsistik davranışlara daha eğimlidirler: *"Kadının ruhu dizginlenemeyecek bir hükmetme hırsıyla dolup taşar. Bu hırsın doyuma kavuşturulması bir bakıma kendini beğenmişlik duygusunun da tatmin edilmesidir."*[583] Horney'e göre narsistik eğimli bir insan, başkalarına olduğu kadar kendine de yabancılaşmıştır. Bu nedenle insan, narsist olduğu ölçüde kendilerini de başkalarını da sevme yetisinden yoksundur.[584] Narsisizm, öz sevginin değil, kendine yabancılaşmanın bir dışavurumudur. Kişi kendini kaybettiği için ve kaybettiği ölçüde kendine ilişkin yanılsamalara tutunur: *"Kadınların çoğu, hiçbir şey olamadıkları için bütün ilgilerini korkunç bir saldırganlıkla kendi ben'leri üzerinde toplamakta, onu, her şeyle bir tutacak kadar abartmaktadır."*[585]

Kendini beğenmişlik, insanın ruhsal yaşamının çocukluk evresini kapsayan bir döneminde ortaya çıkarak gelişir. Kadınların birçoğunun, çocukluk anılarına sıkı sıkıya bağlı olduğu kabul görmüş bir bilgidir.[586] Psikolojik kuramlara göre ise yetişkin dönemde ortaya çıkan davranış bozuklukları çocukluktaki gelişim evreleriyle yakından ilgilidir. Özellikle anne-babanın çocuğu terk etmesi ya da sevgi yitimi kişide narsist bir iz bırakmaktadır.[587] Aile ve çocuk arasındaki bağların kopması, kişide aşağılanmışlık hissini uyandırmaktadır. Kernberg'e göre anne ve baba çocuğunu sanat eseri olarak görmektedirler.[588] Küçük yaştan itibaren anne baba sevgisi gören çocuklar, ileriki yaşlarda kendisini daha değerli hissetmektedirler. Buna karşın çocukluğunda anne baba sevgisinden yoksun kalmış kişiler, sonraki yıllarda olumsuz davranışlar sergileyebilmektedirler. İhmal ve bakımsızlık, kişide kendini beğenmişliğin rol oynadığı bir durumdur. Mutsuz çocukluk geçiren ve kendilerini başkalarına bir türlü ifade edemeyen kişiler, sadece kendisiyle ilgilenen narsist bireyler hâline gelmektedir.

---

[582] Alfred Adler, a.g.e., s.224.
[583] A.g.e., s.235.
[584] Karen Horney, a.g.e., s.80.
[585] Simone de Beauvoir, *Kadın: "İkinci Cins" Bağımsızlığa Doğru*, s.46.
[586] A.g.e., s.50.
[587] Sibel Bayram, a.g.t., s.32.
[588] Akt. Sibel Bayram, a.g.t., s.32.

Adler'e göre ise ihmal ve bakımsızlığın olduğu gibi aşırı ilginin de kendini beğenmişliğin üzerinde rol oynadığı büyük bir gerçekliktir. Tüm isteklerin "*gerçekleştiği ekmek elden su gölden ülkesi"* idealini yerine getiren ailelerin çocuklarında; her şeyi para sayesinde elde edecekleri kanısı oluşmaktadır.[589] Kişinin her şeyi elde edebilmesi bir süre sonra elindekilerle yetinememesine yok açmaktadır. Böylece sadece kendisiyle ilgilenen narsist bireyler ortaya çıkmaktadır.

Kendini beğenmişlik ve toplumsallık duygusu birbirleriyle hiç bağdaşmaz; çünkü kendini beğenmişlik, toplumsallık ilkesine boyun eğmeğe yanaşmaz.[590] Oysaki kendine hayran kadının tutumundaki tek çelişme, *"yalnız kendisine değer verdiği için değersiz saydığı bu dünyadan saygı beklemesi"*ndedir.[591]

Esat Mahmut Karakurt romanlarında narsist kadın kahramanlara pek yer vermemektedir. Onun karakterize ettiği kadın kahramanların narsist olmaktan ziyade özgüven sahibi oluşu dikkat çeker. Onun birçok kadın kahramanları kendilerine karşı büyük bir güven sahibidirler. Fakat bu özellikleriyle ön plana çıkmazlar. Karakurt'un kadın kahramanları genellikle masumiyeti, merhameti ve aşka olan yakınlığı ile tanımlanabilmektedir. Bu nedenle de onun romanlarında kendini beğenmiş kadın kahramanlara pek sık rastlanılmamaktadır.

Sokaktan Gelen Kadın romanının ana kadın kahramanı Semra, Karakurt'un özgüveniyle dikkat çeken ilk kadın kahramanıdır. Güzelliğiyle bütün erkeklerin dikkatini çekmesi sebebiyle güzelliğinin fazlasıyla farkında olan bir kadın kahramandır. Bu farkındalık o kadar büyüktür ki güzelliğine Tanrı'ya inanır gibi inanır.[592] Semra'nın güzelliği, onu çoğu zaman ukala bir insan olarak göstermektedir: *"Benim güzelliğim, bir çirkinlikle ölçülerek değerlenmeye tenezzül etmeyecek kadar üstündür."*[593] Semra'nın güzelliğine fazlasıyla güvenmesinin temel sebebi ise âşık olamayışı gösterilmektedir. Karakurt'un romanlarında kadının asıl vazifesi aşka hizmet etmektir. Aşka hizmet edemeyen, kendini aşkla besleyemeyen kadınlar; kendilerine yabancılaşırlar. Semra, aşka ulaşamamış olması sebebiyle eksikliğini, güzelliğini ön plana çıkararak bastırmak istemiştir. Semra'nın güzelliğini fark edişi

[589] Alfred Adler, a.g.e., s.249.
[590] A.g.e., s.227.
[591] Simone de Beauvoir, *Kadın: "İkinci Cins" Bağımsızlığa Doğru*, s.64.
[592] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.91.
[593] A.g.e., s.77.

de eksikliğinden tezahür etmiştir: *"Ben vücudumu, sevdiğimi zannettiğim meçhul bir yabancının kollarına teslim ettiğim günden beri, güzelliğimin alakasız bıraktığı bir erkeği tanımıyorum daha."*[594]

Karakurt, kadınları çoğu zaman narsist bir boyutta ifade etmez. Fakat bu kadın kahramanların dışında kalabilecek tek kadın kahraman Nevzat'tır. *Son Tren* adlı romanın ana kadın kahramanı Nevzat, narsist bir kadındır. *"Narsist birey, yaşamın daha ilk aylarında bile yalnızlık duygusunu tatmaya başlamıştır."*[595] Nevzat, küçük yaşta ailesini yitirdiğinden dolayı kişisel ihtiyaçlarını karşılamak için para kazanmak mecburiyetinden kalmıştır. Para kazandıkça daha hırslı olmuş ve narsist kişiliğini güçlendirmiştir. *"Narsisizm özellikleri gösteren bireyler amaçları doğrultusunda başkalarını kullanır, kendilerine olduklarından fazla değer verip, çevresinden de aynı oranda değer görmeyi beklerler. Ancak, bu beklentilerine rağmen kendileri çevresindeki bireylere eşduyum gösteremezler."*[596] Nevzat; benmerkezci, diğer insanlarla empati kurmaya ve onları düşünmeye ihtiyaç duymayan, kendine karşı aşırı bir beğenmişlik hissi benimseyen kibirli bir kadındır. O, kendisini etrafındaki herkesten daha üstün olduğuna yönelik inançla donatmış bir kişiliktir. Etrafındaki bütün erkekler tarafından beğenilmeye ve ilgi görmeye alışkın bir kadındır. Nevzat, çevresindeki bütün erkekleri kendi istek ve amaçları doğrultusunda kullanmayı seven, güç ve sevgide doyumsuz bir kadındır. O, kendisini eşsiz olarak görme özelliğinden dolayı kimseyle empati kuramayacak düzeyde bencilliklerle çevrelenmiş farklı bir kahramandır. Rıdvan tarafından aşkına bir karşılık bulamadığı için Nevzat'ın benliği sarsılmıştır. O, yeryüzünde onun aşkına karşılık veremeyecek hiçbir erkek bulunmadığına inanmaktadır. Bu nedenle kendisine ilgi göstermeyen Rıdvan'ı otoritesi altına almak ister:

"İnan bana delikanlı, diyor; ben senin şimdiye kadar tanıdığın kadınlardan hiç birine benzemem!.. Bir kere beni koynuna alırsan, bir daha koynundan çıkarmazsın!"[597]

"Seni bir kere elime geçirdim, bırakmam bir daha seni elimden!"[598]

---

[594] A.g.e., s.39.
[595] Meryem Karaaziz ve İ. Erdem Atak, *"Narsisizm ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme"*, Nesne, C.1, S.2, 2013,s.46.
[596] A.g.m., s.48.
[597] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.45.

"Ben erkekler tarafından asla hakaret görmeye alışmış bir kadın değilim."[599]

"Ama dikkat et! Rıdvan Bey, diyor, ben sana, sadece bu kızla evleneceksin dedim, kalbini vereceksin demedim! Senin kalbine bir kadının sahip olmasına asla tahammül edemem!"[600]

Terk edilme korkusu içerisinde yaşayan kendisine hayran kadın terk edilmeyi asla kabullenemez ve terk edildiği an ölümü seçebilir.[601] Narsistik bir kadın kahraman olarak ön plana çıkmış olan Nevzat, Rıdvan'ın Pelin'i kendisine tercih etmesini asla kabullenemez. O, Rıdvan'ın Pelin'le olan mutluluğunu bozmak ve onları ayırmak için elinden gelen bütün çabayı gösterir. Fakat hiçbir zaman emeline ulaşamayacağını, Rıdvan'ı elde edemeyeceğini anladığında ölümü tercih eder.[602]

İki kadın kahraman birbirleriyle kıyaslandığında Semra'nın ifadeleri daha narsistir. Fakat asıl narsist olan kahraman Nevzat'tır. Semra, hayatında eksik gördüğü tarafı Selim ile tamamlayabilmiş ve sevdiği adamın kollarında mağlup olma saadetini yaşayabilmiştir.[603] Lakin Nevzat, Rıdvan'a âşık olmasına rağmen davranış biçiminden vazgeçmemiştir. O tavrını, ölüm anına kadar korumuştur. Kısacası Semra'nın kendine hayran, Nevzat'ın ise narsist bir kahraman olarak nitelendirilmesinin nedeni düşünce ve davranış biçimleridir.

3.9. Şehvet Düşkünü Kadınlar

İnsanın *"saldırganlık", "yaşama"* ve *"cinsellik"* olmak üzere üç temel dürtüsü bulunmaktadır.[604] Her türlü cinsel davranışlar az da olsa saldırganlık içermektedir. Her türlü saldırgan davranışlar ise cinselliğin temelinde bulunan hazzı bünyesinde barındırmaktadır.[605]

Aşk ve cinsellik arasındaki ilişkinin varlığı hususunda birçok görüş öne sürülmüştür. Aşk ve cinselliğin yakından ilişkili olduğunu mutlak bir gerçeklik

---

[598] A.g.e., s.45.
[599] A.g.e., s.88.
[600] A.g.e., s.108.
[601] Recai Özcan, a.g.e., s.358.
[602] A.g.e., s.178.
[603] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın,* s.95.
[604] Nevzat Tarhan, a.g.e., s..39.
[605] Banu Yazgan İnanç, Esef Ercüment Yerlikaya*, Kişilik Kuramı*, Pegem Akademi, Ankara, 2018, s.16.

olarak kabul eden Kernberg'e göre *"biyolojik özellikler psikolojik özelliklerin gelişebileceği çevreyi"* oluşturmaktadır. [606] Bu nedenle aşk ve cinselliğin biyolojik, sosyal ve psikoloji kökleri üzerine tartışmaların olması şaşırtıcı değildir. Biyolojik açıklama göre, aşk ve cinsellik doğal yapısından kaynaklanan zorunlulukları meydana getirmektedir ve aşkın asıl amacı, insan türünün varlığının sürdürülmesidir.[607] Diğer bir düşünceye göre insanların cinsel kimlikleri, biyolojik özellikler tarafından değil, çevrelerinin yakıştırdığı toplumsal cinsiyet tarafından belirlenir. Cinsel rol kimliği, psiko-sosyal unsurlar tarafından büyük bir etki altındadır.[608] İnsanlığın evrimsel geçmişinden miras kalan dokunma eylemi, samimiyet ve yakınlık göstermenin en doğal yoludur. Bu nedenle psikolojik açıklamaya göre, cinsel ilişkiler, esas olarak *"dokunma"* eylemi ile ilgilidir.[609]

Freud'a göre cinsel çekim tüm sevgileri kapsayan biyolojik bir gerçekliktir: *"Bu çekimin doğasının biyolojik olduğunu, kadınların ve erkeklerin cinsel dürtünün organik gereksiniminin emirlerini yerine getirdiğini vurgulamaya gerek yoktur. Bu o kadar açıktır ki, çağdaş psikoloji, özellikle psikanaliz –insanın evrimine bu denli geç giren– yeni aşk olgusunu, eski ve birincil gereksinimlerin bir türevinden başka bir şey olarak görmez. Freud, aşkın kökeninde ve doğasında cinsellik olduğunu ve bu cinselliğin fiziksel doyum amacının engellenmiş olduğunu söyler."*[610] Reik ise aşk ve cinselliği birbirinden bağımsız iki farklı olarak görmektedir. Cinsel içgüdü, nesnelere yönelmez ve doğuşta nesnesizdir. Cinsel içgüdü, bedensel ihtiyacı ortadan kaldırmak amacıyla kendisine bir araç olacak cinsel nesne edinir.[611] Sevgi ise cinsel dürtü gibi bencil değildir, bir nesneye ihtiyaç duyar. Cinsel nesnede bir seçim söz konusu değilken, aşk ve sevgi daima seçim yapar.[612] Kısacası cinselliğin nesnesi herkes olabilirken, aşkın nesnesi özeldir: *"Cinsellik bir içgüdüdür, biyolojik bir ihtiyaçtır, insan vücudunun içsel ihtiyaçları ile ilgili bir durumdur. Tamamen içsel biyolojik salgılamaların neticesinde ortaya çıkar. İhtiyaç giderildiği an nesnenin önemi kalmaz. Cinsellikte nesne biyolojik açıdan rahatlatıcı bir unsurdur. Bu durumların*

---

[606] Otto F. Kernberg, *Aşk İlişkileri: Normallik ve Pataloji* (Çev.: Abdullah Yılmaz), Ayrıntı Yay., İst., 2011, s.17.
[607] Recai Özcan, a.g.e, s.12.
[608] Otto F. Kernberg, a.g.e., s.21.
[609] Hugh La Follette, a.g.e., s.234.
[610] Theodor Reik, *Aşk ve Şehvet Üzerine II; Cinslerin Duygusal Farklılıkları,* Say Yay., İstanbul, 2009, s.14.
[611] Theodor Reik, *Aşk ve Şehvet Üzerine; Romantik ve Cinsel Duyguların Psikanalizi*, s.32.
[612] Theodor Reik, *Aşk ve Şehvet Üzerine II; Cinslerin Duygusal Farklılıkları,* s.62-63.

hiçbiri aşkta görülmez. Aşkın nesnesi farklıdır, önemlidir. Aşk, bir 'ben ve bir öteki arasındaki çok belirli, duygusal' bir ilişkidir."[613]

Tanzimat romanlarında göre cinsel duyguların uyanışı lezaiz-i sûfliyye'ye giden yolu yani Batı kültürünün getirdiği şehevi duyguları tetikleyecektir. Bu nedenle cinsellik, yazarlarımız tarafından uzak durulması gereken bir konu olarak görülmüştür.[614] Tanzimat'ın romanlarında cinsel kimliği iki kadın imgesi ile genelleştirmek mümkündür: *"Biri, cinsel kimliğini bir cariye iken bile saklamaya çalışan, dürüst, itaatkâr ve iffetli kadın ve diğeri, kendisini cinsel kimliği ile belirginleştiren hoppa, şeytanî, buyurgan ve iffetsiz kadın. Tanzimat romanlarında, ana eksenini bu iki kadın imgesinin belirlediği kadın üzerine bir söylemden söz etmek yerinde olacaktır. Bu metinler, bir yandan kadınları çokeşlilik, kölelik kurumu gibi unsurlarla baskılayan bir geleneğin kurbanları olarak çizerek bir değişim özleminin sözcülüğünü yapmakta, diğer yandan da kadını cinsel kimliği bağlamında cismanî zevklerin kaynağı olan bir fitne unsuru olarak değerlendirerek, kökü çok eski çağlara dek uzanan bir kadın algısını dillendirmektedir. Bedenî aşkın aşağılandığı, kadınların divan edebiyatı mazmunlarıyla betimlendiği bu romanlar, bakımından gelenekselden bir kopmayı simgeledikleri kadar, içerik bağlamında bir sürekliliğin de taşıyıcıları konumunda bulunmaktadır."*[615]

Servet-i Fünûn yazarları, eserlerinde bireyi biyolojik ve psikolojik yönleriyle sergilemeye başlamıştır. Toplumu şehevi duygulara yönlendirmekten korkarak insanı bir bütün olarak ele almaktan uzak duran romanlar, yerini daha cesur söylemlerin olduğu romanlara bıraktığı görülmektedir. Bu dönemden itibaren cinsellik, düşkün kadınların üzerinden aktarılan bir konu olmaktan çıkarak özgürleşmeye başlamıştır. Bu dönemden romanlarında yasak aşkın söylemlerinin kendisine yer edindiği görülmüştür. Bu dönemde özellikle *Aşk-ı Memnu* ve *Eylül* romanları yasak aşkı konu edinişiyle dikkat çeken eserler olmuştur. "*Servet-i Fünûn'da daha da belirginleşen birey olgusu, sadece aşk teması etrafında değil, bedenî/cinsel aşk etrafında ve yasak nitelikleriyle sunulmuştur… Servet-i Fünûn'la fetişleştirilen cinsellik, Fecr-i Âti ve*

---

[613] Recai Özcan, a.g.e., s.14.
[614] Jale Parla, *Babalar ve Oğullar: Tanzimat Romanının Epistemolojik Temelleri*, İletişim Yay., İst., 2012, s.79-80.
[615] Çimen Günay Erkol, *Osmanlı Türk Romanından Çağdaş Türk Romanına Kadınlık: Değişim ve Dönüşüm*, Türkiyat Mecmuası, C.21, Güz 2011, s.156-157.

Millî Edebiyat dönemi romancılarımız tarafından da önemsenmiştir. Özellikle Cemil Süleyman'ın Siyah Gözler isimli romanı, Mehmet Rauf'un Eylül'üne benzer bir biçimde namus konusunda spekülasyonlar yaparak cinselliği bilinçli bir biçime öne çıkarmıştır. Bu da bireyin sadece biyolojik yönünü görünür kılmıştır. Millî Edebiyat döneminde aşk duygusu, başka duygularla birlikte işlenmiştir. Reşat Nuri Çalıkuşu'nda aşkı gurur, kaçış ve pişmanlık duygularıyla; Peyami Safa Şimşek'te, Yakup Kadri ise Kiralık Konak'ta ideolojiyle ilişkili olarak ele almıştır."[616] Türk edebiyatında cinsellik, Tanzimat'tan itibaren söylemi genişletmekte olan bir konu olmasına rağmen asıl özgürlüğünü Cumhuriyet'ten sonraki eserlerde kazanmıştır. Cinselliğin özgür ifadesini bu kadar geç bir sürede elde etmesinin temel sebeplerini ise Türk milletinin gelenekleri, görenekleri ve din olgusunun yıkılamaz tabuları oluşturmaktadır.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında cinsellik, olayları teşkil eden aşk olgusu etrafında tezahür etmektedir. Onun romanlarında cinsellik, genellikle pornografik görünümlerin aktarılması üzerine kuruludur. Neredeyse bütün romanlarında kadın vücudunun betimlenmesinde bu görünümlere rastlanmaktadır. Karakurt, 1926-1960 yılları arasında on altı eseri yayımlanmıştır. İlk eseri olan *Aşkın Alevleri* adlı hikâye kitabında cinsel söylemin fazlaca yer etmediği görülmektedir. Bunun temel sebebini, hikâyelerin fazlaca detayları barındırmamasından kaynaklanacağı düşüncesi oluşturmaktadır. Ayrıca eserin kaleme alındığı dönemin koşullarında cinselliğin kurmaca eserlerde sıkça işlenen bir kavram olmaması da bir başka nedeni teşkil etmektedir. Fakat bu düşünce Karakurt'un eserleri için geçerliliğini kaybetmektedir. Karakurt'un eserlerinde özgür bir ifade olmamakla birlikte cinsellik ve cinselliğin farklı boyutları var olmuş ve kendisini hissettirmiştir.

1926 yılında yayımlanan *Çölde Bir İstanbul Kızı* adlı eserde cinsellik, pornografik görünümler şeklinde ifade edilmiştir: *"Kandil ışıkları titrek gölgeleri altında olmuş iki tunç gibi uçları çürük vişne renginde paralayan memelerini titretti. Çıplak bacaklarını araladı, vücudunun bütün belinden aşağısını kıvırarak yüzbaşının önünde dönmeye başladı. Rakkaselerin böyle büyük bir iştahla ve arzu ile yüzbaşının*

[616] Korhan Altunyay, a.g.t., s.77-78.

önünde raks etmesi, oradakilerin birden bire nazarı dikkatini celp etmişti."[617] Bu romanın yayımlanma tarihi ve içerisinde cinselliği çağrıştıran ifadelerin kullanılmış olması sebebiyle önemlidir. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Karakurt'un romanlarındaki pornografik görünümler kadın kahramanların bedeninin tasvirinde öncelikle görülmektedir. Kadın bedeninin cinselliği çağrıştırmada en dikkat çekici olan uzvu olan göğüs Karakurt'un eserlerinde sıkça tasvir edilmiştir. Bu tasvirler, çalışmanın *"Göğüs Biçimi"* başlığı adı altında incelendiğinden dolayı tekrar edilmeyecektir.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadın kahramanların bekâret durumları; aşk, ahlâk ve cinsellik mevzuları üzerinden değerlendirilmiştir. Bekâret, kadınların aşk ve ahlâk düzleminde masumiyetlerinin ve saflıklarının tezahür edişidir. Bu nedenle romanlarda gayrimeşru bir şekilde gerçekleşen ilişkilerde dahi bekâretini sevgiliye sunan kadın kahramanların temiz olduğu kabul edilir. Aşk adı altında bir kadının "*doğru kişi*" olarak gördüğü erkeğe, namusunun ifadesi olarak kabul edilen bekâretini teslim edişi ahlâksız bir eylem olarak görülmemektedir. Cinsellik sınırları içerisindeki asıl ahlâksızlık kadın bedeninin zevk, eğlence, para uğrunda heba edilmesi ve bundan hiç pişmanlık duyulmamasıdır. Karakurt'un bu duruma örnek teşkil edecek üç romanı bulunmaktadır. Bu romanlar; *Aldatacağım, Sokaktan Gelen Kadın* ve *Son Tren'*dir.

Aldatacağım adlı eserde Mualla'nın yaşantısı, *"kadın ticareti"* konusu kapsamında ele alınmaktadır.[618] Bu roman, kadın ticareti konusunun ahlâksal boyutlarını tespit etmiştir. Evli bir kadın olarak karşımıza çıkarılan Mualla'nın memnu ilişkileri, kadına yakıştırılan namus algısını derinden sarstığından ve para kazanmak gerekçesiyle gerçekleştiğinden dolayı büyük bir ahlâksızlık olarak görülür.[619] *Sokaktan Gelen Kadın* adlı romanda Semra, düşkün bir kadın imajıyla betimlenmiştir. Hayatını zevkleri uğruna heba eden Semra, aşktan mahrum kaldığı için bu sevgi ihtiyacını cinsel ilişkilerde aramakta olan bir kadındır.[620] Fakat romanda toplumun ahlâk kaidelerini çiğnemesine rağmen dürüst olan Semra,

[617] Esat Mahmut Karakurt, *Çölde Bir İstanbul Kızı*, s.22.
[618] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s.133.
[619] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.60.
[620] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.14.

anlatıcıya göre namussuz bir kadın değildir. Semra'ya göre *"asırlardan beri, dini telakkilerin tesiri altında, namus denince, sadece gayrimeşru cinsi münasebetlerin ileri sürülmesi"*[621] yanlıştır. Çünkü asıl namussuzluk, insanların işlediği günahları gizli tutarak ahlâk ve namus bekçiliği yapmasıdır.[622] *Son Tren*'de Nevzat, tutkuları ve arzuları ön planda olan bir kahramandır. Evli bir kadın olmasına rağmen arzuladığı erkeklerle gayrimeşru ilişkiler yaşamaktadır. İhtiraslı ve şehvetli bir kadın kahraman olan Nevzat, genellikle pornografik görümlerle betimlenmektedir. O, cinsî münasebetleri aşka bağımlı bir eylem olarak görmemektedir. Nevzat, cinselliğin bir dürtü olduğunu şöyle ifade etmektedir: *"Erkekler eğer yalnız sevdikleri kadınlar için yataklarında yer ayırmış olsalardı, erkeklerin parası için yaşayan kadınların bir çoğu, dişi köpekler gibi sokakta aç ölürlerdi!.. Bir erkek, sevmeden de bir kadını koynuna alabilir."*[623]

Ölünceye Kadar adlı romanda anlatıcı, cinsel ifadeleri bekâret ve namus kavramları üzerinden aktarmayı tercih etmiştir. Romanda Batı'nın zevk ve eğlence hayatını alarak yozlaşan Türk kadının ahlâksal sorunları anlatılmaktadır. Romanın birinci derecede erkek kahramanı olan Bedri Nejat, Türk toplumun cinselliğe olan geleneksel bakışını sergilemektedir. Bedri Nejat'a göre *"kadın ancak kocasının eşi olduğu ve onun kayıtsız sansız inhisarı altına girdiği zaman kıymetlidir."* [624] ve bir kadının gayrimeşru bir ilişki içinde bulunması düşkünlüktür. Böyle bir kadın aile saadetini hak etmemektedir: *"Velev ki iradesinin noksanlığı, velev ki başak herhangi haklı bir tesirin şevkiyle de olsa, başı dönüp, meçhul bir maceraya doğru giden kadın, evlenmek hakkını, çocuk sahibi olmak saadetini ebediyen kaybetmiş olan kadındır. Ağlamalıdırlar kör talihlerine öyle kadınlar."*[625] Esat Mahmut, bu romanda toplumun cinselliğe olan ahlâkî bakışını görücüye çıkarmış ve bu düşüncenin haklı-haksız yönlerini ele almıştır.

Bu olgular dışında Karakurt romanlarında tezahür eden bir diğer cinsellik ifadesi ise kadının bu kapsamda hak istemesi ve hak sahibi olduğunu dile getirmesidir. Ahmet Oktay'a göre cinselliği Freud'gil anlamda dillendiren ve kadına

[621] A.g.e., s.192.
[622] A.g.e., s.191.
[623] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.62.
[624] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.36.
[625] A.g.e., s.36-37.

cinsellik düzleminde hak isteyen ilk popüler roman Esat Mahmut Karakurt'un *Kadın Severse* isimli eseridir.[626] Fakat bu duruma karşın cinsel düzlemde kadına hak isteyen ilk Karakurt romanı *Son Gece*'dir. Son Gece'de bu hak isteyiş –bir Türk kızı tarafından ifade edilmemiş olsa dahi- bir Rumen kızı tarafından dile getirilmiştir:

"Doğrusunu söyleyin bana şimdi, perdeleri kapanmamış bir odanın karanlığı içinde, daha ilk defa bir kadını kollarınızın arasında delice sıktığınız zaman kaç yaşında vardınız?

...

İşitmediğiniz, bilmediğiniz birtakım heyecanlarla damarlarınızın tutuştuğu o günün akşamı, kahramanlığınızı, arkadaşınıza anlattığınız vakit hiç kimse sizin, büyük bir cinayet işlemiş gibi yüzünüze baktı mı? Hayır. Darıldılar mı? Hayır. Ayıpladılar mı? Gene hayır! O hâlde, aynı haklara, aynı ihtiras ve duygulara sahip olan bizleri neden, sadece sizin yaptığınızın binde birini taklit ettiğimiz için mesul tutuyorsunuz? Demek, gençlik, aşk, sevmek, yaşamak yalnız size mahsustur! Yalnız siz sevecek, yalnız siz duyacak ve yalnız siz tatmin olunacaksınız. Bize gelince, bu işin sadece zahmeti ve ıstırabı kalacak, Öyle mi? Hayır, bu devir, sizin âleminizi bilmiyorum ama bizim dünyamızdan göçeli uzun zaman oluyor. İki cins arasında hiçbir fark gözetmiyoruz biz artık. Siz ne iseniz biz de oyuz. Evlenirken arkanızda bıraktıklarınız size nasıl sorulmuyorsa, bizden de öyle, hesap aranmasına müsaade etmiyoruz şimdi. Siz nasıl bir kadından hoşlanırsanız, biz de bir erkekten hoşlanabiliriz. Daha ileri gideyim isterseniz. Siz nasıl eğlenirseniz, biz de öyle eğleniriz. Çünkü, aşağı yukarı aynı yaşta duyacak, aynı yaşta ihtiyarlayacak ve nihayet aynı yaşta ölüp gideceğiz. Bir daha bu kubbenin altına avdet edip etmeyeceğimizi kimse bilmiyor."[627]

Karakurt, *Kadın Severse*'de cinselliğin biyolojik bir gerçeklik, bir dürtü olduğunu Freud'un libido düşüncesine dayandırarak ifade etmektedir. Karakurt, bu eserin şahıs kadrosunu yararlandığı düşünceyi destekleyecek nitelikte kahramanlardan oluşturmuştur. Roman Uludağ'da talihsiz bir kaza sonucu Ferit ile Nevin'in yollarının kesişmesiyle başlamaktadır. Nevin'in yeni tanıştığı bu erkeğin

[626] Ahmet Oktay, *Türkiye'de Popüler Kültür*, s.167.
[627] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.91.

cebinde bulduğu kitabı merak ederek okumaya başlamasıyla Freud'un cinsellik üzerine olan düşünceleri romanda kendisine yer edinir. Freudizme ilişkin bu kitaptan alıntılanan şu cümleler dikkat çekicidir:

"Beşikteki çocukların küçücük ağızlarını annelerinin memelerine yapıştırarak emerlerken, zanneder misiniz ki, yalnız açlıklarını gidermek için bunu yapıyorlar? Asla! Aynı zamanda insiyaki olarak, bu hareketle, yalnız gıdalarının değil, cinsi hazlarını da tatmin ediyorlar. Öyle olmasaydı, aç kalan çocuğa annesinin memesi yerine, süt akmayan lastik bir emzik verdiğimiz zaman susar mıydı?"[628]

"Ruhi ve uzvi arazın inkişafında başlıca sebebin cinsiyet hadiselerinin tesiri olduğundan katiyen şüphe yoktur."[629]

"Kardeşinizle bile bir odada yatmayınız..

İzafi kıymetlerle duvarladığımız bu hudutların, ilk fırsatta arzularımızın karşısında yıkılacağını düşünmüyor muyuz?"[630]

Nevin daha on altı yaşında iken ilk görüşte âşık olduğu Ferit'le cinsî bir münasebette bulunmasının temelinde bulunan dürtü, cinsel arzudur. Anlatıcı, Ferit'in Nevin'i iğfal edişini Freud'un görüşüyle temellendirmekte ve cinsî hazların tatmini olarak görmektedir.

Ferit, Freud'un fikirlerini benimsemiş bir asabiyecidir. Cinselliği romanda psikolojik temellere dayandırarak okuyucuya aktarmakta ve biyolojik gerçeklikler dâhilinde cinselliğin sınırlarını telaffuz etmektedir. Ferit'in düşüncesine göre kadınların psikolojik sorunlarının temelinde *"cinsel tatminsizliği"* bulunmaktadır.[631] Aşkın hissedilmediği bir evliliğin devam etmesinin mümkün olamayacağı gibi cinsel hazların tatmin olmadığı bir evliliğin sürdürülmesi de olanaksızdır. Bir evliliğin sağlıklı bir biçimde yürütülmesine olanak sağlayacak şey, her iki tarafında ruhi ve fiziki ihtiyaçlarının temin edilmesiyle mümkündür: *"İnsan evlenince, genç ve namuslu bir kadın alınca, ister istemez bazı fedakârlıklara katlanmak mecburiyetindedir. Eğer onu elinden kaçırmayı arzu etmiyor ve onunla uzun müddet*

[628] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.24.
[629] A.g.e., s.24.
[630] A.g.e., s.37.
[631] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s.98.

yaşamaya karar vermiş bulunuyorsan, daha fazla meşgul ve alakadar olman lazımdır karınla! İnanmıyorsun galiba bana! Bu sözlerim belki sana garip geliyor değil mi? Dinle beni İsmail Efendi; insanlar derileri altında yalnız mide değil, onunla beraber bir ruh taşıyorlar. Ruhun da tatmin edilmesi lazımdır. Karına iyi bakman, iaşesini temin etmen yetişmez, asıl onun ruhi ihtiyaçlarını tatmin ve temin etmeye mecbursun... İşte ben sana bu kadar söylüyorum! İster inan ister inanma! Yalnız iyi bil ki, yoldan çıkan kadınların günahı, biraz da, söz dinlemeyen kocalarındır!"[632]

Karakurt'un romanlarındaki cinsellik olgusu değerlendirildiğinde, yazarın şehvet düşkünü olarak nitelendirilebilecek kadın kahramanlara pek yer vermediği görülmektedir. Şehvet düşkünü olarak ifade edilebilecek iki kadın kahraman; Semra *(Sokaktan Gelen Kadın)* ve Nevzat *(Son Tren)*'tır.

[632] Esat Mahmut Karakurt, Kadın Severse, s.32.

4. SOSYOLOJİK ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN KADIN KAHRAMANLAR

İnsanların davranışlarının sebeplerini açıklamak amacıyla kişiliğin oluşumu konusu psikologların ilgi duyduğu temel bir olgudur. Özellikle Sigmund Freud, Alfred Adler, C. Gustav Jung gibi psikologlar benliğin oluşumuna ayrı bir ilgi göstermiştir. Sosyologlar ise kişiliğin oluşumu konusuna toplumsal ve milli kimlik açısından bakmışlardır. Kimlik; psikolojik, sosyolojik ve antropolojik yaklaşımlarla ele alınan bir konudur. Zira kimlik, kişilik ve sosyo-kültürel yapı ile yakından ilgili bir olgudur.[633]

İnsani ilişkilerin anlam bulduğu yer, bireyin ilişkiler yumağı içerisinde bulunduğu sosyal ortam adı verilen yerdir.[634] Birey sosyal ortamda varlık gösterebilmek adına kendi sosyal kimliğini kurgulamak durumundadır. Sosyal kimlik ise kişinin başkaları ile olan ilişkilerinde sahip olduğu özellikler doğrultusunda kendini nasıl tanımladığıyla ilgilidir.[635] Kişinin toplumsal konumu, inancı, hangi millete mensup olduğu, politik görüşü, mesleği vb. nitelikleri sosyal kimliğini tanımlamaktadır. Sosyal kimlikler insanların sosyal çevresini belirleyebilmekte ve davranışlarını etkileyebilmektedir.

Toplumun yapı taşı olan aile, bu yapı taşının da en önemli parçalarından biri olan kadın, zaman içerisinde toplumların değişimlerine paralel olarak kendisi de bir gelişim ve değişim göstermiştir. Mevcut şartların gelişim göstermesiyle kadın daha da sosyalleşip toplum hayatına aktif olarak dahil olmuştur.[636]

Bu bölümde, Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanlar, sosyal hayat içerisindeki konumları ve özellikleri bakımından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler; "Toplumsal Konumları Bakımından Kadınlar", "Eğitim Durumlarına Göre Kadınlar", "Milletlerine Göre Kadınlar", "Mesleklerine Göre Kadınlar" ve "Toplumsal Değerler Karşısında Kadınlar" başlıkları altında ele alınmıştır.

---

[633] Halis Adnan Arslantaş, *"Kültür-Kişilik ve Kimlik"*, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisisi, C.7, S.1, Ekim 2008, s.s.107-108.
[634] Tarık Özcan, *"Romanda Sosyal Ortam"*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.10, S.2, 2000, s.100.
[635] Celalettin Yanık, *"Etnisite, Kimlik ve Milliyetçilik Kavramlarının Sosyolojik Analizi"* Kaygı Uludağ Üniversitesi Felsefe Dergisi, S.20, 2013, s.228.
[636] Ramazan Gülendam, *Türk Romanında Kadın Kimliği*, Salkımsögüt Yay., Erzurum, 2006, s.41.

Kadınlar öncelikle toplumsal konumları bakımından ele alınmış olup ardından eğitim durumları, ırkları, meslekleri, sosyal meselelere duyarlılıkları ve buna paralel olarak yüklendikleri sorumluluklar incelenmiştir. Yazarın kadından sosyal hayattaki beklentileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Son olarak kadınların toplum nazarındaki yeri incelenmiş; kadın ve kadın sorunlarına toplumun bakışı ve bu sorunların kadınlar üzerindeki etkisi üzerinde durulmuştur.

4.1. TOPLUMSAL KONUMLARI BAKIMINDAN KADINLAR

Konum bir insanın veya bir nesnenin bulunduğu yerdeki durumu veya duruş biçimi olarak tanımlanmaktadır.[637] Toplumsal konum ifadesiyle bireyin toplumsal yapı içerisinde işgal etmiş olduğu yer kastedilmiştir. Türk toplumunda, Cumhuriyet'e kadar olan süreçte kadının bir birey olarak görülmemesi sebebiyle kadınların toplumsal konumları aile içerisindeki durumlarıyla sınırlı kalmıştır.

Esat Mahmut Karakurt'un eserlerindeki kadın kahramanların toplumsal konumları dikkate alındığında Tanzimat romanlarındaki kadın kahramanların toplumsal konumları ile benzerlik göstermektedir. Bu kadın kahramanlar, genellikle toplumda bir statü kazanamayarak aile içerisindeki konumları itibariyle medeni hâlleri telaffuz edilmiştir. Karakurt'un romanlarında yüksek bir öğrenim görmüş kadın kahramanların dahi bir mesleği icra etmediği görülmektedir. Bu nedenle Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların toplumsal konumları; "Yetim, Öksüz Kadınlar", "Evli Kadınlar", "Dul Kadınlar", "Boşanmış Kadınlar" ve "Ötekileştirilen Kadınlar" şeklinde dört başlık altında incelenmiştir.

[637] Erişim Adresi: sozluk.gov.tr. Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2019.

4. 1. 1. Yetim, Öksüz Kadınlar

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında bir istisna dışındaki bütün kadın kahramanların anne veya babası vefat etmiştir. Bazı kadın kahramanlar hem anne hem de babası vefat etmiştir.

Kadın Severse romanındaki Nevin, anne ve babası ölmeyen tek kadın kahramandır. Çünkü romanda olay örgüsünü oluşturan asıl çatışma Nevin, Nevin'in annesi Leyla ve Faruk arasında geçmektedir. Kemal'le evli olan Leyla'nın ise hem anne hem de babası vefat etmiştir. Kızı Nevin ile aynı erkeğe âşık olmasının ardından intihar ederek Nevin'i öksüz bırakır.[638]

Karakurt romanlarında kadın kahramanlar genellikle öksüzdür. Bunun temel sebebi kadınların erkekler tarafından korunmaya muhtaç olduğu algısıdır. Bu kadın kahramanların başında ya baba ya da bir ağabey bulunur. Babasını kaybetmiş olan bütün "*genç kızlar*"ın hayatlarında dayanak olabilecek bir erkek bulunur. Birinci dereceden erkek kahramanla tanışan kadın kahramanlar ailesinin bütün fertlerini yitirerek sadece bir kişi tarafından korunmaya başlar.

Vahşi Bir Kız Sevdim romanında annesini yitirmiş olan Kristina, erkek kardeşi ve babasının himayesi altında bulunmaktadır. Kristina'nın erkek kardeşinin bir baskın sırasında ölmesinin ardından tek aile yakını babası kalmıştır. Fakat Kristina'nın Adil Bey'e aşık olması üzerine babası tarafından reddedilir.[639]

Çölde Bir İstanbul Kızı adlı romanda Sermin, küçük yaşta annesini kaybetmiştir. Babasının himayesinde büyümüştür.

Dağları Bekleyen Kız romanında annesini yitiren Zeynep babası tarafından büyütülmüştür. Zeynep'in Adnan'ı sevdiğini ve *"şaki"*lere ihanet ettiğini öğrenen babası Zeynep'i reddetmiştir.[640]

Allah'a Ismarladık romanında Beti'nin annesinin vefat etmiş olması hasebiyle Beti, babası tarafından büyütülmüştür. Beti'nin İzzet'e âşık olmasının ardından babası tarafından reddedilmiş ve İzzet'in eşi olarak himayesi altına

[638] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.197.
[639] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.40.
[640] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.122.

girmiştir. İzzet'in kız kardeşi olan Seniye, küçük yaşta anne babasını kaybetmiş ve ağabeyi İzzet tarafından büyütülmüştür.[641] İzzet, Seniye'nin babasızlığını hissettirmemeye çalışmıştır.

Seniye'nin kızı olan Emel'in babası, dayısı İzzet tarafından öldürülmüştür.[642] İzzet'in askeri görevinden alıkoymaya çalışan Seniye'nin kafasına İzzet, tabancasının kabzasıyla vurur. Seniye bu yaranın etkisinden kurtulamayarak ölür.[643] Böylece Emel hem annesini hem de babasını yitirir ve o da İzzet'in himayesine geçer.

Ölünceye Kadar adlı romanda Nimet, yardımcı kahramanlardan biridir. Bedri Nejat'ın nişanlısı olan Nimet'in babasının ölmesi ardından tek aile yakını olarak annesi kalmıştır.[644] Bülend ise Bedri Nejat'ın kız kardeşidir. Küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiş, ağabeyiyle birlikte büyümüştür. Ağabeyi onun dünyadaki tek ailesidir.[645] *Ölünceye Kadar* adlı romanda ana kadın kahraman olan Nesrin, Bedri Nejat'ın âşık olduğu genç kızdır. Babası, Nesrin Paris'te okumaya gitmeden beş sene evvel vefat etmiştir. Nesrin'in tek yakını annesidir.[646]

Son Gece adlı romanında Mariya, hem annesiz hem de babasız olan kadın kahramanlardandır. Mariya'nın babası, Faruk Bey tarafından öldürülmesinin[647] ardından Mariya, halasının yanına yerleşmiştir. Erkek kardeşi, onun Faruk Bey'le olan ilişkisini öğrenmesinin ardından kendisinin Mariya'ya yaptıklarından dolayı intihar ederek ölmüştür.[648]

İlk ve Son romanında Necla, anne şefkatinden mahrum büyümüştür.[649] Babası ölmeden önce onu, zorla bir adamla evlendirmiş fakat bu evliliği uzun bir müddet sürdüremeyince ayrılmıştır. Ardından da Mecdi'ye âşık olmuş ve evlenmiştir.

Aldatacağım adlı romanda Mualla'nın ise ne annesi ne de babası vardır.[650] Ailesi olmadığı için uzak akrabalarının yanında bir sığıntı olarak yaşamıştır. Bir süre sonra da akrabaları onu, kırk yaşında olan İsmail'le evlendirmiştir.

---

[641] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.20.
[642] A.g.e.,s.73.
[643] A.g.e.,s.182.
[644] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.9.
[645] A.g.e.,s.146.
[646] A.g.e.,s.66.
[647] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.15.
[648] A.g.e.,s.273.
[649] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.29.

Sokaktan Gelen Kadın romanında Semra'nın anne ve babası vefat etmiştir. Hayatı boyunca ona sahip çıkan ve doğru yönlendiren kimse olmadığından ahlâksız yollara başvurarak geçimini sağlamakta olan bir kadındır. Semra, Selim'le tanışarak ona âşık olur. Fakat ahlâksız yaşantısı dolayısıyla Selim'le evlenemez. Semra, yaşadığı ahlâksız hayatın sorumlusu olarak da ailesini görmektedir. Ona sahip çıkacak kimsesi olmadığından ve doğru yola sevk edilemediğinden dolayı başına kötü şeylerin geldiğine inanır.[651]

Ankara Ekspresi adlı romanda Frolayn'ın ailesi hakkında bir bilgi verilmez. Fakat onun bir ailesi olmadığı sezdirilir. Bu Alman kızının bağlı olduğu tek şeyin vatanı olduğundan bahsedilir. Âşık olmasının ardından vatanından vazgeçerek Seyfi'yi tercih eder.

Bir Kadın Kayboldu adlı romanda Selma'nın anne babasının varlığı hakkında bilgi verilmemektedir. Onun bir ağabeyi olduğu bilinmektedir. Ağabeyi Avukat İrfan da olay örgüsüne dahil edilmiş yardımcı kahramanlardan biridir. Hümeyra'nın ise Fabrikatör İhsan Kiper'in kızı olduğundan bahsedilir.[652] Fakat aynı Selma gibi anne babasının yaşam varlığından hikâyede bahsedilmemektedir.

Ömrümün Tek Gecesi adlı romanda Gülseren ve Gülderen iki kız kardeştir. Bir de hayatta olan ağabeyi bulunur. Anne ve babası ölen kardeşler teyzeleriyle birlikte oturmaktadırlar.[653]

Ailesi hakkında hiçbir veriye ulaşılamayan diğer bir kahraman ise *Erikler Çiçek Açtı* romanındaki Neslihan'dır. Romanda Neslihan'ın Türkistanlı bir kadın olduğundan bahsedilmektedir. Çin'de faaliyet göstermekte olan gizli bir Komünist teşkilatına üye olduğu söylenir.

Son Tren adlı romanda ise Nevzat'ın ailesi hakkında pek bilgi verilmez. Fakat anne ve babası olmadığı okuyucuya sezdirilir. Kökleşmiş bir ahlâka sahip olmaması, parasını kendi çıkarları doğrultusunda kazanması ve bir ailesinin bulunmadığına dair en büyük delildir. Çünkü Esat Mahmut Karakurt, roman kahramanlarını oluştururken

---

[650] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.89.
[651] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.143.
[652] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.93.
[653] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.234.

bir düzen çizgisi içinde hareket eder. Nevzat'ın anne veya baba kontrolünde olmaması, onun ahlâksız biri olduğunun delili niteliğindedir. Karakurt, anne- baba şefkati görmüş ve himaye altında bulunan kadınları daha ahlâk sahibi bireyler olarak yansıtırken, anne ve babalarını kaybetmiş kişilere daha fazla ahlâksal zaaflar yüklemiştir. Anne ve babalarını kaybetmiş kahramanlarda ahlâksal bozukluklar daha fazla görülmektedir. Karakurt'un buna örnek teşkil edebilecek iki önemli kahramanı daha bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Bülend'dir. Bülend, anne ve babasını küçük yaşta kaybetmiş, ağabeyinin himayesinde yatılı okullarda büyümüştür. Ağabeyinden gerektiği kadar ahlâkî terbiyeyi alamayan Bülend, gayrimeşru bir çocuğa hamile kalmıştır.

Yetim ve öksüz olan diğer bir kahraman ise *Sokaktan Gelen Kadın* romanındaki Semra'dır. Ailesi olmadığı için hiçbir ahlâkî terbiyeyi almamış ve o, hayatı zevkleri doğrultusunda yaşamayı kendine amaç edinmiştir. Bu ahlâksal bozukluklarının temelinde kendisi de ailesinin olmayışını göstermektedir. Bu nedenle denilebilir ki; Semra, küçük yaşta anne babasını kaybettiği için ahlâksal bozuklukları olan bir kadındır. Karakurt'un romanlarında ahlâksal bozuklukların görüldüğü kadınlar, aile fertlerinin hepsini kaybetmiş kişilerdir.

Son Tren adlı romandaki diğer kadın kahraman olan Pelin'in on sene evvel annesi vefat etmiştir.[654] Rıdvan'la evlenmesinin ardından, Nevzat'ın planı üzerine babası da öldürülmüştür.

Kadın İsterse romanında Nadya'nın ise annesi vefat etmiştir. O, babasıyla yaşamakta olan bir kadın kahramandır. İrfan Bey'e âşık olmasının ardından, babasını terk ederek İrfan Bey'le gider.[655]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanlar için genellikle öksüz-yetim olma durumu söz konusudur. Sıklıkla ise kadın kahramanların annelerini kaybetmiş oluşları dikkat çekmektedir.

[654] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.92.
[655] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.263.

4. 1. 2. Evli Kadınlar

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında evli kadınları sıkça görmek mümkündür. Bu evli kadınlar kimi zaman birinci derecede kimi zaman ise ikinci derecede şahıslar olabilmektedir. Karakurt'un romanlarında evli olan kadınlar genellikle eşleriyle mutlu olmayan kadınlardır. Bu kadınlar, genç yaşta sevmediği bir erkekle evlendirilmiş ve genellikle ailesinin isteği üzerine hiç tanımadıkları bir adamla evliliğe zorlanmış kadınlardır. Evlilik ancak sevgi ve aşk bağıyla ve anlayışla yürütülebilecek bir müessesedir. Bunun olmadığı bir aileyi ayakta tutmaya çalışmak büyük facialara sebebiyet verebilmektedir. Kadın erkek fark etmeksizin eşlerin birbirlerini aldatması görülebilmektedir. Hatta daha ileri neticelere ulaşabilen eşlerin birbirine uyguladığı psikolojik ve fiziksel şiddet ve baskılar sonu cinayetle bitecek ağır vakalarla sonuçlanabilmektedir.

Bir Çılgın adlı hikâyede Melahat, Arnavut bir silahşorla evlendirilmiştir. Kocasının dördüncü eşi olan Melahat, diğer eşlerden gördüğü kötü muameleye dayanamayarak intihar etme girişiminde bulunur. Yaralı olarak kaldırıldığı hastanede Celal Bey'le tanışır ve âşık olur. Melahat, Celal Bey'le aşk yaşamaya başlar. Fakat Celal Bey'i çok kıskanmaktadır. Bu nedenle Mualla hem Celal'den intikam almak hem de yaşadığı azaptan kurtulmak için hastanenin camından atlayarak intihar eder.

Kadın Severse adlı romanda Leyla, Kemal Engin'in yirmi senelik eşidir. Daha on beş yaşındayken sevmediği bir erkekle evlendirilmiştir.[656] Kemal'e iyi bir eş olabilmek için çaba sarf etmiştir. Fakat Ferit'le tanışınca onun ilgisine karşı koyamamıştır. Yirmi sene boyunca eşinden göremediği ilgi ve sevgiyi Ferit'ten görmesinin sonucunda duygularına engel olamayarak ona kapılmıştır. Kendisinin de bu ilişkinin yanlış olduğunu bilmesine rağmen ilişkisini ölünceye kadar devam ettirmiştir.

İlk ve Son romanında Necla, Mecdi'nin çocuğuna hamile kalır. Necla, gayrimeşru bir çocuğu doğuramayacağından dolayı Mecdi ile evlenirler.[657] Fakat Mecdi ileride körlüğe sebep olacak bir hastalığa yakalanır. O, yaşamına bir kör olarak devam etmek istemediğinden intihar eder.

---

[656] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.156.
[657] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.263.

Aldatacağım adlı romanda Mualla, ailesini yitirmesinin ardından akrabalarıyla yaşamaya başlamıştır. Fakat akrabalarının bir süre sonra onu istememesi sonucunda kendisinden yaşça büyük olan İsmail'i bularak Mualla ile evlendirmişlerdir.[658] İsmail, ahlâksız biridir. Zamanla bu ahlâksızlığını Mualla'ya da bulaştırmıştır. İsmail ve Mualla, zengin erkekleri tuzaklarına düşürerek, onları dolandırmaktadırlar. Mualla, Macit ile tanışınca yaptıklarından pişman olarak eşini öldürür.

Bir Kadın Kayboldu adlı romanda Necmi'yle evli olan Selma, eşini çok sevmektedir. Fakat Necmi, Selma'yı devamlı olarak aldatmaktadır. Selma, aldatıldığını öğrenince kocasını kimseyle paylaşmak istemediğinden Hümeyra'yı silahla yaralar.[659]

Ömrümün Tek Gecesi adlı romanda Cemile, kocasını sevemeyen evli bir kadındır. Ekrem'i çok sevdiğinden dolayı eşini aldatır.[660] Fakat Cemile, Ekrem tarafından aldatıldığını öğrendiğinde intikam almak için Gülderen'i öldürerek intihar eder.

Erikler Çiçek Açtı adlı romanda Neslihan Çin'de yürütülmekte olan gizli Komünist teşkilatının bir üyesidir. Teşkilata hizmet etmek amacıyla Bay Çing Çung ile evlendirilmiştir.[661] Kocasıyla arasında bir sevgi bağı yoktur ve evlilikleri sadece kâğıt üzerindedir. Bu nedenle Orhan Sümer ile tanıştığında ona âşık olur.

Son Tren adlı romanda Nevzat, Avukat İzzet'le evlidir. İzzet, Nevzat'ı sevmektedir. Fakat Nevzat İzzet'e bir aşk bağıyla bağlı değildir. Nevzat için bu evlilik sadece çıkar üzerine kuruludur.[662] Nevzat, gizli işlerini yürütebilmek amacıyla İzzet'le evlenmiştir. Evlilikleri sadece kâğıt üzerindedir. Eşine sevgiyle bağlı olmayan Nevzat, bu nedenle genç erkeklerle ilişki kurmaktadır. Rıdvan'a âşık olduktan sonra haftada bir geceyi onunla geçirmek ister. Fakat bu durumu Rıdvan kabul etmez.

---

[658] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.89.
[659] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.75.
[660] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.45.
[661] Esat Mahmut Karakurt, *Erikler Çiçek Açtı*, s.174.
[662] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.74.

Pelin ise Nevzat'ın Rıdvan'ı evlendirdiği kızın adıdır. Nevzat, zengin olan Pelin'i Rıdvan'la evlendirerek servetini büyütmek istemiştir.[663] Fakat Pelin ve Rıdvan birbirlerine âşık olmuştur.

4. 1. 3. Dul Kadınlar

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki dul kadın kahramanlar iki işlevde bulunmaktadır. Bu kadınlar ya yardımcı kahraman ya da figüran konumundaki kaharamanlardır.

Son Gece adlı romandaki yardımcı kahraman işlevindeki Mariya'nın halası Mihailesku dul bir kadındır.[664] Mihailesku, Mariya'nın dert ortağıdır. O, Mariya'nın zor zamanlarında onu dinlemiş ve ona yol gösterici olmuştur.

İlk ve Son romanındaki dul kadın ise Mecdi'nin annesidir. Mecdi'nin annesi, yardımcı kahraman konumunda olmasına rağmen romanda adı söylenmemiştir. Bu kadın, eşini genç yaşta kaybetmiş ve Mecdi'yi tek başına büyütmüştür:

"Evet kızım, 19 yaşında dul kaldım ve bir daha evlenmedim. Bütün arzu ve heyecanlarımı, bütün kadınlık duygu ve sevgimi işte o gördüğün oğlum için harcadım. Her şeyimi ona verdim. Her türlü saadetimi onun için sarf ettim. Aşkım, sevgim, hayatım, her şeyim, her şeyim yalnız o oldu. Bu büyük ıstırabın, bu dinmez acının tesellisini bile yalnız onun yanında iken unutmaya çalışırdım."[665]

Üçüncü dereceden kadın kahraman konumundaki tek dul kadın ise *Dağları Bekleyen Kız* romanındaki Adnan Bey'in annesidir. Adnan Bey'in annesi romana dahil edilmemiş olan kahramanlardandır. Adnan'ın annesine yazmış olduğu mektupları dolayısıyla bilinmektedir.

---

[663] A.g.e., s.108.
[664] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.57.
[665] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.30.

4. 1. 4. Boşanmış Kadınlar

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında boşanmış bir kadın kahraman görmek oldukça zordur. On altı romanı ve üç hikâyesinde içerisinde boşanmış kadın kahramanlara sadece iki defa rastlanmaktadır. Çünkü Karakurt, evlilik bağını en az aşk kadar kutsal görmektedir. Onun kadın kahramanları sevmek için yaratılmış varlıklardır. Onlar erkeğe bağımlı olarak yaşamaktadırlar. Onun kadınları ahlâksal olarak birçok erdemle donatılmıştır. Bu nedenle evliliklerine aşkla bağlı olan kadınlar eşlerinden boşanmamaktadırlar.

Aşkın Alevleri kitabındaki *Perde Arkasında* adlı hikâyede G… Hanım, erenlerin emrine girmek için gittiği dergâhta genç şeyhe âşık olur. Bu genç şeyhe duyduğu aşktan dolayı eşinden ayrılır:

"Atina'da Ermeni Meselesi'nde pederini kaybetmiş bu sırada orada bulunan ve şimdi tekaüde sevk olunan bir yaşlı paşa ile evlenmiş, İstanbul'a gelmiştir. Kendisinden otuz yaş ihtiyar olan bu paşa ile altı yedi sene kadar yaşamış ve kocasına en ufak bir hıyaneti hatırından geçirmemiştir. Macerasını tafsilatıyla yazacağımız için ismini ve hüviyetini saklamak mecburiyetinde bulunuyoruz. Bu kadın bundan iki buçuk sene evvel tanışmış bir aileye mensup bir kadının delaletiyle Kadıköy civarında bulunan bir dergâha devama başlamış, o dergâhın genç şeyhi ile münasebette bulunarak onu sevmiş ve bunun üzerine kocasından ayrılarak, dergâha düşen kadın kendisini tam üç sene, o zamana kadar görmediği, bilmediği, işitmediği derin bir zevk âlemine kaptırmış ve bundan kurtulamamıştır."[666]

Kadın Severse 'de Leyla, Ferit'e âşık olmasının ardından Kemal'den boşanmak ister. Leyla'nın boşanmak istemesinin temelinde sadece âşık olması yoktur. Onun daha önce boşanmış olmamasının sebebi kızı Nevin'dir. Kemal, onu defalarca aldatmış olmasına rağmen o, çocuğu için evliliğini sürdürmüştür. Fakat boşanmak istemesi nedeniyle mahkeme reisi tarafından suçlu bulunur. Mahkeme reisine göre Leyla'nın yaşını alması, gelinlik çağda bir kızı olması ve eşinin ona her türlü maddi saadeti yaratması; onun sevmediği hâlde evliliğini sürdürmesi için yeterli bir gerekçe olarak görülebilir. Leyla'nın bu davranışıyla, hatta hafif bir kadın gibi göründüğü dile getirilir. Kadın şiddet görebilir, eşini sevmeyebilir veya

[666] Esat Mahmut Karakurt, *Aşkın Alevler(Perde Arkasında)*, s.65.

anlaşamayabilir. Fakat bunlara rağmen evliliğini devam ettirmek zorunluluğundadır. Romanda toplum içerisinde boşanan kadınların nasıl göründüğü mahkeme reisi tarafından ifade edilir. Mahkeme reisinin söylemiyle *"ayrılmak için mahkemeye başvurmuş bütün kadınlar suçludur"* ifadesi dile getirilmektedir. Erkek hâkimiyetini egemen olduğu ve kadınların her koşul altında erkeklere saygı ve sadakat göstermesi gerektiğine yönelik bir düşünceye eleştiri vardır:

"Hanım, bir dakika Hâkimlik sıfatından çekilerek, söylemekten kendimi menedemeyeceğim. En hafif tabiriyle ayıp, çok ayıp yapıyorsunuz. Bakın, bembeyaz olmuş saçlarınız!.. Gelinlik kızınız var. Bu yaştan sonra, içtimai bir mevkie sahip ve size her türlü maddi saadetleri temin eden yirmi senelik kocanızdan –sevmiyorum- diye ayrılmak teşebbüsünde bulunmak, sizin gibi böyle ilim ve irfan sahibi bir kadına yakışmayacak kadar hafif bir hareket doğrusu!.. Sözlerinizi zapta geçirmek istemiyorum. Söylenmemiş telakki edeceğim. Rica ederim hanım, kocanızla barışın ve kalkıp evinize avdet edin!..

Leyla büyük bir metanet ve soğukkanlılıkla sarsıyor:

Hayır efendim, diyor. Ne kocamla barışacağım ve ne de bir daha onun evine avdet edeceğim!.. Beni ayırmazsanız bile gene dönmeyeceğim oraya!..

Leyla, soluk dudaklarını kıvırarak acı acı gülüyor. Başını biraz daha kaldırmıştır şimdi. İçi dumanlı gözlerini, kendisine hiddet ve nefretle bakan hâkimlerin yüzüne çeviriyor… Ağır bir sesle:

Muhterem hâkimler, diyor, sevmediği bir adamla yaşamak istemediğini, kendisini anlamayan bir koca ile ömrünün nihayetine kadar kalmağa tahammül edemeyeceğini söyleyen kadının yüzüne nefretle bakıyor ve saçlarının beyazını gösterip, yetişmiş çocuğunun yaş senelerini sayarak, -ayıp değil mi, utanmıyor musun?- diye suratına bağırıyorsunuz!.."[667]

Kocasından ayrılmış olan diğer bir kadın kahraman ise *İlk ve Son* romanın birinci dereceden kadın kahramanı olan Necla'dır. Babası ölmeden önce onu sevmediği bir erkekle evlendirmiştir. Fakat Necla, bu evliliğe uzun süre tahammül

[667] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.154-155.

edemeyerek eşinden boşanmıştır. Karakurt, toplumun boşanan kadın üzerindeki algısına bu romanda da dikkat çekmektedir. Romanlarda insanlar, eşinden ayrılan kadınlara iyi gözle bakmamaktadırlar:

"Görmedim doğrusu. Bundan iki sene evvel miydi neydi bir gün babasıyla gelmiş çiftliğe. O gün ben yoktum. Çok güzel bir kız dediler. O da babası gibi iyi kalpli bir insanmış. Fakat bilmiyorum doğru mu? Pek inanamadım a, güya kocasından ayrılmış.

Ne olur kocasından ayrılırsa, belki doğrudur.

Bizim memlekette pek kocasından ayrılan kadın kısmını iyi görmezlerde…

İhtimal kocası fena çıkmıştır. İsmail Ağa, ne yapsın?

Bilmiyorum vallahi evlat, hiç geldiği yok ki çiftliğe anlayalım. Ama diyeceksin ki neye gelsin? Gelip de ne yapacak burada? Karun gibi zengin kadın."[668]

Fakat Necla, bunun tersine oldukça ahlâk ve erdem sahibi bir kadındır. Necla'nın eşinden ayrılmasının sebebi aşka duyduğu özlemdir. O, çok zengin bir kadındır. Necla, erkeklerin kendi mal varlığından faydalanmak için etrafında dolaştığını düşünmektedir. O bu sebeplerden dolayı boşanmış bir kadın kahramandır.

4. 1. 5. Ötekileştirilen Kadınlar

Öteki, mevcut toplum içerisinde dışlanan, sözü edilen nesneden önem bakımından uzak olan anlamına gelmektedir.[669] Mevcut toplum içinde ise ötekileştirilmiş bireylerin ortaya çıkmasına olanak sağlayan şeyse bakıştır. Toplumun bir bireyin üzerinde oluşturduğu önyargılar kişileri öteki olarak var olmasına sebebiyet vermektedir: *"Kişiye ayna tutan şeydir bakış; onu bütünleyen tam olduğunu hissettiren şey. Yine de her bakışın bir kötü bakış olabileceğini, soğuk ebeveyni, yargılayan efendiyi, adaletsiz tanrıyı da içinde taşıdığını biliyoruz. Bakışın çifte doğası: Kendimizi eksiksiz hissetmemiz için başkasının bizi görmesi gerekir;*

[668] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.34.
[669] Erişim Adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cde8f5c544d92.67433717 Erişim Tarihi:02 Ocak 2019.

ama diğer yandan, etrafımızı saran gözler imparatorluğu bize her an gözaltında olduğumuzu söyler. İşte insanın bakışa aynı anda hem muhtaç hem de maruz kalıyor olması, hepimizin kendini şu ya da bu ölçüde içinde bulduğu bu çatışma mağdurun yazgısında tam anlamıyla bir yaraya dönüşmüştür.''[670]

Toplum içerisindeki bireyin ötekileştirilmesi, aşağılanmışlık duygusunun tezahür etmesine sebebiyet vermektedir. Nurdan Gürbilek'e göre aşağılanmışlık *"başkasının aynasından yansıyan yetersizlik duygusu, ötekinin bakışının açtığı gurur yarası"*[671] olarak görülmektedir.

Türk toplumunda kadını, ötekileştiren ve öteki olarak anılmasına sebebiyet veren ataerkil yapının varlığıdır. Tanzimat'a kadar olan süreçte Osmanlı kadını toplum içerisinde ezilmiş ve ötekileştirilmiştir. Osmanlı kadının yüzyıllar boyunca bir nesne olarak görülmesindeki etmen ise İslamiyet değildir: *''Birçok haktan yoksun bırakılan, yalnızca bir süs, bir zevk aracı, bir hizmetçi, çocuk doğurup emzirip büyüten bir meta olarak görülen, şahitlikleri kabul edilmeyen, mirastan yoksun bırakılan, istemedikleri kocalara verilen, üzerlerine ortaklar getirilen, dünyaya peçeler ardından baktırılan kadınların bu durumda olmaları İslâmiyet'in uygulamalarının bir sonucu değildir. Bu tür uygulamalar sonradan, İslâmiyet'i tam anlamıyla bilmeyen kişilerin yaptırımları sonucu ortaya çıkmıştır.''*[672]

Tanzimat'a kadar olan süreçte Türk toplumunun kadına olan bakış açısını, kadının satılık bir nesne olarak görülmesini Namık Kemal şu ifadelerle telaffuz etmektedir: *''Kadınlar ne zamana kadar kocalarını yaşmak, ferace konularıyla bunaltarak sabahlara kadar uykusuz bırakacaklar?. Analar ne zamana kadar kızlarını satılık meta gibi yıllarca her gün esirci bakışlı görücünün arayıcı bakışlarına sunduktan sonra, hediyelik cariye gibi gönlünün yatıp yatmadığını bir kerecik bile sormaya gerek duymaksızın, kendi beğendikleri bir adamın eline teslim edecekler?...''*[673] Tanzimat'a kadar sosyal hayattan mahrum bırakılarak eve hapsedilen Osmanlı kadınları, modernleşme sürecinin getirdiği yeniliklere paralel olarak varlığını göstermeye başlamıştır. Lakin ataerkil Türk toplumunun öğretisi olan

[670] Nurdan Gürbilek, *Mağdurun Dili*, Metis Yay., İstanbul, 2008,s.147.
[671] A.g.e., s.29.
[672] Figen Aydıngör, *Tanzimat Döneminde (1839-1876) Kadın Yaşamındaki Modernleşme*, Yüksek Lisans, Anadolu Üniversitesi SBE, Eskişehir, 2006, s.93-94.
[673] Meral Altındal, *Osmanlı'da Kadın*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul,1994, s.181.

erkek egemenliği günümüzde dahi zihinlerden silinmemiştir. Ötekileştirilmenin biçimi ve boyutu farklılık göstermiş olsa dahi günümüzde varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

II. Meşrutiyet döneminde kadına verilen haklar genişletilmiş ve daha önceleri sokağa bile çıkamayan kadınlar, yazın hayatında kendilerine yer edinmeye başlamışlardır. Tamamen kadın yazarlardan oluşan Kadın Dünyası Dergisi, henüz ilk sayısında erkeklerin kadınlara olan bakış açısını şu ifadelerle eleştirmiştir: *"... Biz Osmanlı kadınları kendimize mahsus inceliğimiz, kendimize mahsus âdat ve âdabımız vardır. Onu erkek muharrirler bir kadının anlayabileceği ruhla anlayamazlar, lütfen bizi kendimize bıraksınlar, hayallerine baziçe buyurmasınlar! Biz kadınlar hukukumuzu kendimiz bizzat kendi içtihatımızla müdafaa edebiliriz… Biz zavallı kadınlar, erkekler nazarında daima bir meyve, bir meta hâlindeyiz. Amelimiz, hakk-ı hayatımız tahdit edilmiştir. Hem de hiçbir zaman tam manasıyla erkeklere enis-i can, refik-i ömr, şerik-i hayat olamadık…"*[674]

Türk romanının başlangıcından itibaren kadın eksenindeki yönelimleri konu edindiği görülmektedir: *"Bu yönüyle bakıldığında, ilk telif eser olan Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat adlı metinin olay örgüsü, aşk teması etrafında geliştiği hâlde Fitnat'ın şahsında belirgin biçimde Türk toplumunda kadının yeri, konumu ve ona yönelik baskıları bazen görünür biçimde sembolik şekilde göz önüne serilmiştir. 2. Dünya Savaşı sonrasındaki Türk romanında, köy romanları, hapishane romanları, tarihi serüven romanları, pembe aşk romanları dahil olmak üzere hemen her türden metin, bir yönüyle kadını tanımaya, kadının iç dünyasını aydınlatmaya ve onun paralelinde de kadın sorunlarına bir ucundan dokunmaya yer vermişlerdir."*[675]

Türk edebiyatının önemli şahsiyetleri kadınların eğitimden yoksun bırakılmalarını, toplumun geri kalma nedenlerinden biri olarak görmüşler ve bu durumu eleştirerek erkek- kadın eşitsizliğine değişmişlerdir: *"Tevfik Fikret, kadının sefil olması ile insanlığın sefil olması arasında bağlantı kurarken; Halide Edip, Türk kızlarının eğitim olanağına kavuşması için yazılar yazar. Hüseyin Rahmi, eserlerinde*

---

[674] Berna Yürüt, *"Tanzimat Sonrası Osmanlı Kadın Hareketi ve Hukuki Talepleri"*, TBB Dergisi Kadın ve Hukuk Özel Sayısı, 2017, s.381.

[675] İbrahim Biricik, *1980-1990 Arası Türk Romanında Öteki, Yüksek Lisans Tezi*, Pamukkale Üniversitesi SBE, Denizli, 2013, s.233-234.

kadın- erkek eşitsizliğini işler. Namık Kemal de eserlerinde kadın ile erkek arasındaki eşitsizliği eleştirerek kahramanları ile topluma mesaj verir."

Esat Mahmut Karakurt romanlarında kimi zaman toplumun ötekileştirdiği ve hor gördüğü kadın kahramanlara yer vermiştir. Esat Mahmut Karakurt'un kadın kahramanlarında ötekileştirme çoğu zaman erkek ve kadın arasındaki eşitsizliklerden dolayı ortaya çıkmaktadır. Karakurt, genellikle kadın hak ve özgürlüklerini ön plana çıkarmaya gayret etse de romanlarında ötekileştirilmiş kadının oluşumuna engel olamamıştır. Kimi zaman eleştirmek amacıyla ötekileştirilmiş kadın kahramanları eserlerinde yansıtmak istemiştir. Bu ötekileştirme ise çoğu zaman açık bir ifadeyle dile getirilmemiştir.

Dağları Bekleyen Kız romanında Zeynep'in davasında savunmasını yapması üzerine Avukat bir kız bu vazifeyi üstlenmiştir. Fakat mahkeme koridorunda konuşan avukatlar, bir kızın Zeynep'in davasında başarı gösteremeyeceği kanaatindedir. Onlara göre erkeğin zekâsı kadınınkinden daha üstündür. Karakurt, bu romanda bir kişinin yaptığı mesleği etkileyen asıl şeyin cinsiyet olmadığına dikkat çekmektedir. Yazar bu romanda toplum içerisinde eğitim almış kişilerin dahi kadınlara karşı saygı göstermediklerini vurgulamaktadır:

"Bir köşede dört-beş avukat toplanmış, konuşuyorlar.

Bu kadını kim müdafaa ediyor?

Yeni mektepten çıkmış genç bir kız.

Ne diyorsun, bir erkek avukat bulamamışlar mı?

İstememiş. Fakat kendisine, mahkemenin mecburen bir avukata tayin edeceği söyledikleri zaman, şehri aratmış, taratmış, nihayet bu kızı bulmuş."[676]

Ölünceye Kadar'da kadınları ötekileştirerek erkeklerle aynı hak ve özgürlüklere sahip olmadığını dile getiren kişi romanın ana kahramanı Bedri Nejat'tır. Bedri Nejat'a göre kadınların istediği gibi yaşaması mümkün değildir. Kadınların yaptığı hatalar veya yanlış tercihler, onları toplumun gözünde

[676] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.157.

aşağılanmaya ve hor görülmeye layık olarak kılmaktadır. Bu romanda Bedri Nejat'ın bakışı "cemiyet"i temsil etmektedir. Onun ve cemiyetin düşüncesine göre kadınlar ve erkeklerin aynı haklara sahip olmaları mümkün değildir. Çünkü; *"erkeğin feda edilebilecek maddi bir kıymeti yoktur."*[677] Bekâret mevzusunda aynı haklara sahip olmayan kadınlar, istediği yerde bulunma hakkına da sahip değillerdir:

"Haydi kız, çekil şuradan Allah aşkına, şimdi sana dert anlatacak vaktimiz yok. Hem dönsene artık sen evine…"[678]

Son Gece adlı romanda Faruk için bir balo düzenlenmiştir. Bu baloda Faruk ve Rumen kızlarının arasında geçen sohbet, ötekileştirilmiş kadın figürü için yapılmış eleştirileri içermektedir. Aynı zamanda bu sohbet içerisinde kadının hak ve hürriyetleri olduğu ve erkekler gibi istediği hayatı yaşamakta özgür olduğu vurgulanmaktadır. Kadınlar da erkekler gibi kendi kaderleri hakkında karar alma yetkisine sahiptir:

"İşitmediğiniz, bilmediğiniz birtakım heyecanlarla damarlarınızın tutuştuğu o günün akşamı, kahramanlığınızı, arkadaşlarınıza anlattığınız vakit hiç kimse sizin, büyük bir cinayet işlemiş gibi yüzünüze baktı mı? Hayır. Darıldılar mı? Hayır. Ayıpladılar mı? Gene hayır! O hâlde, aynı haklara, aynı ihtirasa ve duygulara sahip olan bizleri neden, sadece sizin yaptığınızın binde birini taklit ettiğimiz için mesul tutuyorsunuz? Demek, gençlik, aşk, sevmek, yaşamak yalnız size mahsustur! Yalnız siz sevecek, yalnız siz duyacak ve yalnız siz tatmin olunacaksınız. Bize gelince, bu işin sadece zahmeti ve ıstırabı kalacak, öyle mi? Hayır, bu devir, sizin âleminizi bilmiyorum ama bizim dünyamızdan göçeli uzun zaman oluyor. İki cins arasında hiçbir fark gözetmiyoruz biz artık. Siz ne iseniz biz de oyuz. Evlenirken, arkanızda bıraktıklarınız artık size nasıl sorulmuyorsa, bizden de öyle, hesap aranmasına müsaade etmiyoruz şimdi. Siz nasıl bir kadından hoşlanırsanız, biz de öyle bir erkekten hoşlanabiliriz. Daha ileri gideyim isterseniz. Siz nasıl eğlenirseniz, biz de öyle eğleniriz. Çünkü, aşağı yukarı aynı yaşta duyacak, aynı yaşta ihtiyarlayacak ve

[677] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.35.
[678] A.g.e., s.201.

nihayet aynı yaşta ölüp gideceğiz. Bir daha da bu kubbenin altına avdet edip etmeyeceğimizi kimse bilmiyor."[679]

Kadın Severse adlı romanda Leyla, hor görülerek mağdur edilmiş bir kadın kahramandır. Kemal, Leyla'yı yıllarca aldatmış ve ilgisiz bırakmıştır. Bunun sonucunda Leyla, kendisine ilgi duyan Ferit'ten hoşlanmış ve eşini aldatmıştır. Kemal ve Leyla'nın davranışları bir ahlâksızlıktır. Fakat toplum veya roman içerisindeki ifadeyle cemiyet, bu iki ahlâksız davranışa aynı tepkileri vermemektedir. Eşini sevmediği için boşanmak isteyen Leyla, "cemiyet"in mahkemesinde aşağılanmış ve dışlanmıştır. Oysaki Kemal'i dışlayan ve yaptığı davranışı kınayan tek kişi Leyla'dır. Leyla, hatta kızının gözünde dahi suçlu olan kişidir. Kızı Nevin, babasının yaptıklarına ve davranışlarına rağmen Leyla'nın evine dönmesi için ısrar eder. Leyla'nın aşağılanışı onu toplumda ötekileştirmiş ve mağdur duruma düşürmüştür:

"Hâkimler heyeti, eşin, ahlâken yoksun bir kadın olduğunu ve kocasını yuvasını terk ederek, hayvani ihtiraslarını tatmin için, aşığının evine kaçtığını tesbit ettiğinden, namuslu bir adamın şerefini vakit kaybetmeden kurtarmak maksadıyla, bir celsede, bu ne yaptığını bilmeyen kadını, kocasından ayırmaya karar verdiler, anlıyor musun, onun için bir celsede kocandan ayırdık seni."[680]

İlk ve Son romanında ise ötekileştirme diğer romanlardan daha farklı bir biçimde seyretmektedir. Bu romanında eleştirmenin ötesinde onayladığı eşitsizliklerin varlığına da rastlamak mümkündür. Dile getirilen ötekileştirme, diğer romanlarda sezdirilmiş olan ötekileştirmenin aslıdır. Esat Mahmut Karakurt, bütün romanlarında sürekli olarak kadının erkek için yaratılmış bir mahlûk olduğunu ifade eder. Bu mahlûkat dünyaya sadece sevmek ve sevilmek için gelmiştir. Bu nedenle kadının iyi bir ahlâka sahip olması gerekir. Karakurt, kadınlarını genellikle ahlâklı kimseler olarak oluşturur. Bu sebepledir ki kadını bir erkeğin himayesi altına verir. Modern görünümünde olan kadının her şeyin ötesinde bir erkeğe itaat etme durumunda olduğu sezilir. Karakurt'un kadın kahramanları sevdiği erkeklerle bir arada olabilmek için erkek egemenliğini ve bununla ilişkilendirilebilecek birçok şeyi

[679] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.91.
[680] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.160.

kabul etmişlerdir. Karakurt, *İlk ve Son*'da bu düşüncelerini daha açık bir dille ifade etmektedir. Romanın ana kahramanı Mecdi, bir kadının varlığının tamamlanabilmesi için erkeğe muhtaç olduğunu söylemektedir:

"O adamın size, her şeye rağmen erkeğiniz, efendiniz olduğunu anlatması ve sizin de her şeyinize rağmen, bu erkeğin hâkimiyeti altına girerek, onun emirlerini dinlemeye mecbur sadece ve basitçe bir kadın olduğunuzu öğrenmeniz lazım! İşte koca olacak adamın size vermesi icap eden şey budur. Sevenler sizi değil, siz sevdiğinizi bir gölge gibi takip edeceksiniz. Eğer bir gün bu zevki size verecek olan adam karşınıza çıkar ve siz bu kudretli adamın gölge gibi peşine takılır da evvela kadın, sonra milyoner olduğunuzu öğrenirseniz, işte o zaman saadet denilen şeyin bütün genişliğiyle manasını anlamış olacaksınız."[681]

Sokaktan Gelen Kadın romanında Semra, ahlâksız bir kadın olduğu için toplumun ötekileştirerek mağdur bıraktığı kadınlardandır. Toplumun oluşturduğu ahlâk kurallarına riayet etmek şahsi bir karardır. Bir kişinin ahlâklı veya ahlâksız olması, sadece kişinin şahsını ilgilendiren bir durumdur. Çünkü birey, aşk gibi bireysellik içeren duygularını toplumdan bağımsız yaşaması sebebiyle sonuçlarını üstlenmek durumundadır. Fakat toplum, kişinin ahlâksal sorunlarını vicdanında çözüme ulaştırmasına izin vermemektedir. Bu durumun aksine toplum, kişinin hatalarını ve ahlâksızlıklarını, onları mağdur edecek bir biçimde yüzüne vurmaktan çekinmemektedir. Oysaki ahlâk kişinin kendi vicdanıyla alakadar olmasını gerektirir. Semra'yı mağdur eden asıl şeyse toplumun bakışıdır. Bu romanda Semra, cemiyetin ahlâk kurallarına yenik düşmektedir. O, cemiyetin ahlâklı görülen kişilerini eleştirir. Fakat kendi için yazılmış olan kaderi de kabul eder. Çünkü, o bedeninin ve ruhunun masumluğunu zevkleri uğrunda kaybetmiştir. Bu nedenle Semra, cemiyetten dışlanmış ve aşağılanmıştır. Onun ahlâksız bir kadın olmasının yol açtığı en önemli kayıp ise Selim'dir. Semra, ahlâklı bir kadın olmadığı için Selim'in ailesi tarafından dışlanmış ve sevdiği erkekten ayrılmak zorunda bırakılmıştır. Bu nedenle Semra hor görülmüş ve mağdur edilmiş bir kadındır. Sokaktan gelmiş bir kadın olan Semra, vicdanının kendisine olan öfkesini sokağa dönerek ödemek ister[682]:

[681] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.117-118.
[682] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.229.

"*Anlamıyor musun yoksa, görmüyor musun, intihar etmek istiyorum. Yok olmak, sönmek, bitmek istiyorum. Kendimi şu karanlık köşeden denize atıp, bir anda, dalgalar arasında kaybolmaktansa, vücudumu senin kollarına bırakarak her saniye değişen ıstıraplar içinde, inleye inleye ölmeyi tercih ediyorum. İntihar etmek, bir kerede ölmek, ölümün acısını bir kerede duymaktır. Ben senin kollarında, sabaha kadar bin kere ölecek, bin kere ölümün acısını duyacağım. Günahım o kadar çok, azabım o kadar sonsuz ki bana ancak böyle bir bitiş, böyle bir akıbet lazım. Haydi, durma diyorum sana. Para vermeyeceksin, korkma.*"[683]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında iki tür ötekileştirmenin varlığına rastlanılmaktadır. Bunlardan ilki toplumda ötekileştirilerek "ikinci cins" olarak görülen kadının konumuna dikkat çekmek istenilerek eleştirilmesidir. Diğeri ise kadın dış görünüşünü oluşturan güzelliğin ve fiziksel niteliklerin nesneler aracılığıyla betimlenmesidir.

4.2. EĞİTİM DURUMUNA GÖRE KADINLAR

Eğitim, yaşamı sürdürmek için gereken bilgiyi, davranışları ve deneyimleri kazanma sürecidir. Ziya Gökalp ise eğitimi terbiye sözcüğü ile tanımlamaktadır: *"Terbiye, bir cemiyette yetişmiş yeni nesli, henüz yeni yetişmeye başlayan nesle, fikirlerini ve hislerini vermesidir."*[684] Bu durum iki suretle meydana gelmektedir: Birincisi, yetişmiş neslin, yeni nesle davranışlarıyla tesir etmesidir. İkincisi ise, yetişmiş neslin veli, vasi, öğretmen ve mürebbi adlarıyla resmi vaziyetler alarak yeni nesle birtakım muayyen fikirleri aktarmasıdır.[685]

Eğitim ve öğretim sisteminin bir toplumun yükselmesine olduğu etkisi gibi geri kalmasında da etkisi vardır. Eğitim sistemleri çağa ayak uydurabildiği ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verebildiği ölçüde varlığını sürdürebilir. Bu iki hususu yerine getirmeyen eğitim ve öğretim sistemleri, toplumun geri kalmasına ve hatta çökmesine zemin hazırlar. Tarih boyunca toplumlarda eğitim sistemleri, faydasız ve zararlı hâle geldiğinde ya ıslah edilmiş ya da yerine yeni bir sistem getirilmiştir.

[683] A.g.e., s.231.
[684] Ziya Gökalp, *Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri I*, Haz. Rıza Kardaş, Milli Eğitim Yayınevleri, İstanbul, 1992, s.321.
[685] A.g.e., s.321.

Fakat Osmanlı İmparatorluğu tarihinde eğitim ve öğretim sorunlarının çözümü meselesi bu kadar basit ve kolay olmamıştır. Zira Osmanlı'da eğitim ve öğretim bir felsefe, zihniyet, din ve siyaset meselesi olmuştur. Bu sebeple, eski zihniyeti değiştirmek veya yerine yeni bir zihniyeti kabul ettirmek eğitim konusunda ciddi bir mücadeleyi başlatmıştır. Tanzimat'la birlikte bu mücadele diğer sahalara sirayet ederek siyasi mücadele şekline dönüşmüştür. Bu süreçte, eğitim ve öğretimdeki yenileşme hareketleri bütün olarak "Batılılaşma" hareketinin bir parçası olmuştur.[686] "*Tanzimat Dönemi'nde eğitim alanında, zihniyet ve uygulamada meydana gelen değişim, Osmanlı eğitim sisteminin klasik-dinî yapısının sarsılmasında ve eğitimde laikleşmenin zemininin oluşmasında rol oynamış, bu laikleşme zemini ise Osmanlı Devleti'nin meşrûiyetini temelde dinden sağlayan bir devlet yapısından, meşrûiyetini temelde dinden sağlamayan devlet yapısına doğru yol alışının alt yapısının hazırlanmasında büyük bir etkiye sahip olmuştur.*"[687] Osmanlı eğitim sisteminin dine dayalı yapısı Tanzimat'la birlikte sarsılmış ve sonraki süreçte çağdaş eğitimin gerçekleştiği okullar açılmıştır. Kendi içerisinde bir düalizmi oluşturan Osmanlı, dini yapının güçlü etkisini kırmak amacıyla yumuşak bir geçiş yapmayı hedeflenmiştir.[688]

Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde Türk kadının eğitimi alanında yapılan çalışmalar dağınık ve istenilen niteliklerden yetersizdir. *"Türk kadını için köklü değişiklikler Cumhuriyet dönemimde Atatürk'le sağlanmıştır."*[689] Cumhuriyet'te ise, din ve eğitim birbirinden kesin çizgilerle ayrılarak modern eğitim anlayışı hâkim kılınmak istenmiştir. Cumhuriyet aydını, Batılaşmak için dinin geri plana itilip, aklın ön plana çıkarılması gerektiğini düşünmektedir. Bu fikirle hareket eden Cumhuriyet aydını, aklın önündeki tüm engelleri ortadan kaldırmış ve yapılması gerektiğini düşündüğü inkılabı gerçekleştirmiştir.[690] Cumhuriyet'e kadar olan süreçte sosyal hayattan dolayısıyla da ilim ve fikir hayatından mahrum bırakılan kadın, Cumhuriyet'le birlikte daha ön plana çıkmıştır.[691]

---

[686] Bayram Kodaman, *Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi*, TTK Yay., Ankara, 1991, s.IX.
[687] Ejder Okumuş, *"Geleneksel Siyasal Kimliğin Çözülmesinde Tanzimat (1839-1956)"*, Dilbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, S.4, 2005, s.24.
[688] Ahmet Faruk Güler, *Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Batılılaşma (1923-1940)*, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi SBE, Elazığ, 2011, s.34.
[689] Bahriye Çeri, *1923-1938 Dönemi Türk Romanında Kadın*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE, Ankara, 1992, s.30.
[690] Ahmet Faruk Güler, a.g.t., s.35.
[691] Bahriye Çeri, a.g.t., s.56.

Eğitim, Tanzimat'tan beri yazılan romanlarda kadınlarla ilgili ele alınan en önemli meselelerden biri olmuştur. *"Başından beri romanımızda kızların okutulmaması eleştirilir ve kadınların üç temel sebepten dolayı eğitilmesi gerektiği üzerinde durulur: a) dünyanın yarısını teşkil eden kadınların medeni bir dünya için eğitilmesi gerekir; b) çocukların doğal eğitimcisi olan kadınların eğitimi evlatlarına geçeceğinden kadınların eğitilmesi demek, bütün insan türünün eğitimi demektir; c) erkeğin evin içindeki huzuru eşiyle uyumuna bağlı olduğundan eşinin de eğitimli ve bilgili olması gerekir. Bunun yanında üst sınıf ailelerin çocuklarının (kız veya erkek) her istedikleri yapılarak şımartıldıkları, onları hayata hazırlayan nitelikli bir eğitimden uzak bırakıldıkları için hayatta başarısız oldukları gibi hususlar da romanlarımızda sık sık vurgulanmıştır. Özellikle zengin ailelerin, çocuklarını okula yollamayıp evde özel eğitim aldırmaları geleneği, bu tip çocukların hayata iyi hazırlanamadıkları ve topluma faydalı fertler olamadıkları fikrine vurgu yapılarak birçok romanımızda eleştirilir."*[692]

Romancılar, kadına ilişkin meseleler arasında eğitim mevzusunu üzerinde önemle durulması gereken konulardan biri olarak görmüşlerdir. Cumhuriyet dönemi romanlarını ele aldığımızda da durum farklı değildir. Eğitim hemen hemen her romanda temel olarak değinilen konulardan birisi olmuştur: "*Yazarlar, eğitimin önemini vurgulamak için kullandıkları kahramanın hayatında bu durumu farklı yollarla ele almışlardır. Bazen yabancı okullarda yanlış aldığı eğitim sonucunda kaybolan bir hayat, bazen hayal ettiği eğitimi almak ümidiyle evlenmek zorunda kalan genç kız, kimi zaman da evlendirilmek için okuldan alınan çocuk yaştaki kız evlatlarının hayatını konu edinen romanlar kaleme almışlardır."*[693]

Cumhuriyet dönemi popüler aşk romanlarında *"aydın, eğitimli, kendini geliştiren, çağdaş Türk kadını görüntüsü"* çizilmekle birlikte, geleneksel kadın-erkek rollerine de bağlı kalınmıştır.[694]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadın kahramanları eğitim durumlarına göre tahsilli kadınlar ve eğitim durumu hakkında hiçbir veri

[692] Ramazan Gülendam, a.g.e., s.332.
[693] Tuba Yılmaz, *1923-1940 Arası Kadın Romanlarında Kadın ve Cumhuriyet*, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi SBE, İstanbul, 2012, s.205-206.
[694] Gamze Polat, *Cumhuriyet Dönemi Popüler Aşk Romanlarında Kadın Temsilleri: Muazzez Tahsin Berkand ve Kerime Nadir Romanlarının İncelenmesi,* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara, 2009, s.5.

bulunmayan kadınlar şeklinde ikiye ayrılabilmek mümkündür. Karakurt'un kahramanları, eserin yazılma dönemi düşünüldüğünde genellikle eğitim seviyesi yüksek kadınlardır. Romandaki eğitim durumu hakkında bilgi verilen kahramanlar genellikle ana ve yardımcı kahraman konumundaki kişilerdir. Bu kadın kahraman genellikle okumuş ve eğitimini tamamlamış kadınlardır. Eğitimini tamamlayamayan kadın kahramanlar ise sosyal ve toplumsal hayat içerisinde kendilerini geliştirmiş ve eğitmiş kişilerdir. Karakurt'un romanlarında kadınların okudukları okuldan genellikle isim olarak bahsedilir ve eğitim hayatlarına dair bir iki cümlelik kısa bilgiler verilir.[695]

Aşkın Alevleri kitabında yer alan *Vahşi Bir Kız Sevdim, Perde Arkasında, Bir Çılgın* ve *Çölde Bir Aşk Macerası* adlı hikâyelerin hiçbirinde kadın kahramanın eğitim durumu hakkında bilgi verilmemektedir. *Çölde Bir İstanbul Kızı* adlı romanda Sermin'den tahsilli bir kadın olarak bahsedilmektedir:

"Amerikan Koleji'nde ikmali tahsil ederek münevver genç kızlarımız arasında kendisine şerefli bir mevki temin etmeye muvaffak olan ve bilhassa nezaketi ve meşhur olan güzelliği ile bütün gençlerin nazarı dikkatini celbeden Sermin Hanımefendi…"[696]

Sermin, tenis oynar, dans eder, ata biner ve otomobil kullanır.[697] Sermin, ayrıca babasının güven duyduğu bir kişidir. Bu durum ise onun tahsilli ve aklı başında bir kişi olduğunun göstergesidir:

"Fakat, paşa peder bunun ne kadar tehlikeli bir şey olduğunu…

Yüzbaşı, senin müstakbel zevcen, öyle bir kumandan kızıdır ki, kendisini tahkir eden bir adamı, kendisinin dediği gibi bizzat eli ile yakalar ve kafasını çizmelerinin altına koyarak ezmesini bilir!..."[698]

Dağları Bekleyen Kız romanında Zeynep, tahsilli olan kadın kahramanlardandır. Zeynep, yurtdışında yükseköğrenim tahsili yapmıştır. Fakat bu romanda ve Karakurt'un birçok romanında dikkat çeken bir unsur da kadınların tahsil

[695] Alpay Doğan Yıldız, a.g.e., s.244.
[696] Esat Mahmut Karakurt, *Çölde Bir İstanbul Kızı*, s.9.
[697] A.g.e., s.12.
[698] A.g.e., s.46.

görmüş olmasına rağmen intikam alma içgüdüsüne yenilmiş olmasıdır. Bir kadın, ne kadar eğitim görmüş olsa dahi hiçbir bir bilgi onun duygularından daha güçlü değildir:

"Öyle Amerika'da tahsil eden, İstanbul'da büyüyen, genç, güzel bir kız, yarı vahşi bir aşiretin içinde ve kendi vatanında, kendi vatandaşlarına nasıl silah çekiyor."[699]

Hangi mektepten mezunsunuz?

İstanbul'daki kız kolejinden çıktıktan sonra, Kolombiya Üniversitesi'ne devam ederek, içtimaiyat[700] *şubesini bitirdim.*

İçtimaiyat tahsilini vatandaşları öldürmek için mi yaptınız?

...

Niçin yaptınız bunu? Sizin gibi tahsil, terbiye almış bir kadın, en iptidai bir vahşinin bile kolaylıkla cesaret edemeyeceği bu işleri neden yapıyor? "[701]

Allah'a Ismarladık adlı romanda Beti'nin eğitim durumu hakkında bilgi verilmez. Fakat onun eğitimli ve kültürlü bir birey olduğu hakkında fikir yürütülebilir. Çünkü Beti, gayet aklı başında, kültürlü ve erdem sahibi kadın kahramanlardandır. O, ani kararlar almaz ve aldığı kararların daima arkasında durur. O, fikirlerini başkalarının ifadeleri neticesinde oluşturmaz. Düşüncelerini kendi içerisinde mukayese ederek akıllı kararlar ve tedbirler alır. İngilizlerin bir Türk devletini işgal etmekteki çabalarını anlamlandıramaması dahi onun tahsilli bir kadın olduğunu göstermektedir.

"Lila, düşün bir kere, on binlerce Türkün cesedi!.. Ah Lila, içim yanıyor!.. Sen İzzet'i tanımazsın, o ne kahraman, ne vatanperver bir gençtir... Eğer Türkler hakikaten bu taarruzu yapmaya kalkarlarsa muhakkak ki; ilk düşmana atılacakların başında İzzet de vardır. Yarılması imkanı olmayan bir dağ parçası önünde, on binlerce insan cesedi!.. Lila, bu ne hain, ne zalim bir harp! Ne istiyoruz Türklerden

[699] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.24.
[700] İçtimaiyat: toplumbilim.
[701] A.g.e., s.161.

bilmiyorum ki! Ta içlerine kadar girerek, onları kıskıvrak bağladıktan sonra, bir koyun sürüsünü boğazlar gibi, on binlerce insanı öldürmeğe, mahvetmeğe ne hakkımız var!.. Neden bu zavallıların yurtlarını elinden almak için, kalkıp buralara kadar gelmişiz!.. Artık isyan ediyorum Lila!.. Bu bir zulüm, bu bir işkence, bir alçaklıktır."[702]

Seniye, İzzet'in kız kardeşidir. İngiliz kolejinde okumuş ve yabancı dil öğrenmiştir. Karakurt'un tahsil görmüş kadın kahramanlarındandir:

"Sana babam ne kadar emek verdi. İngiliz kolejini bitirdiğin zaman babamın sana bir çift sözü vardı. Hatırlıyor musun bilmem? 'Her şeyden evvel Türk'sün, onunla iftihar et kızım!' derdi. İkimizi de kolejde okuttuğu için, daima Anglo-Sakson terbiyesinin tesiri altında kalacağımızdan korkar, fırsat düştükçe tarihimizden, mazimizden bahsederek, herhangi bir aşağılık duygusuna kapılmamamıza mani olmaya çalışırdı. Meğer endişe etmeye ne kadar hakkı varmış!.."[703]

"Allah senden razı olsun karıcığım!.. Ya sen, İngilizce bilmeyip de, kumandan hazretlerinin kızıyla dost olmasaydın, hâlimiz nice olurdu şimdi?"[704]

Emel ise Seniye'nin kızıdır. Eğitim görmeye devam etmekte olan bir yardımcı kahramandır. O, Fransızca konuşabilmektedir.[705] Emel, annesinin ölümü ardından yetkili merciler tarafından yatılı liseye gönderilmiştir:

"Yüzbaşı İzzet Bey'e; İnebolu… Kardeşiniz Seniye Hanım, dün gece hastanede öldü… Kimsesiz kalan Emel, teşkilatımız tarafından Erenköy kız lisesine yerleştirildi."[706]

Ölünceye Kadar romanında dikkat çeken iki kahraman vardır. Bunlardan birisi olan Bülend, Bedri Nejat'ın kız kardeşidir. Bülend, okumuş yazmış eğitimli bir genç kızdır:

"Bülend, sırf hazırlanmak yüzünden bu garip ısrarını bir türlü anlayamıyorum. Çocuk değilsin. Senin gibi okumuş yazmış bir kızın, yok elbiselerim

[702] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.193.
[703] A.g.e., s.29.
[704] A.g.e., s.34.
[705] A.g.e., s.198.
[706] A.g.e., s.182.

hazır değil, yok iskarpinlerim yetişmedi, yok bilmem ne oldu diye ayak diremesi, doğrusu havsalanın alacağı şey değil."[707]

"Senlerce okudun. Bilgi ile ahlâkın birleşerek seni yükselteceğini zannediyordum. Bütün ömrümce yalnız sana inandım, yalnız seninle iftihar ettim. Ne yazık!"[708]

"Bütün malumatım, bir kız lisesinin kapalı duvarları arasında işittiğim arkadaş sözleriyle, okuduğum kitap sahifelerine inhisar ediyordu."[709]

Bu romanda dikkat çeken bir diğer kadın kahraman ise Nesrin'dir. Nesrin, liseden yeni mezun olmuştur. Bedri Nejat'ın yeni öğrencisi olarak hukuk fakültesine başlayacaktır. Aynı zamanda yurtdışında eğitim almış bir kadın kahraman olduğu için de yabancı dil bilmektedir:

"Sizinle tanıştığıma bilhassa çok memnun oldum beyefendi, diyor, benim küçük haşarı bir kızım var, bu sene talebeniz olacak.

Ya, öyle mi efendim, maşallah, demek üniversite talebesi olacak kadar yetişmiş kızınız var… Çok erken evlenmiş olacaksınız hanımefendi."[710]

"Lisan biliyor mu?

Babası ölmeden evvel beş sene Paris'te kalmıştı. Orta tahsilini orada yaptı, üç seneden beri de burada bulunuyor. Erenköy lisesinden çıktı.

Çok iyi, hukuka neden heves etmiş acaba?

Bilmem ki beyefendi, küçükten beri 'Ben avukat olacağım' der tuttururdu. Şimdi de aynı şiddetle istiyor."[711]

Son Gece romanında Mariya'nın eğitim durumu hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir. Romanda Mariya'nın Almanca bildiğinden bahsedilmez. Ama Faruk

[707] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.109.
[708] A.g.e., s.144
[709] A.g.e., s.145.
[710] A.g.e., s.65.
[711] A.g.e., s.66.

ve Mariya'nın babası arasında geçen konuşmanın Almanca olduğu dile getirilir.[712] Bu nedenle Faruk ve Mariya arasındaki iletişim Almanca sayesinde gerçekleşmekte olduğu söylenebilir. Ana dilinden başka bir dili daha bilen kadınlar kesinlikle belli bir eğitim görmüştür genellemesi yanlış olmayacaktır.

Kadın Severse adlı romanda hem Nevin hem de Leyla okumuş iki kadın kahramandır. Romanda Leyla'nın hangi seviyede eğitim gördüğü hakkında bir bilgi edinilemez. Fakat okumuş bir kadın olduğu romanda ifade edilir:

"Böyle çocukça şeyler düşünme rica ederim; sen, okumuş yazmış bir kadınsın… Hayatın, arzunun, aşkın ne demek olduğunu bilirsin. İnsan, bütün mukaddes telakki ettiğimiz şeylere karşı, bir dereceye kadar mukavemet ediyor. Ondan fazlasını bizden istemeye kimsenin hakkı yoktur."[713]

Nevin ise eğitimini sürdürmekte ve İngilizce bilmekte olan genç bir kızdır:

"İsminiz nedir sizin? Diyor.

İsmim, Nevin.

Hangi okula gidiyorsunuz?

İngiliz okuluna.

Demek İngilizce de biliyorsunuz?

Evet, biliyorum."[714]

Nevin, Ferit'le yaşamış olduğu bedbaht aşk hikâyesinin etkilerinden kurtulmak amacıyla Londra'ya okumak için gitmiştir:

"Hayır. Beş senedir Londra'dadır. Tahsil görüyor."[715]

İlk ve Son romanında dikkat çeken iki kahraman bulunur. Bunlardan ilki romanın ana kadın kahramanı olan Necla'dır. Necla'nın eğitim durumu hakkında

[712] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.11.
[713] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.89.
[714] A.g.e., s.13.
[715] A.g.e., s.64.

kesin verilere ulaşılmaz. Fakat Necla, Türkiye'nin en zengin kadınıdır.[716] Türkiye'nin en zengin ailesine mensup olan bir kadının eğitim seviyesinin düşük olması beklenilemez. Evinde çalışan hizmetçilerin Türkçe bilmemesi onun yabancı bir dil bildiğinin göstergesidir. Ayrıca Necla'nın ana dili haricinde bir dil biliyor olması da onun eğitimli bir kadın olduğunun göstergesi sayılabilmektedir:

"Bu metrdotel tabirini bir kibarlık, alafrangalık olsun diye kullanmadığımıza emin olabilirsiniz Mecdi Bey. Metrdotelimiz İsviçrelidir. Türkçe bilmez. Herkes onu metrdotel diye çağırıyor da, ağzımız alışmış. Yoksa…

Demek uşaklarınızı bile İsviçre'den getirtiyorsunuz öyle mi Eşref Bey?

Adam, gene kızmayarak cevap veriyor:

Evet Mecdi Bey, İsviçre'den getirtiyoruz. Fakat hepsini değil, bazılarını. Lakin şunu derhâl söyleyeyim ki, garip gibi görünen şeylerin bazen mühim bir ihtiyaç olduğu çok defa vakidir. Bunu anlamak ve bu hususu kavrayabilmek için işin içinde olmak lazımdır."[717]

"Yalnız müsaade ederseniz, ben de size şu kadarını hatırlatayım ki, eğer kıymet izafe edecek bir küçücük tarafım mevcut ise, onu babamdan bana kalan servetten değil, kendimden, içimden ve kültürümden alıyorum."[718]

İlk ve Son romanında eğitim durumuna göre kadın kahramanlara bakıldığında dikkat çekici bir veriyi teşkil eden kişisi Ayşe'dir. Ayşe, Necla'nın çiftliğinin yakınındaki mahallenin muhtarının kızıdır. Mecdi'nin çiftlikte işe başlaması üzerine, Ayşe de Mecdi'den okuma-yazma öğrenmek için gelip gitmektedir. Fakat dikkati çeken küçük köylü kızının okuma-yazma öğrenme serüveni değildir. Ayşe, Mecdi'ye âşık olur. O, aşkı kitaplardan öğrendiği ve umutsuz bir aşka kapıldığı için pişmandır. Ayşe, okumuş olmasaydı, aşkın acı veren yanını hiç tatmamış ve mutlu bir çocuk olarak kalabileceğini düşünmekte olan bir genç kızdır:

"Ben çocuk değilim artık Mecdi Bey, on yedi yaşıma girdim. Annem beni dünyaya getirdiği vakit henüz on beşinde bile yokmuş. Büyüdüğümü, tıpkı dediğiniz

[716] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.201.
[717] A.g.e., s.59.
[718] A.g.e., s.86.

gibi içinde bulunduğum yaşamanın acılarını ve sevinçlerini öğrenmeye başladığımı anlıyorum. Hayatta nelerden mahrum olduğumu ve nelerden de mahrum kalacağımı hissediyorum. Keşke beni babam hiç okutmasaydı, keşke hiç mektebe gitmeseydim… Hiç olmazsa, bu kadarını da bilmezdim o zaman."[719]

Aldatacağım adlı romanda ise Mualla lise tahsili yapmış bir kadın kahramandır. Necla ailesinin vefatı üzerine akrabalarının yanına yerleşmek zorunda kalmış ve eğitimini lise düzeyinde bırakmak zorunda kalmıştır:

"Tahsilinizin derecesi nedir?

Liseden mezunum.

Liseden mi mezunsunuz?

Evet."[720]

Sokaktan Gelen Kadın adlı romandaki Semra, Karakurt'un tahsil görmüş kadın kahramanlarındandır:

"Tahsiliniz?

Liseden çıktım. Ve iki sene de, Avrupa'da, üniversitelerde okudum."[721]

Semra yabancı bir yazar tarafından yazılmış makalelerini okuyup takip etmesi onun eğitimli ve kültürlü bir kadın olduğunun göstergesidir:

"Semra, bahçesinin mermerden yapılma küçük havuzunun yanında, hasır bir koltuğun içine gömülmüş, günün ağır ağır sönen son ışıklarından istifade ederek, okuduğu bir gazetede, büyük İngiliz edibi Oscar Wilde için yazılmış bir makaleyi bitirmeye çalışıyor."[722]

Semra, sadece makale ve gazete yazılarını takip etmemektedir. Ayrıca Türk şairlerden şiirlerde bilmektedir:

---

[719] A.g.e., s.174-175.
[720] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.80.
[721] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.186.
[722] A.g.e., s.138.

"Sandal, mehtabın sulardaki pırıltılarını açarak, kadın da gözlerini sandalın açtığı pırıltılarda tutarak, ağır ağır okumaya başlıyor:

Aheste çek kürekleri, mehtap uyanmasın,

Bir âlemi hayâle dalan âb uyanmasın.

Aguşu nevbaharda, habidedir cihan.

Sürsün sabahı-ı haşre kadar, hâb uyanmasın."[723]

Ankara Ekspresi adlı romanda Frolayn, tahsil görmüş bir kadın kahramandır. Frolayn, Alman hastanesinde doğum ve kadın hastalıkları uzmanı olarak çalışmakta olan bir doktordur. Aynı zamanda Almanya için Türkiye'de casusluk faaliyetlerini yürütmekte olan gizli bir teşkilatın üyesidir:

"Bir hastanenin taş parkeleri üzerinde sabahlara kadar uykusuz bekleyerek, Türk annelerinin ıstıraplarını gidermeye çalışan bu masum, bu melek yüzlü, bu hastane gecelerinin karanlık koridorları üzerinde, ılık bir bahar güneşi gibi yükselen harikulade güzel kadının, gizli ve korkunç bir Alman ajanı olacağı kimin hatırına gelir? "[724]

Bir Kadın Kayboldu adlı romanda Hümeyra, lise mezunu olan genç bir kadındır.[725] Selma ise tahsil görmüş ve kültür sahibi bir kadındır. Edebiyat Fakültesinden mezun olmuştur.[726] O da Zeynep *(Dağları BekleyenKız)* kahramanı gibi eğitimli bir kadın olmasına rağmen içgüdülerini kontrol edemeyerek Hümeyra'yı öldürmek istemiştir:

"Sahibi bulunduğunuz yüksek kültüre, içinde yaşadığınız münevver muhite nazaran, bu müdafaanızı çok iptidai ve hatta biraz da egoistçe bulduğumu söylemekten kendimi menedemeyeceğim!.. Bir başka kadın, sevdiğiniz erkeğe gönül verdi ise, onu ortadan kaldırmaya kalkmak, sevgiyi, ihtirasla karışık, pek de hürmete layık olmayan bir inhisara doğru götürmek değil midir? Mademki kocanız başka bir

[723] A.g.e., s.150.
[724] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, s.82.
[725] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.93.
[726] A.g.e., s.84.

kadınla münasebette idi, onu niye terk etmediniz?.. Bir insan öldürecek kadar ahlâki bir tereddiye düşmek, sevilen bir erkeği terk etmekten daha mı güçtür?"[727]

Ömrümün Tek Gecesi adlı romanda Gülderen, İsviçre de eğitim almış, tahsilli bir genç kızdır:

"Beni sakın sadece zengin fakat hiç okumamış cahil bir kız da zannetmeyin ha… diyor. Tam on bir sene İsviçre'de kaldım. Üniversiteye kadar geldim. Eğer babam ölmeseydi, son sınıftan ayrılmayacak, diplomamı alacaktım. "[728]

Gülseren'in ise eğitim durumu hakkında bilgi verilmez. Fakat Karakurt'un oluşturduğu kahraman oldukça erdem sahibi ve ahlâklı biridir. Romanda sunmuş olduğu kişiliğiyle eğitimli bir birey olduğu anlaşılmaktadır:

"Ağabey, ben sahibi olduğum şeref ve haysiyeti, ne senin ve ne de ailemizin ismi için değil, kendim için muhafaza ediyorum. Şunu iyi bil ki, ben bir başkasının şahsından evvel, kendi şahsıma derin bir hürmet hissiyle bağlıyım. Benimle manalı konuşma rica ederim, bildiğin, işittiğin bir şey varsa söyle, sana cevap vereyim. "[729]

Gülgonca, Ekrem'in Gediz'de çalışmak için gittiği köyde misafir olarak kaldığı ailenin küçük kızıdır. Karakurt'un romanlarındaki en alt tabakadan olan kişisi olmasına rağmen ilkokul seviyesinde eğitim görmüştür. Karakurt'un romanlarında en alt tabakaya mensup olan kişilerin dahi eğitim görmekte olması, onun eğitime verdiği önemi göstermektedir:

"Gülgonca, sen ne güzel konuşuyorsun. Üzerinde bu elbiseyi taşımasan, senin bir köylü kızı olduğunu kimse anlamayacak, okudun mu sen?

Okudum efendim, ilk mektepten çıktım.

Amma bu kâfi değil ki.

Ben beyefendinin validesinin yanında büyüdüm de efendim.

Beyefendi kim?

---

[727] A.g.e., s.86-87.
[728] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.30
[729] A.g.e., s.245.

Bizim beyefendi.

Ha ha, evet anladım. Demek onun için böyle şivende bozukluk yok. Bir İstanbul kızı gibi konuşuyorsun tıpkı. "[730]

Erikler Çiçek Açtı adlı romanda Madam Çing Çung, komünist teşkilatına çalışmakta olan gizli bir ajandır. Asıl adı ise Neslihan'dır. Onun eğitim düzeyi hakkında kesin bir veriye ulaşılamamaktadır. Fakat Neslihan, kendisinin bir ajan olduğu ve ana dili haricinde Çince ve İngilizce de konuşabilmekte olduğu bilinmektedir.[731]

Son Tren adlı romanda dikkat çeken iki kahraman vardır. Bunlardan öncelikli olanı romanın birinci dereceden kadın kahramanı olan Nevzat'tır. Romanda Nevzat'ın eğitim durumu hakkında detaylı bilgiye yer verilmemektedir. Sadece tahsilini Bulgaristan'da yaptığı dile getirilmektedir.[732] Nevzat, hayatı kendi istekleri doğrultusunda yaşayan ve kendi kararlarını alabilecek kadar tahsilli bir bireydir. Bir üst akılın doğrultusunda hareket etmeyecek kadar kültürlü bir bireydir.

Pelin ise Nevzat'ın Rıdvan'la evlendirmek için bulduğu kızdır. Romanın yardımcı kadın kahramanı olmasına rağmen eğitim durumu hakkında detaylı bilgi verilebilmektedir. Çünkü *Son Tren* adlı romanda oluşturulan masum kadın kahramanı Pelin'dir. Nevzat'ın tam tersine iyi bir aile terbiyesi aldığını ifade edebilmek amacıyla eğitimi hakkında verilen bilgiler detaylandırılmıştır:

"Eskiye bağlı bir ailenin çocuğu, Türk adet ve ananelerine sadık bir baba ve annenin yetiştirdiği muhafazakar bir terbiye almış, edep ve haya sahibi bir kız olduğu, her hareketinden belli!...

En küçük bir şımarıklıktan, en hafif bir kibir ve gururdan eser yok üzerinde!.. Hiçbir şey bilmediklerini dahi bilmeyen, daha lise tahsilini bile bitirmemiş bazı şımarık genç kızlar gibi, insana nefret hissi verebilecek her türlü bayağı hareketlerden, budalaca iddialardan ve bir genç kıza asla yakışmayacak hayasızca

[730] A.g.e., s.74.
[731] Esat Mahmut Karakurt, *Erikler Çiçek Açtı*, s.174.
[732] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.157.

tavır ve gösterişlerden tamamıyla uzak, öyle ağırbaşlı bir konuşuşu, öyle terbiyeli ve kibar bir söz söyleyişi var ki!.. "[733]

"Doğrusu bana herhangi bir mektepte okumuştur diye, bir şey söylenemez efendim! Sadece Adana Kız Lisesini bitirdim. Sonra İngilizcemi ilerletmek için, biraz koleje gittim. Hususi Fransızca dersi aldım!.. Mamafih bir şeyler öğrenebildim ise onu ancak evde babamdan ve evimize gelen hocalarımdan öğrendim!.. Elhasıl derme çatma bir tahsil benimki, efendim! Ne olacak, nihayet taşralı bir kız için, kafi değil mi?.."[734]

Annesinin vefatı ardından babası, Pelin'in bütün ihtiyaçlarını gidermiş ve dadılar gözetiminde büyütmüştür:

"Valideniz Adana'da mı kaldı Pelin Hanım?

Validem hayatta değil efendim!

Ya öyle mi?

Vefat edeli on sene oluyor.

Vah vah! Peki, sizi kim büyüttü, öyle ise?

Dadılarım vardı efendim! "[735]

Kadın İsterse adlı romanda Gülseren, İrfan'ın kız kardeşidir. Anne ve babasını kaybetmesinin ardından onu ağabeyi büyütmüş ve okutmuştur. İsviçre'de eğitim görmekte olan genç bir kızdır:

"Sen, Cenevre'de yine aynı yerde kalacaksın tabii.

Evet, aynı yerde kalacağım.

Şu hâlde adresin değişmiyor.

Hayır.

[733] A.g.e., s.91-92.
[734] A.g.e., s.93.
[735] A.g.e., s.92.

Ama ben ihtiyaten yine dövizi, üniversitedeki adresine gönderirim.

Nasıl istersen ağabey. Yalnız üniversiteye göndereceksen, adrese, 'Tıp Fakültesinde stajyer' diye yazmayı unutma."[736]

Nadya'nın eğitim durumu hakkında detaylı bir bilgiye yer verilmez. Nadya, bir Rus olmasına rağmen Almanca konuşabiliyor olması onun iyi bir eğitim aldığının ifadesidir. Rus halkı ona büyük bir saygı duymaktadır. Ayrıca olaylar karşısında ortaya koyduğu fikirler, onun tahsilli bir genç kız olduğunu göstermektedir:

"Demek bu kadar mühim bir kız bu, öyle mi?

Parti Genel Sekreterinin genç karısından sonra en çok sevgi ve saygı ile kendisinden bahsedilen kadın odur Moskova'da.

Sebebi ne bu saygı ve sevginin peki?

Bir kere babası, halk tarafından çok sevilen bir generaldir. Sonra kendisi hakkında da şimdiye kadar, en küçük bir dedikodu, en ufak bir kötü söz işitilmemiştir. Bilakis onun hür düşünüşü, bilhassa medeni cesareti de, güzelliği kadar meşhurdur Moskova'da. 'Rahat yaşamak istiyorsak, yaşamak isteyen milletleri bırakıp, kendi evimize dönmeliyiz' diyen ilk Rus kızı, Nadya Biyeviç'tir."[737]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki ana kadın kahramanlar genellikle belli bir seviyede tahsil görmüşlerdir. Tahsil görmeyenler dahi kendilerini çeşitli alanlarda geliştirerek eğitmiş kişilerdir.

[736] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.87.
[737] A.g.e., s.115-116.

4.3. MİLLETLERİNE GÖRE KADINLAR

Berna Moran, Türk Romanının 1950'lere kadarki sorunsalını Batılılaşma hareketinin tayin ettiğini belirtmektedir. Batılılaşma Türk romanının ana sorunsalını teşkil etmekle kalmayıp XIX. yüzyıldan itibaren onun işlevini, kuruluşunu ve hatta tiplerini de belirlemektedir.[738] Bu sebeple evlenme usulü, kadına karşı tutum, cariyelik ve ticaret anlayışı gibi toplumsal değer taşıyan sorunlar romanlarda sıkça eleştirilmiştir.[739]

Osmanlı Devleti'nin farklı etnik grupları bünyesinde barındırması sebebiyle gayrimüslim Osmanlıların toplumdaki yeri, yazarlar tarafından romanlara aksettirilmiştir.[740] Ayrıca kadın –erkek ilişkilerinin anlatıldığı romanlarda yabancı bir millete mensup kahramanlara yer verilerek sorunlar dile getirilmeye çalışılmıştır. *"Türk romanında gayrimüslimlere sıkça başvurulmasının başka bir sebebi ise Müslüman toplumdaki kadın- erkek ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Müslüman kadın ve Müslüman erkek aralarında akrabalık veya evlilik gibi bir mahremiyet ilişkisi olmadığı takdirde aynı mekânlarda bir arada bulunamadıkları için Tanzimat dönemi yazarları kadın kişileri daha çok cariyeler, köleler, yabancı ve gayrimüslim Osmanlılardan seçmişlerdir."*[741]

Cumhuriyet'e kadar yazılan romanlarda genellikle olumlu ve olumsuz olmak üzere iki yabancı kadın tipinin varlığına rastlanılmaktadır: *"İlki, geldikleri ülkelerin alt sınıfına mensup "çengi, dansöz, şarkıcı" gibi mesleklere sahiptir. Genellikle ideal kadın kahramanın kocasını baştan çıkararak 'metres'e dönüşen bu kadınlar, birer kart kahraman olarak romanlarda önemli bir işleve sahiptir. İkinci tip yabancı kadın ise Avrupa'da aristokrat ailelerden gelmiş iyi eğitimli kadınlardır. Bunlar, romanlardaki ideal modern kadın için olumlu model işlevi görür."*[742]

Esat Mahmut Karakurt romanlarında diğer milletlere mensup kahramanlara de yer vermiştir. On altı romanın yedi tanesinde başka milletlere mensup olan kadın

---

[738] Berna Moran, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış I,* İletişim Yay. İstanbul,2015, s.24.
[739] A.g.e., s.19.
[740] Gözde Özlem, *Türk Romanında Bulgarlar*, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi SBE, Edirne, 2018, s.22-23.
[741] A.g.e., s.24.
[742] Betül Coşkun, *"Türk Modernleşmesini Kadın Romanları Üzerinden Okumak –Tanzimat'tan Cumhuriyet'e-"* Turkish Studies, C.5/4, 2010, s.937.

kahramanlar bulunur.[743] Karakurt'un romanlarında birinci derecede erkek kahramanlar daima Türk'tür. Fakat yabancı bir millete mensup olan kadınların olduğu romanlarda ise kadın kahramanlar genellikle yabancı kişilerdir. Bu romanlardaki erkek kahramanlar genellikle Türk askeridir ve harp içinde olduğu millete mensup bir kadına âşık olur. Bu romanlarda birbirlerine düşman olan iki kişinin aşkı tema olarak işlenmektedir. Genellikle de kadın kahramanın mensup olduğu milletin kadınları ile Türk kadınının mukayesesine yer verilir.

Vahşi Bir Kız Sevdim adlı romanda Kristina, bir Bulgar kızıdır.[744] Bir Bulgar komitesine üyedir. Adil Bey ise bir Türk subayı olarak Bulgar komitesinin yaptığı eylemleri engellemek ve komiteyi ortadan kaldırmakla sorumludur. Birbirlerine düşman olan bu iki kişi tanışmalarının ardından âşık olurlar.

Allah'a Ismarladık romanında Beti, bir İngiliz kızıdır. 1920'de İstanbul, işgal edilmektedir. İşgal kuvvetlerinin başkomutanlığını yapmakta bulunan İngiliz General Thomson, Beti'nin babasıdır. İzzet ise Kuvayı Milliye Hareketi'ne gizlice çalışmakta olan bir Türk askeridir. Bu nedenle İzzet, Beti'ye karşı büyük bir düşmanlık beslemektedir. Karakurt, romanda İngiliz kızları için birkaç genelleme yapmaktadır:

"İngiliz ırkından kadın ya güzeldir, ya çirkin… Bunun ikisinin arası yoktur. Derileri de ruhlarına benzer onların… çirkini ne kadar korkunçsa, güzeli o kadar eşsizdir!..."[745]

"Onların hepsi birbirine benzerler!.. Nemrut gibi mağrur, Firavun gibi inatçıdırlar! Bir kere baksana birader, tenezzül edip bir çift lakırdı ediyor mu bizimle? Babasını öldürmüşüz gibi, suratımıza insan bir –nasılsın- demez mi be?"[746]

"Adam yerine koymazlar karşılarındakini de, onun için!.. Tenezzül etmiyor konuşmaya… Tabii değil mi ya!.. İngiltere ve İrlanda Birleşik Devletleri Kralı, Hindistan İmparatoru ve Büyük Britanya'nın deniz aşırı yerlerdeki dominyon ve müstemlekelerinin sahip ve hükümdarı Beşinci Jorj Hazretlerinin ordularına

[743] Esat Mahmut Karakurt'un sinemaya aktarılan eserleri Ekler, EK 8'de belirtilmiştir.
[744] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.5.
[745] A.g.e.,s.38.
[746] A.g.e.,s.132.

kumanda eden bir İngiliz generalinin kızı, Gazal salapuryasıyla Yunan şilebi avına çıkmış yüzü kömürlü, elleri yağlı bir subayla konuşur mu hiç?..."[747]

Son Gece adlı romanda olaylar Birinci Dünya Savaşı yıllarında Romanya'da geçmektedir. Yüzbaşı Faruk, Osmanlı Devleti tarafından Romanya'da açılan bir cepheye asker olarak gönderilir. Mariya ise emekli bir Rumen generalinin kızıdır. Mariya'nın babası, Faruk Bey tarafından öldürülmüştür. Milletlerin birbirine beslediği düşmanlığın yanı sıra Mariya'nın beslediği intikamdan dolayı da bir düşmanlık söz konusudur. Fakat Faruk, Mariya'ya ve Rumen milletine karşı bir düşmanlık beslememektedir. Faruk'a göre Türkler Romanya'da geçici bir süre için bulunmakta ve onlara zarar vermek gibi bir amaç gütmemektedir. Karakurt, bu romanında ise Rumen kızları ile Türk kızlarını ahlâk açısından mukayese etmektedir:

"-Hayır, o başkasını değil, başkası onu seviyordu.

-Mani olmalıydınız…

-Olamazdım. Çünkü benden evvel davranmış ve onunla evlenmişti.

-Ha, evli bir adam.

-Tabii.

-Tabii mi?

-Tabii ya… Ciddi bir kız, evli olmayan bir erkekle nasıl kur yapar?

-Anlayamadım…

-Ciddi bir kız diyorum, evli olmayan bir erkekle kur yapabilir mi hiç?

-Ha, burada demek ciddi kızlar, evli erkeklere kur yapabiliyor?

-Elbette canım, bunu bilmiyor muydunuz?

-Doğrusu bilmiyordum.

-Sizin memleketinizde de öyle değil mi?

---

[747] A.g.e.,s.132-133.

-Hayır, bizim memleketimizde genç kızlar, evli erkeklere musallat olmazlar.

-Ya, ne yaparlar?

-Ne yapacaklar, vakti geldiği zaman evlenirler.

-Evlenmek istemiyorlarsa?

-O zaman bir köşeye çekilir otururlar."[748]

Romanda Faruk, Rumen kızları için bir genelleme yapmıştır. Fakat Mariya'yı bu genellemenin dışında tutmuştur. Mariya'nın hâl ve hareketlerinden dolayı onu etrafındaki Rumen kızlarından farklı görmektedir:

"Siz Rumen kızları, ne kadar birbirinize benziyorsunuz! Yalnız renkleriniz değil, konuşmanız, sözleriniz de aynı…

Zabit gene kuvvetli bir erkek ağzının bütün ihtiras ve güzelliğini, kalın ve kırmızı dudaklarının üzerinde toplayarak gülüyor:

Hem bana söyler misiniz rica ederim matmazel, bütün Rumen kızları hep sizin gibi böyle cesur ve çapkın mı olurlar?

Kız hiç istifini bozmuyor:

E… Aşağı yukarı!

Ama ben çapkın olmayan bazı Rumen kızları da tanıyorum.

Kimi tanıyorsunuz? Mesela Mariya gibi mi demek istiyorsunuz?

Yoook! Fakat…

Ne biliyorsunuz onun çapkın olmadığını?

Bilmez olur muyum, evlerinde oturuyorum.

Evlerinde oturmak kafi değil ki, onun asıl gönlünde oturmalısınız ki, çapkın olmadığı bilesiniz.

---

[748] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.96-97.

Onun gönlünde oturmak zannettiğiniz kadar kolay olmasa gerek matmazel."[749]

Sokaktan Gelen Kadın romanında Semra'nın hizmetçisi Marika bir Rum kızıdır. Semra, Marika'yı bir kardeş gibi büyütmüş ve bir Türk lisesinde okutmuştur. Aynı zamanda Marika, Semra'nın en yakın arkadaşı ve sırdaşıdır: *"Bir kardeş gibi büyüttüğü ve bir kardeş gibi, Türk liselerinde okutarak bir Türk hanımı hâlinde yetiştirdiği Rum kızı…"*[750]

Ankara Ekspresi adlı romanda Frolayn Hilda Von Schreiner, bir Alman'dır.[751] İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye içerisinde teşkilatlanarak gizlice devleti ele geçirmeyi ve Türkiye'yi sömürgesi hâline getirmeyi amaçlamakta olan bir Alman teşkilatının ülke içerisindeki faaliyetlerini yürütmesine engel olması için Kurmay Binbaşı Seyfi Hüget görevlendirilir. Frolayn ise bu gizli Alman teşkilatının bir üyesi olarak İstanbul'da yaşamaktadır. Bu romanda ise Türk ve Alman kızlarının tercih edeceği erkek bakımından bir kıyaslama yapılır. Fakat buradaki asıl amaç Türk erkeğini yüceltmek olabilmektedir:

"Demek sizin, memlekette kadınlar, gururlu ve kuvvetli erkekleri severler!

Sizin memlekette öyle değil mi Frolayn?

Bizim memlekette kadınlar, gururdan, kuvvetten, hatta dimağ kabiliyetinden daha çok, iyi harp etmesini bilen, vatanı için ölmekten çekinmeyen, cesur, kahraman ve bilhassa korkmayan erkeklere bayılırlar. Alman kadını için iftihar edilecek, sevilecek erkek tipi budur. Biz, bize sahip olacak erkeklerin değerini ancak savaş meydanındaki fedakarlıklarıyla ölçeriz. Adalesinin kuvvetini değil, adalesinin üstündeki harp yaralarının adedini sayarak, onlara hürmet ve sevgimizin derecesini tayin ederiz biz.

Seyfi, kapaklarının arasında, bir yığın alev ışığı ile yanan siyaha meyyal koyu ela gözlerini, şöyle bir vakurane kaldırıyor;

---

[749] A.g.e.,s.94-95.
[750] A.g.e.,s.64.
[751] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, s.25.

O, Frolayn, diyor. Bizim kadınlarımız da, bir erkeğe değer vermek için Alman kadınlarının kullandığı bu ölçüyü kabul etmelerini bilseniz ne kadar isterdik. Hâlbuki ne gezer… Nerede bizde o talih! Türk kadınları bu ölçüden, bu kıymetten çoktan çıkmışlar da, başka şeyler arıyorlar şimdi erkeklerde.

Dudaklarını bükerek, manalı manalı gülüyor;

Hakları da yok değil doğrusu bizim kadınların, erkeklerde biraz gurur, biraz dimağ kabiliyeti aramakta, diyor. Çünkü bütün Türkiye'de yirmi yaşından tutun da, yetmiş yaşına kadar, vücudu harpten aldığı yaralarla delik deşik olmamış tek bir erkek yoktur. Bir şeyin kıymeti, malum ya, o şeyin nedreti ile ölçülür. Bizde bu söylediğiniz kahramanlık, fedakârlık hikayeleri o kadar bol, o kadar mebzuldür ki, kadınlarımız adeta kanıksamışlar da, bu gibi şeylerden zevk alamaz olmuşlar artık. Başka meziyet arıyorlar şimdi erkeklerde. Vatan için savaşmak, ölmek, ölümle mücadele etmek Türkiye'de, ne bileyim ben, iskarpinsiz sokağa çıkmamak gibi tabii hâllerdendir Frolayn. Onun için…"[752]

Karakurt'un birçok romanında da ifade edildiği gibi bir millete mensup olmak kadının karakterini belirleyen önemli etmenler biri değildir. Çünkü her kadın bir parça vatansızdır. Kadınlar daha çok arzularıyla yaşayan varlıklardır. İstek ve arzu doğrultusunda elde edemeyecekleri hiçbir şey, geçemeyecekleri hiçbir hudut yoktur:

"Evet. Zira bilirim ki, kadınlar bir şeyi arzu ettiler mi, o şeyi elde etmek için hiçbir mani kabul etmez, hiçbir hudut tanımazlar.

Siz kadın diye galiba yalnız her hoşuna giden erkeğe kendini verenleri görmüşsünüz binbaşı.

Hayır Frolayn, her türlüsünü gördüm. Kendini verenleri, vermeyenleri, hakiki aşk peşinde koşanları yahut bir gaye uğrunda, güzelliğini ve derisini uzatanları, hepsini… Fakat neticede yalnız şunu öğrendim ki, hangi neviden, hangi milletten olursa olsun, kadınlar hep birbirine benziyorlar."[753]

[752] A.g.e.,s.130.
[753] A.g.e.,s.194-195.

Erikler Çiçek Açtı adlı romanda Neslihan Türkistanlı bir kadındır. Fakat Kızıl Komünist teşkilatının gizli bir üyesi olduğundan dolayı, Orhan'la Bay Çing Çun'ın eşi, Madam Çing Çung olarak tanışır. Orhan, Neslihan'ın güzelliğine yaptığı iltifatla aynı zamanda Türk kızlarının güzelliğiyle Çinli kızların güzelliğini mukayese etmiştir:

"Çinli kadının asla güzel olamayacağı kadar güzelsiniz."[754]

Romandaki yabancı millete mensup olan kadın ise Orhan'ın gittiği birahanenin sahibi Çinli kızdır.[755] Bu Çinli genç kadının adı dile getirilmemektedir. Romanda Orhan'dan hoşlanan çok genç ve çok güzel bir kadın olduğundan bahsedilir.

Kadın İsterse adlı romanda Nadya bir Rus generalinin kızıdır. İrfan ise bir Türk askeridir. Bu iki kişi arasında belirgin bir düşmanlık yoktur. Fakat Rusya'da hâkim olan komünist yönetim, halka sıkı bir baskı uygulamaktadır. Bu yönetimin anlayışına göre bir Rus generalinin kızının bir Türk askeriyle birlikte olması olanaksızdır. Bu nedenle Nadya ve İrfan düşman milletlerin fertleridir, genellemesi yanlış olmayacaktır. Bu romanda ise Rus ve Türk kızlarının nasıl erkeklerden hoşlandığının mukayesesini Nadya'nın bizzat kendisi yapmıştır:

"Bu memleketi bilmiyorum, bizim memleketimizde kadınlar, vakıa bir haşin, sert erkeklerden hoşlanırlar ama kendilerine hürmet etmesini bilmeyenlerden de, katiyen hazmetmezler."[756]

Karakurt'un romanlarında üç tip yabancı kadın varlığına rastlanmaktadır. Bunlardan ilki alt tabakasına mensup olan ve toplum tarafından hoş karşılanmayacak "*dansöz, rakkas ve hayat kadını*" gibi mesleklerle romanlara yansıtılan kişilerdir. *Çölde Bir İstanbul Kızı*'nda Yemen çöllerindeki, Arap rakkaslar ve *Erikler Çiçek Açtı* romandaki birahane sahibi olan Çinli hayat kadını bu duruma örnek teşkil etmektedir. İkinci tip yabancı kadın romanlarda hizmetçi, yardımcı veya mürebbiye olarak karşımıza çıkan kahramanlardır. *Kadın Severse* romanındaki Nevin'in dadısı, *İlk ve Son*'da Necla'nın hizmetçileri ve *Sokaktan Gelen Kadın*'da ise Semra'nın en

[754] Esat Mahmut Karakurt, *Erikler Çiçek Açtı*, s.104.
[755] A.g.e.,s.131.
[756] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.43.

yakın arkadaşı olan yardımcısı Marika, bu tiplerin romanlardaki örneklerini teşkil etmektedir. Üçüncü tip ise üst zümreye mensup olan, iyi bir eğitim almış kültürlü yabancı kadın kahramanlardır. Bu kadınlar romanlarda ana kadın kahramanı oluşturmakta ve modern kadını temsil etmektedir.

4.4. MESLEKLERİNE GÖRE KADINLAR

Ataerkil bir toplumda kadının ekonomik özgürlüğü elde etmesinin tek yolu eğitimdir. Bundan dolayı Türk toplumunda kadınların hak ve özgürlüklerini kazanması, eğitim hakkını elde etmesinden sonra gerçekleşmiştir. Tanzimat'la gelen Batılılaşma hareketleri, Türk kadınının eğitimin olanaklarından yararlanmasına öncülük etmiştir. II. Meşrutiyet döneminde Batılılaşma yolunda atılan büyük adımlar ise kadının sosyal statüsünün değişmesine yol açmıştır.[757]

Tanzimat'ta başlayıp II. Meşrutiyet'te hız alarak devam eden feminist hareketler doğrultusunda kadın haklarının savunucusu olan birtakım dernekler kurularak teşkilatlanma yoluna gidilmiş ve kadın ön plana çıkarılmıştır.[758] Erkeklerin askere alınmaları ve cepheye sevk edilmeleri kadınların çalışma hayatında yer almalarına neden olur: "*Ticaretten fabrikalara, yol yapımından sokak temizliğine kadar birçok iş sahasında kadın çalıştırılmaya başlanır. Hatta Beyoğlu'nda, Sirkeci'de, Divanyolu'nda erkekler kadın berberlere tıraş olmaya başlarlar. Sabah gazetesi yan şaka "Erkeklerimiz şimdiden sakallarını kadınların ellerine vermeye başladılar" der."*[759] Ayrıca Birinci Dünya Savaşı'ndaki erkek nüfusundaki ciddi kayıp, kadınların çalışma hayatına daha çok girerek aktif olmalarına sebebiyet vermiştir.[760]

Dönem romanlarında kadın, ataerkil toplumun cinsiyet rollerine uygun davranmasıyla kabul görmektedir.[761] Bu nedenle kadınlar romanlarda sosyal hayata

---

[757] Ahmet Tabakoğlu *"Osmanlı toplumunda Aile"*, Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi I, Ed. İsmail Kara, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara, 1993, s.86.
[758] Zafer Toprak *"II. Meşrutiyet Dönemi'nde Devlet, Aile ve Feminizm"*, Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi I, Ed. İsmail Kara, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara, 1993, s.222-223.
[759] A.g.m., s.223.
[760] Ahmet Tabakoğlu, a.g.m., s.87.
[761] Aziz Şeker, *"Türk Romanında Toplumsal Cinsiyet Açısından Kadın Temsillerine Yönelik Sosyolojik Bir Çözümleme"*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.10, S.54, 2017, s.643.

uygun mesleklerle değil, toplumun kadına yakıştıracağı mesleklerle tezahür etmektedir.

"*Romanlarda kadınların çalıştıkları alanlar dönemin genel kabullerine uygun olarak çok çeşitlenmese de ihanet eden erkeğe boyun eğmeyerek kendi hayatını "iffetiyle" kazanan yeni bir kadın tiplemesi öne çıkar.68 Yazarlar, kadının kendi ayakları üzerinde duruşunu önemseyerek çalışan kadını, özgürlüğün sahibi ve dayanağı olarak görürler."*[762]

Sema Uğurcan, *"Türk Romanında Çalışan Kadın Tipleri"* isimli çalışmasında Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar yayımlanmış belli başlı eserlerdeki kadın kahramanların on sekiz farklı meslek grubunda çalıştığı saptanmıştır.[763] Bu meslek grupları hizmetçilikten zevk ve eğlence kadınlığına, öğretmenlikten falcılığa çok geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Romanlardaki kadın kahramanlar, çalışmak veya para kazanmak amacıyla eğitilmemektedirler. Kadın kahramanlar genellikle bir idealizmi gerçekleştirmek amacıyla yaratılmaktadırlar.[764] Bu nedenle onlar için ideallerini gerçekleştirmek her şeyden daha mukaddestir. "*Ancak Fatma Aliye Hanım Refet isimli romanında, fakir bir kızın çok güç maddi şartlar altında rüştiye ve Darülmuallimat'ı bitirdikten sonra, İstanbul a on sekiz saat uzaklıktaki bir Anadolu şehrine öğretmen olarak gider. Görev onu hayatın acılarından korur, vatan evlatlarını iyi şekilde eğitirse, Tanrı'nın kendisini mükâfatlandıracağına inanır."*[765]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında genellikle tahsilli kadın kahramanlar mevcut olmasına oranla bir meslek edinmiş kadın sayısı kısıtlıdır. Karakurt'un romanlarında kadın kahramanlar, ortaöğretimini tamamlamış veya yükseköğrenim görmüş; kendi hak ve hürriyetlerinin farkında olan kültürlü bireyler olmasına karşın çalışma hayatı içinde yer alanların sayısı oldukça azdır.

Karakurt'un romanlarında çoğunlukla ailesinden miras kalan mal varlığı ile geçimini sağlamakta olan veya geçimleri bir başkası tarafından sağlanmakta olan kadınlara yer verilmektedir. Ailesinden kalan mirasla geçimini sağlamakta olan

---

[762] Betül Coşkun, a.g.m., s.953.
[763] Ayrıntılı bilgi için bk.: Sema Uğurcan, *Türk Romanında Çalışan Kadın Tipleri –Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadar*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 1983.
[764] A.g.t., s.120-121.
[765] A.g.t., s.120.

kadınlar genellikle zengin kişilerdir. Bu kadın kahramanlar kendilerine kalan mirasın idaresiyle uğraşmaktadırlar. Bu nedenle onlar, ayrı bir işte çalışma gereği duymazlar.

Karakurt'un romanlarında hissedilen ataerkil toplum yapısının varlığı kadınların çalışma hayatındaki konumlarını da etkilemektedir. Onun romanlarına göre kadının hayattaki en ulvi görevi erkeklerini sevmek ve onlara sadık kalmaktır. Çünkü Tanrı'nın kadınları sevilmek için halk ettiği inanışı romanların temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle, erkekler tarafından sevilmek amacıyla yaratılmış olan kadının maddi ihtiyaçlarını hâkimiyeti altında bulunduğu kişiler gidermektedirler. Kadının maddi ihtiyaçlarını yerine getirmekte sorumlu olan kişiler genellikle kadının eşi veya aile bireylerinden biridir.

Dağları Bekleyen Kız romanında Zeynep, toplumbilimi okumuştur. Fakat Zeynep'in okuduğu bölümle ilgili bir birimde veya çalışma hayatının herhangi bir bölümünde varlığından bahsedilememektedir. Bu romanda çalışma hayatı içinde yer alan kadın kahraman, Zeynep'in avukatıdır. Zeynep'in avukatı hakkında bilgi verilmemektedir. Sadece sarışın genç bir kız olduğundan bahsedilmektedir.

İlk ve Son romanında Necla'nın eğitim durumu hakkında bilgi verilmez. Fakat zengin bir ailenin kızı olduğundan sıkça bahsedilmektedir. Babasının vefatı ardından Türkiye'nin en zengin kadını olmuştur ve bütün mirasın idaresini kendisi yapmaktadır. [766]

Ankara Ekspresi adlı romanda Frolayn, İstanbul'daki Alman hastanesinde doğum doktoru olarak çalışmaktadır. Aynı zamanda o vatanı Almanya için çalışmakta olan bir casustur.[767]

Ömrümün Tek Gecesi adlı romanda Gülseren belirli bir mesleğe sahip bir kadın değildir. Fakat o, dolaylı da olsa çalışma hayatı içinde yer almakta olan bir kadındır. Gülseren'in ailesinin vefatı ardından mirasın yönetimi ağabeyine geçmiştir. Fakat ağabeyi İsviçre'ye hukuk eğitimi almaya gitmesinin ardından, ailesinden kalan mirasın yönetimini Gülseren üstlenmiştir:*"Evet, annem öldükten sonra burada*

[766] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.56.
[767] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, s.80.

oturmaya mecbur oldum. Ağabeyim İsviçre'de bulunduğu için çiftliklerimiz ve emlakimizle benim meşgul olmam icabetti."[768]

Erikler Çiçek Açtı adlı romanda Neslihan'ın eğitim durumu hakkında bir bilgi verilmez. Fakat komünist teşkilatına mensup olan bir casus olduğu bilinmektedir.[769]

Son Tren adlı romanda Nevzat, belirli bir mesleğe sahip olmamakla birlikte maddi ihtiyaçlarını kendi sağlamakta olan bir kadın kahramandır. O, zengin olan insanların paralarını kendi zimmetine geçirmekte ve kaçakçılık yapmaktadır.[770]

Kadın İsterse adlı romanda İrfan'ın kız kardeşi Gülseren, İsviçre'deki Cenevre Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde stajyer olarak çalışmaktadır.[771]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadın kahramanların eğitim seviyesinin oldukça yüksek olmasına karşın çalışma hayatında aktif rol almadıkları görülmektedir. Yazarın romanlarına göre kadınların eğitimli olmasındaki temel etmen onların çalışma hayatında yer alması değil, iyi bir eş ve iyi bir anne olmaları için gerekli görülmüştür. Yazarın romanlarında çalışma hayatında aktif rol oynayan tek ana kadın kahraman *Ankara Ekspresi*'ndeki Frolayn'dır. Ayrıca çalışan tek Türk kadın kahraman ise *Kadın İsterse*'deki Gülseren'dir.

[768] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.235.
[769] Esat Mahmut Karakurt, *Erikler Çiçek Açtı*, s.126.
[770] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.157.
[771] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.87.

4.5.TOPLUMSAL DEĞERLER KARŞISINDA KADINLAR

4. 5. 1. Modernleşme

Modernleşme, Güncel Türkçe Sözlük'te çağdaşlaşma olarak ifade edilmektedir.[772] *"Weber gibi bazı düşünürlere göre modernleşme, Batı dışındaki toplumların sorunudur. Zira Batı toplumları moderndir, diğer toplumlar ise bu sürece sonradan girerek modernleşmektedirler."*[773]

On dokuzuncu yüzyıl, Osmanlı hayatının siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan önemli değişmeler yaşadığı bir dönemdir. Yüzyıllar boyunca İslam coğrafyasına hükmeden ve Avrupa'yı kontrol eden Osmanlı Devleti, gücünü bu yüzyılda tamamen yitirmiştir. On yedinci yüzyıldan itibaren yaşanan olumsuzluklar ekonomik ve kültürel kayıpları da beraberinde getirmiştir. Osmanlı böyle bir ortamda iki temel problemi aşma zorunluluğu ile karşı karşıya kalmıştır: *"Biri Batılılaşabilmek bir diğeri de Batılılaşmanın sınırlarını tayin edebilmektir."*[774] Osmanlı, Tanzimat Fermanı'nın ilanıyla başlayan Batılılaşma hareketiyle çöküş sürecinin durdurulacağına hatta kaybedilen üstünlüğün yeniden elde edilebileceğine inanır. Mevcut şartlar ve ona bağlı oluşan bu inanç, Osmanlı'yı Tanzimat'la başlayan bir toplumsal değişim süreci içine sokar. Bu süreç ise sadece Osmanlı ile sınırlı kalmayıp günümüze kadar uzanmaktadır.[775]

On dokuzuncu yüzyılda Batı'dan yapılan tercüme romanların etkisiyle doğan Türk romanı, Avrupa'da olduğu gibi yaşam süreci çerçevesinde ortaya çıkmış bir anlatı türü olmayıp, Batılılaşmanın bir uzantısı olarak yazarlarımız tarafından benimsenmiştir: *"Yazarlarımıza göre eski hikâye türünden romana geçiş, hayalcilikten akılcılığa, çocukluktan olgunluğa, kısacası ilkellikten uygarlığa geçişti. Batı'dan uygarlaşmanın bir gereği olarak aldığımız bu roman türü, daha sonra göreceğimiz gibi, aynı zamanda bizi uygarlığa götürecek araçlardan biri olarak kullanılacaktır."*[776]

---

[772] http://sozluk.gov.tr/

[773] Nisa Aydın Şahingeri, *Modernizm ve İslamiyet'in Kadın Anlayışlarının Karşılaştırılması,* Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya, 2006, s.8.

[774] Ahmet Faruk Güler, *Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Batılılaşma (1923-1940)*, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi SBE, Elazığ, 2011, s.16.

[775] A.g.t., s.16.

[776] Berna Moran, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış I*, s.11.

Tanzimat yazarları, Batı'nın çeşitli özellikleri ile halkı bilinçlendirirken, dini değerlere sırtlarını çevirmeden bir modernizmin doğacağına inanmaktadırlar. Ancak gerçekleşen süreç, bu düşüncenin tersinin yaşanmasına sebep olmuştur. Bu durum toplum içerisinde iki farklı kültürün ortaya çıkmasını beraberinde getirmiş ve Tanzimat yazarlarının düşüncelerini uygulama noktasında sıkıntılar çıkmasına vesile olmuştur.[777] Medeniyetlerin birbirleriyle çatıştığı noktada yeni bir kadın kimliği ortaya çıkmaktadır. Modernleşmiş Türk kadını kimliği, bu çatışma sonucunda tezahür etmiştir.

Toplumumuzda Batılılaşma sürecinde değişimden en çok etkilenen ve bu değişimi en çok yansıtan unsurlardan biri de kadındır. Kadınlar, toplumdaki konumları ve giyim kuşamlarıyla bir medeniyetten başka bir medeniyete geçen toplumumuzda çoğu zaman değişimin göstergesi olmuştur. Türkiye toplumunda kadın meselesi, Tanzimat'tan beri "modernleşmeci" bir zihniyetle ele alınmış ve kadın, toplumun geri kalmışlığında bir odak noktası seçilip toplumun ilerlemesi için çözülmesi gereken bir "mesele" olarak gündeme gelmiştir.[778] Medeniyet değişimin *"baş aktörü"* olarak sunulan kadına toplumsal görünürlük kazandırılmak istenmiştir.[779]

Tanzimat döneminden beri kadın hakları, kadınla ilgili meseleler, kadının toplumda yer alması ve ona değer verilmesi gerektiği fikri konu olarak romanlarda sıkça işlenmiştir. Roman yazarları, kadının geleneksel tutum karşısında hayattan soyutlanmasının, haklarının ve hürriyetlerinin elinden alınmasının yanlışlığına dikkat çekerek onun tekrar topluma kazandırılmasını amaçlamıştır.[780]

Cumhuriyet'e kadar yazılan romanlarda kadınların aile ve toplum içerisindeki seviyesinin yükseltilmesi gerektiğinin vurgulandığı görülmektedir. Ancak Cumhuriyet'e kadarki romanlarda, birkaç istisna sayılmazsa, kadının henüz bir meslek sahibi olmadığı ve evin dışındaki hayatta aktif rol oynamadığı gözlemlenir. Kadının sadece iyi bir eş ve iyi bir anne olabilmesi için eğitim seviyesinin yükseltilmesinin gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Henüz "birey" olarak ele

[777] Ahmet Faruk Güler, a.g.t., s.18.
[778] Ramazan Gülendam, a.g.e., s.14.
[779] Nilüfer Göle, *Modern Mahrem,* s.56.
[780] Ramazan Gülendam, a.g.e., s.26.

alınamayan kadın, ancak Cumhuriyet'ten sonra yazılan romanlarda evin dışındaki hayatta da aktif olarak yer almaya başlamıştır.[781]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanlar ise genellikle modern kadınlardır. Bu kadınlar; tahsil görmüş, kimi zaman okuyan, görgü kurallarına hâkim, belli bir dünya görüşüne sahip, haklarına sahip çıkan ve bunu uygun ortamlarda dile getirmekten çekinmeyen kahramanlardır. Modern kadınlar başkaları için yaşamaz ve başkalarının düşünceleriyle yönetilemezler. Kendi düşüncesi olmayan, çevresinin baskısı altında kalan ve başkalarının düşüncelerinden etkilenen bir kadın modern değildir. Modern kadının kendine özgü düşünceleri vardır. Hayatlarının önemli kesitlerinde, kararlarını kendileri verebilmektedirler. "*Esat Mahmut Karakurt'un roman kişilerinin de bu düşünce ve davranışları benimsedikleri görülür. Onun romanlarında 'bu (modern) zamanın gereği' vurgusunun öne çıkarılma ihtiyacı hissedilmez. Aşırı duygusal olma yerine mantıki ve akli olma/düşünme; akıl-duygu dengesi, kadının da günlük hayatın belli alanlarında erkeklerle yan yana yer alması ve bundan çekinmemesi… söz konusu yazarların roman kişilerinin düşünce ve davranışlardan tezahür eden başlıca modernlik algıları olarak gösterilebilir.*"[782]

Esat Mahmut Karakurt, romanlarında geleneklerin baskın olduğu bir hayat tarzı yerine modern bir hayatı ön plana çıkarmıştır. Esat Mahmut, Batılı ve bu tarzı kabul etmiş milletleri överken, Doğulu ve geleneklere bağlı milletleri yermektedir.

Çölde Bir İstanbul Kızı adlı romanda Arapların,[783]*Erikler Çiçek Açtı*'da Asya kadınlarının yerilmesi[784] dikkat çekmektedir. *Ömrümün Tek Gecesi* romanında ise Anadolu'nun geri kalmış bir kasabası olan Gediz'i geri kalmışlığı sebebiyle Asya'ya benzetilmektedir:

"Karanlık da iyiden iyiye bastırdı. Fakat ne tuhaf şey. Bu iki metre genişliğindeki sokaklarla, üç metre boyundaki evlerin içine mehtap da mı girmiyor

[781] A.g.e., s.28.
[782] Alpay Doğan Yıldız, a.g.e., s.213.
[783] Esat Mahmut Karakurt, *Çölde Bir İstanbul Kızı*, s.5.
[784] Esat Mahmut Karakurt, *Erikler Çiçek Açtı*, s.25.

acaba? Niçin bu kadar simsiyah etraf? Hâlbuki, gökyüzü yıldızlarla dolu. Tam bir Asya gecesi."[785]

Esat Mahmut Karakurt, romanlarında geleneklere bağlı kalmış, doğulu olan bir düşünce ve yaşayış biçimini genellikle olumsuzlaştırmıştır. *"Buna karşılık, -adı verilmeden- Batılı değerleri benimsemiş Türk düşünce ve hayat tarzına da olumlu bir gözle bakılıyor."*[786]Bu nedenle onun romanlarındaki kadın kahramanlar, gelenekçi olmaktan çok moderndirler. Karakurt'un bütün ana kahramanları –erkek ve kadın gözetmeksizin- modern kişiler olmuştur.

Esat Mahmut Karakurt'un kadın kahramanları sadece fikirleriyle değil; dış görünüşleriyle, giyimleriyle de moderndir: Başörtüsü kullanmayan, şık ve ipek kumaşlarla hazırlanmış kıyafetler giyen kadınlardır.

Vahşi Bir Kız Sevdim adlı romandaki Kristina, her ne kadar vahşi bir kız olarak tanımlansa da modern bir kadındır. Romanda onun eğitim durumu hakkında bilgi verilmez. Fakat Kristina'nın komitaya kendi isteği doğrultusunda katıldığı bilinmektedir. Kristina'nın komitaya katılma sebebinin temelinde ise aşktan doğan bir intikam alma arzusu bulunmaktadır. Doğası gereği vahşi olan aşk, Kristina'yı da vahşileştirmiştir. Hiçbir aşk üçüncü bir şahsın duygu ve düşüncesinden etkilenmez. Aşk, âşığın kendi duygu ve düşünceleriyle hissettiği bir duygu olduğundan özgürlük içerir. Bu nedenden dolayı aşkın sebep olduğu bir intikamda modernlik içerebilir.[787]

Çölde Bir İstanbul Kızı adlı romandaki modern kadın Sermin'dir. O; cesur, özgüven sahibi ve tahsilli bir kadındır. Sermin, Yemen çöllerinde erkeklerin bulunduğu bir ortamda rahatça hareket edebilen ve fikirlerini özgürce ortaya koyabilen bir kişiliğe sahiptir. O, sergilediği karaktere uygun, ilgi alanını cezbeden birçok sosyal faaliyetle ilgili modern bir kadındır. Aynı zamanda maceracı ve spor yapmayı seven bir kadın ruhuna sahiptir:

"Gayet güzel tenis oynar, dans eder, ata biner, otomobil kullanır. "[788]

---

[785] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.114.
[786] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt - Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s. 128.
[787] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.23.
[788] Esat Mahmut Karakurt, *Çölde Bir İstanbul Kızı*, s.12.

" Yirmi metreden tabanca ile yumurtanın sarısını akıtacak kadar kuvvetli bir nişancıdır. "[789]

Ayrıca Sermin, yüzmeyi seven ve şair ruhlu bir kadındır:

"Bak ayın ışığı altında kumlar nasıl parlıyor? Senin kadar şair değilim. Fakat, eğer ben de senin kadar şair ruhlu genç bir kız olsaydım, ne bileyim belki ayın ışığı altında parlayan bu çölleri sakin, dalgasız bir denize benzetirdim. Sen denizi çok seversin! Hatırlarsın ya, mehtaplı yaz geceleri evde olduğun zaman kendini o kadar ısrarlarımıza rağmen, Kanlıca'daki yalının penceresinden nasıl tutup denize atar; dakikalarca değil; saatlerce yüzerdin. Al işte bu da başka bir deniz, bu da başka bir spor, başka bir eğlence… Kendini tutup şu kumların üzerine fırlat, bir ata atla, koş, gez, bağır, haykır!... "[790]

Dağları Bekleyen Kız romanındaki Zeynep; İstanbul'da doğmuş, büyümüş ve Kolombiya'da tahsil görmüştür. İstanbul'da yaşadığı hazin aşk hikâyesinden sonra kendi iradesiyle dağa çıkmıştır. Kendi duygu ve düşünceleri doğrultusunda hareket etmektedir. Dağda Adnan'la tanışıp, âşık olmasının ardından gerekli malumatları kendi hür iradesiyle vermiştir.[791] Özgür bir kadın, modern bir kültürün eseridir. Bu nedenle denilebilir ki, Zeynep modern bir kadındır.

Allah'a Ismarladık romanında Beti bir İngiliz'dir. Tahsil durumu hakkında bir bilgiye sahip olmamakla birlikte onun, kültürlü ve modern bir kadın olduğu çıkarımı yapılabilmektedir. Çünkü o, kendine ait duygu ve düşünceleriyle hareket edip karar alabilen bir kadındır.[792] Ayrıca modernizm, Batı'ya ait olan bir olgu olduğundan; Beti, mensup olduğu milletten dolayı da modern bir kadın olduğu düşünülmektedir.

Ölünceye Kadar adlı romanda modernizm bağlamında dikkat çeken asıl kahraman Bedri Nejat'ın kız kardeşi Bülend'dir. Çünkü o, modernizmin yozlaştırdığı ve ahlâk kurallarının dışına çıkardığı bir Türk kadınıdır. Nişanlı olmasına rağmen başka bir adamla ilişkide bulunmuş ve bunun sonucunda gayrimeşru bir bebeğe

[789] A.g.e., s.13.
[790] A.g.e.,s.15.
[791] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.93.
[792] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.193.

hamile kalmıştır. Kendi arzuları doğrultusunda karar vermesi ve haklarının farkında olması bakımından modern bir kadın kahramandır. Fakat bu modernliğin onda doğurduğu ahlâksızlık, modernizmin yozlaştırması olarak görülebilir. Bülend'in pişmanlığı ise bu yozlaşmanın delili olarak gösterilebilir.[793]

Kadın Severse adlı romanda Leyla, modernleşme süreci içindeki kahramanlardandir. Leyla, genç yaşta Kemal ile evlenmiş; fakat beklediği ve istediği şeyleri onda bulamamıştır. Leyla, sevdiği eşi tarafından aldatılmaya sessiz kalmış ve tepki vermekten yıllarca çekinmiştir. Ferit'te âşık olmasının ardından Kemal'i terk edebilme ve yüzleşebilme cesaretini göstermiştir.[794] Leyla'nın bu yaşam süreci içinde aldatılmasına yıllar sonra verdiği tepki ve ortaya koyduğu düşüncelerden dolayı modern bir kadındır.

Sokaktan Gelen Kadın adlı romanda Semra da yozlaşmış olan modern kadın kahramanlardandir. Fakat Semra'da olan yozlaşmanın temelinde modernleşme bulunmamaktadır. Bu yozlaşmanın nedeni onun yalnız bir kadın oluşu bulunmaktadır.[795] Ailesinden yeterince ilgi ve sevgi görmediği için ahlâkî olarak yozlaşmıştır. Lakin bunun dışında Semra, modern denilebilecek bir kadın kahramandır. O, edebiyatın birçok alanıyla ilgilidir. Semra, kendi fikirleri üzerinden hayatını yönetmekte ve kararlarının arkasında durmaktadır.

Ömrümün Tek Gecesi adlı romanda Gülseren'in eğitim durumu hakkında pek bilgiye ulaşılmamış olsa dahi onun giyim-kuşamıyla ve düşünce dünyasıyla modern bir kadın olduğu fikrine ulaşılabilmektedir. Ayrıca Ekrem ile olan ilişkisinin başlaması ardından nişanlısı Rıza'ya durumu açıklaması itibariyle de modern bir kadın olarak görülebilmektedir:

"'Beni, verdiği sözü tutmayan, ahlâkı zayıf bir kadın olarak düşünmeni istemiyorum Rıza' diyor, 'çünkü, bilakis verdiğim sözü geri almak, hislerimi sana şimdi, bütün açıklığı ile söylemek suretiyle, ahlâk kaidelerine uygun hareket ettiğime kani oluyorum. Bir erkeği seven bir kadının, bir başka erkeğin zevcesi olmayı kabul etmesi, onun faziletsizliğini gösterir ancak. Velev ki hadisede, en küçük bir ihanet

[793] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.214.
[794] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.121.
[795] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.143.

eseri dahi mevcut olmasın. Unutulmamalıdır ki kadın kocasını yalnız vücuduyla değil, kalbiyle, gözleriyle dahi aldatabilir Rıza. Ben hayatımda asla, ne böyle bir zevce olmayı, ne de böyle zelil bir mevkie düşmeyi kabul edemem. Senden ayrılıp, sevdiğim adamla evleneceğim. Mademki, önüne geçmeye imkân yok, o hâlde gidilecek en doğru yol, yapılacak en dürüst hareket budur.' "[796]

Esat Mahmut Karakurt, romanlarında genellikle şık bir görünüme sahip, çağın zihniyetine uygun olarak hareket eden ve çağın koşullarına göre iyi bir eğitime sahip kadın kahramanları betimlemeyi uygun görmüştür.

4. 5. 2. Gelenek

Geleneğin temelinde taşımak ve aktarmak vardır. Gelenekçilikte birey; kendinden önceki nesillere ait olan bilgiyi öğrenmek, taşımak ve bir sonraki nesle bunu aktarmakla sorumludur. *"Gelenekler geniş anlamıyla bir kuşaktan ötekine geçirilebilen bilgi, tasarım, boş inanç, yaşantı biçimi; daha geniş anlamıyla maddî olmayan kültürdür. Dar anlamda ise, kuşaklar boyunca bir toplumun örneğin kutsal ya da politik işleri gibi önemli konularındaki görüşleridir."*[797]

Modernleşme süreci içerisinde ifade edilen kadın kahramanın karşısında zıt bir kahraman olarak geleneksel kadın gösterilmektedir. Geleneksel kadın, toplumun uygun gördüğü eski kültürleri devam ettiren ve bunların değişimine kapalı olan kadındır. *"Geleneğin insan üzerindeki yoğun etkisi göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür. İnsanın içine doğduğu toplum yapısı içerisinde geleneğin kendisine sunduğu birtakım dayatmaları yadsıyıp görmemezlikten gelmesi beklenemez. Bireyin iki seçeneği vardır: Ya gelenekle birlikte uyumlu yaşamak ya da geleneğe başkaldırmak. Romanlarda da geleneğin kendisine dayatmış olduğu şeyler doğrultusunda yaşayan ya da bunu aksine geleneğe başkaldıran kadın kahramanlar ile karşılaşırız."*[798]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanlar genellikle geleneksellikten uzaklaşarak zamanın şartlarına uyum sağlamış kişilerdir. Fakat

[796] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.223.
[797] Sedat Veyis Örnek, Türk Halk Bilimi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000, s. 126.
[798] Öznur Özdarıcı Arslan, a.g.t., s.165.

mensubu olduğu toplumun kendine has özelliklerini taşımanın da dışına çıkamamışlardır. Gelenekçi olmak, genellikle kadınların seçtiği değil de içinde olmak zorunda bulundurulduklarıdır durumdur. Karakurt'un romanlarında yaşamakta olduğu hayatın değişmesinden korkan, öğrendiğinden farklı bir yaşam tarzından sakınan kadın kahramanlar asıl gelenekçidirler.

Toplumsal yapıya iyice nüfuz etmiş olan ataerkil ideoloji de bir gelenektir. Ataerkil bir ideolojide kadının hak ve özgürlükleri kısıtlanmış, kadın erkeğe bağımlı hâle getirilmiştir. Karakurt'un romanlarında devamlı olarak karşımıza çıkan bu ideolojide kadın, erkeğin hâkimiyeti altındadır. Kadınlar babasına saygı gösterdiği gibi eşlerine de saygı ile bağlı olmaları gerekir. Kadın kahramanlar daima âşık oldukları erkek kahraman için her şeyi feda edebilecek konumdadırlar. Karakurt, *"kadınlar sevmek ve sevilmek için yaratılmış olan varlıklardır"* ifadesiyle kadınların, aşkın kölesi olduğunu beyan ettiği söylenilebilmektedir. Bu nedenle bütün kadın kahramanlar, aşkın kölesi konumundaki kişiler olmaktan öteye geçememişlerdir. Kadının her koşulda erkeğe itaat etme ve saygı gösterme zorunluluğu olduğu sezilmektedir.

Vahşi Bir Kız Sevdim adlı romanda Kristina, Adil Bey'e âşık olması nedeniyle babasının ve Bulgar komitesinin huzurunda suçlu bulunmuştur. Suçluluğu sebebiyle ağır eziyetler görmüştür. Fakat buna rağmen babasına olan saygısının kaybetmemiştir.[799]

Dağları Bekleyen Kız adlı romandaki Zeynep, şakilerin lideri olan babasına ihanet ederek şakiler hakkındaki bütün bilgileri Adnan'a vermiştir. Bu nedenle babası tarafından türlü türlü eziyetlere maruz kalmıştır. Fakat o, babasına saygı göstermekten ve " baba " diyememekten uzak duramamıştır:

"Beni yanına alacak ve götürecekti; fakat ne sıfat, ne yüzle ve nereye götürecekti? Ben nasıl ve nereye gidebilirdim? Bir vatan haini, bir vatan düşman, vatanın hangi köşesinde barınabilirdi? Beni en zayıf zamanımda, en zayıf yerimden yakalayıp buraya getirdin baba. Kendin gibi beni de mahvettin!.. "[800]

[799] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.40.
[800] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.122.

Karakurt, romanlarının asıl geleneksel kadın kahramanları köylü kadınlarıdır. Fakat Karakurt'un romanlarında köylü kadınlarına çok az rastlanmakla birlikte onlar hakkında bilgi elde edebilmekte pek mümkün değildir. Yaşayışları ve giyinişleriyle daha geleneksel olan köylü kadınlarını genellikle figüran kahramanlar olarak kullanmaktadır. Bu nedenle, köylü kadınları hakkında kesin verilerden bahsedilememektedir.

Köylü kızlarına örnek gösterilebilecek tek kadın kahraman *İlk ve Son* adlı romandaki Ayşe'dir. Ayşe, Mecdi'nin çalıştığı çiftliğe okuma-yazma öğrenmek amacıyla gelen yardımcı kahraman konumundaki bir köylü kızıdır. Karakurt, birinci dereceden kadın kahramanlarda geleneksel giyim tarzını muhafaza etmemiştir. Fakat bu giyim tarzını köylü kadınlarının giyim-kuşamında muhafaza edilmiştir.[801] Ayşe, geleneksel yapının ağır bastığı bir ailenin çocuğudur. Mecdi'ye olan aşkına bir karşılık bulamayan Ayşe, ailesinin görücü usulü bulduğu ve sevmediği bir adamla evlendirilir:

"Fakat ne istedi babası bu çocuktan anne?. diyor. Niçin, onu zorla köye götürdü? Niçin onu İstanbul'dan ayırdı? Anlamıyorum bir türlü.

Ben de anlayamadım bunu yavrum. Herhâlde bir şey oldu. Zavallı yavrucak hiç gitmek istemiyordu. Boynuna sarılıyor, ellerini öpüyor. 'Ah hanımefendiciğim, beni bırakmayın, beni babamın pençesinden kurtarın. Gitmek istemiyorum' diye hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Fakat babası öyle inatçı, öyle kötü tabiatlı bir adamdı ki, bir türlü onu ikna edemiyordum, ille 'Götüreceğim' diyordu. Ben ısrar ettikçe, 'Gitmesi lazım. Büyüdü artık. İstanbul'da kalması tehlikeli bir hâl alıyor. Onu amcazademle derhâl evlendireceğim' diyordu.

Kimmiş amcazadesi anne?

Bilmem vallahi yavrum, eski bir başçavuş muymuş, neymiş, şimdi bir köy mektebinde hocalık ediyormuş. "[802]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında modern bir kadın imajı oluşturulmuş olmasına karşın geleneksel kadın kimliği korunmuştur. Yazarın romanlarındaki kadın

[801] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.171.
[802] A.g.e.,s.253.

kahramanlar, aile içerisindeki konumlarıyla ve aile üyelerine gösterdikleri saygılarıyla ataerkil toplum yapısının geleneksel kadın rolüne bağlı kalmıştır.

4. 5. 3. Din

Din, kişilerin sosyal, siyasal ve kültürel bütün alanlarını etkileyen önemli olgulardan biridir. Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan Güncel Türkçe Sözlük'e göre din sözcüğünün üç anlamı bulunmaktadır: *"1. Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum, diyanet. 2. Bu nitelikteki inançları kurallar, kurumlar, töreler ve semboller biçiminde toplayan, sağlayan düzen. 3. İnanılıp çok bağlanılan düşünce, inanç veya ülkü, kült."*[803]

İnançlar, insanın kendisine ve çevresine karşı olan tutumlarını etkileyerek bu tutumlarını hayata yansıtır. Dinler ve inançlar kişiyi birçok yönden etkilemekle birlikte insanın giyim kuşamını, davranışlarını ve toplumla olan ilişkilerini de belirlemektedir. Bu nedenle dinin sosyolojik bir yönünün varlığıyla beraber psikolojik bir yönü de bulunmaktadır.

Kadınların erkeklere nazaran daha itaatkâr olmaları sebebiyle daha fazla dindar oldukları düşünülmektedir.[804] Oysaki kadınlar, dindar değil daha inançlıdırlar. Çünkü inanç bir dine bağlılıktan önce gelmektedir. Yüzyıllar boyunca ataerkil toplumlarda ötekileştirilerek sindirilen kadınlar, kendilerini daima koruyacağını düşündüğü ilahi bir güce inanma ihtiyacı hissetmiştirler. Toplumun gücünü elinde barındıran erkek karşısında, hükmünün yetersizliği kadının bilinçaltına işlendiğinden dolayı itaatkâr bir tutum sergilemek zorunda kalmıştır. Kadın gücü hiçbir zaman elde edemeyeceğini düşündüğünden dolayı erkeklere nazaran daha dindar olarak sınıflandırılmış ve bu sınıflandırmaya da tabi olmuşlardır.

Modernleşme süreci, toplumların hayatlarının birçok alanında değişiklikler yarattığı gibi, dini alanlarda da birtakım değişimler meydana getirmiştir. Modernleşmeyle birlikte aydınlar tarafından dinin, toplumu uyuşturan bir afyon

---

[803] Türkçe Güncel Sözlük, Erişim Adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cd6364a197559.12609654 Erişim Tarihi: 11 Mayıs 2019.
[804] Sibel Bayram, a.g.t., s.407.

olarak görülmesi sebebiyle kadınların fikirlerinde birtakım değişiklikler tezahür etmiştir.[805] Modernleşme süreci insanın zihni süreçlerini etkileyerek din ve gelenek gibi unsurlardan uzaklaşarak kopmasına neden olmuştur. İnsanoğlu yaratmış olduğu modern toplumda Tanrı'yı dışlayarak, kendisini Tanrı'nın yerine koymuştur.[806] Hâlbuki dinler toplumların ahlâkları üzerinde inkâr edilemeyecek bir etkiye sahiptirler. Kendinden daha üstün ve ilahi bir güce hesap vereceğini düşünen insan, sergilemiş olduğu davranışlardan dolayı kendisini sorumlu hissetmektedir. Bu nedenle de davranışlarını bilinçli olarak gerçekleştirmekte ve içindeki kötülüğün dışavurumuna engel olmaya çalışmaktadır.

Edebiyat toplumun bir çeşit aynasıdır. Toplumlarda görülen sosyal, siyasal olgular ve bunlar üzerinde yaşanan değişimler edebiyat içerisinde yansımasını bulmaktadır. Bu sebeple dinler ve inançlar gibi toplumların yaşam süreçlerini derinden etkileyen büyük olgular da romanlarda kendisine yer etmişlerdir. Tanzimat sanatçıları, dinin Batılaşma etkisiyle değişen yönlerine ve toplum üzerindeki etkilerine değinmişlerdir. Din, bu dönemin eserlerinde ya bir motif ya da bir fikir olarak tezahür etmektedir.[807]

Osmanlı toplumunda yüzyıllar boyunca sosyal tabakaları bir arada tutan din, Servet-i Fünûn dönemine gelinceye kadar bu önemini kaybederek gerilemeye başlar.[808] Osmanlı toplumu üzerindeki etkisini hissettirmiş olan din, Servet-i Fünun edebiyatının iki önemli sanatçısı, Mehmet Akif Ersoy ve Tevfik Fikret tarafından farklı şekillerde ele alınmıştır. Akif'in eserlerindeki amacı dini, Kur'an'dan ve sünnetten uzaklaştıran İslam toplumunun geleneksel din anlayışını eleştirerek batıl inançlardan ve hurafelerden kurtarmaktır.[809] Toplum üzerindeki dinin etkisinin azalması durumu Tevfik Fikret'in şiirlerinde de görülmektedir. Sanatın ilk evrelerinde dini şiirler yazan şair daha sonraki dönemde bütün dinlere karşı çıkan bir

[805] Nevzat Tarhan, a.g.e., s. 334.
[806] Korhan Altunyay, a.g.t., 2015, s.14.
[807] Kemal Timur, *"Tanzimat Dönemi Türk Romanında Din Duygusu ve İnançlar, Etkisi''*, Turkish Studies, C.4 S.1, II Winter, 2009, s.2120.
[808] Mehmet Soğukkömeroğulları, *"Servet-i Fünûn Edebiyatı Gayrı Milli Midir?"*, Turkish Studies, C.6, S.1, Winter 2011, s.1798.
[809] Ahmet Bağlıoğlu, "*Mehmet Akif'in Geleneksel Din Anlayışına Eleştiriler I: Asrın İdrakine İslam'ı Söylemek",* Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 21:1, 2016, s.44.

tavır sergilemiştir. Tevfik Fikret, *"dinlerin uygarlığa ulaşma noktasında hürriyeti engellediği"* düşüncesindedir.[810]

Yazılmaya başlandığı tarihten günümüze kadar olan süreç içerisinde zihniyetleri ve ideolojileri yansıtan roman bu özelliğini Cumhuriyet dönemindeki eserlerde de sürdürmüştür: *"Türkçülük, İslâmcılık, Marksizm, liberal düşünce, kozmopolitizm, dînî düşünce ve inançlar, bu dönemin romanında belirgin olarak kendisini gösterir. Milliyetçilik ideolojisi ile ivme kazanan millî-tarihî romanlar, İslâmcılık düşüncesinin şemsiyesi altında gelişen dinî içerikli, çoğu popüler düzeyde "hidayete erme" romanları, Marksist-Sosyalist düşüncenin edebiyata yansıması olarak değerlendirilen ve toplumcu gerçekçilik diye isimlendirilen edebiyat çizgisindeki romancıların kaleminde kendisini ortaya koyan ve Cumhuriyet öncesindeki roman-köy ilgi ve ilişkisinden epey farklı nitelikteki köy romanları mevcudu, Cumhuriyet dönemi romanının önemli mecralarıdır."*[811]

Cumhuriyet döneminde din, muasırlaşmak fikrine bir engel olarak görülmektedir. Yozlaşmanın temelinde din merkezli bir bakış açısının ciddi etkileri olduğunu gözlemleyen yazarlar, bunları eserlerinde işlemişlerdir.[812] Dindeki yozlaşma dile getirilerek ahlâkî değerleri çökmüş hoca tiplemeleri romanlarda sıkça eleştirilmiştir.[813]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında ise din önemli bir konumu teşkil etmemektedir. Karakurt romanları, dini motiflerin pek sık karşılaşılmadığı eserler olarak karşımıza çıkmaktadır. Romanlarındaki kadın kahramanların Allah inancına sahip olduklarını söylemek mümkündür. Romanlarda Allah inancına bağlı olarak kadın kahramanların zor bir durum karşısında kaldıklarında dua etmesi ve yardım istemesi görülebilmektedir. Fakat kahramanlar, bu durumun dışında o dinin yapılması istediği yükümlülükleri yerine getirmemektedirler:

"*Esat Mahmut'un romanlarında din(İslam), bir iman ve hayat tarzı olarak ele alınmaz. Daha doğrusu Karakurt'ta dini bir kaygı yoktur. Onun romanlarında, idam*

[810] Mehmet Soğukkömeroğulları, a.g.m., s.1797.
[811] M. Fatih Andı, *"Türk Edebiyatında Roman: Cumhuriyet Devri"*, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, C.4, S.8, 2006, s.167.
[812] Ahmet Faruk Güler, *"Cumhuriyet'in İlk Dönem Romanlarında Din Algısı"*, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, S.7/2, 2018, s.934.
[813] A.g.m., s.940.

mahkûmuna getirilen 'imam' (Çölde Bir İstanbul Kızı) dışında din, yer almaz. Roman kahramanları sık sık Allah'ın adını ansalar da, bu 'anma', ya 'dua' ederken, ya bir 'dilek'te bulunurken, ya da 'kadere' isyan ederken söz konusu olur. Kimi zaman da içinde 'Allah' adı bulunan dua, beddua, deyim ve sair sözler vesilesiyle Allah'ın adı anılmış olur. Bu yönüyle Esat Mahmut'un 'laik' bir romancı olduğunu söyleyebiliriz. Yazar böylece, 'tematik yapının' bir unsuru olarak asla 'din'den bahsetmemiş olur."[814]

Esat Mahmut Karakurt, romanlarında din olgusunun üzerinde fazlaca durmaz. Onun romanlarında Türk kadınlarının ettiği dualardan daha fazla dikkat çeken gayrimüslimlerin dua edişidir.

Allah'a Ismarladık ve *Son Gece* adlı romanların ana kadın kahramanları gayrimüslim kişilerdir. *Allah'a Ismarladık*'ta Beti, *Son Gece* adlı romanda ise Mariya ve halası Mihailesku Hristiyan olan kadın kahramanlardır. Bu kadın kahramanlar zor bir durumda kaldıklarında ve bir şeyin sadece Allah'ın lütfuyla gerçekleşebileceğine inandıkları noktalarda Tanrı'ya onun için dua ederler.

Son Gece adlı romanda, savaşta yaralanan Faruk Bey'in bacağına kangren teşhisi konulur ve bacağın kesilmesine karar verilir. Bu durumdan haberdar olan Mariya, Faruk'un durumuna çok üzülür ve Tanrı'ya dua eder:

"Mariya, Meryem'in kandili önündedir, dizlerini bükerek tahtaların üstüne çökmüş, içi yaşlarla dolu yeşil gözleri tavana dikili hâlde, dudaklarını kımıldatarak iniltiye benzeyen bir sesle dua ediyor:

Benim yüce Tanrım, benim merhametli büyük Allah'ım. Ona çektirdiğin ıstıraplar kafi artık. Denizler kadar bol, dağlar kadar yüksek şefkat ve merhametinden bu zavallıya da, bir parçacık olsun nasip et.

Büyük Tanrım, daha gözlerini dünyaya açtığı günden beri, yarattığın ıstırapların en korkunçlarını çeken şu günahsız, şe bedbaht kulun için, benim için

[814] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar,* s.138.

olsun onu koru, onu bağışla. Sevdiğim adamı, hayatının nihayetine kadar alil, sakat bırakarak, hem onu, hem beni bedbaht etme Tanrım."[815]

Allah'a Ismarladık adlı romanda ise Beti, savaş meydanlarında vatanını korumaya çalışan İzzet'in evine sağ salim dönebilmesi için Tanrı'ya dua eder. İzzet'in yeğeni Emel, Beti'nin dua edişini şöyle ifade eder:

"Hele bir gece hiç unutmuyorum!.. Dışarda dehşetli bir fırtına vardı. Kar yağıyordu. Bir köşede büzülmüş duruyordum. O, saatlerden beri Meryem'in kandili önünde diz çökmüş dua ediyordu… Gözlerinde, parlayan yaşları görüyordum… Sen o zaman harpte idin… Dua etti, etti… Sonra yavaşça dizleri bükerek kalktı. Sapsarı idi. Dudakları titriyordu. Yanıma doğru geldi. Hala o sesi, o hicranı unutamıyorum: 'Emel, yavrum; haydi kalk sen daha küçüksün, günahsız bir melek gibisin!... Lisanınla Allah'ına yalvar da, dayını bize bağışlasın!.. Küçüklerin, günahsızların gözyaşları daha tesirlidir..' dedi. Yarabbi, ne kadar itikatlı bir kızdı!.. "[816]

Ayrıca Beti, Tanrı'ya inanmış olmanın huzurunu içinde yaşayan bir kadın kahramandır. Diğer romanların kadın kahramanlarından farklı olarak yaşadığı aydınlanmayı ve inanışın verdiği huzuru, arkadaşı Lila'ya yazdığı mektupta şu ifadelerle dile getirir:

"Beni görsen şimdi tanıyamazsın!.. Öyle harap oldum ki.. Hele dün akşam az kalsın heyecandan ölecektim. Babama verilen raporlardan birinde, Türklerin Afyon'a ilk taarruzlarında, büyük zayiat verdikleri bildiriliyordu. Bir çok yaralı da varmış!.. Birdenbire içime öyle acı bir korku yayıldı ki. Göğsümde bir şeyin ezildiğini hissediyordum. Nefesim daralıyordu. Hemen kalktım, gittim, kiliseye koştum. Taşların üzerine dizlerimi koydum. Ellerimi göğsümün üstüne getirdim; boynumu büktüm.. Gözyaşları içinde Allah'a onun için dua ettim.. Gülme Lila! Niçin gülüyorsun? Beti'nin nasıl değiştiğine hayret ediyorsun, değil mi? Hiç hayret etme!. İnsanlar kudretsizliklerini hissettikleri zaman, daha temiz oluyorlar. İnanmanın, meçhul bir kuvvetin seni dinlediğine itikat etmenin ne büyük bir teselli olduğunu şimdi herkesten daha iyi biliyorum.. Niçin öyle şaşkın şaşkın yüzüme bakıyorsun? Dizlerimi büküp, onun için Allah'a dua ettiğim geceler, kendimde bir hafiflik, bir

[815] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.155-156.
[816] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.218.

serinlik hissediyorum. Öyle geliyor ki bana, Allah beni dinliyor, gözyaşlarıma acıyor, onu koruyor her yerde!... Ah Lila, bu inanış, dimağımda yerleşmemiş olsaydı muhakkak çıldırır, ölürdüm… İnsan, benim çektiğim ıstıraba tahammül edemez!. "[817]

Esat Mahmut Karakurt, dini genellikle sevgiliye olan aşkın büyüklüğünü ifade etme noktasında kullanmaktadır. Kadın, sevgisinin büyüklüğünü ifade edebilmek için en güçlü olan varlığa olan sevginin büyüklüğüyle dile getirmiştir. Karakurt, birçok romanında kadının sevgilisini "*Tanrı gibi sevdiğini*" söylemekten çekinmez. Kadın kahramanların aşkı o kadar güçlüdür ki, âşık olduğu erkeğe Tanrı gibi tapar ve ona itaat eder. Bu nedenle, birçok romanda âşığa olan sevgi bu ifade şekliyle dile getirilir:

"Seviyorum Faruk Bey, hem nasıl seviyorum bilseniz! Bir kelime ile Allah gibi tapıyorum size!"[818]

"Hem nasıl seviyorum biliyor musun? Allah'ım gibi Tanrı'm gibi seviyorum seni Ferit!"[819]

"Ona bütün aşkımla bağlandım. Hudutsuz bir heyecanla sevdim. Kocam gibi değil; annem gibi, kardeşim, babam gibi sevdim.."[820]

"Seni Allah gibi seviyor, senden Allah gibi korkuyorum Selim! Bildiğim yalnız bu şimdi."[821]

"İnan bana Seyfi, sana dünyanın en sadık kadını olarak bağlı kalacağım. Allah'a tapar gibi tapacak, Allah'tan korkar gibi korkacağım senden."[822]

"Başını secdeden kaldırmayan bir mümin, Allah'ını nasıl sever; fazileti, Tanrı ile birleşmekte bulunan bir rahip, kendini manastıra nasıl bağlarsa, ben de kocama öyle bağlıyım ve öyle büyük bir aşkla seviyorum onu!"[823]

---

[817] A.g.e., s.197.
[818] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.201.
[819] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.109.
[820] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.31.
[821] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.153.
[822] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, s.210.
[823] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.63.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında din olgusu etrafında dikkat çeken bir başka duruma ise *İlk ve Son* adlı romanda rastlanılmaktadır. İlk ve Son adlı romanda Mecdi'nin annesi Müslüman bir kadındır. Fakat Mecdi'nin kör olduğunu ve bir daha asla göremeyeceğini öğrendiğinde Tanrı'ya isyan eder. Allah inancına sahip bir bireyin bu davranışta bulunması uygun düşmemektedir. Anlatıcı burada bütün hayatını oğluna adayan annenin yaşadığı acının büyüklüğüne dikkat çekmek istenmiştir:

" 'Ey kadiri mutlak, ey ulu Tanrı!' diye acı acı bağırıyor. 'Ne istedin bizden, ne yaptık biz sana? Bu büyük affedilmez günahımız neydi? Cevap ver, niçin oğlumun gözlerini söndürdün? Niçin yuvamızı dağıttın, bizi niçin böyle perişan bıraktın!..'

Necla kadını teskin etmeye çalışıyor:

'Yapmayın hanımefendi, metin olmaya gayret edin. Bizden daha çok mukadderata inanan bir insan olduğunuzu biliyorum sizin, etmeyin!..'

'Mukadderat mı? Metin olmak, mukadderata inanmak, öyle mi? Hayır, hayır!.. Hiçbir şeye inanmıyorum artık. Hiçbir şeyi tanımıyorum. İnkar ediyorum bütün bildiklerimi. Yalan, hepsi yalan! Baştan aşağı yalan!.. Ne mukadderat var, ne de mukadderatı idare eden bir kuvvet! Hepsi masal, hepsi uydurma. Meçhul zalimlerin, görülmeyen insafsızların idare ettiği bir zulüm dünyasının içinde yaşıyoruz. Mazlumların ahından, bedbahtların gözyaşlarından yapılmış, iğrenç bir dünya!.. '"[824]

Cumhuriyet'in ilk yıllarında sıkça işlenen bir temalardan biri olarak karşımıza çıkan yozlaşmış din adamlarının eleştirisi, Esat Mahmut Karakurt'un ilk eseri olarak nitelendirebileceğimiz *Aşkın Alevleri* adlı öykü kitabına da yansımıştır. Bu kitap içerisinde *Perde Arkasında* adıyla yayımlanan öykü, dini kendi amaçları doğrultusunda kullanarak insanları sömüren şeyhleri eleştirmektedir. Dinin fiili bir eyleme geçirilerek ibadet edildiği tek hikâye olarak karşımıza çıkan *Perde Arkasında*, bütünüyle din olgusu üzerine kurulmuştur. Hikâyedeki G…Hanım, annesinin ağır bir hastalığa yakalandığına dair bir mektup alır. Annesinin durumunun ne olacağını merak ettiğinden dolayı gelecekle ilgili her şeyi bildiği iddia edilen bir

[824] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.240.

şeyhin yanına gider. Şeyh, G… Hanım'a erenlerin emrine girmesi gerektiğini söyler. Bunun üzerine kadın, erenlerin emrine girmek için şeyhin her dediğini yapar. G… Hanım, erenlerin mezarlarını ziyaret ederek sabahlara kadar zikir çeker. Fakat gittiği dergâh, hiçte beklediği gibi bir yer çıkmaz. G… Hanım'ın gittiği dergâhta gerçek fonksiyonlarını yitirmiş olan şeyhlerin, din perdesi altında kendi istek ve arzularını yerine getirmek için dini kullanmaları söz konusudur. Dergâhtaki şeyh ve müritler, dini ve tarikatlarını kendi yolsuzluklarını rahatça yürütmek için kullanmaktadır:

"Hayır dedim, siz daha ziyade iğfal edilmiş, elleri, kolları, gözleri bağlanarak bir uçuruma sürüklenmiş bir kadınsınız! Siz dünyanın en adi, en tehlikeli insanlarının eline düştünüz! Başlarına geçirdikleri sarıkları, sırtlarına giydikleri cübbeleri ve çenelerinden uzattıkları sakalları ile kendilerini namus ve faziletin temsili ad eden bir takım sahtekârların eline düştünüz! Onların kirli kucaklarında muhteris kollarında gezindiniz. Kendilerine şeyh ve hoca süsü vermek sizi bir zehirli akrep gibi sokan bu insanların ne müthiş bir yılan olduğunu öğrendiniz. Bu insan kılıklı yılanların gizli zehirlerini bilmiyordunuz, görmüyordunuz, anlamıyordunuz, yalnız menbaı meçhul bir kuvvetin tesiri altında bir tüy gibi koldan kola, kucaktan kucağa, dudaktan dudağa dolaştınız. Size hak veriyorum. Dünyanın en mahir sahtekârları tarafından kandırıldınız, iğfal edildiniz, aldatıldınız! Onun için nazarımda daima masumsunuz ve öyle kalacaksınız."[825]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında dini bir kaygı bulunmaz. Yazarın romanlarında dini ibadetlerde bulunan kadın kahramanlar genellikle gayrimüslim olanlardır. Müslüman kadınların dua edişlerinden daha dikkat çekici olan gayrimüslim kadınların dua edişleridir. Genellikle Müslüman kadınların ibadet veya dua edişlerine yer verilmezken gayrimüslim kadınların Meryem kandili önünde diz çökerek dua edişleri sıkça vurgulanır.

[825] Esat Mahmut Karakurt, *Aşkın Alevleri(Perde Arkasında)*, s.47-48.

4. 5. 4. Milliyetçilik

Milliyetçilik, ortaya çıktığı zamandan günümüze kadar olan süreç içerisinde dünyanın sosyal ve siyasal yapısını büyük ölçüde etkileyen ideolojik bir kavramdır. Milliyetçilik, en kabul gören görüşle, genel ve yaygın bir toplumsallığa dayalı, siyasal karakteristik bir özellik taşıyan aidiyet ve mensubiyet bilincidir.[826]

On sekizinci yüzyılın son çeyreğinde sonuçları Dünya tarihini derinden etkileyen Fransız İhtilali'nin gerçekleşmesiyle birlikte, milliyetçilik kavramı siyasi bir ideoloji olma özelliğini kazanmıştır. İdeolojik bir değer kazanan bu anlayış, farklı etnik grupları bünyesinde barındıran Osmanlı Devleti'ni etkilemeye başlamıştır.[827] Yusuf Akçura, Türk milliyetçiliği fikrinin Osmanlı topraklarında yeni yeni husule geldiğini belirterek, bu fikrin ortaya çıkmasına ve gelişim göstermesine kaynaklık edenin Batı olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca, Türkleri birleştirerek siyasi bir ideoloji oluşturmak fikrine Tanzimat ve Genç Osmanlıcılık hareketlerinde de rastlanmadığını belirtmektedir.[828] *"Osmanlı Türkleri, bu yeni yapısal oluşumlar, onların üzerini kuşatan yeni anlam dünyası ve yeni kurumsal yapı içinde milliyetçiliği hayata geçirecek; yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde bu üç unsur etkileşimi, Türk milliyetçiliğinin özel biçimini ve yörüngesini tayin edecektir. Gittikçe artan askeri yenilgiler ve toplumsal kutuplaşmalarla birlikte, Türk milliyetçiliği yavaş yavaş imparatorluğun resmi ideolojisi olan Osmanlıcılığı ve onun altında sürdürülen İslamcılığı bertaraf edecek ve son tahlilde, Osmanlı Devleti'nin yıkıntıları üzerinde yeni bir Türk ulus-devletinin kurulacağı sürece girilecektir."*[829] Milliyetçilik, aynı milletler arasındaki dayanışmayı sağlarken Osmanlı gibi farklı sosyal tabakaları bünyesinde barındıran devletlerin yıkılmasına etkili olmuştur.[830]

Türk edebiyatında milliyetçilik ideolojisinin tezahürleri Tanzimat'tan sonra ortaya çıkmıştır. Tanzimat'a kadar olan süreçte milliyetçilik, dil yönünden, Türk dilinin güzelliklerinin yaşatılması ve üstünlüğünün savunulması, edebiyat yönünden

---

[826] Milay Köktürk, *Millet ve Milliyetçilik: Eleştirel Yazılar 1*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2016, s.238.
[827] Alkan Yılmaz, "*Milli Edebiyat Dönemi Türk Romanında Türkçü, Turancı Kadın Kimliği"*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.9, S.47, Aralık 2016, s.217.
[828] Yusuf Akçura, *Üç Tarz-ı Siyaset*, TTK Basımevi, Ankara, 1976, s.23.
[829] Emre Yıldırım, *"Türkiye'de Milliyetçilik ve Milli Kimlik: Türkçülüğün Keşfi ve Ulus -Devletleşme Sürecinde Türk Kimliği"*, JASSS, Sayı: 28, Ağustos 2014, s.76.
[830] Ali Osman Gündoğan, "*Devlet ve Milliyetçilik*", Doğu Batı Düşünce Dergisi , Y.6, S.21, 2002, s.184.

ise milli şuurun ve milli duyguların ortaya konulması şeklinde gerçekleşmiştir.[831] Milli ruhun alt yapısını oluşturan fikrin ilmî ve edebî temelleri Tanzimat döneminde atılmıştır.[832] *"Tanzimat'tan sonra edebiyatta başlayan milliyetçi çalışmaları, 20. yüzyılın başlarında, millî konuların ön plâna çıktığı bir Millî Edebiyat'ın doğmasını sağlamıştır. Cumhuriyet'e giden yolda hızla gelişen bu edebiyat, 1923 yılından 1938 yılında Atatürk'ün ölümüne kadar gelişmesini sürdürmüştür. Özellikle, şiir ve roman vâdisinde milli konuları işleyen birçok eser meydana getirilmiştir."*[833]

20. yüzyıldan itibaren Türkçü görüşle yazılmış olan romanlar konuları bakımından çeşitlilik göstermektedir: *"Meşrutiyet Dönemi'nde Türkçü görüşle yazılmış romanlar konuları itibariyle çeşitlilik gösterir. Yeni Turan (1912) ve Aydemir (1918) gibi tezli romanlarda Osmanlıcılık ve Türkçülük siyasî sahada bir çatışma unsuru oluştururken, Son Mektuplar (1916) ve Gönül Hanım'da (1920) Türkçülükle ilgili meseleler kültür birliği perspektifinden ele alınır. Meşrutiyet romancıları tezleri doğrultusunda idealleştirdikleri kahramanlarını bir prototip şeklinde okuyucuya sunarlar. Bu kahramanlar arasında erkek olanların sayısı kadınlara göre bir hayli fazladır. Ancak Meşrutiyet romanında kadının siyasî veya kültürel planda "bir ideolojik yapının savunucusu" sıfatıyla ön plana çıkması büyük önem arz eder."*[834] Cumhuriyet döneminin romanlarında kadın ve erkek arasında milliyetçi bir arkadaşlık inşa edilmektedir. Bu dönemim eserlerinde milli bir kimlik oluşturma çabası ön plana çıkmaktadır. Eserlerde bu eksen etrafında konumlandırılan milliyetçi kadın figürleri dikkat çekmektedir.[835]

Esat Mahmut Karakurt romanlarında Türklük vurgusunun öne çıkarıldığı sıklıkla görülmektedir. Özellikle de savaş temasının baskın olduğu romanlarda Türk milletinin üstünlüğüne dikkat çekmektedir. Savaş olgusun varlığının baskın olduğu romanlardaki bütün birinci derecede erkek kahramanlar bir Türk askeridir. Onlar için vatan her şeyin üstündedir.[836] *"Vatan sevgisi ve bu sevginin bir tezahürü olarak vatan savunması, ele alınan romanlarda yüceltilen bir değerdir. Bu sadece Türkler*

[831] Sakin Öner, *Tanzimat Dönemi'nde Dil ve Edebiyatta Milliyetçilik*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 2003, s.208.
[832] A.g.t., s.209.
[833] A.g.t., s.211-212.
[834] Alkan Yılmaz, a.g.m., s.217.
[835] Çimen Günal Erkol, *Osmanlı Türk Romanından Çağdaş Türk Romanına Kadınlık: Değişim ve Dönüşüm*, Türkiyat Mecmuası, C.21, Güz 2011, s. 149-150.
[836] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.285.

için değil, özellikle Esat Mahmut Karakurt'un hikâyesi bir savaş ortamında geçen romanlarında (Son Gece, Allah'a Ismarladık, Ankara Ekspresi) görüldüğü gibi diğer milliyetlerden insanlar için de söz konusudur."[837]

Karakurt'a göre kadının bir millete mensup olması karakterini belirleyen asıl etmen değildir. Çünkü her kadın bir parça vatansızdır. Bir kadını kalbi birçok şeye aittir. Kadınlar, akıl ve mantık üzerine kurulu bir varlık olmalarından daha ziyade duyguları üzerine kurulu varlıklardır. Kadınlar, en çok kendilerinin duygularına aittirler. Onlar aynı zaman diliminde birçok kişidir. Bir kadın kalbi aynı anda hem evlat, hem sevgili, hem eş hem de anne olabilir. Erkekler gibi tercihlerin oluşturduğu sonuçlarla yüzleşemez. Onlar aynı anda birçok kişi olduklarından dolayı tercih yapmakta zorlanırlar. Bu sebepten dolayı vatansızdırlar ve tercih yapmak zorunda kaldıklarında bedbaht duruma düşerler. Karakurt'un romanlarında erkeklerin tercih yaptığı durumlarda bedelini ödemek zorunda olan genellikle kadın kahramanlar olmuştur. Başka bir millete mensup olan kadın kahramanlar, daima fedakâr olup vatanlarından vazgeçmek durumunda kalmıştır.

Vahşi Bir Kız Sevdim adlı romanda Kristina, Bulgar bir kızıdır. Babası Nikola'nın liderliğini yaptığı komitanın bir üyesidir. Kristina, Adil Bey'e âşık olur. Babasının düzenlemiş olduğu tuzağı, Adil'e söyleyerek, onun hayatını kurtarır. Kızının kendisine ve vatanına ihanet ettiği düşüncesi içerisinde olan Nikola, kızına oldukça sert tepki gösterir. Nikola, kızına türlü türlü işkenceler yaparak sonunda öldürtür. Kristina, üyesi olduğu komitaya âşık olduğu için ihanet etmiştir. Aşkı için büyük bir fedakârlık göstererek ölümü kabullenmiştir. Kristina'nın ihanetini babası şu ifadeyle nakletmektedir:

" - Kristina, sen vatanına ihanet ettin, düşman bir subayla münasebette bulundun, komitenin yapacağı işleri de haber verdin. Bu namussuzluğunun cezasını hayatını vererek ödeyeceksin!.. Seni öldüreceğiz..."[838]

Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız* adlı romanında Kürt isyanlarından biri olan Ağrı Dağı İsyanı'nı konu olarak ele almaktadır.[839] Zeynep,

[837] Alpay Doğan Yıldız, a.g.e., s.195.
[838] Esat Mahmut Karakurt, *Vahşi Bir Kız Sevdim*, s.42.

Karakurt'un savaş etkisi altındaki diğer romanlarından farklı olarak bir Türk vatandaşıdır. Zeynep'in mühendis sevgilisi tarafından terk edildiği sırada babası Şeyh Fuat; kanına girerek, dağa çıkmasına öncülük etmiştir. Zeynep ise dağlara ölmek için çıkmış, fakat Adnan'a âşık olmuştur. Vatanına ihanet eden Zeynep, pişmanlığından dolayı; dağda görev üzerinde olan bu zabite, eşkıyalar hakkında bildiği bütün bilgileri söylemiştir. Zeynep, vatanına olan ihanetini şöyle dile getirir:

"Beni yanına alacak ve götürecekti; fakat ne sıfat, ne yüzle ve nereye götürecekti? Ben nasıl ve nereye gidebilirdim? Bir vatan haini, bir vatan düşmanı, vatanın hangi köşesinde barınabilirdi? Beni en zayıf zamanımda, en zayıf yerimden yakalayıp buraya getirdin baba. Kendin gibi beni de mahvettin!.. "[840]

Allah'a Ismarladık adlı romanında Beti, bir İngiliz'dir. İzzet'le tanışmasının ardından ona âşık olur. Beti; vatanına ihanet eden değil, vatanından vazgeçmek zorunda kalmış bir kadındır. O, sevdiği adamın yanında kalabilmek için vatanından vazgeçme fedakârlığını göstermiştir:

" her şeyi terk ederek, babamı, memleketimi, vatanımı, her şeyi, her şeyi!... Seninle kalayım burada!... " [841]

Allah'a Ismarladık adlı romanda dikkat çeken diğer bir olay ise bir Türk kızının İngiliz bir askerle birlikte olmasıdır. Romanda bir Türk erkeğinin yabancı bir millete mensup olan bir kadınla birlikte olmasına ses çıkarmayan insanlar, bu duruma tepki göstermektedirler. Bu noktada kadının ötekileştirilmesi söz konusu olabilmektedir. Erkekler kendi arzularına göre hareket edebilirken kadınlara ise bu özgürlük tanınmamaktadır. Ayrıca bu durum bir kadının hangi millete mensup olduğu gözetilmeksizin, bütün kadınların vatansız olduğuna da örnek teşkil edebilmektedir:

"Kadıköy istihbarat dairemiz bu sabah bir rapor verdi. Kalamış'ta oturan Rasim Bey isminde eski bir mabeyincinin kızı, bir İngiliz subayı ile sevişiyormuş, Subay, her gece bu adamın evine geliyor, geç vakitlere kadar kalıyormuş. İşgal

---

[839] Ahmet Kıymaz, *"1928-1946 Arası Yayımlanan Türk Romanlarında Dünya Savaşları, Millî Mücadele ve Ağrı Dağı İsyanı'nın Yansıma Biçimleri ile Belgesellik Özellikleri"*, Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, 2001, s.229.
[840] Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.122.
[841] Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.226.

ordusuna mensup bir subay ile sevişmekten utanmayan bu kız, civar halkını fena hâlde ıstıraba sevk ediyormuş. Subayın ve kızın yok edilmesi için emir istiyorlar. Ben muvafık görüyorum. Siz ne dersiniz? "[842]

Son Gece adlı romanın ana erkek kahramanı Birinci Dünya Savaşı sırasında Romanya'da açılan cepheye asker olarak gönderilen Yüzbaşı Faruk'tur. Romanda Faruk ve Türk askerlerin vatanperverliğine devamlı olarak dikkat çekilmektedir:

"Vatanın bugün, her günden fazla bize ihtiyacı var. Büyük ve kanlı bir mücadeleye giriyoruz. Bu sefer yapacağımız harp değil, bir kelime ile hürriyet ve hayat mücadelesidir. Faruk Bey, anlıyor musunuz, hürriyet ve hayat mücadelesi. Yüzbaşı, vatan her şeyin üstündedir. Aşk, sevgi, kadın, hatta ve hatta hayat, ondan sonra gelir. "[843]

Faruk Bey'in vatanperverliğinin Mariya'yı etkilediği noktada bu bilgiler değer kazanmaktadır. Romana göre "*Türk zabiti bir ecnebi kızla evlenemez*"[844]. Bu durum ise Mariya'nın duygu dünyasını etkilemektedir. Çünkü Mariya için aşk vatandan daha önemli bir konumdadır. Mariya ise vatanperver bir Rumen kızdır. Bir düşman zabitini sevmiş olmanın bedbahtlığını yaşamaktadır. Babasını öldüren ve vatanlarını işgal eden bir milletin ferdini sevmiş olması ona derin üzüntü vermektedir. Ayrıca Rumen orduların harekete geçtiğini ve düşmanları ülkelerinden sökülüp atılacağını işiten Mariya, bu duruma gayriihtiyari sevinmiştir:

" Ordularınız taarruza geçmiş. Rus kuvvetleri, Avusturya livasını mağlup ederek İbrail üzerine yürüyorlarmış.

Mariya'nın birdenbire ıslanan yeşil gözleri, tavana doğru kalkıyor. Dudaklarında duaya benzeyen bir ses kımıldıyor:

Sana bin şükür büyük Tanrım. "[845]

Mariya hiçbir zaman vatanına ihanet etmemiştir. Fakat ağabeyi Polivas, Mariya'nın bir Türk zabitine âşık olduğu için vatanına ihanet ettiği düşüncesi

[842] A.g.e.,s.16.
[843] Esat Mahmut Karakurt, *Son Gece*, s.285.
[844] A.g.e.,s.286.
[845] A.g.e.,s.107.

içerisindedir. Vatanına ihanet eden bir kişi sadece Türklerde değil, diğer milletlerde de iyi karşılanmamaktadır. Onu en aşağı insandan dahi aşağılık bir varlık olarak görmektedirler:

" ...aşığını kaybetmemek için vatanını satmayı göze alan bir bedbahtın ağabeysiyim ben öyle mi? Utan biraz! Sıkıl, arlan da başını öne eğ bari!.

...

Keşke hayatını kaldırımlarda kazanmaya mecbur olan zavallı bir sokak kadınının kardeşi olsaydım da, senin ağabeyin olarak dünyaya gelmeseydim! Keşke o zavallı annem seni doğuracağına, üstü çimdik yarasıyla dolu vücudunu satılığa çıkarmış, bir eğlence evinin sermayesini doğursaydı! Babamın mezarında kemikleri ağlıyor şimdi. "[846]

Ankara Ekspresi adlı romanda Frolayn, Almanya için Türkiye'de gizli casusluk faaliyetlerini yürütmekte olan bir Alman vatandaşıdır. Vatanı onun için birçok şeyden daha önemlidir:

"'Benim vatanım için yapamayacağım vazife yoktur kumandanım' diyor. 'Eğer icap ediyorsa, Almanya'ya seve seve canımı vermeye hazırım. Söyleyin yalnız siz, nedir yapacağım iş?' "[847]

Fakat Karakurt'un her roman kahramanı gibi Frolayn'ın da asıl vatanı aşktır. Vatanı için canını verebilir; ama asla kendinden ödün vermez. Vatanı için veremediklerini aşkı için feda edebilecek karakterde bir kadın kahramandır:

" Vücudunu ona buna uzatan bir sokak fahişesi olmadım hiçbir zaman. Vatanım lüzum görür ve emrederse, seve seve canımı veririm fakat kendimi değil. Kadınlığımı, gururumu, her şeye rağmen, en mukaddes bildiğim, en büyük gayeler için dahi bir vasıta gibi kullanmayacak kadar, temiz ruhla doğmuş bir kızım ben. Damarlarımda benim, bin senelik bir Cermen sülalesinin asil kanı dolaşıyor. "[848]

---

[846] A.g.e.,s.255.
[847] Esat Mahmut Karakurt, *Ankara Ekspresi*, s.186.
[848] A.g.e.,s.201.

Erikler Çiçek Açtı adlı romanda Madam Çing Çung, bir Çinli ile evli Türk kızıdır. Asıl adı Neslihan'dır. Neslihan, Çin'de faaliyetlerini yürüten gizli bir komünist teşkilatına hizmet etmektedir. Fakat o, vatanperver bir kadındır. Onun için vatanı her şeyin daha üstündedir. Ona göre vatan, Rus teşkilatının ona verdiği görevden daha üstündür. :

"Ben vatanıma ihanet etmedim, bilakis hizmet ettim.

Kocanla beraber kurduğunuz melun teşkilatınızla, gizli gizli silah kaçırarak, Rus toprakları üzerinde ihtilaller çıkarmak, iğtişaşlar yaratmak suretiyle mi vatanına hizmet ettin?..

Rusya benim vatanım değildir.

Ya neresidir senin vatanın?

Benim vatanım Türkistan'dır.

Pavlof, kendini zapt edemeyerek deli gibi haykırıyor:

Türkistan da Rusya değil mi?

Türkistan da belki Rusya şimdi. Fakat Rusya, benim vatanım değil. Benim vatanım Türkistan'dır yalnız. "[849]

Ayrıca Neslihan'ın bir Türk askeri olan Orhan'a yardım etmesindeki asıl etken, Orhan'ın bir Türk vatandaşı olmasından tezahür etmektedir:

"Fakat ben onu sevdiğim erkek olduğu için değil, aynı ruhu, aynı kanı, aynı heyecanı taşıdığım asil milletimin vazife almış bir ferdi, düşmanlarımızla çarpışmaya giden ordumuzun kahraman bir subayı olduğu için kurtardım. "[850]

Kadın İsterse adlı romanda Nadya, bir Rus kızıdır. Vatansız kadınlar vurgusunun daha sıklıkla kullanıldığı kadın kahramanlardandır. Karakurt'un diğer kadın kahramanlarında baskın olarak bir milliyet duygusu görülmektedir. Fakat Nadya'ya bu vurgu yapılmamaktadır. Nadya, hasta bir kadın olduğundan dolayı daha

[849] Esat Mahmut Karakurt, *Erikler Çiçek Açtı*, s.178.
[850] A.g.e.,s.179.

hassas bir kadındır. Onun önceliği kendi duygu dünyasıdır. O, vatanına ihanet etmez. Lakin sevdiği adama kavuşabilmek için vatanından vazgeçmeyi göze almış kararlı olan kadın kahramanlardandır. Kadınların sevdiği adama mensubu bulunduğu millet üzerinden karar vermediğini, kadın kalbinin vatanı olmadığını dile getirebilme cesaretini göstermiş bir kişiliktir:

"Unutmayınız ki, biz mensubu olduğumuz milletlerin birer ferdi olarak değil, birer insan olarak birbirimizi seviyoruz. Ben sevdiğim bir adama kalbimi verdim. O adam hangi millete, hangi cemiyete mensup olursa olsun, hangi mesleğin, hangi yolun yolcusu bulunursa bulunsun, indimde zerre kadar değeri yok. Bir insan seviyorum ben ve bu insanı sevdiğim için sadece iftihar hissi duyuyorum. "[851]

Seven kadın, kalbinde tezahür eden şeyi sevdiğinden saklamaz. Seven bir kadın olan Nadya'nın da tek vatanı aşktır. Bu nedenle de bunu istediği gibi dile getirmekten çekinmez:

"Neden giremeyecekmişim Türkiye'ye? Türkiye hür bir memleket değil mi? Hürriyeti seçen herkesi mecbur değil mi topraklarına? Ben ise yalnız hürriyeti değil, aşkı da seçmiş bulunuyorum. Aşk, hürriyetten de üstündür. Öyle bir vatandır, öyle bir memlekettir ki aşk, onun hududu, sınırı olamaz asla. Bir kadının sevdiği, kalbini verdiği erkek nerede ise, vatanı orasıdır o kadının İrfan Bey. Benim vatanım, kalbim, toprağım, her şeyim, bundan sonra yalnız siz olacaksınız. Siz nerede iseniz, ben orada olacağım. Götüreceksiniz diyorum, beni memleketinize.. "[852]

Karakurt'un romanlarında Türk kadınlarının vatanına ihanet etmesi veya başka bir millettin ferdine âşık olarak vatandan kopma hikâyesine yer verilmemesine dikkat edilmiştir. Romanlarda genellikle Türk milletinin ve hürriyetinin her şeyden üstün tutulduğu görülür. Vatanlarına hıyanet eden kadınlar, genellikle başka bir millete mensupturlar. Bu yabancı kadınlar Türk erkeklerini devamlı övmekte ve onların erdemlerinden bahsetmektedirler. Vatana ihanete karışan bir Türk kızı ise ya

[851] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın İsterse*, s.129.
[852] A.g.e.,s.236-237.

içinde bulunduğu durumdan büyük pişmanlık duyar[853] ya da bu ihanetinin karşılığında cezalandırılır.[854]

Erkek kahramanlar, gerekirse vatan için âşık olduğu kadından vazgeçebilirler. Karakurt'un romanlarında özellikle asker olan Türk erkek kahramanı için vatan her şeyin üstündedir ve her şeyden daha önemlidir. Ama bir kadın böyle bir durum söz konusu değildir. Diğer milletlere mensup olan kadınlar, asıl fedakârlıkları göstererek vatanlarından tamamen kopmayı göze almıştırlar. Lakin erkekler için böyle bir durumdan bahsedilemez. Bu sebeplerden yola çıkılarak denilebilir ki, Esat Mahmut Karakurt'un kadın kahramanları daha zayıf kişilerdir. Erkek kahramanlarına nazaran onların daha fazla zaafları vardır. O kadın kahramanların vatana ihanetlerini veya vatanı yok saymayı aşkın varlığıyla desteklemiştir. Fakat, sadece aşkın varlığı vatanını yok saymanın bir sebebi olamaz ve olmamalıdır.

4. 5. 5. Aile ve Kadın

Toplumun en küçük ve en önemli yapı birimi olarak kabul edilen aile; "*evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik"* [855] olarak tanımlanmaktadır.

Tarih boyunca aile kurumu toplumsal, siyasal ve kültürel bütün değişikliklerden etkilenerek değişim göstermiştir. Aile yapısı tarihsel süreç içerisinde bir evrim göstererek bir yapıdan başka bir yapıya geçmiştir. Tarihin ilk yıllarından itibaren insanın doğayla ve çevresiyle olan yaşam mücadelesi sebebiyle geniş aile tipi var olmuştur. Modern bir toplum yapısına geçildiğinde ise çekirdek aile yapısı yaygınlaşmıştır.[856] Çünkü modern toplumda insanın doğayla mücadelesi ortadan kalkmış ve ekonomik bağımsızlığına kavuşan birey özerkliğini ilan etmiştir.

---

[853] Ayrıntılı bilgi için bk. Esat Mahmut Karakurt, *Dağları Bekleyen Kız*, s.93-94. Dağları Bekleyen Kız romanında Zeynep, vatanına ihanet ettiği için pişmanlık duyar.

[854] Ayrıntılı bilgi için bk. Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.16. Allah'a Ismarladık romanında eski bir mabeyincinin kızı hatasından dolayı cezalandırılacaktır.

[855] Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=6973, Erişim Tarihi: 05 Mayıs 2019.

[856] Sibel Bayram, a.g.t., s.110.

İslamiyet'ten önce o günün koşullarına göre özgür yaşamış olan kadın, İslamiyet'le birlikte İslam dini ve hukukun kadına tanımış olduğu sınırlı haklar sebebiyle bağımsızlığını yitirmiştir.[857] *"İslam dininin kadında aradığı başlıca erdem, itaattir."*[858] Bu nedenle İslam dininin büyük bir etkisiyle yönetilen Osmanlı Devleti'nde kadın, Cumhuriyet'e kadar mutlak otoriteye boyun eğmiş ve ezilmiştir. Osmanlı toplumunda kadına biçilmiş erkek egemenliğine itaatkâr rolde Tanzimat'la birlikte kırılma yaşanırken Cumhuriyet'le birlikte büyük değişimler yaşanmıştır.[859]

Nüket Esen, *Türk Romanında Aile Kurumu (1870-1970)* adlı çalışmasında Türk toplumunda aile kurumunun geçirdiği değişikliklerin romanlara ne biçimde yansıdığını araştırmıştır. Esen, tetkik ettiği eserlerde 1870-1970 yılları arasında İstanbul ailesinin yapısını ve bu yapıdaki değişimlerin tarihi gerçekler ve sosyolojik verilerle ne derecede uyum gösterdiğini saptamaya çalışmıştır.[860] Ayrıca kurgusal metinlerin tarihi tam olarak yansıtamayacağını dikkate alarak yazarların eserlerindeki aile ilgili verileri tespit etmiştir.[861] Edebiyat eserlerinde kadın; çocuk, anne, eş veya sevgili olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın bir eş ve bir anne olacağından dolayı Tanzimat döneminin sanatçıları tarafından önemli bir konuma tabi tutulmuşlardır: *"Tanzimat devri romancıları, kadın meselesine büyük ehemmiyet vermişler, kadının mükemmel bir zevce ve anne olarak terbiyesinin, yetişecek nesillerin selâmeti ve Türk Milleti'nin bekası bakımından çok lüzumlu olduğuna inanmışlardır. Kadının, iyi bir ev hanımı olması yanında kültür muhtevasını da mühim saydıklarından, kız çocuklarının okutulmaları ve çok iyi terbiye görmeleri gibi fikirleri, sadece makalelerinde işlemekle kalmamışlar, bu görüşlerini, romanlarında da müşahhas örnekler hâlinde gözler önüne sermeye çalışmışlardır."*[862] Melin Has-Er'e göre Tanzimat döneminin romanlarında kadın, dönemin aile ve ahlâk anlayışına uygun bir biçimde yer almıştır.[863]

---

[857] Nermin Abadan Unat, *a.g.e.,* s.7-8.
[858] A.g.e., s.8.
[859] Ayşe Nur Özdemir, a.g.t., s.35.
[860] Nüket Esen, *Türk Romanında Aile Kurumu (1870-1970)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul,1989, s. 1-2.
[861] A.g.t., s.3.
[862] Melin Has-Er, *Tanzimat Devri Türk Romanında Kadın Kahramanlar*, AKM Başkanlığı Yay., Ank., 2000, s.406.
[863] A.g.e., s.2.

Aile kurumu ve bu kurumun bağlamının oluşturduğu sorunlar, XIX. yüzyılda romanlarında en fazla işlenen konulardan biri olmuştur. Andı'ya göre edebiyatın gerçek bir ayna vazifesi üstlendiği asır on dokuzuncu yüzyıldır. XIX. yüzyılda toplum içerisinde yaşanmış birçok olay edebiyat mecrasında yankısını oluşturmuştur. *"Tazminat devri romancısı toplumu eğitmeyi ve değiştirmeyi hedefleyen, bunun için de aksaklıkları gördüğü aile kurumunu, inandığı değerler doğrultusunda yeniden yapılandırarak, toplumda yeni bir insan tipini (üreten, kazanan, kazandığı ile mutlu olan, ahlâkı faydacılığa dayalı, özgürlüğünün peşinde, dünyevi insan ki en çarpıcı örneği Ahmed Midhat Efendi'nin Rakım'ıdır) yaygınlaştırmaya çalışan misyon sahibi bir aydındır. Hatta onun bu fonksiyonu aileyi eğitme ve düzeltme çabası çerçevesinde yalnızca romanda değil, Namık Kemal'de olduğu gibi gazete makalelerinde ("Aile" makalesi), Şemseddin Sami'de olduğu gibi dergicilik faaliyetlerinde (Aile mecmuası) ve Ahmed Midhat Efendi'de olduğu gibi küçük risaleler ve eğitici kitaplar telifinde de (Teehhül, Berekat-ı Tenasüliyye, Ana Babanın Evlad Üzerindeki Hukuk ve Vezafi, Peder Olmak Sanatı v.s.) görülür."*[864]

Türk romanında on dokuzuncu yüzyıldan itibaren tasvir edilen geleneksel Türk ailesinin belli başlı özellikleri bulunmaktadır: *"Baba otoritesi, kadının eşe ve babaya itaati, kalabalık –en az iki ya da daha fazla neslin/ailenin bir arada olduğu- nüfuslu, gerçekleşecek evliliklerin görücü usulüyle ve baba onayıyla gerçekleşmesi vb. sayılabilir. Bu özellikleri taşıyan aile yapılarına Eylül, Turfanda Mı Yoksa Turfa Mı, Mürebbiye, Kiralık Konak, Sinekli Bakkal… romanlarında rastlamak mümkündür."*[865]

Esat Mahmut Karakurt, eserlerinde Türk geleneğinde oldukça önemli bir yeri olan aile kavramına da dikkat çekmiştir. Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında ataerkil bir toplumun üyesi olan kadın kahramanların aile bağları güçlüdür. Fakat bu bağların güçlülüğü kendi mutluluklarını tehdit etmediği sürece geçerliliğini koruyabilmektedir. Kadın kahramanlar, içinde bulunduğu aile yapısına çoğu zaman saygısızlık yapmaktan uzak durmaya gayret göstermektedir. Özellikle de anne ve babalarına karşı saygısızlık yapmaktan uzak durmaktadırlar. Lakin gösterdiği

[864] M. Fatih Andı, *Roman ve Hayat*, Akademik Kitaplar, İstanbul, 2010, s.154.
[865] Hanife Özer, *"Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nden Aile Temi Üzerinde Türk Modernleşmesinin Seyri"*, Turkish Studies, C.7/4, Ankara, 2012. s.2535.

saygının karşılığını alamamış mutsuz kadınlar, ailelerinin yıkılmasında öncülük etmişlerdir. Bu yıkılan aileler ise genellikle evlilik kurumu neticesinde oluşturdukları kendi aileleridir.

Esat Mahmut Karakurt, aile yapısının çöküşünü sıklıkla romanlarında işlemektedir. Doğru olan temeller üzerine kurulmamış ailelerin çöküşüne sıklıkla yer vererek, bu duruma karşı bakış açısını ortaya koymaktan çekinmemiştir. Karakurt, romanlarında aile yapısının dağılmasında etkili olan olumsuzluklara daha fazla dikkat çekmek istemiştir. Onun romanlarında oluşturulan kadın kahramanların değerlerle ilişkisi genellikle güçlüdür. Birçok kahraman, ahlâklı ve aile yapısına karşı saygı duyan kadınlardır. Fakat bütün kadın kahramanlar, aşk karşısında daima güçsüzdür. Sevilmek ve sevmek için yaratılmış bir kadını hayatındaki en önemli amaçtan alıkoyan engelleri ortadan kaldırabilmek için her şeyi yapabilmektedir. Bu durum ise çoğu zaman yanlış temeller üzerine kurulmuş olan evliliği bitirmektir.

Esat Mahmut Karakurt'a göre bir evliliğin temelini oluşturan en önemli nokta aşktır. Eşine aşk bağıyla bir bağlılık göstermeyen bir eş, sadakatini uzun süre sürdüremez. Fakat temelinde aşk olan evlilikler saygıyı da beraberinde getirecektir.

Aşkın Alevleri kitabındaki *Perde Arkasında* adlı hikâyede G… Hanım, Ermeni sorunu nedeniyle İstanbul'a taşınmış, burada kendisinden yaşça büyük olan bir adamla evlenmiştir. Eşine aşkla bağlı olmayan bu kadın, bir zaman sonra gittiği dergâhın şeyhine âşık olmuş ve eşinden boşanmıştır.[866]

Aşkın Alevleri kitabındaki *Bir Çılgın* adlı hikâyede Melahat, Abdülhamit'in sarayında büyümüş bir Çerkes kızıdır. Melahat, üç karısı daha olan bir Arnavut silahşorla evlendirilmiştir. Kocasını sevmeyen ve diğer eşlerden eziyet gören kadın intihar etme girişiminde bulunur. Fakat yaralı olarak kaldırıldığı hastanede Celal Bey'e âşık olur.[867]

Kadın Severse adlı romanda Leyla, on beş yaşında hiç görmediği bir adamla evlendirilmiştir. Zamanla kocasını sevmiştir. Fakat kendisi yeterince sevmeyen eşi Kemal tarafından aldatıldığını öğrendiğinde sevgisini kaybetmiştir:

[866] Esat Mahmut Karakurt, *Aşkın Alevleri(Perde Arkasında)*, s.64.
[867] Esat Mahmut Karakurt, *Aşkın Alevleri (Bir Çılgın)*, s.101.

"- Kocanla sevişerek mi evlendiniz?

- Evlenmeden onu görmedim bile..

- Sonra?

- Sonra, her görmediği erkekle evlenen kadın gibi, ben de bir evlilik hayatı yaşamaya başladım.

- Kocanızı niçin sevmediniz?

- Ben size kocamı sevmediğimi söylemedim Doktor.

-Niçin sevmediğinizi, sebeplerini, iyice tahlil etmeye çalışarak cevap vermenizi rica ederim.

- Bilakis, kocamı sevdim ben.

- Sevdiniz mi?

- Evet.

- Evvela sevdiniz, sonra nefret ettiniz!.. Peki, niçin nefret ettiniz?

Kadın, üzerine kır düşmüş sarı saçlı başını öne doğru eğiyor… Gözleri birdenbire buğulanıyor… Dudaklarının titrediğini görüyoruz…

- Onu, evlendiğimizin ertesi sene bir gece, çocuğumun beşiği dibinde, bir Alman kızı ile beni aldatırken yakaladım. Bu Alman kızı çocuğumun dadısı idi!"[868]

Ayrıca Leyla, eşinin kendisini aldattığını bildiği hâlde yıllarca evliliği sürdürmüştür. Leyla, evliliğine olan bağlılığını yıllarca devam ettirmeye çalıştığından kaynaklanan psikolojik rahatsızlıkları nedeniyle tedavi amaçlı doktora muayene olmuştur:

"Tahammül ettim işte Doktor, görüyorsunuz!.. Sevmediğim, nefret ettiğim bir adama yirmi sene, en küçük bir his duymadan kadınlık vazifesi gördüm.

[868] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.60.

Kadınlık vazifesi değil, sadece bir vasıtalığı yaptınız Hanımefendi; bu suretle de işte, yavaş yavaş ruhen harap olarak, kendinizi bu hâle getirdiniz!. "[869]

Aldatacağım adlı romanda Mualla, liseden çıktığında kimsesiz kaldığı için akrabalarına sığınmıştır. Bir süre sonra akrabaları evlerinde istememiş ve onunla evlendirebilecekleri bir talip bulmuşlardır. Mualla, hiç görmediği ve tanımadığı bir adamla evlenmek zorunda kalmıştır. Mualla, bu evliliği kabul ettiğinde artık hayata tutunacağı bir nedenin mevcut olacağını düşünmüştür. Eşini sevmemiş olmasına rağmen zamanla seveceğini düşünür. Fakat hiçbir zaman eşine aşkla bağlanamaz. Macit'le tanışmasının ardından yaptıklarından pişmanlık duyarak eşini öldürür.[870] *Aldatacağım*, eşine aşkla bağlı olmayan Mualla, evliliğinin yok olmasına sebep olmaktadır.

Bir Kadın Kayboldu romanında Selma, eşini çok sevmekte olan bir kadındır. Fakat onun Necmi'yi sevdiği kadar eşi onu sevmemektedir. Necmi, Selma'yı Hümeyra adında bir kadınla aldatmaktadır.[871] Karakurt'un bu romanında da eşine yeterince sevgi beslemeyen kişilerin evlilikte ne kadar etkili olduğu üzerinde durulur.

5.5.1. Anne Olarak Kadın

Bir kadının hayattaki en ulvi görevi anne olmanın getirdiği sorumlulukları üstlenmek ve yerine getirmektir. Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında aşktan daha üstün olduğu kabul edilen değer anneliktir. Bir kadının mutluluğundan, aşkından ve hayatından daha önemli olan tek değeri anneliğidir. Esat Mahmut Karakurt'un kadın kahramanları en fedakâr kahramanlar olarak romanlarda tezahür etmektedir. Onlar, çocuklarının mutluluğu için kendi mutluluklarından vazgeçebilir.

Allah'a Ismarladık adlı romandaki Beti, yaşadığı gayrimeşru ilişki sonucunda İzzet'ten hamile kalmıştır. Bu gayrimeşru çocuğu gizlice dünyaya getirmiştir. Bunun sonucunda da ailesinden ve vatanından kopmak zorunda kalmış fedakâr annelerdendir:

---

[869] A.g.e.,s.62.
[870] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s.93.
[871] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.59.

"Üzerinde düşünmeye bile mahâl olmayan, bir hakikat karşısında bulunuyoruz artık… Kadere boyun eğmekten başka çare yok!.. Biz bundan sonra, ancak birbirimiz ve çocuğumuz için yaşayacağız!.."[872]

Esat Mahmut Karakurt'un en fedakâr anne modeli olan *Kadın Severse* romanının ana kadın kahramanlarından biri olan Leyla'dır. Leyla'nın kızı Nevin için feda edemeyeceği hiçbir şey yoktur. O, sevmediği bir adamla olan evliliği sadece kızının istikbalini düşünerek sürdürmüştür:

"Telaş buyurmayın, sizin tedavinizi tamamıyla kabil buluyorum… Yalnız soracağım birkaç sual daha var. Onlara da lütfen cevap verirseniz, sonrası kolay! Bu vakadan sonra gen eşinizle, tabii bir karı koca hayatı yaşamaya devam ettiniz değil mi?

Başka ne yapabilirdim. Yetişen bir kızım vardı. Onun istikbali ve ismini kirletmemek için tahammül ettim…"[873]

Leyla, annenin mukaddes ve kutsal bir varlık olduğunu şu sözleriyle tanımlar:

"Annenin, dünyanın en temiz, en mukaddes mahlûku olması lazımdır. Evvela Allah, sonra anne gelir. İkisi de mukaddestir, çünkü ikisi de halkeden birer varlıktır… İşte böyle, kutsi ve temiz bir varlığa, çocuklarımız ancak, 'anne' diye hitap edebilirler! "[874]

Ayrıca kızı Nevin'in Ferit'i sevdiğini öğrenmesinin ardından aradan çekilmek ve kızının mutluluğuna engel teşkil etmemek için intihar etmiştir:

"Bana gösterdiğin yoldan gidiyorum sonsuzluğa Ferit!.. Seni de, onu da affettim; Allah da affetsin sizi! İkiniz için de saadetler dilerim. Beni unutmayın…"[875]

İlk ve Son adlı romanda Mecdi'nin annesi birçok fedakârlığı göze almış bir kadındır. Genç yaşındayken eşini kaybetmiş ve Mecdi'yi tek başına büyütmüştür. Mecdi için bir başkasıyla evlenmemiş ve ömrünü oğluna adamıştır. Toplumun

[872]Esat Mahmut Karakurt, *Allah'a Ismarladık*, s.233.
[873] Esat Mahmut Karakurt, *Kadın Severse*, s.61.
[874] A.g.e.,s.90.
[875] A.g.e.,s.197.

gözünde dul bir kadının evlenmesine iyi gözle bakılamayacağı için oğlunun şerefini düşünmüştür. Bu sebeple, başka bir evlilik yapmamıştır:

"- Demek 19 yaşında dul kaldınız ve bir daha evlenmediniz öyle mi hanımefendi?

- Evet kızım, 19 yaşında dul kaldım ve bir daha evlenmedim. Bütün arzu ve heyecanlarımı, bütün kadınlık duygu ve sevgimi işte o gördüğün oğlum için harcadım. Her şeyimi ona verdim. Her türlü saadetimi onun için sarf ettim. Aşkım, sevgim, hayatım, her şeyim, her şeyim yalnız o oldu. Bu büyük ıstırabın, bu dinmez acının tesellisini bile yalnız onun yanında iken unutmaya çalışırdım."[876]

İlk ve Son romanında Necla da anne olan kadınlardandır. Necla, Mecdi ile yaşadığı ilişkiden dolayı gayrimeşru bir bebeğe hamile kalmıştır. Bu çocuğu doğurabilmesi için Mecdi ile evlenmesi gerekir. Bu nedenle o, Mecdi ile evlenir. Necla'nın anneliğe olan bakışı ve heyecanı romanda şöyle aktarılır:

"Anne oluyorum Mecdi Bey, aşkımın, heyecanımın, bir kelime ile bütün bir ıstırap ve hayatımın mahsulünü taşıyorum içimde şimdi. Dünyalar benim. Dünyalar dar geliyor bana, o kadar mesudum. Çünkü ben artık bir anneyim. Evlenmeye mecbursunuz benimle. Çocuğumun babasısınız."[877]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında kadın kahramanların aile bağları güçlüdür. Anne olmak ise ayrı bir erdem taşımaktadır. Kadının çocuğuna beslendiği sevgi, yazarın üzerinde sıkça durduğu aşktan dahi üstün tutulmuştur. Romanlarda ailenin bir önemli bir ferdi olan kadın kahramanın anneliği kutsal bir değer olarak görülmüştür.

[876] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.30.
[877] A.g.e., s.262.

4. 5. 6. Ahlâk

Ahlâk insanların çevresiyle olan ilişkilerini belirleyen değer yargılarıdır. Cevizci, *Felsefe Sözlüğü*'nde ise ahlâkı *"Genel anlamda, mutlak olarak iyi olduğu düşünülen ya da belli bir yaşam anlayışından kaynaklanan davranış kuralları bütünü; bir kimsenin iyi niteliklerini ya da kişiliğini ifade eden tutum ve davranışlar bütünü, huy. İnsanların kendisine göre yaşadıkları, kendilerine rehber aldıkları ilkeler bütünü ya da kurallar toplamı."*[878] olarak tanımlamaktadır. Ahlâk kelimesinin kökeni Arapça "*hulk*" sözcüğüne dayanıp "*huy*" anlamına geldiği bilinmektedir.[879] Ahlâk kuralları toplumların değer yargılarının, örf ve adetlerinin bir ürünüdür. Toplumlar yaşantıları boyunca sergilenmiş oldukları davranışları iyi ve kötü olarak sınıflandırarak bir kurallar bütünü oluşturmuşlardır. Ahlâk oluşturulan bu bütünün ta kendisidir. Bu nedenle ahlâk kuralları kişiden kişiye farklılık gösterebildiği gibi toplumlardan toplumlara da farklılık göstermektedir.[880]

Türk toplumuna gelindiğinde ise ahlâk çoğunlukla kadına atfedilmiştir: *"Toplumsal ahlâk neredeyse bütünüyle kadınlarda sembolize edilir. Ahlâk anlayışı 'iffet' ile birleşir ve kadının kaderini çizer. Ahlâklı, namuslu ve dürüst olmak, erkek için de geçerli hasletler olmasına rağmen kadında daha çok aranırlar."*[881] Kadın ahlâkı ise daima "iffet", "ismet" ve "sadakat" sözcükleriyle birlikte kullanılmıştır.[882]

Toplum içerisinde görülen ahlâkî yozlaşmanın temelinde İslami düşüncedeki bozulmalar ve eğitimsizlik bulunmaktadır. İnsanlar dini kendi çıkarları doğrultusunda kullanmış ve şekillendirmişlerdir. Bu nedenle din toplum içinde yozlaşarak farklı bir boyut kazanarak ahlâksızlığın bir kapısı oluşturmuştur. Türk toplumunda görülen ahlâksızlıkların bir diğer etkeni ise eğitimsizliktir. İslamî hukukun şekillendirdiği Osmanlı toplumunda kadın yüzyıllar boyunca sosyal hayattan ve eğitimden yoksun bırakılmıştır. Bir dünya görüşünden yoksun bu eğitimsiz kadın, Tanzimat'ın getirdiği modernleşme fikrinin mantığını, aydınlar gibi sindiremediğinden dolayı özendirilen Batı'nın ahlâksızlıklarına özenmiştir. Ev içindeki mahkûmiyetine son verildiği düşüncesi içindeki bu kadın, ahlâkî açıdan

[878] Ahmet Cevizci, a.g.e., s.17.
[879] Coşkun Can Aktan, *Ahlâk ve Ahlâk Felsefesine Giriş*, Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, C.1, S.1, 2009, s.39.
[880] A.g.m., s.40.
[881] Recai Özcan, a.g.e., s.385.
[882] A.g.e., s.390.

yozlaşmıştır. Ahlâk, Türk romanının her döneminde ön plana çıkan bir konudur. İslami değerlerdeki yozlaşmanın ve modernleşmenin getirdiği Doğu-Batı çatışmasının temelini oluşturduğu ahlâksızlıklar, edebiyat mecrasında kendisine önemli bir yer etmiştir.

Tanzimat romancıları Batılılaşma çabaları sonucu gerçekleşen değişim sürecinde kendilerine ahlâkî bir sorumluluk yükleyerek geleneksel ahlâkın korunmasını ve Batı düşüncesinin İslam ahlâkı ile sentezlenerek yeni ve çağdaş bir yoruma ulaştırmayı hedeflemiştir.[883]

Modernleşme fikrinin en önemli ögesi olan kadın, Türk romanında ahlâkî vurgunun en çok yer ettiği konulardan birisi olmuştur: *"Romanın yanı sıra dergi ve gazetelerde sıkça işlenen kadın konusu, genel olarak İslâmî yasalar çerçevesinde meşrulaştırıldığı düşünülen yasak ve kısıtlamalar ekseninde değerlendirilir. Çok eşlilik, kadınların dış dünyadan soyutlandığı iddiası, gelenek ve göreneklerin kadını ev içi alanla sınırlandırması gibi meseleler yazın hayatı vasıtasıyla çözümlenmeye çalışılmıştır. Kadın konusu, ilk dönem Türk romanlarında araçsallaştırılarak işlenmiştir. Halit Ziya istisna tutulursa, roman yazarları söylemlerini genel olarak kadınları merkeze alarak dillendirmişlerdir. Her ne kadar romanlar erkek tipi üzerinden kurgulanmış olsa da erkek tipin yanında sürekli olarak aktif hâlde ve olayları yönlendiren bir kadın tipi de bulunur. Anne, kardeş, eş, cariye ve sevgili olarak kadın, ahlâkî açıdan topluma verilmek istenen değerleri müşahhas hâle getirir."*[884]

Servet-i Fünûn dönemine gelindiğinde yazarlar gerçeklerden ve toplumdan tamamen uzaklaşarak bireyselliğe geçiş yapmışlardır. Tanzimat dönemi sanatçıların üzerine vazife edindiği toplumu eğitme düşüncesi rafa kaldırılarak sadeleştirilmeye çalışılan dil daha da yoğunlaştırılmıştır. Bu dönemde bireyin yaşantısını ve sorunlarını kaleme alan eserlerde ahlâk ve ahlâksızlık konusuna yer verildiği görülebilmektedir: *"Servet-i Fünun romanlarında dine olan tavır alışa paralel olarak toplumsal ve moral değerlere karşı da yer yer eleştirilere rastlanmaktadır. Özellikle evlilik dışı yasak ilişkilerin işlendiği romanlarda, toplumun genel ahlâk*

[883] Ahmet Emre Polat, *İlk Dönem Türk Romanında Ahlâk,* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul, 2011, s.3.
[884] A.g.t., s. 150-151.

anlayışından bir hayli sapılmış olmaktadır. Halit Ziya'nın Aşk-ı Memnu ve Kırık Hayatlar romanı ile Mehmet Rauf'un Eylül, Karanfil ve Yasemin, Böğürtlen gibi romanlarında yer yer toplumsal normları hafife alan bu değerleri tartışma konusu yapan roman kişileri bulunmaktadır."[885]

Cumhuriyet'in ilk yıllarında roman, siyasi olayla ve savaşlar çevresinde şekillenmiştir. Bu dönemin yazarları bireysel konulardan uzaklaşarak tarihi ve sosyo-kültürel değişimi eserlerine yansıtmışlardır. Toplum içerisindeki ahlâkî yozlaşmalar, dine dayandırılan hurafeler ve yanlış Batılılaşma bu dönemin romanlarında sıklıkla işlenen konularıdır. *"Cumhuriyetin ilk yıllarında Ahmet Hamdi Tanpınar, Reşat Nuri Güntekin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu gibi isimler toplumda ahlâkî değerlerde bir zayıflamayı görmekte ve bu zayıflamanın nedenini toplumun üst kurumlarında var olmaya başlayan zayıflamaya bağlamaktadırlar. Bu dönemin romanlarında Osmanlı'nın misafirperver, ailesine bağlı, iffetli kadın tipinin özlemi vardır. Bu yazarların romanlarında fuhuşa sürüklenen iyi aile kızlarıyla karşılaşılır. Yakup Kadri'nin "Kiralık Konak" adlı eserinde Seniha bir sonuçtur. Romanda Seniha'yı ahlâkî çöküntüye uğratan çağdaşlık sorunudur. Konakta Seniha rahat yaşamayı, konforu öğrenmiştir. Daha sonraki dönemlerde de bunu hayatında ister. Eser o dönemin yapaylığını konu alır. Bu dönemin romanlarında kadının batılılaşma isteği anlatılmakla birlikte kadının ahlâkî çöküntü içine girdiği de vurgulanmaktadır. Her alanda yozlaşma artmıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanlarında ise batı-doğu kültür ikilemini tartışan, birey olmaya çalışan kadın imgesi görülür."*[886]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında sıkça işlenen bir diğer tema ise ahlâktır. Karakurt, hemen hemen bütün eserlerinde toplum içerisinde işlenen birçok ahlâksızlıklara yer vermiştir. Ahlâksızlıkların en belirgin örneklerine ise kadın kahramanlarda rastlanmaktadır. Esat Mahmut, romanlarındaki kadın kahramanlarının genellikle iffetli olmasına özen göstermiştir. Fakat bu kaideye uymayan örneklerine de rastlamak mümkündür. Aslında onun romanlarında iffet anlayışı, toplumun ahlâk anlayışından daha farklı oluşum göstermektedir. Karakurt, roman kahramanlarının zaman zaman gayrimeşru ilişki yaşamasını olumsuzlaştırmaz. Bu davranışı aşkın

[885] Mustafa Kemal Şan, *Toplumsal Değişme Açısından Servet-i Fünûn Türk Romanı,* Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi SBE, Sakarya, 1998, s.290.
[886] Sibel Bayram, a.g.t., s.92.

varlığının ortaya çıkardığının vurgusu yapılır. Bireysel bir duygu olan aşkın, toplumun koyduğu kuralların dışında hareket ederek özgürleştirilmesine ve olağanlaştırılmasında olanak sağlar. Aşk, toplumun koyduğu ahlâk kurallarının üstünde olan bir güç ve etkiye sahiptir. Bu nedenle, aşk ile tanışan kadın veya erkek buna karşı koymakta zorlanarak toplumun koyduğu kuralların dışına çıkmaktadırlar. Esat Mahmut'un eserlerinde bu durumun varlığına sıkça rastlanmaktadır. Onun romanlarında ahlâk kuralların dışına çıkarak gayrimeşru ilişkiler yaşayan kadın ve erkeklere sıkça rastlanmaktadır.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında gayrimeşru ilişkilerinin birçoğunun olumsuzlaştırılmamasının temel nedeni aşktır. Karakurt'un romanlarında temelinde aşk olan gayrimeşru ilişkiler ahlâkî bir bozulma olarak gösterilmemektedir. Aşkın varlığının olmadığı ilişkilerde kadının gayrimeşru bir ilişki yaşaması ahlâkî bir düşkünlük olarak yansıtılmıştır.

Karakurt'un romanlarında ahlâkla birlikte dile getirilen olgu ise "cemiyet"tir. Karakurt'un romanlarında "cemiyet" toplumun ahlâk kurallarının oluşturmaktadır. Cemiyet, toplumun nasıl şekillenmesi gerektiğine karar verme kudretine sahiptir. Bu nedenle Esat Mahmut Karakurt; romanlarında cemiyet olgusunda sıkça bahsederek cemiyetin oluşturduğu kurallara tepki vermiş ve eleştirmiştir. Karakurt'a göre sevgi en büyük kuvvettir. Bu sebep en büyük güç karşısında cemiyetin belirlediği kurallar daima etkisiz kalacaktır:

"Ve unutuyorsunuz ki insanlar için en büyük bağ, en büyük kuvvet sevgidir. Bir peygamber kızı kadar namuslu olan kadın bile sevgi denilen kudret karşısında, bazen başının döndüğünü hissedecektir. Aşkı, fırtınalı bir denize benzetirim ben."[887]

Ölünceye Kadar adlı romanda Bedri Nejat, namusuna son derece düşkün biri olarak toplumun geleneksel yapısı içerisinde büyümüştür. Ona göre kadınların evlenmeden gayrimeşru bir ilişkide bulunması ahlâk kurallarına karşı bir hareket olarak görülmektedir. Romanın ana kahramanı olan Bedri Nejat, nişanlısını başka bir adamla gayrimeşru bir ilişki yaşamasına çok kızmış ve Nimet'ten ayrılmıştır. Lakin bir süre sonra aynı durum kız kardeşi Bülend'in başına gelmiştir. Kız kardeşi, İhsan

[887] Esat Mahmut Karakurt, *Ölünceye Kadar*, s.54.

tarafından iğfal edilmiştir. Fakat, Bedri Nejat'ı düşündüren asıl şey, bu durumun cemiyet içerisinde hoş karşılanmayacağıdır. Bülend'in cemiyet önünde küçük düşeceği düşüncesi onu etkilemiştir. Esat Mahmut, bu romanında cemiyetin kural ve kaidelerine eleştirel getirmiştir:

"- Koş, doktor getir Bedri. Göz göre göre öldüreceğiz kızı diyorum sana.

- Ah! Getiremem dadı. Onu getirmek ölümden daha korkunç. Her şey meydana çıkacak, her şey anlaşılacak. Sonra nasıl yaşayacağız? Cemiyetin yüzüne hangi yüzle çıkacağız?

- Cemiyet, cemiyet deyip durduğunda nedir oğlum bilmiyorum. Bir türlü ağızından düşmüyor bu söz. Ne kadar korkuyorsun ondan. Bu cemiyet dediğin şey neyse, günahsız bir kızın, göz göre göre ölmesine nasıl kail oluyor? Bedri oğlum, sen okumuş birisin. Sana ne elalemden, kız kardeşini tanımıyor musun sen ? Ne söylerse söylesinler. Aldırış etme. Git şu doktoru getir. Kurtarsın yavrumu, ateşler içinde yanıyor bak."[888]

Kadın Severse'de Leyla, evli bir kadındır. Kendinden yaşça küçük olan Ferit'in kendisine karşı olan ilgisinden etkilenmiş ve âşık olmuştur. Bu sebeple eşini aldatmıştır. Romanda Leyla'nın bu yasak ilişkisi ahlâksızlık olarak telaffuz edilmektedir. Fakat onu yapmış olduğu bu ahlâksızlık olumsuzlaştırmanın ötesinde olağanlaştırılmıştır. Eşinden boşanmak isteyen Leyla'nın mahkeme salonunda yapmış olduğu savunma, bu olağanlaştırmanın belirgin bir örneğini teşkil etmektedir. Leyla, kendisiyle aynı duruma düşmüş olan kadınların da haklı taraflarının olacağını vurgulamıştır. Cemiyetin gözünde suçlanan, ahlâksız olarak nitelendirilmiş olan kadınların da dinlenmesi ve onlara karşı anlayış gösterilmesi gerekliliğini dile getirmiştir:

"Siz, cemiyete yol gösteren, cemiyetin nizamlarını, ahlâkını, faziletini, insanlığını korumaya memur olan hakimler; herkesten daha çok birer ruh hekimi, herkesten daha çok birer cemiyet doktorusunuz!.. Niçin hadiseleri daima bir taraflı muhakeme etmeye alışmışsınız bilmiyorum… Niçin yalnız aile müessesesi dediğiniz

[888] A.g.e., s.175.

bu kuruluşun, sadece devamını düşünüyorsunuz da, içinde yaşayanların hayat şartlarını tetkik etmek istemiyorsunuz?.."[889]

İlk ve Son romanında Necla, gayrimeşru bir çocuğa hamile kalmıştır. Fakat Karakurt'un bu romanında da kadın kahramana yönelik bir olumsuzlaştırma yapılmamaktadır. Karakurt' göre Necla'nın âşık olduğu Mecdi'nin çocuğuna hamile olması ahlâkî bir engel teşkil etmez. Onun için asıl engel evlilik kurumu dışında bu çocuğu dünyaya gelecek olmasıdır. Necla'nın bu çocuğu doğurabilmesi için Mecdi ile evlenmesi gerekmektedir:

"Evleneceğiz diyorum size! Çünkü evlenmeye mecburuz.

...

Çünkü... Çünkü... Anne oluyorum ben Mecdi Bey!"[890]

Aldatacağım romanında Mualla, para için çeşitli ahlâksızlıklara boyun eğmiş bir kadındır. Eşi İsmail, onu para kazanmak amacıyla sermayesi olarak kullanmaktadır. Mualla, yaptığı ahlâksızlıkları şu ifadelerle dile getirilmektedir:

"Kelimenin tam manasıyla iğrenç, namussuz bir hayat yaşamaya başlamıştım. Poker masalarından paralar çalarak, arkadaş olduğumuz evli kadınların kocalarını kandırarak, baskınlar yaparak, tehditler savurarak mütemadiyen çalıyor, mütemadiyen bir başkasından namussuzca alınan paralarla geçiniyorduk."[891]

Sokaktan Gelen Kadın romanında Semra, hayatını zevkleri üzerine kurmuş, ahlâksız bir kadındır. Onun Selim'den önceki hayatının en önemli amacı hayattan zevk almaktır. Semra masumiyetini yitirmiş bir kadındır. O, toy delikanlılarla zengin ve evli iş adamlarıyla ahlâka aykırı ilişkiler yaşamış bir kadındır. Semra, sokaktan gelmiş ve sokağa dönmek zorunda olan bir kadındır.[892] Esat Mahmut, bu romanında Semra'yı ön plana çıkararak cemiyet eleştirisi yapmıştır. Cemiyete göre ahlâk, göz önünde olan davranışların kendisidir. Bir kişinin toplum gözünde ahlâklı olabilmesi

[889] A.g.e., s.155-156.
[890] Esat Mahmut Karakurt, *İlk ve Son*, s.262.
[891] Esat Mahmut Karakurt, *Aldatacağım,* s. 90.
[892] Esat Mahmut Karakurt, *Sokaktan Gelen Kadın*, s.229.

için yaptığı hataları gizlemesi gerekir. Aslında toplum kişinin gerçekte kim olduğuyla değil de yansıttığı kişinin kim olduğuyla daha fazla ilgilenmektedir. Cemiyetin ahlâklı olarak telaffuz ettiği kadınlar, sırlarını daha iyi sakladıkları için ahlâklı olmaktadır:

"Yalnız sizinle onların farkı, sizin, günahlarınızı korkmadan söylemiş ve göstermiş olmanız, onların ise saklamış, gizli yapmış bulunmalıdır. Onlar cemiyetten, cemiyet de sizden intikam alıyor galiba şimdi."[893]

Semra, cemiyetin ahlâklı olarak gözüken kadınlarını şöyle tasvir etmektedir:

"'Sizinle bizim aramızdaki tek fark' diyor, 'yalnız şu: Bu bir yere girerken, eteklerimizin uçlarını kaldırarak gireriz. Siz topuklarınıza kadar çekersiniz eteklerinizi. Yalnız gizli fuhuş yataklarının çarşafları üstünde kalkar etekleriniz. Çamaşır ipine mandalla tutturulmuş bir erkek pantolonu görseniz iffetiniz galeyana gelerek, 'hiiii' diye, ellerinizi kapak gibi yüzünüze kapar fakat gizli bekâr odalarında, bir kaldırım fahişesinin, bir sokak orospusunun bile bilemeyeceği, tahayyül edemeyeceği şeyleri yapar, tatbik edersiniz."[894]

Ayrıca Karakurt, bu romanında cemiyetin kurallarının dinin kurallarından daha yaptırımcı olduğunu dile getirir:

"Bazen Allah'ın affettiği günahları, insanlar affetmezler kızım. Çünkü cemiyet dediğimiz şey zalimdir, kindardır. Tabiatın unuttuklarını bile o çok zaman, defterinden silmek istemez."[895]

Bir Kadın Kayboldu adlı romanda yaptığı ahlâksızlıkla ön plana çıkmış olan kadın kahraman ise Hümeyra'dır. Hümeyra, Selma'nın kocası Necmi'yle yasak bir ilişki içerisindedir. Fakat kendisi bunu ahlâki bir sorun olarak görmemektedir. Çünkü ona göre aşk insanların koyduğu kurallardan daha yücedir ve ona karşı koyma olanağı yoktur. Bu nedenle Semra'nın karşısına kendini hakkıyla savunabilmektedir:

"Çünkü ben de senin gibi, herkesten sakındığım, kıskandığım ve bir yabancı elin dokunmasına müsaade etmediğim bakir vücudumu, hislerimi, ilk defa olarak ve

[893] A.g.e., s.163.
[894] A.g.e., s.222.
[895] A.g.e., s.164.

isteyerek, hiçbir yerimi sakınmaksızın, sevdiğim adama veren kadınım!.. İşte onun içindir ki, kocasını elinden aldığımı iddia eden bir zevcenin karşısında bile, bayağılaşmadan, kanlar akan yaralı göğsüm çukurlaşmadan, kırılmış, fakat mermer bünyesi asla bükülmemiş bir Yunan heykelinin vekar ve azameti ile, başım dimdik duruyorum!.."[896]

Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi* romanında ahlâksal bir boyutta işlenmiş bir suçun cezasının kanunda yazmadığını vurgulamaktadır.[897] Karakurt bu romanında kadınların yaptığı birçok ahlâksızlığa yer vermiştir. Romanda Cemile'nin kocasını aldatması, Gülderen'in Ekrem'le tek gecelik bir ilişkide bulunması ve Gülseren'in kardeşiyle ilişkide bulunmuş bir adamla olan birlikteliğini devam ettirmesi gibi birçok ahlâksızlık bulunmaktadır. Fakat bu ahlâksızlıkları aşk perdesi adı altında süsleyerek sıradanlaştırmıştır:

"Ancak, unutulmamalıdır ki, yağmur yağınca sellerin akmasına nasıl mani olunamazsa, sevebileceği bir erkeğe tesadüf eden kadını da, sevmekten menetmeye imkan yoktur."[898]

Şaban Sağlık, Esat Mahmut'un bu romanında ahlâk dışı unsurları nasıl meşrulaştırdığını şu ifadelerle dile getirmektedir.

"Romanda bir fikir unsuru olarak, yasak aşkın meşru gösterildiğini ve bunun bir kadın hakkı olarak sunulduğunu da görürüz. Öyle ki, yasak aşk yaşayan kadının, Allah'ın indinde günah işlemediğini ileri sürecek kadar yazar ileri gider."[899]

Karakurt'a göre kadın, iradesini kullandığında daha namuslu ve ahlâklı olmaktadır.[900] Aynı zamanda o, dünyada ahlâksızlıklara bulaşmamış bir insanın olmadığı da dile getirmektedir:

"Evli bir kadının bir erkeği sevmeye hakkı var mıdır? Bu, namuslu bir kadın için bir ayıp, bir kusur teşkil etmez mi?

---

[896] Esat Mahmut Karakurt, *Bir Kadın Kayboldu*, s.64.
[897] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.58.
[898] A.g.e., s.31.
[899] Şaban Sağlık, *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*, s.41.
[900] Esat Mahmut Karakurt, *Ömrümün Tek Gecesi*, s.28.

Çinliler, dünyada iki kusursuz insan mevcuttur derler. Biri ölmüş, biri de doğmamıştır!"[901]

Karakurt'un romanlarında ahlâk teması altında beyan edilebilecek en önemli tespit, ahlâkın tıpkı alnı yazısına benziyor oluşudur:

"Her şeyde olduğu gibi sevgide de bir ahlâk, bir kanun vardır. Senelerin görgüsü ve tecrübelerin ıstırapları ile hazırlanmış bir genç kadın hayatında, ruhu, bütün arzularında serbest bırakmak, bir hürriyetin ifadesi değil, bir günahın hazırlanmasına göz yummaktır."[902]

Ahlâksızlıkların görüldüğü diğer bir Esat Mahmut Karakurt romanı ise *Son Tren*'dir. Bu romanın ahlâksız olarak görülebilecek kadın kahramanı Nevzat'tır. Nevzat, adet ve geleneklere bağlı olarak hayatın verdiği zevklerden mahrum kalmayı bir budalalık olarak görmektedir.[903] Onun için zevkleri ve istekleri hayattaki her şeyden üstündür. Nevzat, evli bir kadındır. Fakat evli olmasına rağmen istediği kişiyle birlikte olmaktan çekinmemektedir. Çünkü bu evlilik sadece para kazanmak için tesis edilmiş bir şirketten öteye bir şey değildir.

Esat Mahmut Karakurt'un en ahlâklı olan kadın kahramanı ise Son Tren romanının yardımcı kadın kahramanı olan Pelin'dir. Pelin, Karakurt'un diğer kadın kahramanları gibi aşkına mağlup olup gayrimeşru bir ilişkide bulunmamıştır. Rıdvan'la olan ilişkisi evlilik üzerine kuruludur.

Pelin'in ahlâklı bir genç kız olduğu romanda şöyle aktarılmaktadır:

"Hiçbir şey bilmediklerini dahi bilmeyen, daha lise tahsilini bile bitirmemiş bazı şımarık genç kızlar gibi, insana nefret hissi verebilecek her türlü bayağı hareketten, budalaca iddialardan ve bir genç kıza yakışmayacak hayasızca tavır ve gösterişten tamamıyla uzak öyle ağırbaşlı bir konuşuşu, öyle terbiyeli ve kibar bir söz söyleyişi var ki!..."[904]

---

[901] A.g.e., s.30.
[902] A.g.e., s.247.
[903] Esat Mahmut Karakurt, *Son Tren*, s.25.
[904] A.g.e., s.92.

"Eskiye bağlı bir ailenin çocuğu, Türk adet ve an'anelerine sadık bir baba ve annenin yetiştirdiği muhafazakâr bir terbiye almış, edep ve hayâ sahibi bir kız olduğu her hareketinden belli!"[905]

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında genellikle iffet ve "cemiyet" kisvesi altında ahlâksal durumları ele alınarak işlenmektedir. Yazar, romanlarında sıklıkla cemiyetin ahlâk anlayışını eleştirmektedir. Bu anlayış ve eleştiri üzerinden ise kadını ahlaksız davranışlara yönelten etmenleri değerlendirmiştir. Yazara göre bir kadını ahlâksız davranışlara iten nedenin altında ise kadının sevgiden yoksun bir biçimde büyümüş ve bu sevgiden yoksun olarak hayatına devam ediyor olması bulunmaktadır.

[905] A..g.e., s.91.

SONUÇ

Tanzimat süreciyle birlikte Osmanlı'nın hayatına dahil olan Batılılaşma fikri, Türk kadınının içinde bulunduğu şartlarda değişimin başlamasında etkili olmuştur. Cumhuriyet dönemine gelindiğinde "muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak" fikri adı altında modernleşme, sistematik bir hâle gelerek hız kazanmıştır. Cumhuriyet'le birlikte kadına verilen hak ve özgürlükler kanunlar çerçevesinde güvence altına alınmıştır. Geçmişten bugüne Türk kadını; kılık-kıyafetiyle, sosyal yaşantısıyla, hak ve özgürlükleriyle büyük bir değişime uğramıştır. Türk edebiyatı, başlangıcından günümüze kadar olan tarihsel süreçlerin etkisiyle kadın kavramını farklı görüşlerle ele alarak kadını kendisi için bir malzeme hâline getirmiştir. Modernleşmenin Türk toplumundaki etkisinin göstergesi niteliğindeki kadın, Cumhuriyet dönemindeki gelişmeler etrafında sıkça işlenmiştir.

Esat Mahmut Karakurt, döneminde gazetelerde yayımlanan tefrikalarıyla ve çok yönlü kişiliğiyle şöhrete kavuşmuş bir yazardır. Fakat Karakurt, estetik değeri yüksek sanat eserleri vücuda getirememiş olması nedeniyle adeta unutulmuştur. Esat Mahmut Karakurt, döneminde eserleri çokça baskı yapıp büyük bir kadın okuyucu kitlesinin ilgisini üzerine çekmiştir. Günümüzde ise yazarın isminin sadece antolojilerde geçerek yeni okuyucu kitlesi tarafından adının dahi bilinmediği gerçeği bulunmaktadır. Bu tez, döneminde büyük bir ilginin odağı olan Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik özelliklerini incelemeyi esas almıştır. Bu incelemeler neticesinde yazarın kadın kimliği hakkındaki ideolojik görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Döneminde popüler romanın kadın yazarları arasında bir erkek yazar olarak yer alan Karakurt, ayrı bir öneme sahiptir. O, bazı araştırmacılar tarafından "kadınlar dünyasındaki erkek bir yazar" olarak nitelendirilmiştir. Romanlarında kadın ve erkek kahramana aynı derecede önem vermiş, kimi zaman ise kadın kahramanları olayın merkezine yerleştirmiştir. Karakurt'un eserlerinde, aşk kavramı etrafında idealize edilmiş kadın kahramanların yer alması dikkat çekmiştir.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların fizyolojik özelliklerine bakıldığında, dış görüntüleriyle modern bir kadın görünümü sergilediği göze çarpmakta ve buna bağlı olarak güzelliklerinin sıkça vurgulandığı dikkat

çekmektedir. Öncelikle kadın kahramanların antropolojik özellikleri dikkate alındığında, yazarın, Türk kadının bedensel özelliklerinden faydalanmadığı açıkça görülmektedir. Türk kadınlarının ten renkleri buğday/kumral iken, romanlardaki kadın kahramanların ten renkleri esmer; Türk kadınlarının göz renkleri ekseriyetle kahverengi iken; Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların göz renkleri yeşil veya mavidir. Ayrıca Türk kadınlarının saç renkleri ekseriyetle kestane renginin tonlarındayken Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların saç renkleri genellikle siyah ve sarıdır. Ana kadın kahramanlar ise sıklıkla siyah bir saç rengiyle betimlenmiştir. Bunun temel sebebini ise romanlarda sezilen Esat Mahmut'un Batı hayranlığı olduğu düşünülmektedir. Yazar, eserlerinde Doğu ve Doğu kültürünü eleştirerek Batı'yı ve Batı kültürünü övmektedir.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların kirpik ve dudak biçimleri dikkate alındığında kadınların başlıca fiziksel özellikleri haricinde ayrıntılı bir şekilde tasvir edilmedikleri gözlemlenmektedir. Toplumun güzellik anlayışının değişmesiyle birlikte Karakurt'un kadın kahramanlarının güzellikleri de değişim göstermektedir. Yazar, ilk romanlarında kadınların kirpik uzunluğuna veya dudak kalınlığına vurgu yapmazken; özellikle, 1940 sonrasında yayımladığı romanlarında bu duruma vurgu yapmaktadır. Karakurt, romanlarında kimi zaman kadın kahramanların güzelliğini vurgulamak kimi zaman ise cinsel mesajlar vermek amacıyla kadın kahramanların göğüs betimlemelerine yer vermektedir. Ayrıca yazar, kadın kahramanların göğüs biçimini tasvir ederken sürekli olarak doğaya ait unsurların özelliklerine benzetmektedir.

Yazar, kadınların kılık kıyafetlerini ve ruhsal durumlarını, kahramanların kişisel özellikleriyle uyumlu bir biçimde sergilemektedir. Masum bir kadın imajı oluşturulan kahramanlar, beyaz kıyafetler içerisinde betimlenirken; üzgün ve melankolik kadınlar, genellikle siyah kıyafetler içerisinde betimlemektedir. Kadın kahramanlar, giyim-kuşamlarıyla bir Türk kızı gibi görünmekten ziyade genellikle Batılı bir kadın imajı ile resmedilmektedir. Birçok roman kahramanının giyim-kuşamı ifade edilirken bir İngiliz kızına benzetilmesi dikkat çekmektedir.

Esat Mahmut Karakurt, kadın kahramanların yaşını olay örgüsündeki çatışmaya uygun bir biçimde oluşturmaktadır. Romanlarda ana temayı oluşturan aşk,

genellikle kadın kahramanların ilk aşklarını teşkil etmektedir. Bu nedenle de yazarın romanlarında kadın kahramanlar, aşkın masumiyetini taşıyabilecekleri kadar gençtirler. Karakurt'un romanlarında kadın kahramanların yaş ortalamasının düşük olması sebebiyle genellikle kadın kahramanlar, doğal bir güzellik görüntüsü sergilemektedir. Yazarın romanlarında yaşça en büyük olan kadın kahramanlar; Leyla, Selma ve Nevzat'tır. Bu kadınların yaşça büyük olmasının sebebini ise olay örgüsündeki temel çatışmalar teşkil etmektedir.

Ayrıca romanların ana kadın kahramanları iyi özelliklerle donatılmışlardır. Karakurt, birçok kahramanın masumiyetini ve saflığını ön plana çıkarmak istemiştir. Bu nedenle de yazar, kadın kahramanların güzelliklerini yapay gösterecek boya ve makyaj malzemeleri kullanmayı tercih etmemiştir. Makyaj malzemesi kullanan kadın kahramanlar, genellikle masumiyetlerini yitirmiş kişilerdir.

Romanlardaki kadın kahramanlara psikolojik açıdan bakıldığında, kadınların ruhsal dünyalarını teşkil eden en önemli etmenin aşk olduğu saptanmıştır. Kadın kahramanlar, "sevmek ve sevilmek için yaratılmış bir mahlûk"tan başka bir şey değildir. Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanlar, fizyolojisiyle ve psikolojisiyle aşka uyumludur. Bedensel özellikleriyle güzel olarak nitelendirilmiş kahramanlar aşka layık görülmüştür. Bu nedenle romanlarda çirkin bir kadına rastlamak mümkün değildir. Kadın kahramanların sahip olduğu düşünceye göre aşk uğrunda feda edilemeyecek hiçbir şey yoktur. Dolayısıyla aşk, kadınların toplumsal değerlerini ve ahlâklarını da büyük bir açıdan etkilemiştir. Yazarın romanlarında kadın kahramanların psikolojisinde şu özelliklere rastlanmaktadır: Melankolik, kıskanç, fedakâr, merhametli, kendine hayran, intikamcı ve pişman.

Romanlardaki kadın kahramanlar aşk olgusu etrafında şekillendirildikleri için "hisli ve içli" oluşlarıyla dikkat çekmektedir. Kadın kahramanların melankolik bir ruh hâli içerisinde bulunmalarının temelinde ise birden çok sebep bulunmaktadır. Bu sebepler şunlardır: Aile fertlerinin yitirilmesi, bakireliğin yitirilmesi, bireyin yalnızlığı ve aşk. Bunlar içerisinde ise kadını melankolik olmaya iten en önemli sebep aşktır. Karakurt'un romanlarında seven kadın, sevdiğini terk edemediği gibi aynı zamanda onu kıskanır. Ayrıca romanlardaki Jön Türk erkekleri ön plana çıkarmak için kadın kahramanlar kıskanç olarak yansıtılmaktadır. Romanlarda kadın

kahramanları fedakâr ve merhametli olmasını teşkil eden iki önemli sebep aşk ve anneliktir. Romanların kadın kahramanlarında intikam duygusu genellikle iki şekilde ortaya çıkmaktadır. İlki ana kahramanlar arasındaki aşkın oluşumuna hizmet ederek anlatıma kolaylık sağlamaktır. Diğeri ise sevdiği erkeği kıskanan kadının sevdiği erkeğin kötü muamelesine tepkidir. Bu türdeki intikamlar ise genellikle kadını suça iten bir etmen olarak ortaya çıkmaktadır.

Kadınların pişmanlığını teşkil eden en önemli etmen ise aşktır. Kadın âşık olmadan önce yaptığı hatalı davranışlardan pişmanlık duymakta ve suçluluk hissine kapılmaktadır. Lakin sevdiği erkeği kazanmak amacıyla suç işleyen veya bir suça iştirak eden kadın kahramanlarda bu hisse rastlanılmamaktadır. Ayrıca Esat Mahmut'un romanlarındaki "cinsellik" olgusu, psikolojik bir özellik olarak ele alınmıştır. Cinselliğin genelde ahlâksal ve psikolojik olmak üzere iki farklı boyutu bulunmaktadır. Lakin Karakurt'un bunu Freudizm fikri etrafında açıklamış olması hasebiyle psikolojik bir özellik olarak değerlendirilmiştir. Esat Mahmut, *Kadın Severse*'de cinselliği psikolojik bir olgu içerisinde açıklayarak kadına cinsellik alanında hak isteyen ilk romanı yazmıştır. Bu duruma ilaveten Karakurt'un kadına cinsellik düzleminde hak isteyen ilk romanı ise *Son Gece*'dir.

Romanlardaki kadın kahramanların sosyolojik özelliklerine bakıldığında ise kadını toplumsal açıdan etkileyen bütün değerler göz önünde bulundurulmaya çalışılmıştır. Öncelikli olarak kadınların toplum içerisindeki konumları değerlendirilmiştir. Bunun doğrultusunda Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların yetim veya öksüz olduğu dikkat çekmektedir. Kadın kahramanların yetim veya öksüz olmasına rağmen çoğunlukla kadınları belli bir yaşa kadar himaye eden bir aile bireyi bulunmaktadır. Bu yetkinliği karşılayamayan kadınlar, ahlâksal açıdan zayıf kişilikler olarak nitelendirilmişlerdir. Karakurt'un romanlarında tespit edilen bakış açısına göre bir kadın, daima bir erkeğin himayesinde bulunmalıdır. Aile bireyinin kadın üzerindeki etkisinin ortadan kalkmasıyla birlikte, erkek kahramanın kadın üzerindeki etkileri görülmeye başlamaktadır. Esat Mahmut'un romanlarında evli kadın kahramanlara sık rastlanmakla birlikte dul ve boşanmış kadın kahramanlara nadir olarak rastlanmaktadır.

Karakurt'un romanlarında kadın kahramanların eğitim durumlarının belirli bir seviyede olmasına özen gösterdiği söylenilebilir. Romanlarda genellikle bütün ana kadın kahramanlar, eğitim görmüş ve bir dünya görüşüne sahip kişilerdir. Buna karşın kadın kahramanlar, aşk olgusu karşısında hürriyetlerinden vazgeçecek niteliktedirler. Ayrıca kadın kahramanlar, eğitim görerek belli bir mertebeye ulaşmalarına rağmen iş hayatında aktif rol oynayan kadın sayısı oldukça azdır. Maddi açıdan oldukça yetkin bir duruma sahip olduklarından dolayı bir iş kolunda çalışma gereği duymamaktadırlar. Karakurt'un romanlarında çalışan kadın kahramanlara neredeyse hiç rastlanmamaktadır. Romanlara bu açıdan bakıldığında, kadın kahramanların bir kültür seviyelerinde olmaları gerektiği düşüncesi eğitimli olmalarındaki tek gerekçe olarak görülmektedir. Karakurt'un romanları millet unsuru açısından incelendiğinde birden çok millete ait kadın kahramanların yer aldığı görülmektedir. Karakurt'un beş ayrı romanında, beş ayrı milletten ana kadın kahramana yer verilmiştir. Bunlar; Bulgar, İngiliz, Rumen, Alman ve Rus'dur. Bu milletlere mensup olan kahramanlar dışında yer alan bütün ana kadın kahramanlar, Türk'tür.

Sosyolojik özellikler çerçevesinde, yazarın romanlarındaki kadın kahramanlar toplumsal değerler açısından incelenerek, bu konudaki veriler saptanmaya çalışılmıştır. Kadın kahraman "modernleşme" ve "gelenek" olmak üzere iki farklı başlık altında ele alınarak kadının toplum içindeki konumu değerlendirilmiştir. Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların dış görünüşüyle yeni rejimin getirdiği yenilikler etrafında modern oldukları gözlemlenmiştir. Fakat ataerkil toplum sisteminin gerektirdiği geleneksel yapının da korunduğu dikkat çekmektedir. Bütün kadın kahramanlar, her ne kadar modern bir yapıyı oluşturmaya gayret gösterseler dahi geleneksel yapının kurallarına boyun eğmek zorunda kalmışlardır. Yazarın romanlarında din, önemli bir olgu olarak görülmemiştir. Kadın kahramanlar, zor duruma düştüklerinde Allah'a dua ederek huzur bulmaktadır. Bu örnekleri teşkil eden kahramanların ise genellikle yabancı oluşu dikkat çekmektedir.

Karakurt, romanlarında milliyetçilik temasına ayrı bir önem vermektedir. Özellikle de Türklük vurgusunun sıkça yapıldığı görülmektedir. Bu tutum kadın kahramanlar için de önemli bir olgu olmasına rağmen erkek kahramanlar için daha

büyük bir önemi teşkil etmektedir. Yazara göre bir kadının bir millete mensup olması, karakterini belirleyen asıl ölçüt olmamalıdır. Çünkü her kadın bir parça vatansızdır. Bir kadının hayatındaki en büyük değeri aşk teşkil etmektedir. Bu nedenle de kadınlar, gerektiği koşullarda aşk için vatanlarını terk edebilirler.

Türk toplumunda önemli bir konuma sahip olan aile kavramını Karakurt, farklı şekillerde kaleme almıştır. Romanlarda ataerkil bir toplumun üyesi olan kadın kahramanların aile bağları güçlüdür. Fakat bu bağların güçlülüğü kendi mutluluklarını tehdit etmediği sürece geçerliliğini koruyabilmektedir. Evli bir kadının başka bir erkeğe âşık olması durumunda kadın aşkını tercih edebilmektedir. Karakurt'un romanlarında sunulan bakış açısına göre bir aileyi ayakta tutan en büyük etmen sevgidir. Bu sevginin varlığının olmaması veya ortadan kalması durumunda aile kurumunun çökmesi kaçınılmaz bir gerçektir. Ayrıca romanlarda anne olarak yer alan kadın kahramanlar önemli bir statüye sahiptir. Anne bu dünyadaki en mukaddes varlığı meydana getirmektedir. Bir anne, çocuğu için sahip olduğu her şeyinden vazgeçebilir. Karakurt'a göre sevmek ve sevilmek üzere yaratılmış kadın için aşk veya yaşam çocuk uğrunda vazgeçilebilir değerlerdir.

Esat Mahmut'un romanlarında kadınların ahlâkî durumlarına ilişkin verilerin çokluğu dikkat çekmektedir. Modernleşmiş bir toplumun getirdiği yozlaşmalar romanlarda sıkça yer almaktadır. Ana kadın kahramanın ahlâksal yönden güçlü olduğunu kanıtlamak amacıyla romanlarda ahlâkı zayıf kahramanlara yer verilmiştir. Bu sayede Karakurt'un genellikle iyi özelliklerle donatarak idealize ettiği kadın kahraman ön plana çıkmaktadır. Romanlardaki ahlâksal bozukluklar birçok farklı bakış açısıyla sergilenmektedir. Kadına cinsellik düzleminde hak isteyen Karakurt romanlarında, kadın ve erkeğin gayrimeşru bir ilişki içerisinde bulunması ahlâksızlık olarak görülmemektedir. Fakat bu kadın ve erkeğin arasındaki ilişkinin temelini aşkın oluşturmadığı durumlarda gayrimeşru ilişkiler, ahlâksızlık olarak görülebilmektedir. Ayrıca bir kadının bedenini para için satmasından daha büyük olan bir ahlâksız varsa o da insanların birbirlerine yalan söyleyerek aldatmasıdır.

Ataerkil bir sistemin parçası olarak yüzyıllar boyunca ikinci bir cins olarak görülen kadının ötekileştirilmesi Karakurt'un romanlarında iki biçimde verilmiştir. Öncelikle yazarın bilinçli olarak eleştirdiği ötekileştirmelere yer verilmiştir. Bu tip

ötekileştirmelerde toplumun bir bireyi olarak görülmeyen kadının küçümsenerek haklarının önemsenmemesine yönelik eleştiriler dile getirilmiştir. Romanlarda yer alan bir diğer ötekileştirme ise yazarın bilinçli veya bilinçsiz olarak gerçekleştirdiği ötekileştirmelerdir. Yazarın bütün kadın kahramanlarını idealize ederek yaratmasından kaynaklanmış bir ötekileştirmenin varlığı söz konusudur. Romanlarda oluşturulan birçok kadın kahramanlar, gerçek olmayacak kadar mükemmel özelliklere sahip olarak betimlenmiştir. Karakurt, kadınların bedensel özelliklerinin güzellikleriyle ve psikolojik özelliklerinin "hisli ve içli" hâlleriyle modern kimliklere sahip kadın kahramanlar oluşturmuştur. Fakat buna rağmen romanlardaki kadın kahramanların geleneksel kadın rolünün itaatkar olma özelliğini bünyelerinde barındırmalarından dolayı ötekileştirilmiş ve ütopik kahramanlar olduğu düşünülebilmektedir.

Esat Mahmut Karakurt'un bütün romanlarındaki kadın kahramanlar, mukayese edildiğinde pek çok benzer özelliğe sahip oldukları saptanmıştır. Bunlar neticesinde yazarın romanlarında kurguladığı kadınların bir kahraman olmaktan ziyade birer tip olduğu ifade edilebilir. Kişisel özellikleriyle birbirlerine benzeyen bu kadın kahramanlar için birkaç özelliklerinin değiştirilerek yeniden yaratımı söz konusu olmuştur.

Dönemi içerisinde romanları büyük bir okuyucu kitlesine ulaşan yazarın tarihsel gerçeklikten etkilenerek eserlerini kaleme aldığı kabul edilebilir. O, romanlarının yüksek bir estetik değer kaydetmediğinin bilincinde olan bir yazardır. Onun asıl amacı, insanları okumaya teşvik etmektir. Bu amaç doğrultusunda eserlerinde durumlardan daha çok olaylara yer vererek macera niteliği taşıyan eserler yazmıştır.

Esat Mahmut Karakurt'un romanlarındaki kadın kahramanların konu alındığı bu çalışmamızda yaptığımız tespit ve değerlendirmeler, Cumhuriyet rejiminin oluşturduğu yeni kadın imajının ifade bularak kendi süreci içerisinde geçirdiği değişimi göstermesi açısından mühimdir. Ayrıca yapmaya çalıştığımız bu tespitler, Esat Mahmut Karakurt'un romanındaki kadın imgesi etrafında oluşturulmuş görüşlerden hareketle dönemin popüler romancılarının kadın imajı alanındaki incelemelerine ışık tutacak bir çalışma niteliği taşımaktadır.

KAYNAKÇA

İncelenen Eserler

Esat Mahmut Karakurt, Aşkın Alevleri, İstanbul: Akbaba-Papağan Kütüphanesi, 1926.

Vahşi Bir Kız Sevdim, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1980.

Çölde Bir İstanbul Kızı, Semih Lûtfi Kitabevi, İstanbul, 1941.

Dağları Bekleyen Kız, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2009.

Allah'a Ismarladık, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1980.

Ölünceye Kadar, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2010.

Son Gece, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2010.

Kadın Severse, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1981.

İlk ve Son, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2013.

Aldatacağım, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1983.

Sokaktan Gelen Kadın, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2013.

Ankara Ekspresi, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2013.

Bir Kadın Kayboldu, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1974.

Ömrümün Tek Gecesi, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2009.

Erikler Çiçek Açtı, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2009.

Son Tren, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1960.

Kadın İsterse, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2016.

Faydalanılan Kaynaklar

1- Kitaplar

ABADAN UNAT, Nermin (Der.), Türk Toplumunda Kadın, Türk Sosyal Bilimler Derneği ve Araştırma, Eğitim Ekin Yay., İstanbul, 1982.

ADLER, Alfred, İnsan Tanıma Sanatı, (Çev. Kamuran Şipal), Say Yay., İstanbul, 2018.

AKÇURA, Yusuf, Üç Tarz-ı Siyaset, TTK Basımevi, Ankara, 1976.

AKTAŞ, Cihan, Tanzimat'tan 12 Mart'a Kılık-Kıyafet ve İktidar, Kapı Yayınları, İstanbul, 2005.

AKTAŞ, Şerif, Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinlerin Tahlili: Teori ve Uygulama, Kurgan Edebiyat Yay., Ankara, 2013.

ALTINDAL, Aytunç, Türkiye'de Kadın, Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1991.

ALTINDAL, Meral, Osmanlı'da Kadın, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul,1994.

ALTUNYAY, Korhan, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türk Romanında İnsan Psikolojisi, Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi SBE, Denizli, 2015.

ANDI, M. Fatih, Roman ve Hayat, Akademik Kitaplar, İstanbul, 2010.

ARAL, İnci, İçimden Kuşlar Göçüyor, Can Yay., İstanbul, 1998.

ARİSTOTELES, Retorik, (Çev. Mehmet H. Doğan), YKY, İstanbul, 1995.

BAL, Baha, Kadın Yazıları –Kadınların Edebiyat Ürünleri, Kadınlar Üzerine Yazılanlar ve Tezler Bibliyografyası, 1955-1990, Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, İstanbul, Haziran 2000.

BANARLI, Nihat Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Milli Eğitim Basımevi, İst., 1971.

BAYDAR, Oya, 75 Yılda Değişen Yaşam Değişen İnsan Cumhuriyet Modaları, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999.

BEAUVOİR, Simone de, Bir Genç Kızın Anıları, Payel Yay., İstanbul, 1994.

BEAUVOIR, Simone de, Kadın "İkinci Cins" Evlilik Çağı, (Çev: Bertan Onaran), Payel Yay., Şubat 2010.

BEAUVOIR, Simone de, Kadın "İkinci Cins" Bağımsızlığa Doğru, (Çev: Bertan Onaran), Payel Yay., ,İst., Kasım 1993.

BINKERT, Dörthe, Melankoli Kadındır, (Çev: İlknur İgan), Ayrıntı Yay., İst., 1995.

BURTON, Robert, Melankolinin Anatomisi II. Fasikül, (Çev. Merve Tokmakçıoğlu), Aylak Adam Yay., İstanbul, 2017.

CAPORAL, Bernard, Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., Ankara, 1982.

CEVİZCİ, Ahmet, Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yay., İstanbul, 1999.

DAVİS, Fanny, Osmanlı Hanımı, (Çev. Bahar Tırnakçı), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2009.

DİLBER, Kadir Can, Türk Romanında Roman Sanatının Ele Alınışı, Akçağ Yay., Ankara, 2014.

EAGLETON, Terry, Edebiyat Nasıl Okunur, (Çev. Elif Ersavcı), İletişim Yay., İstanbul, 2015.

ECO, Umberto, Popüler Roman Kahramanları, (Çev. Kemal Atakay), Alfa Yay., İstanbul, 2017.

EMRE, İsmet, Edebiyat Bilimi, Anı Yayıncılık, Ankara, 2012.

EMRE, İsmet, Edebiyat ve Psikoloji, Anı Yayıncılık, Ankara, 2006.

ENGİNÜN, İnci, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, Dergâh Yay, İstanbul, 2015.

EVREN, Burçak ve GİRGİN CAN, Dilek, Yabancı Gezginler ve Osmanlı Kadını, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1997.

FOLLETTE, Hugh La, Kişisel İlişkiler: Sevgi, Kimlik, Ahlâk, (Çev. Ferma Lekesizalın), Ayrıntı Yay., İst., 1997.

FORSTER, E.M., Roman Sanatı, (Çev. Ünal Aytür), Milenyum Yay., İstanbul, 2014.

FREUD, Sigmund, Narsisizm Üzerine ve Schreber Vakası, (Çev. Banu Büyükbal, Saffet Murat Tura), Metis Yay., İstanbul, 2012.

GÖKALP, Ziya, Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri I, Haz. Rıza Kardaş, Milli Eğitim Yayınevleri, İstanbul, 1992.

GÖKSEL, Burhan, Çağlar Boyunca Türk Kadını ve Atatürk, Kültür Bakanlığı Yay., Ank., 1993.

GÖLE, Nilüfer, Modern Mahrem, Metis Yayınları, İstanbul, 2004.

GÜLENDAM, Ramazan, Türk Romanında Kadın Kimliği (1946-1960), Salkımsöğüt Yay., Konya, 2006.

GÜLER, Ahmet Faruk, Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Batılılaşma (1923-1940), Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi SBE, Elazığ, 2011.

GÜZEL, Şehmus, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Toplumsal Değişim ve Kadın" Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, C.3, İletişim Yay., İst., 1985.

GÜNAL, Hüseyin, Özgürlük Sorunu Açısından Spinoza ve Kant'ın Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi SBE, İstanbul, 2007.

GÜRTUNA, Sevgi, Osmanlı Kadın Giysisi, T.C Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1999.

HAS-ER, Melin, Tanzimat Romanında Kadın Kahramanlar, AKM Başkanlığı Yay., Ankara, 2000.

HIZLAN, Doğan, Saklı Su, YKY, İstanbul, 1996.

HIZLAN, Doğan, Sanat Günah Çıkarıyor, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1992.

HORNEY, Karen, Kadın Psikolojisi, (Çev: Selçuk Budak), Öteki Yayınevi, Ankara, Ağustos 1999.

HORNEY, Karen, *Psikanalizde Yeni Yollar,* Totem Yay., İstanbul, 2017.

IŞIK, İhsan, Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi, C.2., Elvan Yay., Ankara, 2006.

İNAN, Afet, "Türkiye Halkının Antropolojik Kahramanı ve Türkiye Tarih; Türk Irkının Vatanı Anadolu; (64.000 kişi üzerinde anket)", TTK, Ankara, 1947.

Kadın Konulu Kitaplar Bibliyografyası 1729-2002, İletişim Yay., İstanbul, 2006.

KANTARCIOĞLU, Sevim, Yakınçağ Tarihimizde Roman (1908-1960), Paradigma Yayıncılık, İstanbul, 2008.

KAPLAN, Mehmet, Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 3, Dergâh Yay. İstanbul, 2016.

KAŞIKÇI, Ercan, Ah Şu Kadınlar, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, Nisan 2004.

KAVCAR, Cahit, Batılılaşma Açısından Servet-i Fünûn Romanı, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara, 1995.

KERNBERG, Otto F., Aşk İlişkileri: Normallik ve Pataloji, (Çev.: Abdullah Yılmaz), Ayrıntı Yay., İstanbul, 2011.

KIRKPINAR, Leyla, "Türkiye'de Toplumsal Değişme Sürecinde Kadın", 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, Tarih Vakfı Yay., İst., 1998.

KODAMAN, Bayram, Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi, TTK Yay., Ankara, 1991.

KÖKTÜRK, Milay, Millet ve Milliyetçilik: Eleştirel Yazılar 1, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2016.

LADY MONTAGU, Doğu Mektupları, (Çev: Murat Aykaç Erginöz), Yalçın Yay., İstanbul, 1996.

LEKESİZ, Ömer, Kuramdan Yoruma, Selis Kitaplar, İstanbul 2006.

LEVEND, Agâh Sırrı, Divan Edebiyatı, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1984.

MAKSUDYAN, Nazan, *Türkçülüğü Ölçmek*, Metis Yay., İstanbul, 2007.

OKTAY, Ahmet, Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1993.

OKTAY, Ahmet, Türkiye'de Popüler Kültür, YKY, İstanbul, 1994.

OZANSOY, Halit Fahri, Edebiyatçılar Çevremde, Dergâh Yay., İstanbul, 2015.

ÖNERTOY, Olcay, Cumhuriyet Dönemi/ Türk Roman ve Öyküsü, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., Ankara, 1984.

ÖRNEK, Sedat Veyis, Türk Halk Bilimi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000.

ÖZCAN, Recai, Türk Romanında Aşk, Kitabevi Yay., İstanbul, 2012.

PARLA, Jale, Babalar ve Oğullar –Tanzimat Romanının Epistemolojik Temelleri-, İletişim Yay., İstanbul, 2012.

REİK, Theodor, Aşk ve Şehvet Üzerine II; Cinslerin Duygusal Farklılıkları, Say Yay., İstanbul, 2009.

REİK, Theodor, Aşk ve Şehvet Üzerine Romantik ve Cinsel Duyguların Psikanalizi, Say Yay., İstanbul, 2006.

SAĞLIK, Şaban, Popüler Roman Estetik Roman, Akçağ Yay., Ankara, 2010.

SAĞLIK, Şaban, Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar, Akçağ Yay., Ank., 2010.

SAYAR, Kemal ve DİNÇ, Mehmet, Psikolojiye Giriş, Dem Yay., İstanbul, 2008.

SCOGNOMİLLO, Giovanni, Türk Sinem Tarihi/ I.Cilt, Metis Yay., İstanbul, 1990.

SCOGNOMİLLO, Giovanni, Türk Sinem Tarihi/ II.Cilt, Metis Yay., İstanbul, 1988.

SOLAK, Ömer, Edebiyat Biliminin Disiplinlerarası İmkânları, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2016.

Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi I, Ed. İsmail Kara, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara, 1993.

SPİNOZA, Benedictus, Ethica: Geometrik Yöntemlerle Kanıtlanmış ve Beş Bölüme Ayrılmış Ahlâk, (Çev. Çiğdem Dürüşken), Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2011.

STEVICK, Philip, Roman Teorisi, (Çev: Sevim Kantarcıoğlu), Akçağ Yay., Ankara, 2010.

SÜREYA, Cemal Toplu Yazılar I, YKY, İstanbul, 2000.

Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Edebiyatçılar Ansiklopedisi, C.2, YKY, İstanbul, 2010.

TARHAN, Nevzat, Kadın Psikolojisi, Nesil Yay., İstanbul, 2005.

TEKİN, Mehmet, Roman Sanatı: Romanın Unsurları, Ötüken Yay, İstanbul, 2016.

Türk Dünyası Edebiyatçılar Ansiklopedisi C.5, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara, 2004.

URAZ, Murat, Esad Mahmud: Hayatı, Şahsiyeti, Seçme Eserleri ve Eserlerinden Parçalar, Süluhet Kitabevi, İstanbul, 1939.

WELLEK, Rene - WARREN, Austin Edebiyat Teorisi, (Çev. Ömer Faruk Huyugüzel), Akademi Kitabevi, İzmir, 2001.

YALÇIN, Alemdar, Siyasal ve Sosyal Değişmeler Açısından Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı (1920-1946), Akçağ Yay., Ankara, 2002.

YALÇIN ÇELİK, S. Dilek, "Popüler Roman", Türk Edebiyatı Tarihi C.3, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., İstanbul, 2007.

YAZAR, Mehmet Behçet, Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı, Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1938.

YAZGAN İNANÇ, Banu, ve YERLİKAYA, Esef Ercüment, Kişilik Kuramı, Pegem Akademi, Ankara, 2018.

YILDIZ, Alpay Doğan, Popüler Türk Romanları Kerime Nadir- Esat Mahmut Karakurt- Muazzez Tahsin Berkand 1930-1950, Dergâh Yay., İstanbul, 2010.

ZE'EVİ, Dror, Müslüman Osmanlı Toplumunda Arzu ve Aşk 1500-1900, (Çev: Fethi Aytuna), Kitap Yayınevi, İstanbul, 2008.

2- Tezler

AKTAŞ, Ebru, Esat Mahmut Karakurt: Hayat, Edebi Şahsiyeti ve Romanları, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara, 2001.

AYDINGÖR, Figen, Tanzimat Döneminde (1839-1876) Kadın Yaşamındaki Modernleşme, Yüksek Lisans, Anadolu Üniversitesi SBE, Eskişehir, 2006.

AYGÜN, Özcan, Edebiyatımızda Popüler Roman ve Aka Gündüz, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi SBE, Edirne, 2002.

BAYRAM, Sibel, Türk Romanında Değişen Kadın İmgesi (1980-2000), Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi SBE, Edirne, 2013.

BİRİCİK, İbrahim, 1980-1990 Arası Türk Romanında Öteki, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi SBE, Denizli, 2013.

CALAYİR KÜÇÜKGÖRMEN, Gülcan, Halide Edip Adıvar'ın Romanlarında Kadın ve Kadın Eğitimi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, İzmir, 2010.

ÇAKMAKÇI, Selami, Popüler Roman ve Muazzez Tahsin Berkand, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi SBE, Elazığ, 2012.

ÇERİ, Bahriye, 1923-1938 Dönemi Türk Romanında Kadın, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE, Ankara, 1992.

ÇETİN, Olgun Irmak, Kişilik Özelliklerinin Örgütsel İntikam Niyetine etkisinde Örgüt İklimi ve Bağlamsal Performansın Rolü, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi SBE, Edirne, 2015.

ÇETİNKAYA, Ülkü, Aşk Mesnevilerinde Kadın; Yusuf u Züleyha ve Husrev ü Şirin Mesnevileri, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008.

DANACI, Gizem, Martha C. Nussbaum'un Merhamet Anlayışı ve Eleştirisi, Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi SBE, İzmir, 2016.

DOĞAN, Mehmet, Medeni Giyim Kuşam ve Kültür İncelemeleri Üzerine Türk Romanı (1870-1940), Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011.

ESEN, Nüket, Türk Romanında Aile Kurumu (1870-1970), Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul,1989.

GÜLER, Ahmet Faruk, Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Batılılaşma (1923-1940), Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi SBE, Elazığ, 2011.

GÜNAL, Hüseyin, Özgürlük Sorunu Açısından Spinoza ve Kant'ın Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi SBE, İstanbul, 2007.

KIRTIL, Ogün, Servet-i Fünûn Romanında Kadın, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İst., 2002.

KIYMAZ, Ahmet, 1928-1946 Arası Yayımlanan Türk Romanlarında Dünya Savaşları, Millî Mücadele ve Ağrı Dağı İsyanı'nın Yansıma Biçimleri ile Belgesellik Özellikleri, Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, 2001.

KIZILKAYA SAVCI, Gülşah, Batılılaşma Hareketleri'nin Osmanlı Kadın Giysilerindeki Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul, 2008.

KORKMAZ, Gülay, Servet-i Fünûn Romanında Kadın, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, Isparta, 1998.

ÖNER, Sakin, Tanzimat Dönemi'nde Dil ve Edebiyatta Milliyetçilik, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 2003.

ÖZDARICI ARSLAN, Öznur, Türk Romanında Kadın (1872-1900), Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale, 2010.

ÖZDEMİR, Ayşe Nur, Ahmet Mithat Efendi'nin Romanlarında Kadınlar, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi SBE, Edirne, 2014.

ÖZLEM, Gözde, Türk Romanında Bulgarlar, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi SBE, Edirne, 2018.

POLAT, Ahmet Emre, İlk Dönem Türk Romanında Ahlâk, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul, 2011.

POLAT, Gamze, Cumhuriyet Dönemi Popüler Aşk Romanlarında Kadın Temsilleri: Muazzez Tahsin Berkand ve Kerime Nadir Romanlarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara, 2009.

TAŞ, Ayşe Işıl, Şeyh Galib Divanı'nda Sevgilinin Güzellik Unsurları, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2013.

TİMUROĞLU BOZKURT, Senem, Esat Mahmut Karakurt'un Roman(s)larında Erkek Kahramanlar, Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi SBE, Ankara, 2006.

UĞUR, Veli, 1980 Sonrası Türk Edebiyatında Popüler Roman, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 2009.

UĞURCAN, Sema, Türk Romanında Çalışan Kadın Tipleri –Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadar, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 1983.

YALÇIN, S. Dilek, XIX. Yüzyıl Türk Edebiyatında Popüler Roman, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE, Ankara, 1198.

YILMAZ, Tuba, 1923-1940 Arası Kadın Romanlarında Kadın ve Cumhuriyet, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi SBE, İstanbul, 2012.

ZEYTİN, Şenay Meral, Sevgi Soysal'ın Romanlarında Kadın Sorunsalı, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi SBE, Zonguldak, 2018.

3- Süreli Yayınlar

AKBAL, Oktay "Karakurt İçin..", Cumhuriyet Gazetesi, 22 Temmuz 1977.

AKBAY, Okan Haluk, "Bir Japon Aydının Gözünden Türkler –Nagase Hōsuke'nin Türkiye İzlenimleri ", Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, S.27, 2012.

AKIN, Galip, KOCA ÖZER, Başak Ve GÜLTEKİN, Timur, "İnsanın Evrim Sürecine Ait Bir Hipotezin Değerlendirilmesi", Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi, C.44, .S.1, 2004.

AKIN, Ş. Handan, Merhamet Kavramı ve Schopenhauer'in Merhamet Yaklaşımının Değerlendirilerek Farklı Düşünürlerin Görüşleriyle Karşılaştırılması, Türkiye Biyoetik Dergisi, C. 5, S.3, 2018.

AKTAN, Coşkun Can, "Ahlâk ve Ahlâk Felsefesin Giriş", Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, C.1, S.1, 2009.

ALYAKUT, Ömür, "Postmodern Toplumda Kadın Kimliğinin Bedeni Üzerinden İnşası", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.9, S.47, Aralık 2016.

ANDI, M. Fatih, "Türk Edebiyatında Roman: Cumhuriyet Devri", Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, C.4, S.8, 2006.

ARSLANTAŞ, Halis Adnan, "Kültür-Kişilik ve Kimlik", Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisisi, C.7, S.1, Ekim 2008.

BAĞLIOĞLU, Ahmet, "Mehmet Akif'in Geleneksel Din Anlayışına Eleştiriler I: Asrın İdrakine İslam'ı Söylemek", Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 21:1, 2016.

BAŞAK, Rasim, "Darwinci Güzellik Kuramı", Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, C.4, S.7, 2016.

CRAPSS, Robert W., "Psikanaliz ve Din". Çev. Ali Ayten, Marife, Y.4, S.1, 2004.

COŞKUN, Betül "Türk Modernleşmesini Kadın Romanları Üzerinden Okumak – Tanzimat'tan Cumhuriyet'e-" Turkish Studies, C.5/4, 2010.

ÇOLAK, Songül, “Bir İngiliz Hanımefendisi’nin -Lady Montegu- gözüyle Osmanlı kadını”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.7, C.7, 2010.

ÇALIŞKAN AKÇETİN, Nurhayat, Merhamet ve Devlet: Schopenhauer, Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi (FLSF), S.21, 2016.

ÇIKLA, Selçuk, “Romanda Kurmaca ve Gerçeklik” Hece Dergisi Roman Özel Sayısı 65/66/67, 2010.

ÇİNER, Refakat, "Türkiye Kadınlarının Antropolojisi", Ankara Üniversitesi, DTCF Dergisi, C.18, S.3-4, Temmuz – Aralık 1960.

DEMİRTAŞ, H. Andaç, ve DÖNMEZ, Ali, ″Yakın İlişkilerde Kıskançlık: Bireysel İlişkisel ve Durumsal Değişiklikler″ ,Türk Psikiyatri Dergisi, C.17, S.3, Güz 2006.

DEMİRYÜREK, Meral, “Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Değişen Moda Anlayışının Edebiyata Yansımaları (1860-1923)”, Turkish Studies, C. 5/3, 2010.

DÜĞER, Selçuk “Batılı Kadın Seyyahlar İmgeleminde Osmanlı Kadını”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.29, Kocaeli 2015.

ERKOL, Çimen Günay, Osmanlı Türk Romanından Çağdaş Türk Romanına Kadınlık: Değişim ve Dönüşüm, Türkiyat Mecmuası, C.21, Güz 2011.

GAHRAMANLI, Nergiz, “Servet-i Fünûn Romanlarında Devrin Moda Olgusunun Kadın Kıyafetlerine Etkisi”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.5, S.23, 2012.

GEÇGEL, Hulusi, “Türk Edebiyatında Erotizm Üzerine”, Hayal Dergisi, S.19, 2006.

GÖKÇEK, Fazıl, “Tanzimat Dönemi Roman ve Hikâyelerinde Kadın Erkek İlişkilerinin Düzenlenişi İle İlgili Bazı Tespitler”, Türk Yurdu Dergisi, C.20, S.153-154, 2000.

GÜLER, Ahmet Faruk, “Cumhuriyet’in İlk Dönem Romanlarında Din Algısı”, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, S.7/2, 2018.

GÜLTEKİN, Timur ve KOCA, Başak, “Cumhuriyet Dönemi’nden Günümüze Ülkemizde Gerçekleşen Irk Çalışmaları”, Antropoloji Dergisi, S.14, Ankara Üniversitesi DTCF Yay., Ankara, 2003.

GÜNDOĞAN, Ali Osman “Devlet ve Milliyetçilik”, Doğu Batı Düşünce Dergisi , Y.6, S.21, 2002.

HARMANKAYA, Hatice ve GÜZEL, Selda, “Giyim Süsleme Tarihi Sürecinde İşlemenin Önemi ve Kullanım Alanları”, 38. ICANAS, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Cilt: II, Ankara, 2008.

İLERİ, Selim, “Ayın Dosyası”, Hürriyet/Gösteri, S.19, Haziran 1982.

KARAAZİZ, Meryem, ve ATAK, İ. Erdem, “Narsisizm ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme”, Nesne, C.1, S.2, 2013

KARABULUT, Mustafa, “Tanzimat Dönemi Türk Romanlarında Alafrangalaşmak”, Türk Dili Araştırmaları Dergisi- Belleten, 2008-II, Ankara, 2008.

KARABULUT, Mustafa, “Tanzimat Dönemi Türk Romanında Kadın Üzerine Tematik Bir İnceleme, Erdem Dergisi, S.64, Haziran 2013.

OĞUZHAN, Ülkü Ayşe, "Türkiye'de Modernleşmenin Oluşumu ve Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Batılılaşma Olgusu: "Kiralık Konak", "Sözde Kızlar", "Yaprak Dökümü"", Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, C.1, 2007.

OKUMUŞ, Ejder, “Geleneksel Siyasal Kimliğin Çözülmesinde Tanzimat (1839-1956)”, Dilbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, S.4, 2005.

ÖZER, Hanife, “Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nden Aile Temi Üzerinde Türk Modernleşmesinin Seyri”, Turkish Studies, C.7/4, Ankara, 2012.

ÖZCAN, Tarık, “Romanda Sosyal Ortam”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.10, S.2, 2000.

SOĞUKKÖMEROĞULLARI, Mehmet, “Servet-i Fünûn Edebiyatı Gayrı Milli Midir?”, Turkish Studies, C.6, S.1, Winter 2011.

ŞAHİN, Kürşat Şamil, ‘‘Sevgilinin Güzellik Unsurlarından Saç ve Saçın Âşık Üzerindeki Etkisi’’, Turkish Studies, C. 6\3, Turkey, Summer 2011.

ŞEKER, Aziz, “Türk Romanında Toplumsal Cinsiyet Açısından Kadın Temsillerine Yönelik Sosyolojik Bir Çözümleme”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.10, S.54, 2017.

TİMUR, Kemal “Tanzimat Dönemi Türk Romanında Din Duygusu ve İnançlar, Etkisi’’, Turkish Studies, C.4 S.1, II Winter, 2009.

TUTEL, Eser, “Nur İçinde Yat Sen, Esat Hoca’m”, Tarih ve Toplum Dergisi, C.34, S.204, Aralık 2002.

Türk Antropoloji Mecmuası, S.7, İstanbul, Mart 1929.

YANIK, Celalettin, “Etnisite, Kimlik ve Milliyetçilik Kavramlarının Sosyolojik Analizi” Kaygı Uludağ Üniversitesi Felsefe Dergisi, S.20, 2013.

YILDIRIM, Emre, “Türkiye’de Milliyetçilik ve Milli Kimlik: Türkçülüğün Keşfi ve Ulus -Devletleşme Sürecinde Türk Kimliği”, JASSS, Sayı: 28, Ağustos 2014.

YILMAZ, Alkan, “Milli Edebiyat Dönemi Türk Romanında Türkçü, Turancı Kadın Kimliği”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.9, S.47, Aralık 2016.

YILMAZ, Fatih, ve ÖNER-ÖZKAN, Bengi, “Türkçe Romanlarda Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Psikolojisinin Sosyal Temsilleri”, Nesne Psikoloji Dergisi, C.6, S.13, 2018.

YURT, Gülay ve COŞKUN, Sezai, “Batılılaşma Meselesi Bağlamında Tek Parti Dönemi Tiyatro Eserlerinde Yeni Kadın Tipi ve Aile”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.9, S.44, 2016.

YÜCEL, Tahsin, “Esat Mahmut Karakurt ve Yapıtları”, Sözcükler, S.20, Temmuz-Ağustos 2009.

YÜRÜT, Berna, “Tanzimat Sonrası Osmanlı Kadın Hareketi ve Hukuki Talepleri”, TBB Dergisi Kadın ve Hukuk Özel Sayısı, 2017.

4- Faydalanılan internet siteleri

AKÜN, Ömer Faruk, "Divan Edebiyatı", Erişim adresi: https://www.islamansiklopedisi.org.tr/divan-edebiyati/ Erişim Tarihi: 01 Mayıs 2019.

BAYRAM, Sibel, "Tarih Boyunca Kadın ve Türk Edebiyatında Değişen Kadın İmgesi", Köprü Dergisi, S.113, 2011. Erişim Adresi: http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=1096

Türkçe Güncel Sözlük, Erişim Adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cd6364a197559.12609654 Erişim Tarihi: 11 Mayıs 2019.

Türkçe Güncel Sözlük, Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=6973, Erişim Tarihi: 05 Mayıs 2019.

Türkçe Güncel Sözlük, Erişim Adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cde8f5c544d92.67433717 Erişim Tarihi:02 Ocak 2019.

http://sozluk.gov.tr/

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/mazbatalar.arama Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2019.

EKLER

EK 1: ESAT MAHMUT KARAKURT'UN HÂL TERCÜMESİ[1]

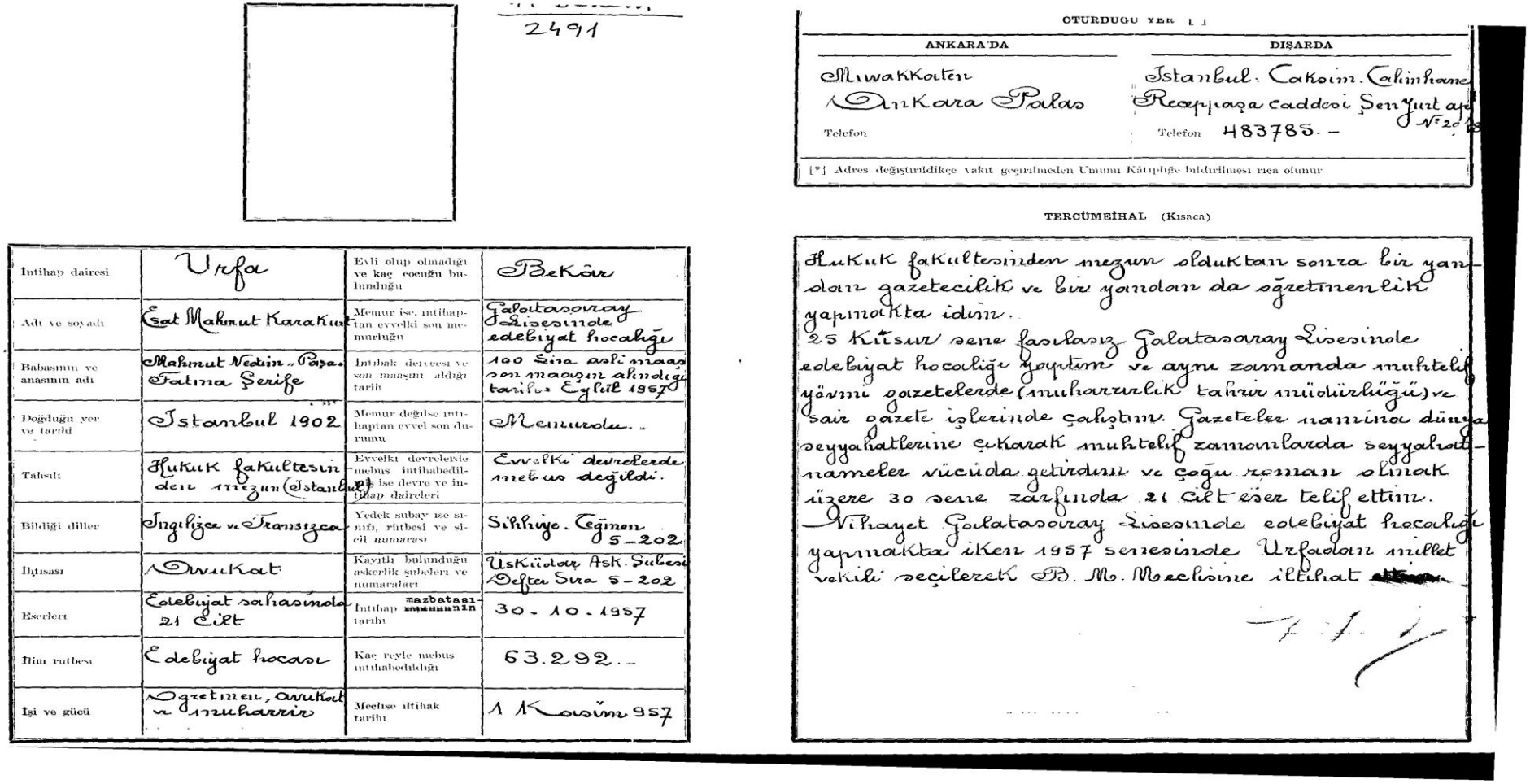

2491

İntihap dairesi	Urfa	Evli olup olmadığı ve kaç çocuğu bulunduğu	Bekâr
Adı ve soyadı	Esat Mahmut Karakurt	Memur ise, intihaptan evvelki son memurluğu	Galatasaray Lisesinde edebiyat hocalığı
Babasının ve anasının adı	Mahmut Nedim Paşa Fatma Şerife	İntihak devresi ve son maaşını aldığı tarih	100 Sıra asli maaş son maaşını aldığı tarih: Eylül 1957
Doğduğu yer ve tarihi	İstanbul 1902	Memur değilse intihaptan evvel son durumu	Memurdu.
Tahsili	Hukuk fakültesinden mezun (İstanbul)	Evvelki devrelerde mebus intihabedildi ise devre ve intihap daireleri	Evvelki devrelerde mebus değildi.
Bildiği diller	İngilizce ve Fransızca	Yedek subay ise sınıfı, rütbesi ve sicil numarası	Sıhhiye. Teğmen 5-202
Ilgisası	Avukat	Kayıtlı bulunduğu askerlik şubeleri ve numaraları	Üsküdar Ask. Şubesi Defter Sıra 5-202
Eserleri	Edebiyat sahasında 21 Cilt	İntihap mazbatasının tarihi	30-10-1957
İlim rütbesi	Edebiyat hocası	Kaç reyle mebus intihabedildiği	63.292.-
İşi ve gücü	Öğretmen, avukat ve muharrir	Meclise iltihak tarihi	1 Kasım 957

OTURDUĞU YER [ ]

ANKARA'DA	DIŞARDA
Müvekkiller Ankara Palas	İstanbul: Cağaloğlu Tahmisiane Reşadiye caddesi Şeyhyurt apt. No: 20
Telefon	Telefon 483785.-

[*] Adres değiştirildikçe vakit geçirilmeden Umumi Kâtipliğe bildirilmesi rica olunur

TERCÜMEİHAL (Kısaca)

Hukuk fakültesinden mezun olduktan sonra bir yandan gazetecilik ve bir yandan da öğretmenlik yapmakta idim.
25 kusur sene fasılasız Galatasaray Lisesinde edebiyat hocalığı yaptım ve aynı zamanda muhtelif yevmi gazetelerde (muharrirlik tahrir müdürlüğü) ve sair gazete işlerinde çalıştım. Gazeteler namına dünya seyahatlerine çıkarak muhtelif zamanlarda seyahatnameler vücuda getirdim ve çoğu roman olmak üzere 30 sene zarfında 21 cilt eser telif ettim.
Nihayet Galatasaray Lisesinde edebiyat hocalığı yapmakta iken 1957 senesinde Urfadan millet vekili seçilerek B. M. Meclisine iltihak [redacted]

[1] https://www.tbmm.gov.tr adlı internet adresinden alınan yazarın kendi el yazısıyla oluşturduğu hâl tercümesi.

EK 2: ESAT MAHMUT KARAKURT'UN FİLME AKTARILAN ESERLERİ[907]

Eserin Adı	Eserin Yayımlandığı Tarih	Baskı Sayısı	Filmin Yönetmeni ve Yılı
Vahşi Bir Kız Sevdim	1926	12 (1980)	Lütfi Ö. Akad (1954) Nejat Saydam (1972)
Çölde Bir İstanbul Kızı	1934	12 (1980)	Faruk Kenç (1957)
Dağları Bekleyen Kız	1934	13 (1980)	Atıf Yılmaz (1955) Süreyya Duru (1968)
Allah'a Ismarladık	1936	13 (1980)	Sami Ayanoğlu (1951) Nejat Saydam (1972)
Ölünceye Kadar	1937	10 (1973)	Safa Önal (1970)
Son Gece	1938	10 (1973)	Sami Ayanoğlu (1952) Memduh Ün(1967)
Kadın Severse	1939	11 (1981)	Atıf Yılmaz (1955) Ülkü Erakalın (1968)
İlk ve Son	1940	10 (1981)	Atıf Yılmaz (1955) Memduh Ün(1968)
Aldatacağım	1940	9 (1974)	Orhan Elmas (1991)
Sokaktan Gelen Kadın	1945	6 (1974)	Arşavir Alyanak (1961) A. Aksoy (1983)
Ankara Ekspresi	1946	9 (1981)	Aydın Arakon (1952) Muzaffer Arslan (1970)
Bir Kadın Kayboldu	1948	5 (1974)	Safa Önal (1971)
Ömrümün Tek Gecesi	1949	7 (1982)	Arşavir Alyanak (1959) Nuri O. Ergün(1968)
Erikler Çiçek Açtı	1952	6 (1982)	Nuri O. Ergün(1968)
Son Tren	1954	6 (1982)	Nejat Saydam (1964)
Kadın İsterse	1960	4 (1975)	Nejat Saydam (1964)

[907] Bu tablo oluşturulurken şu kaynaklardan yararlanılmıştır. Bkz. Giovanni SCOGNOMİLLO, Türk Sinem Tarihi/ I.Cilt, Metis Yay., İstanbul, 1990., Giovanni SCOGNOMİLLO,Türk Sinem Tarihi/ II.Cilt, Metis Yay., İstanbul, 1988. ve Senem Timuroğlu Bozkurt, *Esat Mahmut Karakurt'un Roman(s)larında Erkek Kahramanlar*, Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi SBE, Ankara, 2006.

EK 3: ESAT MAHMUT KARARKURT'UN ROMANLARINDAKİ KAHRAMANLAR

Romanın Adı	KAHRAMANLAR			
	İşlevsel Kişiler		**Yardımcı Kişiler**	**Figüran Kişiler**
	Kadın	***Erkek***		
Vahşi Bir Kız Sevdim	Kristina	Adil Bey	Kristina'nın babası (Nikola)	Türk Askerleri, Komiteciler
Aşkın Alevleri "Perde Arkasında"	G. Hanım	Yazar	Şeyh Efendi	Hocalar Müridler
Aşkın Alevleri "Bir Çılgın"	Melahat	Celal Bey	Hasta Bakıcı	Arnavut Silahşor ve eşleri
Aşkın Alevleri "Çölde Bir Aşk Macerası"	Aliye	Fahri Bey	Mithat Paşa	Ferhat Bey Abdülkerim
Çölde Bir İstanbul Kızı	Sermin	Fikret	Nazım Paşa Afif Bey	Kahveci Askerler
Dağları Bekleyen Kız	Zeynep	Adnan Bey	Nuri Paşa, Sermet, Nerime, İhsan	Şeyh Fuat Adnan'ın annesi Hâkim, Avukat
Allah'a Ismarladık	Beti	İzzet	Binbaşı Celal, Seniye, Emel, Gen. Thomson	Beti'nin nişanlısı, uşaklar, hizmetçiler
Ölünceye Kadar	Nesrin	Bedri Nejat	Bülend, Nimet, Ziya	Ferit, İhsan, Dadı, Adadaki Kadınlar.
Son Gece	Mariya	Faruk	Mariya'nın babası, halası ve ağabeyi	Faruk'un annesi, Askerler.

Kadın Severse	Nevin, Leyla	Ferit	Nevin'in babası (Kemal), Ferhat	Hâkim, Hizmetçi
İlk ve Son	Necla	Mecdi	Ayşe, Mecdi'nin Annesi	Eşref Bey, Yusuf, İsmail Efendi vs.
Aldatacağım	Mualla	Macit	İsmail, Avukat Cahit	Hâkim, hizmetçi, Cezaevi Müdürü
Sokaktan Gelen Kadın	Semra	Selim	İhsan, Cemil, Marika	Selim'in babası, Selim'in yerine geçen kişi vs.
Ankara Ekspresi	Frolayn	Seyfi	İngiliz ve Alman Albaylar, İrma,	Türk ve Alman Askerleri
Bir Kadın Kayboldu	Selma Hümeyra	Necmettin	Avukat İrfan Doktor Nazım	Hâkim, Doktor vs.
Ömrümün Tek Gecesi	Gülseren	Ekrem	Cemile, Gülderen, Gülgonca	Rıza, Şoför İhsan, Gülderen'in sevgilisi ve ağabeyi vs.
Erikler Çiçek Açtı	Neslihan	Orhan	Madelena, Pavlov Gen. Thomson, Bay Çing Çung	Neslihan'ın Arkadaşı Hizmetçiler vs.
Son Tren	Nevzat	Rıdvan	Pelin, İzzet, Akrepkuyruğu	Polisler, Hizmetçiler vs.
Kadın Severse	Nadya	İrfan	Gen. İvan Biyeviç, Gülseren	Yüzbaşı Kamil, Doktor Klod

EK 4: ESAT MAHMUT KARARKURT'UN ROMANLARINDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN TEN RENKLERİ

ROMANIN ADI	KAHRAMANIN ADI	Ten Rengi			
		Esmer	Kumral	Sarı	Belirsiz
Vahşi Bir Kız Sevdim	Kristina		X		
Çölde Bir İstanbul Kızı	Sermin	X			
Dağları Bekleyen Kız	Zeynep	X			
	Avukat Kız			X	
Allah'a Ismarladık	Beti	X			
	Seniye				X
	Emel				X
Ölünceye Kadar	Nesrin	X			
	Bülend	X			
Son Gece	Mariya	X			
Kadın Severse	Nevin			X	
	Leyla		X		
İlk ve Son	Necla	X			
Aldatacağım	Mualla	X			
Sokaktan Gelen Kadın	Semra	X			
Ankara Ekspresi	Frolayn		X		
Bir Kadın Kayboldu	Selma				X
	Hümeyra	X			
Ömrümün Tek Gecesi	Gülseren	X			
Erikler Çiçek Açtı	Neslihan	X			
Son Tren	Nevzat	X			
	Pelin		X		
Kadın İsterse	Nadya		X		

EK 5: ESAT MAHMUT KARARKURT'UN ROMANLARINDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN GÖZ RENKLERİ

Romanın Adı	Kahramanın Adı	Göz Renkleri					
		Mavi / Lacivert	**Yeşil**	**Siyah / Kara**	**Kahverengi**	**Ela**	**Belirsiz**
Vahşi Bir Kız Sevdim	Kristina						X
Çölde Bir İstanbul Kızı	Sermin				X		
Dağları Bekleyen Kız	Zeynep	X					
	Nerime			X			
Allah'a Ismarladık	Beti	X					
	Seniye					X	
	Emel					X	
Ölünceye Kadar	Nesrin				X		
	Bülend	X					
Son Gece	Mariya		X				
Kadın Severse	Nevin		X				
	Leyla		X				
İlk ve Son	Necla	X					
Aldatacağım	Mualla			X			
Sokaktan Gelen Kadın	Semra	X					
Ankara Ekspresi	Frolayn	X					
Bir Kadın Kayboldu	Hümeyra	X					
	Selma					X	
Ömrümün Tek Gecesi	Gülseren	X					
	Gülderen		X				
Erikler Çiçek Açtı	Neslihan	X					
Son Tren	Nevzat		X				
	Pelin		X				
Kadın İsterse	Nadya		X				

EK 6: ESAT MAHMUT KARARKURT'UN ROMANLARINDAKİ KADIN KAHRAMANIN SAÇ RENKLERİ

Romanın Adı	Kahramanın Adı	Saç Rengi				
		Siyah	Sarı	Kumral	Kestane	Belirsiz
Vahşi Bir Kız Sevdim	Kristina			X		
Çölde Bir İstanbul Kızı	Sermin				X	
Dağları Bekleyen Kız	Zeynep				X	
Allah'a Ismarladık	Beti			X		
	Seniye		X			
	Emel		X			
Ölünceye Kadar	Nesrin	X				
	Bülend		X			
Son Gece	Mariya	X				
Kadın Severse	Nevin		X			
	Leyla		X			
İlk ve Son	Necla	X				
Aldatacağım	Mualla	X				
Sokaktan Gelen Kadın	Semra			X		
Ankara Ekspresi	Frolayn		X			
Bir Kadın Kayboldu	Hümeyra					X
	Selma					X
Ömrümün Tek Gecesi	Gülseren	X				
	Gülderen		X			
Erikler Çiçek Açtı	Neslihan	X				
Son Tren	Nevzat	X				
	Pelin					X
Kadın İsterse	Nadya				X	

EK 7: ESAT MAHMUT KARARKURT'UN ROMANLARINDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN YAŞ DURUMLARI

ROMANIN ADI	KAHRAMANIN ADI	KAHRAMANIN YAŞI
Vahşi Bir Kız Sevdim	Kristina	Belirtilmemiştir.
Çölde Bir İstanbul Kızı	Sermin	19
Dağları Bekleyen Kız	Zeynep	26
Allah'a Ismarladık	Beti	Belirtilmemiştir.
	Seniye	Belirtilmemiştir.
	Emel	13
Ölünceye Kadar	Nesrin	18
	Bülend	23
Son Gece	Mariya	24
Kadın Severse	Nevin	20
	Leyla	37
İlk ve Son	Necla	26
Aldatacağım	Mualla	23
Sokaktan Gelen Kadın	Semra	28
Ankara Ekspresi	Frolayn	Belirtilmemiştir.
Bir Kadın Kayboldu	Selma	34
	Hümeyra	23
Ömrümün Tek Gecesi	Gülseren	24-25
	Gülderen	20
	Gülgonca	17
Erikler Çiçek Açtı	Neslihan	Belirtilmemiştir.
Son Tren	Nevzat	42
	Pelin	21
Kadın İsterse	Nadya	25

EK 8: ESAT MAHMUT KARARKURT'UN ROMANLARINDAKİ MİLLETLERİNE GÖRE KADIN KAHRAMANLAR

ROMANIN ADI	KAHRAMANIN ADI	MENSUP OLDUĞU MİLLET
Vahşi Bir Kız Sevdim	Kristina	Bulgar
Çölde Bir İstanbul Kızı	Sermin	Türk
Dağları Bekleyen Kız	Zeynep	Türk
Allah'a Ismarladık	Beti	İngiliz
	Seniye ve Emel	Türk
Ölünceye Kadar	Nesrin ve Bülend	Türk
Son Gece	Mariya	Rumen
Kadın Severse	Nesrin ve Leyla	Türk
İlk ve Son	Necla	Türk
Aldatacağım	Mualla	Türk
Sokaktan Gelen Kadın	Semra	Türk
	Marika	Rum
Ankara Ekspresi	Frolayn	Alman
Bir Kadın Kayboldu	Selma ve Hümeyra	Türk
Ömrümün Tek Gecesi	Gülseren, Gülderen vs.	Türk
Erikler Çiçek Açtı	Neslihan	Türk (Türkistan)
	Birahanenin sahibi	Çinli
Son Tren	Nevzat ve Pelin	Türk
Kadın İsterse	Nadya	Rus
	Gülseren	Türk

ÖZGEÇMİŞ

15 Mart 1994 tarihinde Düzce'nin Cumayeri ilçesinde doğdu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Cumayeri'nde tamamladı. 2011 yılında Düzce Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girdi. 2015 yılında buradan mezun oldu. 2015 yılında Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başladı.